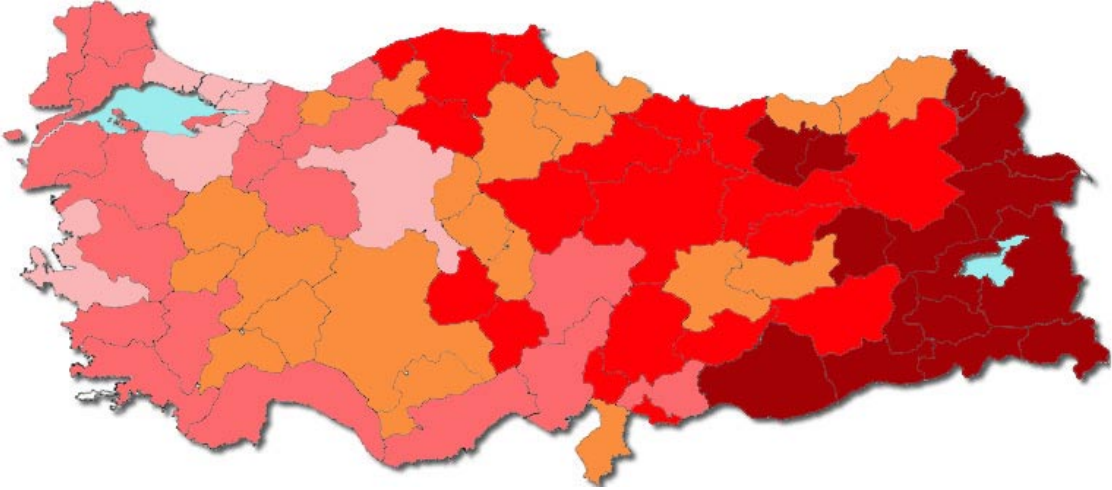

Yayın No DPT 2671

İLLERİN VE BÖLGELERİN SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI ARAŞTIRMASI (2003)

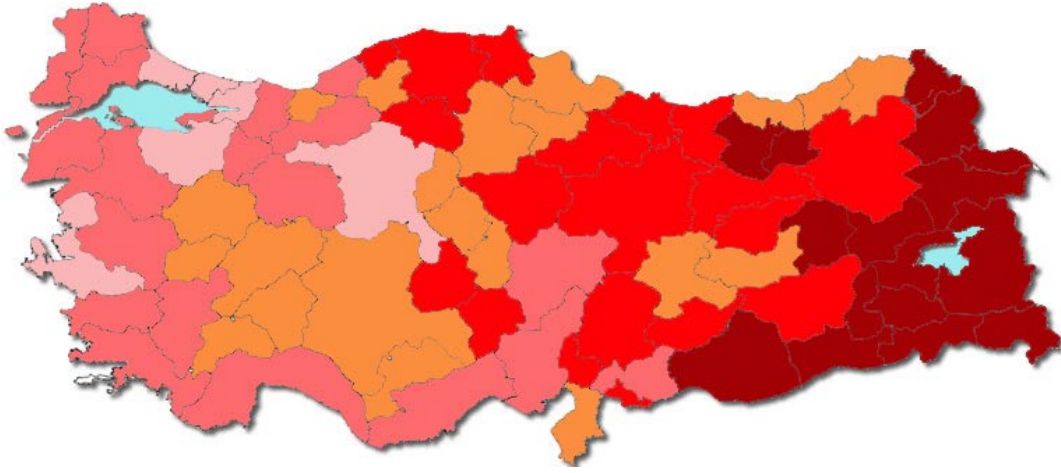

MAYIS 2003

Yayın No DPT 2671

İLLERİN VE BÖLGELERİN SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI ARAŞTIRMASI (2003)

**Bölent DİNCER
Metin ÖZASLAN
Taner KAVASOĞLU**

**BÖLGESEL GELİŞME VE YAPISAL UYUM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

MAYIS - 2003

ISBN 975-19-3354-4

Bu yayın 3000 adet basılmıştır.

Elektronik olarak 1 adet pdf dosyası üretilmiştir.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ	1
1. GİRİŞ.....	2
2. SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK FARKLILIKLARI OLGUSU	6
2.1. Sosyo-Ekonomik Gelişme ve Sürdürülebilir Kalkınma.....	6
2.2. Bölgesel Gelişmişlik Farklılıkları Sorunu ve Çözüm Arayışları.....	8
2.3. Türkiye’de Gelişmişlik Farklılıkları Sorunu ve Uygulanan Politikalar.....	12
2.4. Türkiye’de Mekansal Gelişmenin Dağılımında Ortaya Çıkan Başlıca Değişimler.....	15
2.5. Mevcut Politikalar Çerçevesinde Araştırmanın Önemi.....	17
3. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	19
3.1. Amaç.....	19
3.2. Araştırmanın Kapsamı.....	20
3.3. Kullanılan Değişkenler.....	21
3.3.1. Sosyal Değişkenler.....	23
3.3.2. Ekonomik Değişkenler.....	27
3.4. Araştırma Tekniği.....	30
3.4.1. Teknik Seçimi.....	30
3.4.2. Temel Bileşenler Analizi Tekniği.....	33
3.5. Temel Bileşenler Analizi Tekniğinin Uygulanması.....	38
4. İLLERİN SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI.....	46
4.1. İllerin Sıralama Sonuçlarına İlişkin Genel Değerlendirme.....	46
4.2. Yeni İllere İlişkin Değerlendirme.....	48
4.3. 1996 Yılı Araştırma Sonuçları ile Mevcut Sonuçların Karşılaştırılması.....	51
5. GELİŞMİŞLİK ENDEKSİNE GÖRE KADEMELİ İL GRUPLARI.....	57
5.1. Genel Değerlendirme.....	57
5.2. Birinci Derecede Gelişmiş İller Grubu.....	58
5.3. İkinci Derecede Gelişmiş İller Grubu.....	62
5.3. Üçüncü Derecede Gelişmiş İller Grubu.....	64
5.4. Dördüncü Derecede Gelişmiş İller Grubu.....	67
5.5. Beşinci Derecede Gelişmiş İller Grubu.....	69

6. COĞRAFİ BÖLGELERE GÖRE SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI.....	74
6.1. Genel Değerlendirme.....	74
6.2. Bölgelerin 1996 Yılında Yapılan Araştırmayla Karşılaştırılması.....	77
6.3. Marmara Bölgesi.....	78
6.4. Ege Bölgesi.....	82
6.5. İç Anadolu Bölgesi.....	85
6.6. Akdeniz Bölgesi.....	88
6.7. Karadeniz Bölgesi.....	90
6.8. Güneydoğu Anadolu Bölgesi.....	93
6.9. Doğu Anadolu Bölgesi.....	96
7. İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİ SINIFLAMASINA GÖRE SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI.....	102
7.1. İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması.....	102
7.2. Düzey-1'e Göre Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması.....	103
7.3. Düzey-2'ye Göre Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması.....	104
8. SANAYİNİN MEKANSAL DAĞILIMI.....	108
8.1. Sanayinin Mekansal Dağılımına İlişkin Genel Değerlendirme.....	108
8.2. Türkiye'de Sanayinin Mekansal Dağılımında Meydana Gelen Başlıca Eğilimler.....	110
8.2.1. Geleneksel Büyüme Kutuplarında Hizmet Sektörünün Yükselişi.....	110
8.2.2. Ardbölge İllerde Sanayi Yoğunlaşması.....	112
8.2.3. Kamu Sanayi Yatırımlarına Dayalı İller.....	113
8.2.4. Yeni/Yerel Sanayi Odaklarının Ortaya Çıkması.....	114
8.3. İller, Coğrafi Bölgeler ve İstatistiki Bölge Birimleri Düzey-2 İtibarıyla İmalat Sanayii Gelişmişlik Sıralaması.....	116
9. SAĞLIK SEKTÖRÜNÜN MEKANSAL DAĞILIMI	121
10. EĞİTİM SEKTÖRÜNÜN MEKANSAL DAĞILIMI	126
11. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	132
KAYNAKÇA.....	149

EKLER

EK-1. İllere Göre Ekonomik ve Sosyal Göstergeler.....	153
EK-2. İstatistiki Bölge Birimleri 1 Sayılı Cetvel.....	237
EK-3. İstatistiki Bölge Birimleri Düzey-1 İtibarıyla Sosyo-Ekonomik Göstergeler.....	243
EK-4. İstatistiki Bölge Birimleri Düzey-2 İtibarıyla Sosyo-Ekonomik Göstergeler.....	247

TABLO, GRAFİK VE HARİTALAR

TABLolar

TABLO-1: ARAŞTIRMADA KULLANILAN DEĞİŞKENLER	42
TABLO-2: TEMEL BİLEŞENLERİN VARYANS VE AÇIKLAMA ORANLARI	43
TABLO-3: TEMEL BİLEŞEN YÜKLERİ MATRİSİ	44
TABLO-4: DEĞİŞKENLERİN BİRİNCİ TEMEL BİLEŞENDEKİ AĞIRLIKLARI.....	45
TABLO-5 İLLERİN SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI.....	55
TABLO-6 1996 VE 2003 YILLARI SIRALAMALARININ KARŞILAŞTIRMASI	56
TABLO-7: GELİŞMİŞLİK ENDEKSİNE GÖRE KADEMELİ İL GRUPLARI.....	71
TABLO-8: KADEMELİ İL GRUPLARI İTİBARIYLA GÖSTERGELER.....	73
TABLO-9: COĞRAFİ BÖLGELER İTİBARIYLA GÖSTERGELER.....	101
TABLO-10: İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİ SINIFLANDIRMASI DÜZEY-1'LERE GÖRE SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI.....	106
TABLO-11: İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİ SINIFLANDIRMASI DÜZEY-2'LERE GÖRE SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI.....	107
TABLO-12: İMALAT SANAYİİ GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI.....	118
TABLO-13: COĞRAFİ BÖLGELERE GÖRE İMALAT SANAYİİ GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI.....	119
TABLO-14: İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİ DÜZEY-2'YE GÖRE İMALAT SANAYİİ GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI.....	120
TABLO-15: SAĞLIK SEKTÖRÜ GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI.....	123
TABLO-16: COĞRAFİ BÖLGELERE GÖRE SAĞLIK SEKTÖRÜ GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI.....	124
TABLO-17: İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİ DÜZEY-2'YE GÖRE SAĞLIK SEKTÖRÜ GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI.....	125
TABLO-18: EĞİTİM SEKTÖRÜ GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI.....	129
TABLO-19: COĞRAFİ BÖLGELERE GÖRE EĞİTİM SEKTÖRÜ GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI.....	130
TABLO-20: İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİ DÜZEY-2'YE GÖRE EĞİTİM SEKTÖRÜ GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI.....	131

GRAFİKLER

GRAFİK-1: İLLERİN SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK ENDEKSİ.....	54
GRAFİK-2: COĞRAFİ BÖLGELERE GÖRE SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK ENDEKSİ.....	75
GRAFİK-3: 1996 VE 2003 YILLARI ARAŞTIRMALARI GELİŞMİŞLİK ENDEKS DEĞERLERİ.....	78
GRAFİK-4: MARMARA BÖLGESİ İLLERİ GELİŞMİŞLİK ENDEKSİ.....	79
GRAFİK-5: EGE BÖLGESİ İLLERİ GELİŞMİŞLİK ENDEKSİ.....	83
GRAFİK-6: İÇ ANADOLU BÖLGESİ İLLERİ GELİŞMİŞLİK ENDEKSİ.....	85
GRAFİK-7: AKDENİZ BÖLGESİ İLLERİ GELİŞMİŞLİK ENDEKSİ.....	88
GRAFİK-8: KARADENİZ BÖLGESİ İLLERİ GELİŞMİŞLİK ENDEKSİ.....	91
GRAFİK-9: GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ İLLERİ GELİŞMİŞLİK ENDEKSİ.....	94
GRAFİK-10: DOĞU ANADOLU BÖLGESİ İLLERİ GELİŞMİŞLİK ENDEKSİ.....	96

HARİTALAR

HARİTA-1: BİRİNCİ DERECEDE GELİŞMİŞ İLLER.....	58
HARİTA-2: İKİNCİ DERECEDE GELİŞMİŞ İLLER.....	62
HARİTA-3: ÜÇÜNCÜ DERECEDE GELİŞMİŞ İLLER.....	65
HARİTA-4: DÖRDÜNCÜ DERECEDE GELİŞMİŞ İLLER.....	67
HARİTA-5: BEŞİNCİ DERECEDE GELİŞMİŞ İLLER.....	69
HARİTA-6: GELİŞMİŞLİK ENDEKSİNE GÖRE KADEMELİ İL GRUPLARI.....	72

ÖNSÖZ

Müşteşarlığımızca yaklaşık beş yıllık aralıklarla, ayrı ayrı veya birlikte, ilçelerin, illerin ve bölgelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyini belirleyen çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalarda, ekonomik ve sosyal alanlardan seçilen ve gelişmişlik düzeylerini en iyi biçimde yansıtabilecek çok sayıda değişken kullanılmaktadır.

Kalkınma Planlarında belirtilen temel hedefler doğrultusunda ilçelerin, illerin ve bölgelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyindeki değişmelerin ortaya konulması amacını taşıyan bu araştırmalar; ilçelerin, illerin ve bölgelerin ekonomik ve sosyal sektörler itibariyle zaman içinde izlenmesini ve karşılaştırmalar yapılmasını sağladığı gibi, Kalkınmada Öncelikli Yörelere belirlenmesine, kamu kaynaklarının tahsisine ve özel sektör yatırımlarının yönlendirilmesine ilişkin politikaların belirlenmesinde temel dayanak niteliği taşımaktadır.

Yapılan bu son araştırmada, yürütülen bazı çalışmalar yönünden illerin ve bölgelerin gelişmişlik sıralamasının belirlenmesine öncelik verilmiştir. Kısa bir süre içinde ilçelere göre kapsamlı olarak hazırlanacak diğer bir araştırmanın sonuçları da ortaya konulduktan sonra; ilçelerin, illerin ve bölgelerin gelişmesi açısından yapılacak olan çalışmalara ışık tutulacağı beklenmektedir.

Başta Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı olmak üzere araştırmanın veri sağlanması aşamasında katkıda bulunan tüm kurum ve kuruluşlara teşekkürlerimi sunar, araştırmanın değişik aşamalarında katkıda bulunan Planlama Uzman Yardımcıları Erkin YALÇIN, Rasim AKPINAR, Funda ULUDAĞ, Ahmet KİNDAP, ve Hasan SANALMIŞ ile araştırmayı özenle tamamlayan Planlama Uzmanları Bülent DİNCER, Metin ÖZASLAN ve Taner KAVASOĞLU'nu ayrıca kutlarım.

İsmail SARICA
Genel Müdür

I. GİRİŞ

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (BYKP), küreselleşme ve bilgi toplumuna dönüşüm sürecinin hız kazandığı bir ortamda hazırlanmıştır. Birbirleriyle ilişkili olan bu iki oluşumun ortaya çıkardığı olanaklardan en yüksek düzeyde yararlanabilmek için; ülkemizin sosyal yapısının güçlendirilmesi, bölgesel dengelerin sağlanması ve gelir dağılımı dengesizliklerinin giderilmesi, yapısal reformların tamamlanması ve küreselleşme ile bilgi toplumu olgularının ortaya çıkardığı olanaklardan yararlanabilecek bir altyapının oluşturulması önem taşımaktadır.

Belirtilen hedeflere ulaşmak için Sekizinci Plan, 2001-2023 yıllarını kapsayan uzun vadeli bir gelişme stratejisi anlayışıyla ele alınmıştır. Uzun vadeli gelişme stratejisi ile 2023 yılında ulaşılmak istenen başlıca amaçlar şunlardır: Küresel düzeyde etkili bir dünya devleti olmak, Avrupa Birliği'ne tam üye olmak, Avrasya Bölgesi'nin merkezi olmak, bilgi toplumuna dönüşümü sağlamak, dış pazarlara dönük, teknoloji yoğun, katma değeri yüksek, uluslararası standartlara uygun ve yerel kaynakları harekete geçiren bir üretim yapısı oluşturmak, toplumun eğitim ve sağlık düzeyini yükseltmek.

Uzun vadeli gelişme stratejisi ve Sekizinci BYKP dönemleri (2001-2005) için öngörülen başlıca hedeflerden bir diğeri ise bölgesel gelişmişlik farklılıklarının ve gelir dağılımı dengesizliklerinin azaltılması konusudur. On bölümden oluşan Planın yedinci bölümü bölgesel gelişme hedef ve politikalarına ayrılmıştır.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (2001-2005) bölgesel gelişmeye ilişkin olarak “*sürdürülebilir gelişme*” kavramı önemli bir yere sahip olmaktadır. Plan'da “Bölgesel gelişme politikalarının uygulanmasında; sürdürülebilirlik, bölgelerarası bütünleşme, sosyal ve ekonomik dengelerin sağlanması, yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, fırsat eşitliği, kültürel gelişme ve katılımcılık ilkeleri esas alınacaktır” ifadesi ile konunun önemi vurgulanmıştır.

Kalkınma Planlarımızda, ülke coğrafyasında ve kesimler arasında dengeli bir gelişme sağlanması hedefi, ülke ekonomisi için hedef alınan yüksek bir kalkınma hızı kadar önemli görülmektedir. Dengeli gelişme amacı doğrultusunda alınması gereken tedbirlerin ve uygulanacak politikaların beşeri ve fiziki kaynakların dağılım deseni ile tutarlı olması ve kamu yatırımlarının

dağılımında ekonomik coğrafyanın, bölgesel gelişmenin ve sosyal faydanın dikkate alınması kısaca; mekan ve sosyal yapı ile ilişkinin sağlanması önemle belirtilen hedefler arasında yer almaktadır.

Benzer şekilde adaylık aşamasında olduğumuz Avrupa Birliği'nde de (AB) bölgesel dengelerin sağlanması konusu önem taşımaktadır. Zira AB, üye ülkelerdeki bölgesel gelişme politikalarına büyük önem vermekte, Birlik üyesi ülkelerdeki bölgesel gelişmişlik farklılıklarını gidermek, mekansal ve sosyal uyumu sağlamak için bu amaç doğrultusunda oluşturduğu fonlar yoluyla geniş finansal olanaklar sağlamaktadır. Kaynakların yönlendirileceği bölgelerin belirlenmesinde de bölgesel istatistikler önemli bir yer tutmaktadır.

Ülkemiz gündeminde önemli bir yeri olan ve Plan'da önemle ele alınan bölgesel gelişmişlik farklarının giderilmesi ve sürdürülebilir kalkınma ilkesi ile uyumlu politikaların gerçekleştirilmesinde ilk adım, yerel ve sektörel bazda sosyo-ekonomik gelişmişliğin belirlenmesidir. Bu amaçla bu çalışma, il ve bölge ölçeğinde, veri sağlama ve envanter oluşturmada önemli bir adım olmaktadır. Bilimsel yöntem ve tekniklerle yapılan bu tür tespitler, mevcut durumun analizi yanında, “gelişmenin yönü” konusunda da daha gerçekçi ve tanımlayıcı sonuçlar elde etmeyi mümkün kılmaktadır.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda da öngörülen bu çalışma aynı zamanda, Devlet Planlama Teşkilatı'na bundan önce yapılan benzer çalışmaların da yeni bir halkasını oluşturmaktadır. Nitekim, Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'yla birlikte uygulaması başlatılan Kalkınmada Öncelikli Yörelere politikası çerçevesinde, il ve ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerinin bilinmesi gerekli olmaktadır.

Bilindiği gibi, Kalkınmada Öncelikli Yörelere uygulaması ile, kamu kaynaklarının tahsisi ve özel sektör yatırımlarının yönlendirilmesi konularında mekansal öncelikler ortaya konulmaktadır. Mekan bazında yapılan planlama çalışmalarında daha etkin ilke ve tedbirlerin alınmasına imkan sağlayan ve dönemler itibarıyla yinelenen “İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması” araştırmaları yoluyla, ülke genelinde illerin ekonomik ve sosyal sektörler açısından gelişme yönleri ve geldikleri son durumları zaman serileri bazında izlenebilmektedir. Bu nedenle, Kalkınmada Öncelikli Yörelere belirlenmesine yönelik temel araştırmalardan biri olarak karar organının değerlendirmesine sunulmaktadır.

İl bazında karşılaştırmalı olarak gelişmişlik göstergelerinin belirlendiği bu ve benzeri çalışmalara ilişkin değinilmesinde yarar görülen bir diğer konu da “gelişme” kavramıyla ilgili

olmaktadır. Zira, 1970’li yıllarda gelişmenin felsefesinde yaşanan değişim, önemli ölçüde gelişmeyi ölçen göstergelere de yansımıştır. Günümüzde kabul gördüğü biçimiyle gelişme, sosyal ve ekonomik göstergeler arasında bir etkileşim yapısını sergileme eğilimindedir.

Gelişme kavramında meydana gelen ve beşeri sermaye ile sosyal ve mekansal dengeli gelişmeyi kalkınmanın en önemli unsuru olarak odak noktasına alan yeni anlayış; plan ve programlarda yeralan gelişme stratejilerinde, politikalar, ilkeler ve tedbirler olarak kendini göstermiştir. Yeni anlayışla, kalkınma analizinin kapsamı da genişlemiştir.

Yukarıda özetlenen yaklaşım doğrultusunda bu çalışmada; illerin performansı ile geldikleri durumun belirlenmesi ve değerlendirilmesinde, sadece Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) ile ölçülen gelir ögesi üzerinde durulmamakta, GSYİH değişkeninin de içinde yer aldığı ekonomik, sosyal ve kültürel alanlardan seçilen çok sayıda değişkenden oluşan veri seti kullanılmaktadır. Diğer bir deyişle bu çalışmada niceliksel bir büyüme anlayışından ziyade, niteliksel bir sosyo-ekonomik gelişme yaklaşımı benimsenmektedir

Bu anlayış doğrultusunda çalışmanın öncelikli amacı, illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyelerini tespit etmek ve bu tespit doğrultusunda gelişmişlik sıralamalarını yapmaktır. İkinci amaç ise, aynı veri setini kullanarak, benzer özellikleri taşıyan il grupları ile coğrafi bölgeler ve istatistiki bölge birimlerine göre gelişmişlik sıralamaları elde etmektir. Üçüncü amaç ise iller, coğrafi bölgeler ve istatistiki bölge birimlerine göre sektörel (sanayi, eğitim, sağlık) gelişmişlik sıralamaları yapmaktır.

Mevcut idari yapı temelinde 81 ilin kapsandığı çalışmada; *sosyal* (demografik, istihdam, eğitim, sağlık, altyapı, diğer refah) ve *ekonomik* (imalat, inşaat, tarım, mali) alanlardan seçilen 58 değişken içerilmektedir. Araştırmada birbiriyle bağımlı olan değişkenlerin kullanılmasına imkan veren gelişmiş bir istatistik tekniği olan temel bileşenler analizi uygulanmıştır.

Başta Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı olmak üzere, tüm planlarda öngörülen tedbirlerin bir sonucu olarak ortaya çıkan bu araştırma, başlıca şu bölümlerden oluşmaktadır:

Giriş bölümünün ardından gelen ikinci bölümde “kalkınma”, “büyüme”, gelişme” ve “sürdürülebilir gelişme” gibi araştırmanın kuramsal çerçevesini belirleyen kavramlar tartışılmakta ve genel hatlarıyla Dünya’da ve Türkiye’de sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıkları olgusu ve sorunu özetlenmektedir. Bu sorunlara yönelik çözüm arayışları ve

özellikle kamu sektörünün bu süreçteki işlevi, soruna yaklaşımda ana odak noktaları olmaktadır.

“Araştırma Yöntemi” bölümünde, çalışmanın anahtar kavramı olan sosyo-ekonomik gelişmişlik olgusunun tanımlanmasına yönelik güçlükler belirtilmekte ve özellikle ölçme ve karşılaştırma amaçları için, olgunun tek bir sayısal değere indirgenmesinde karşılaşılan sorunlara değinilmektedir. Buradan hareketle, mekansal birimler bazında yapılan sosyo-ekonomik gelişmişlik araştırmalarında kullanılan yöntemler ve istatistiksel teknikler değerlendirilerek, “Temel Bileşenler Analizi” tekniği tanımlanmaktadır. Bu bölümde ayrıca, kapsam ve kullanılan değişkenler gibi yönetime ilişkin konular da ele alınmaktadır.

Mekansal analizlerin ilk bölümü olan dördüncü bölümde, araştırma kapsamındaki 81 ilin, sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması yapılmıştır.

“Gelişmişlik Endeksine Göre Kademeli İl Grupları” adını taşıyan beşinci bölümde, iller için elde edilen sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması ve endeks değerleri baz alınarak, iller farklı gelişmişlik kademelerine göre 5 ayrı gruba ayrılmıştır. Bu bölümde amaç; aynı özellikleri taşıyan il gruplarının belirlenmesidir.

Altıncı bölümde, yedi coğrafi bölge bazında, sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması yapılmaktadır. Bu bölümde, mekanda yoğunlaşma eğilimi gösterdiği varsayılan sosyo-ekonomik gelişmişlik, bir yönüyle sınanmaktadır. Ayrıca, coğrafi bölgelere ilişkin değerlendirmeler yer almaktadır.

Yedinci bölümde Avrupa Birliği sınıflandırmaları çerçevesinde yapılan ve Bakanlar Kurulu’nun 2002/4720 Sayılı Kararı ile 22 Eylül 2002 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan “İstatistiki Bölge Birimleri”ne göre sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması yapılmıştır.

Sekizinci bölümden başlayarak diğer bölümlerde ise “Sektörel Analizler”e yer verilmiştir. Sekizinci bölümde sağlık sektörünün, dokuzuncu bölümde eğitim sektörünün, onuncu bölümde ise sanayi sektörünün gelişmişlik düzeyleri ve mekansal dağılımı; iller, coğrafi bölgeler ve istatistiki bölge birimlerine göre analiz edilmiştir.

Onbirinci bölümde ise araştırmanın genel sonuçları değerlendirilmiş ve başlıca önerilere yer verilmiştir.

II. SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK FARKLILIKLARI OLGUSU

2.1. Sosyo-Ekonomik Gelişme ve Sürdürülebilir Kalkınma

“Büyüme”, “kalkınma” ve “gelişme” kavramları, denk oluşumları içerdiği düşüncesiyle, eşanlamlarda kullanılagelmiştir. Bununla birlikte, İkinci Dünya Savaşı sonrasında yaşanan gelişmeler, ulusal kalkınma sürecinde iktisadi büyüme olgusunun tek başına yeterli olmadığını, bunun yaşamın diğer alanlarındaki sosyal, kültürel, çevresel ve mekansal boyutlarla dengelenmesi gerektiğini öne çıkarmıştır. Bir yönüyle “sürdürülebilir gelişme” anlayışının yolunu açan bu gelişmeler kalkınma anlayışını “iktisadi büyüme”den “toplumsal gelişme”ye doğru yönlendirmiştir. Bu tür yaklaşımlar, özellikle 1970’li yıllardan sonra, kalkınma ve modernleşme literatürüne de yansyarak, söz konusu kavramların saydamlaşmasının yolunu açmıştır. Bugüne gelindiğinde, bu kavramların aynı kavramlar olmadığı gerçeği kabul görmekte ve daha farklı anlamlarda kullanılmaktadır.

1970’li yıllar öncesinde “kalkınma” ve “gelişme”, büyük ölçüde, ulusal gelirdeki artışlarla eşit görülmekteydi. Kalkınmada temel amaç, üretim ve istihdam yapısını, tarımdan ziyade, sanayi ve hizmetler sektörleri doğrultusunda dönüştürmek olunca, bu yaklaşıma uygun olarak ülke refahındaki değişimlerin temel göstergesi olarak “fert başına ulusal gelir” kullanıldı. Ancak, 1960’lardan sonra meydana gelen gelişmeler bu yaklaşımın yetersizliğini vurgularken, 1970’lerde kalkınma kavramının yeniden tanımlanması ihtiyacı belirmiştir. Gelişmeyi, insani, sosyal, kültürel, çevresel ve mekansal boyutlarıyla da tanımlama amacı taşıyan yeni yaklaşım, ekonomik büyüme kavramı yanında; yoksulluk, işsizlik, gelir dağılımı ve bölgesel dengesizliklerin de gelişme tanımlarının içinde değerlendirilmesini öne çıkarmıştır.

Gelir artışlarıyla ölçülen ekonomik büyüme, toplumsal gelişmişliği yeterince açıklayamayan, yalnızca talep genişlemesini açıklayabilen dar kapsamlı bir parametredir. Diğer yandan gelişme kavramı, fiziki kapasite büyüklüğü ve gelir artışı gibi iktisadi gelişmeler yanında, bunların gelir grupları ve bölgelerarası dağılımı ile sosyal ve kültürel birikimlerin göstergeleştirildiği bir bütünü, diğer bir ifadeyle “toplumsal gelişme” düzeyini ifade etmektedir.

Tüm bu tanımlamalar şu gerçeğin altını çizmektedir: Gelişme olgusu, ülke genelinde toplumsal, siyasal, kültürel ve benzeri kurumlardaki yapısal değişimleri kapsayan çok boyutlu bir öze sahiptir. Bu anlayışla gelişme; ülkenin ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel yapılarındaki ilerlemeyi kapsamakta ve bir bütün oluşturmaktadır. Belirtilen kapsamda bu çalışmaya konu olan sosyo-ekonomik gelişme olgusu da; kişi başına düşen milli gelirin artırılması şeklinde özetlenebilecek iktisadi büyüme kavramıyla beraber, yapısal ve insani gelişmeyi içine alan ve ölçebildiğimiz bütün sosyal değişkenleri içermektedir.

Son elli yıllık kalkınma deneyiminden çıkarılacak başlıca sonuçlar şunlardır:

- Niceliksel büyüme, gelişme için gerekli olmakla birlikte büyüme için gerekli olan makroekonomik istikrar ortamı, sosyal, kültürel, çevresel ve mekansal yapıların da uyumunu gerekli kılmaktadır.
- İnsani ve toplumsal ihtiyaçların karşılanmasında büyümeden ziyade gelişme daha çok gerekli olmaktadır.
- Gelişme sürecinde tek bir politika yerine, geniş kapsamlı bir politika yaklaşımı gerekmektedir.
- Gelişme sürecinde kurumlar önem taşımaktadır.

Tüm bu anlayış farklılıkları, kalkınma düşüncesinde sürdürülebilir gelişme doğrultusunda bir değişim yaşandığını göstermektedir. Sürdürülebilir gelişme ise, iktisadi büyüme yanında, sosyo-kültürel, mekansal, çevresel ve benzeri boyutları içine alan dengeli bir süreci temel almaktadır. Kalkınma düşüncesindeki değişimi aşağıdaki dört öge ile daha geniş bir çerçevede tanımlayabiliriz:

(1) Sürdürülebilir gelişme, çok boyutlu bir amaç taşımaktadır. Fert başına geliri artırmak ise, gelişme amaçlarından sadece biridir. Sürdürülebilir gelişmenin önemli bir boyutu olan yaşam kalitesini yükseltmek; daha iyi sağlık hizmetleri ve eğitim olanakları, kamu yaşamına daha fazla katılım ve temiz bir çevre gibi daha farklı amaçları içermektedir. Daha da önemlisi, sürdürülebilir gelişme anlayışı beşeri sermayeye yapılan yatırımların ekonomik büyümeyi hızlandıracağını öngörmektedir.

(2) Gelişme politikaları birbirine bağımlıdır ve bu nedenle bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerekmektedir. Ülkelerin sürdürülebilir gelişme anlayışı doğrultusunda daha iyi

sonuçlar alması, birbiriyle uyumlu, bütünleşmiş politika setlerini gerekli kılmaktadır. Bu süreçte geniş toplumsal katılım, toplumsal motivasyon ve kurumsal ortamlar son derece önem taşımaktadır.

(3) Sürdürülebilir gelişme sürecinde kamu sektörü önemli bir yere sahip olmaktadır. Bununla birlikte kamunun stratejileri ve politikaları için bir örnek reçeteler bulunmamaktadır. Strateji ve politikalar, ülkelerin özgün koşullarına göre değişkenlik göstermektedir. Bu nedenle, genel kuralların ülke koşullarına uyarlanması konusu ayrıca önem taşımaktadır. Genel kalkınma politikaları, zamana ve mekana göre biçimlenmektedir.

(4) Süreçler de politikalar kadar önem taşımaktadır. Diğer bir deyişle; uzlaşma, katılımcılık ve saydam süreçlere dayalı politikaların getirileri daha güçlü ve uzun süreli. Bu tür süreçleri politika ve stratejilerine dahil eden ve hayata geçiren kurumlar gelişmede son derece önemli bir yere sahip olmaktadır. Sürdürülebilir gelişme sürecinde, kamu, özel ve gönüllü sektörler arasındaki ortaklıklar önem taşımaktadır. Sivil toplum gelişme sürecine bir üçüncü aktör olarak girerek önemli açılımlar sağlamaktadır. Bu nedenle sivil toplumu sürdürülebilir gelişme politikalarına dahil eden katılımcı kurumlar ve politikalar başarılı olmaktadır.

2.2. Bölgesel Gelişmişlik Farklılıkları Sorunu ve Çözüm Arayışları

Doğal ve toplumsal kaynakların mekan üzerinde dağılımı, mutlak anlamda eşitlik arz etmediğinden, gelişme de mutlak anlamda dengeli bir süreçten geçmemektedir. Diğer bir deyişle, ekonomik ve sosyal gelişme; yeryüzünde zaman ve mekan bakımından farklılık göstermektedir. Ülkeler arasında gelişmiş, gelişmekte olan ve azgelişmiş gibi tanımlamalarla nitelenen gelişmişlik farklılıkları, ülkelerin farklı yörelerinde de ortaya çıkmaktadır. Dinamik bir yapıya sahip olan gelişme sürecine yön veren iktisadi ve sosyal faktörlerin ülke mekanı üzerinde farklı yoğunluklarda dağılımı, bölgelerarası gelişmişlik farklılıklarının nedeni olarak ortaya çıkmaktadır.

Gelişmiş veya gelişmekte olan çeşitli ülke deneyimleri de göstermektedir ki, hemen tüm ülkeler, bölgesel dengesizlikler sorunuyla yüzyüze gelmiştir. Bununla birlikte, bölgesel dengesizliklerin birçok ülkede ulusal bir sorun olarak toplumların ekonomik ve siyasal gündeminde yerini alması, özellikle II. Dünya Savaşı sonrası döneme rastlamaktadır. Bu dönemde, sorunların ağırlaşmasıyla beraber, soruna yönelik kamuoyu duyarlılığının da artması, çözümlemeye yönelik

kuramsal çalışmaları ve çözüme yönelik kamu müdahalelerini artırmıştır. Kaynakların mekansal dağılımı ile refahın mekansal dağılımı arasında görülen paralellik, modern ekonomi bilimine (özellikle de gelişmeye başlayan “Kalkınma” disiplinine) mekan faktörünün girmesini zorlamıştır. Gelişen süreçte mekan faktörü; kaynakların etkin kullanımı ve dengeli bir kalkınma sağlanması yönünden önem kazanmıştır.

Ekonomik gelişmenin ilk aşamalarında mekansal kutuplaşmalar, kıt olan ulusal kaynakların etkin kullanımını mümkün kıldığı için, analizlerde meşru ve gerekli görülmüştür. Ancak, bu yargı özellikle gelişmiş toplumlarda, giderek önemini yitirmeye başlamıştır. Deneyimler de göstermiştir ki, kutuplaşma olgusu her ne kadar gelişme sürecinin ilk aşamalarında kaynakların etkin kullanımına elverişli bir ortam hazırlasa da, belirli bir aşamadan sonra ekonomik ve toplumsal maliyetleri artırmaktadır. Bu maliyetin yerleşme sorunları kapsamında olmak üzere, Türkiye’de olduğu gibi çoğu ülkede gözlenen başlıca iki cephesi bulunmaktadır. Bunlardan biri büyükşehir (metropol) sorunları, diğeri ise geri kalmış bölgeler sorunlarıdır.

Kalkınma sürecinin ilk evrelerinde, gelişme merkezleri konumundaki büyük kentler (büyüme kutupları), sundukları mal, hizmet ve istihdam olanakları nedeniyle, üretim faktörleri için çekim odakları olmaktadır. Ancak, nüfusun düzensiz ve hızlı birikimi nedeniyle dışsal yararlar, zamanla negatif dışsallıklara dönüşerek, büyük kentlerde yaşamının maliyetini artırmaktadır. Ülkenin diğer yerleşim birimlerinden bu tür kentsel kutuplara doğru, başta insangücü göçü olmak üzere, yoğun bir faktör hareketliliği meydana gelmektedir. Bu akım belirli bir aşamada dengelenmediği takdirde, gelişme kutuplarındaki optimal ölçek aşılmakta ve yeni tür metropol sorunları gündeme gelmektedir.

Sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıklarından kaynaklanan yoğun göçler büyük bir nüfus baskısı oluşturarak ülke genelinde tüm mekansal birimleri etkileyen yerleşme/kentleşme sorunlarına neden olmaktadır. Ülke ölçeğinde yaygınlaşan yerleşme sorunları ise zamanla nitelik değiştirerek iktisadi, toplumsal ve siyasal yapılara da nüfuz etmekte ve derinleşmektedir. Göç dalgalarıyla büyüyen kentlerde beliren; eğitim ve sağlık hizmetleri yetersizlikleri ile arsa ve konut ihtiyacı, su, enerji, altyapı ve genel olarak belediye hizmetlerinin yetersizliği, trafik sıkışıklığı, kalabalık, gürültü ve çevre kirliliği gibi büyükşehir sorunları, kamu yatırım ihtiyacını da artırarak, kamu maliyesine ek bir yük getirmektedir. Böylece; bölgelerarası sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıkları, sadece geri kalmış yöreler açısından değil, gelişmiş bölgeler açısından da düzeltilmesi gereken bir sorun olmaktadır.

Bölgelerarası dengesizliğin diğer boyutunda ise, geri kalmış bölgelerin sorunları bulunmaktadır. Durgun ve geri bölgelerden gelişmiş bölgelere doğru meydana gelen göçler; bir yandan bu bölgelerde yerel efektif talep hacmini daraltırken, diğer yandan da yerel gelişmenin temel unsurları olan genç işgücü ve sermayenin bölge dışına akması anlamına gelmektedir. Bu durum, azgelişmişlik kısır döngüsü kavramını desteklercesine, zaten geri olan bölgeyi giderek durgunluğa itmekte ve kaçınılmaz olarak kamu müdahalesini gerekli kılmaktadır. Geri kalmış bölgelerin dinamik faktörlerini emme şeklinde ortaya çıkan göç olgusu, ulusal ekonomi açısından ve kaynak kullanımı bakımından olumsuz sonuçlar yaratmasa bile yerel ekonominin gelişme ivmesi kazanmasını zorlaştırmaktadır.

Böylece, her iki durumda da kamu müdahalesi zorunlu olmaktadır. Bir yandan büyükşehirlerin altyapı tesislerinin yenilenmesi ve genişletilmesi, diğer yandan geri kalmış bölgelerde gelişmeyi başlatmak ve hızlandırmak için kamu yatırımlarını artırmak, toplumsal sorumluluk haline gelmektedir. Nitekim, gelişmenin ilk evrelerinde bir tür büyüme stratejisi olarak gerekli görülen kutuplaşma olgusu, ileri aşamalarda ülke genelinde ekonomik ve toplumsal maliyetleri artırdığı için, giderilmesi gereken bir soruna dönüşmektedir.

Bölgesel dengesizlikleri ve kutuplaşmayı giderici alternatif bölgesel gelişme stratejileri, bu sürecin doğal bir sonucu olarak kamunun uygulamalarına dahil olmaktadır. Ayrıca, coğrafi bazda uygulanan destekler ve vergi bağışıklıkları gibi kamu maliyesi araçları ile yatırımların yönlendirilmesi çabaları da, dengeli bir yerleşme ve doğal olarak dengeli bir kalkınma politikasının araçları olarak önem kazanmaktadır.

Çeşitli ülke deneyimleri gözden geçirildiğinde her ülkenin, bölgesel gelişme farklılıklarını giderme amacıyla, kendi ekonomik ve toplumsal yapısına uygun politika ve uygulama araçlarına başvurduğu gözlenmektedir. Ayrıca, aynı ülkenin farklı gelişmişlik aşamalarında da, yerleşme sorunları ile farklı şekillerde ilgilenilmektedir. Başka bir deyişle, ülkeden ülkeye çeşitlenen mekansal politikalar, ülkelerin farklı dönemlerinde de çeşitlilik göstermektedir. Bir genelleme yapılacak olursa, denilebilir ki; gelişmiş ülkeler sosyal adalete dönük politikalara ağırlık verirken, gelişmekte olan ülkeler kaynak yaratıcı alanlara birikimlerini yönlendirerek, yatırımları ve milli geliri artırmaya çalışmaktadırlar.

Günümüzde, bölgesel dengesizlikleri azaltmak amacıyla devletin politika üretmesi ve çözüm araması hemen her ülkede kaçınılmaz olmakta, ulusal ve uluslararası ekonomik gelişme kuruluşları bu müdahale biçimine ilişkin öneriler ve politikalar geliştirmektedirler.

Özellikle II. Dünya Savaşı'ndan bu yana, hemen her ülkenin kalkınma ve büyüme planları ile hükümet programlarında, bölgesel dengesizliği giderici yönde devletin kısmi ekonomik müdahale tedbirlerine yer verilmiştir. Nitekim, bölgesel dengesizliklerin derinleşmesini engellemede, kamu politikaları ayrıcalıklı bir konuma sahip olmaktadır.

Kamu sektörü açısından, dengeli bir bölgesel gelişmeden amaç, üretim ve hizmet yatırımlarının dağılımını en iyi yansıtan bir yerleşme sisteminin kurulması olmalıdır. Ayrıca, bu tür bir mekansal dağılım deseni; nüfus ve gelirin dengeli dağılımı kadar, kaynakların sürdürülebilir kalkınmayı gerçekleştirmek amacıyla dengeli kullanımına da en iyi zemini hazırlamaktadır. Böylece, ihtiyaçlar ile kaynaklar arasında uzun süreli denge kurulması olarak da nitelendirebileceğimiz istikrarlı kalkınma, ulusal boyutun yanısıra bölgesel düzeyde de önem kazanmaktadır.

Geri kalmış bölgelerin kalkındırılması önemli ölçüde bir “yatırım yapma” konusu olduğundan, kamu sektörü bizzat yatırım yaparak doğrudan ya da devlet yardımları gibi dolaylı politikalarla bu sürece girmektedir. Bölgesel gelişme politikalarının iktisadi boyutları yanında, büyük ölçüde sosyal bir yönünün de olması, kamunun bu politikaları yönlendirmesinin temel nedenidir. Nitekim, dengesizlikleri azaltma doğrultusunda kamu sektörü, yalnızca iktisadi rasyonellerle değil, aynı zamanda toplumsal rasyonellerle de kaynak dağılımına yeniden yön verme ihtiyacı duymaktadır. Bu amaçla özel sektör yatırımlarını teşvik etmektedir.

Şunu da unutmamak gerek ki, bölgesel gelişme olgusu, temelde kamu düzenleyiciliği esasına bağlı olmakla beraber, başarının derecesinde ve gelişmenin sürekliliğinde, piyasa güçlerinin karar verme süreçleri son derece önemli bir yere sahiptir. Mevcut yaklaşımların da öne çıkardığı gibi bölgesel gelişme, kamu, özel ve gönüllü sektörlerin birlikteliği ve etkinliği ölçüsünde başarılı olmaktadır. Diğer yandan, kamu sektörünün bölgesel dengeleri sağlama amacıyla kaynak dağılımına yön vermediği durumlarda, piyasa güçlerinin bunu tek başına sağlaması güçtür.

Ekonomik açıdan, piyasa koşulları altında bir işletme için, en uygun kuruluş yeri, doğal olarak maliyetlerin en düşük olduğu yerdir. Firma açısından rasyonel olan bu tür yer seçimleri, ulusal düzeyde dengeli yerleşme ve kalkınma hedefleriyle uyumlu olmayabilir. Piyasa rasyonelleri ile sosyal rasyoneller arasındaki bu uyumsuzluk, kaçınılmaz olarak kamu müdahalesini ve bu müdahalenin en uygun aracı olan planlamayı zorunlu kılar. Hem

ekonomik ve sosyal rasyoneller, hem de makro ve mikro düzeyler arasında uzun vadeli denge kurma çabası olarak da nitelendirilebilecek planlama, çeşitli hedeflerin sistematik bir çerçevede bütünleştirildiği politika rasyonalizasyonunu sağlar. Bunun sonucudur ki, yerleşme ve bölgesel dengesizlik sorunlarına, gerek ülkemizde gerekse çeşitli ülkelerin ulusal planlarında özel bir yer ayrılmaktadır.

Her durumda, az gelişmiş bölgelerin gelişme sürecine katılabilmesi, bu bölgelerin özel sektör yatırımları yanısıra, kamu yatırım harcamaları ve kamunun diğer harcama kalemlerinden daha fazla pay almasını gerektirmektedir. Bundan dolayı da kamu maliyesinin güçlü ve sağlam bir yapıda olması gerekir. Etkin ve başarılı bölgesel gelişme politikaları, güçlü bir kamu maliyesi yapısıyla birebir ilişki içindedir. Bu çerçevede, hem kamu gelirlerinin artırılması, hem de gelirlerin rasyonel alanlarda kullanılması tüm ülkeler için önem kazanmaktadır.

2.3. Türkiye’de Gelişmişlik Farklılıkları Sorunu ve Uygulanan Politikalar

Bölgelerarası sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıkları, diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de görülmektedir. Araştırma sonuçlarından da görülebileceği gibi, genel olarak ülkenin Batı’sında yeralan Marmara, Ege, İç Anadolu ve Akdeniz Bölgeleri’ni görece olarak gelişmiş bölgeler olarak tanımlayabiliriz. Diğer yandan, özellikle Doğu Anadolu, Karadeniz’in dağlık bölgeleri ve Güneydoğu Anadolu’nun bazı yöreleri; gelir istihdam ve genel olarak refah bakımından, Türkiye ortalamalarının oldukça altında kalmaktadır.

Özellikle planlı dönemde, kamunun kaynak dağılımına doğrudan veya dolaylı yollarla yön vermeye çalışmasına rağmen, gelişme sürecine yön veren faktörler, Batı’da yoğunlaşmasını sürdürmüştür. Kamu sektörünün, yaratılan gelirin bölüşümü, diğer bir deyişle refahın paylaşımına yönelik müdahaleleri, istenilen ölçüde bölgelerarası dengesizlikleri azaltamamıştır. Yoğun girişimlere rağmen, gelişmişlik farklılıklarının bu dönemde de sürmesinin başlıca nedenleri arasında; coğrafi yapı, iklim özellikleri, talep düzeyi yüksek iç ve dış pazarlara uzaklık, kırsal yerleşim birimlerinin çokluğu ve dağınıklığı bulunmaktadır.

Bu çalışma sonuçlarından da görülebileceği gibi, gerek sosyal, gerekse ekonomik göstergelere yansıyan mekansal farklılaşma, ülke genelinde yaşanan büyük bir yerleşme sorunu ile içiçe geçmiştir. Öyle ki, gelişmiş olarak nitelendirebileceğimiz yörelerimizde de

yeni sorunlar ortaya çıkmaktadır. Geri kalmış bölgelerimizde sorunlar; durgunluk, yatırım ve hizmet eksikliği olarak öne çıkarken, gelişmiş yörelerimizde; hızlı nüfus artışına paralel olarak işsizlik, altyapı yetersizliği, kaçak yapılaşma, asayiş ve çevre sorunları artmaktadır.

Bu tür bir mekansal kutuplaşma, diğer ülkelerde olduğu gibi genel olarak iki sorun kümesini beraberinde getirmiştir. Bunlar; gelişmiş bölgelerimizde aşırı derecede büyümeden kaynaklanan büyükşehir (metropol) sorunları ile azgelişmiş bölge sorunlarıdır. Büyükşehir ve azgelişmiş bölgeler ikilemi, gelişme farklılıklarının bir sonucu olarak belirirken, aynı zamanda mevcut farkların daha da derinleşmesinin nedeni olmaktadır. Bu ikilemin temel dinamiği ise, yoğun göç olgusudur. Verimliliğin ve gelirin düşük olduğu kırsal ve azgelişmiş yörelerimizden, metropollere akan göç, nüfusun mekansal dağılımını önemli ölçüde değiştirmiştir.

Bir yönüyle işgücü ve sermaye transferi olarak da nitelendirebileceğimiz göç olgusu, göç veren bölgede pazarın daralmasına, mevcut yatırımların atıl kalmasına ve yine bu bölgelerde becerili işgücü ve sermaye gibi gelişmeyi sürükleyici dinamik üretim faktörlerinin yitirilmesine neden olarak geri kalmışlığı pekiştirmektedir. Diğer yandan, gelişmiş bölgeler üzerinde meydana getirdiği büyük bir nüfus baskısıyla, kamu yatırım ihtiyacını artırmakta ve böylece kentleşme maliyetine ek bir yük getirmektedir. Sonuç itibarıyla; hem gelişmiş, hem de geri kalmış bölgelerde yaşanan sorunların temel dinamiği olarak göç, ülke genelinde büyük bir yerleşme sorununu beslemektedir. Göçün temel nedeni ise, bölgelerarası sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıklarıdır. Diğer bir deyişle, toplumsal refah dağılımının dengesizliği sonucunda ortaya çıkan göç olgusu, aynı zamanda toplumsal refah dağılımını olumsuz yönde etkilemektedir.

Türkiye’de, Cumhuriyet’in başlangıcından beri dengeli bölgesel kalkınmaya yönelik bir politika izlenmekle beraber, bu çabalar daha çok planlı dönemle birlikte yoğunluk kazanmıştır. Planlı dönemde, bölgesel gelişmişlik farklılıkları ülkenin en önemli sorunlarından biri olarak görülerek, bölgelerarası dengeli kalkınma ilkesi, planlı kalkınmanın toplumsal hedefleri arasında yer almıştır.

Planlı dönemde yaşanan gelişmelerden birisi, bölgelerarası gelişmişlik farklarının somut verilerle belirlenmesi ve bölgesel gelişmeyi hızlandırmak amacı doğrultusunda kaynak tahsislerinin yapılmasıdır. Geri kalmış yörelere, bu yörelerden elde edilen bütçe gelirin çok üzerinde harcama yapmak, planlı dönemin maliye politikalarının temel hedeflerinden biri

olmuştur. Keza, tüm plan ve programlarda kamu yatırımlarının dağılımında, geri kalmış bölgelere ve Güneydoğu Anadolu Kalkınma Projesi'ne (GAP) öncelik verilmiştir. Kamu yatırım politikaları yanında, özel sektörü bu yörelere çekebilmek için yapılan devlet yardımları ve personel politikaları da, bölgelerarası dengesizliği gidermede kullanılan başlıca kamu araçları olmuştur.

Ayrıca, Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminden bu yana, kalkınma faaliyetlerinin planlanması, programlanması ve uygulanması aşamalarında, teşvik sistemi ve kaynak tahsisi politikaları ile de ilişkilendirilmek suretiyle, Kalkınmada Öncelikli Yörelere (KÖY) uygulamasının benimsenmesi, planlı dönemde yaşanan önemli gelişmelerdendir.

Planlı dönem boyunca uygulanan ve bazıları halen devam etmekte olan diğer yerel gelişme projeleri ise başta bölgesel kalkınma planları olmak üzere, kırsal kalkınma projeleri ve il gelişme planlarıdır. Bölgesel gelişme planlarından uygulama aşamasında olanlar; Güneydoğu Anadolu Projesi, Zonguldak-Bartın-Karabük Bölgesel Gelişim Projesi, Doğu Anadolu Projesi Ana Planı (DAP) ve Doğu Karadeniz Bölgesel Gelişme Planı (DOKAP)'dır. Uygulama kapsamındaki kırsal kalkınma projeleri ise; Bingöl-Muş, Yozgat ve Ordu-Giresun Kırsal Kalkınma Projeleri'dir. İl Gelişme Planları ise iller bazında yapılmakta ve planlama çalışmaları devam etmektedir.

Nitekim, bugüne kadar hazırlanıp, uygulamaya konulan sekiz plan döneminden topluca bir sonuç çıkarmak gerekirse, gerek yerel kalkınma projeleri yoluyla, gerekse kamu ve özel sektör yatırımlarından Kalkınmada Öncelikli Yörelere'in daha çok yararlanması doğrultusunda çeşitli tedbirlerin geliştirildiği ve bu yörelere özel bir öncelik verilmiş olduğu görülmektedir. Bölgelerarası denge sağlama genel amacı çerçevesinde kamu sektörü; bir yandan kamu kaynaklarının önemli bir bölümünü Kalkınmada Öncelikli Yörelere'e yönlendirirken, diğer yandan da özel kesimin bu yörelerimizde yatırım yapmasını özendiren çeşitli tedbirler uygulamıştır. Bu tedbirler arasında, Kalkınmada Öncelikli Yörelere politikaları kapsamında geliştirilen, yörelere ve sektörler itibarıyla farklılık arzeden kademeli teşvik sistemleri de bulunmaktadır.

Türkiye'de uygulanan kalkınma planlarının temel niteliği, özel kesim için yönlendirici olmasıdır. Kalkınma planları, bölgesel gelişme politikalarının uygulamasına ilişkin olarak kamu kesimini görevlendirirken, özel kesimi çeşitli özendirme araçlarıyla az gelişmiş yörelerdeki illerimizde yatırıma yönlendirmeye çalışmıştır. Planların, özel kesim

için yönlendirici/özendirici olma niteliğinden dolayı, özel yatırımlar piyasa koşullarına göre gerçekleşmiştir. Nitekim, belirli bölgelerde yoğunlaşma eğilimi gösteren özel sektör yatırımlarının mekansal dağılımı da bunu doğrulamaktadır. Diğer yandan, kamu yatırımlarının mekansal dağılımı; planlarda belirtilen ilkelere azami ölçüde uyulduğunu ve yerseçimi kararlarında sosyal fayda unsurlarının gözönünde bulundurulduğunu doğrulamaktadır.

Özetle, kamu sektörünce, özellikle planlı dönemin başından beri fiziki ve sosyal altyapı yatırımlarının yanında, KİT politikası aracılığıyla üretken sanayi yatırımlarıyla da, bölgelerarası dengeli kalkınma ilkesi korunmuş ve uygulanmıştır. Ancak, bölgesel dengesizlikler, beşer yıllık yedi plan dönemi geçiren Türkiye’de, hala önemini koruyan güncel bir konudur ve ülkenin öncelikli sorunları arasında yer almaktadır. Tüm çabalara rağmen, gelişmişlik farklılıklarının kapatılması arzu edilen seviyede gerçekleştirilememiştir.

Kamunun yoğun müdahalelerine rağmen, gelişmişlik farklılıklarının sürmesinin temel nedeni, ülkemizde yeralan azgelişmiş bölgelerin, alan ve nüfus olarak önemli bir büyüklüğe sahip olmasıdır. Ayrıca, bu bölgelerimizde bulunan yerleşim birimlerinin dağınıklığı da bir başka önemli nedendir. Nitekim, bu büyüklük ve dağınıklık, kamu kaynaklarının yoğun ve maliyet yönünden etkin bir şekilde kullanımını sınırlandırmıştır.

2.4. Türkiye’de Mekansal Gelişmenin Dağılımında Ortaya Çıkan Başlıca Değişimler

Ülkemizde sanayileşme sürecinin ivme kazandığı 1960’lı yıllarda, gelişme dinamikleri büyüme kutuplardan çevre illere doğru yayılmaya başlamıştır. Bu dönemde yaşanan mekan boyutundaki gelişim, iki büyük ulusal kutup olan İstanbul ve Ankara arasında yeni gelişme odaklarının belirginleşmesi şeklinde yansımıştır. Kimya ve metal sanayinin yoğunlaşmaya başladığı Kocaeli, gıda, tekstil ve otomotivde uzmanlaşma eğilimi gösteren Bursa ve Eskişehir’i de içine alan bu yeni gelişme bölgesi, Ankara-İstanbul doğrultusunda giderek homojenleşen bir ticaret, sanayi ve hizmet kuşağı ortaya çıkarmıştır. Bu kuşağa, 1970’lerde pazar için buğday üretiminde uzmanlaşmış Konya da eklenmiştir. Yine bu dönemde, İstanbul merkezli sanayi, öncelikle Tekirdağ olmak üzere, çevre illere de taşmaya başlamıştır.

Ekonomik etkinliklerin yoğunlaştığı ve çevreye yaygınlaştığı bir diğer kutup ise Adana merkezli Çukurova Bölgesi’dir. Adana, pamuk ve tekstil üretiminde uzmanlaşırken; Hatay İli, İskenderun ilçesinde yer alan limanı ile uluslararası ticaret ve çelik üretiminde öne çıkmıştır.

Bölgeye, 1980'lerin sonunda uluslararası bir limana ve serbest bölgeye sahip Mersin'de eklenerek kuşak genişlemiştir.

Bir diğer gelişme bölgesi ise İzmir merkezli Ege Bölgesi'dir. Başlangıçta ihracata dönük tarımın yapıldığı gıda ve tekstil sanayiinde uzmanlaşmış bölge merkezi İzmir'den, iktisadi faaliyetler, zamanla çevreye yayılmaya başlamıştır. İlk önce Manisa ve Aydın, sonra da Denizli, Uşak ve Afyon doğrultusunda meydana gelen gelişmeyle, Ege Bölgesi'nde de giderek homojenleşen bir yöre oluşmaya başlamıştır. Manisa, Denizli, Uşak ve Afyon illerinin gelişmesinde öncü sektör sanayi olurken; Güney Ege'de Muğla ve Batı Akdeniz'de Antalya illeri de, 1980'lerde canlanan turizm faaliyetleriyle birer turizm merkezi olarak uzmanlaşarak Ege ve Akdeniz'de yer alan gelişme bölgelerine eklenmiştir. Turizm sektörü başta olmak üzere, ulaştırma ve ticarete meydana gelen hızlı gelişmelerle, Antalya da bir merkez konumunu almıştır.

Özellikle ihracata dayalı bir kalkınma modelinin uygulanmaya başlandığı 1980'li yıllar sonrasında ise Türkiye'de, ekonomik faaliyetlerin ve sanayinin mekansal dağılımı, diğer ülkelerde olduğu gibi dünya ekonomisinde yaşanan değişimlere paralel olmuştur. Son 20 yıllık dönemde, ülkemizde ekonomik ve sosyal gelişmenin mekanda dağılımına ilişkin başlıca beş eğilim karşımıza çıkmaktadır. Bunlar;

- İstanbul, İzmir, Adana ve Ankara gibi geleneksel bölge merkezlerinden, sanayinin, çevre illere yayılması ve bu merkezlerde hizmet sektörünün yükselişidir.
- Geleneksel bölge merkezlerine komşu olan ardbölge illerde, merkezi illerden yayılan sanayinin yoğunlaşmasıdır. Bu illere verilebilecek başlıca örnekler; Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ, Manisa ve Mersin'dir.
- Kamu sanayi yatırımlarının yoğun olduğu illerde sınai durgunluk ve gerileme yaşanmasıdır. Bu grubun başlıca örnekleri ise Zonguldak ve Kırıkkale'dir.
- Anadolu'nun farklı bölgelerinde yeralan bazı illerin, yerel kaynaklara dayalı olarak ve belirli sektörlerde uzmanlaşarak "*yeni/yerel sanayi odağı*" olarak ortaya çıkmasıdır. Başlıca örnekler olarak Denizli, Gaziantep, Çorum, Kahramanmaraş gibi iller belirtilebilir.

- Özellikle turizme dayalı olarak hızla gelişme süreci içerisine giren illerdir. Bunlardan başlıcaları; Antalya, Muğla, Aydın ve Mersin olarak belirtilebilir.

Özetle, ülkede gelişmenin mekan üzerinde dağılımı, başlangıçta başlıca dört kutupta yoğunlaşmış, ardından halkalar halinde çevre illere yayılmıştır. Yayılmanın kapsamı ve uyarılan çevre iller üzerindeki etkisi, bölge merkezindeki iktisadi faaliyetlerin yoğunluğu ve dinamizmi ile orantılı olmuştur.

Diğer yandan, özellikle 2000’li yıllarda yayılma sürecinde yeni eğilimler ortaya çıkmaya başlamıştır. Özel sektör yatırımlarının merkezi gelişmiş illerden hemen çevrede yer alan ardbölge illere doğru olan yönelme tarzı son yıllarda sıçrama tarzında yeni gelişmeleri de gündeme gelmiştir. Bu dinamiğin arkasında yatan başlıca faktör, gelişmiş bölgelerde yer alan sanayi kuruluşlarının, son yıllarda Anadolu’da yatırım arayışları içine girmesidir. Ayrıca, gelecek yıllarda yabancı sermaye yatırımlarının da mekansal gelişme eğilimlerini çeşitlendireceği öngörülmektedir.

2.5. Mevcut Politikalar Çerçevesinde Araştırmanın Önemi

Bu araştırma sonuçlarından da görülebileceği gibi ülkemizin başlıca yapısal sorunlarından birisi; iller, coğrafi bölgeler ve istatistiki bölge birimleri olmak üzere çeşitli düzeylerdeki mekan birimleri arasında gözlenen gelişmişlik farklılıkları sorunudur. Mevcut sorunların uygun politikalarla giderilmesinde ilk adım, şüphesiz, sağlıklı verilerin elde edilmesidir. Mevcut araştırma farklı mekan birimleri düzeyindeki gelişmişlik farklılıklarını gidermeye hizmet edecek çok sektörlü bir yapıda sağlıklı veri girdisi sağlamaktadır.

Diğer yandan son yıllarda tüm dünyada ve ülkemizde bölgesel gelişme ve yerel konulara olan ilgi artmıştır. Yerel birimler arasında kalkınma odaklı artan rekabet olgusu, bu sürecin bir uzantısı olarak belirtilebilir. Bu kapsamda yukarıda belirtilen çeşitli düzeylerdeki mekan birimlerinin süreç içinde gelişme performanslarının belirlenmesi önem taşımaktadır. Bu doğrultuda olmak üzere mevcut çalışma, daha önce benzer nitelikli çalışmalardan farklı olarak dönemsel karşılaştırma yapmaya dönük gerekli altyapıyı sağlamaktadır.

Bundan önce yapılan iller itibariyle sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi çalışmalarından farklı olarak bu çalışmada, Avrupa Birliği sınıflandırmaları çerçevesinde

yapılan “İstatistiki Bölge Birimleri”ne göre de sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi sıralaması yapılmıştır. İstatistiki bölge birimleri sınıflandırması, bölgesel istatistiklerin toplanması, geliştirilmesi, bölgelerin sosyo-ekonomik analizlerinin yapılması, bölgesel politikaların çerçevesinin belirlenmesi ve Avrupa Birliği bölgesel istatistik sistemine uygun karşılaştırılabilir istatistiki veri tabanı oluşturulmasını amaçlamaktadır. Bu kapsamda olmak üzere çalışmada, düzey-1 ve düzey-2 olarak sınıflandırılan istatistiki bölge birimlerine göre sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi sıralamaları yapılmıştır.

Mevcut çalışmanın bir diğer yeniliği de; farklı ölçekteki mekan birimlerine göre (iller, istatistiki bölge birimleri düzey-2 ve coğrafi bölgeler); sanayi, sağlık ve eğitim olmak üzere sektörel gelişmişlik sıralamalarının yapılmasıdır. Elde edilen sonuçlarla sektörel gelişmelerin mekan üzerindeki dağılımlarının izlenmesi mümkün olabilecektir.

III. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1. Amaç

Ülke içinde çeşitli yörelerin birbirleriyle ölçülebilir ve görelî olarak karşılaştırılabilir sosyal, ekonomik ve kültürel göstergeler yardımıyla gelişmişlik düzeylerinin saptanması, plancılının üzerinde önemle durdukları bir konudur. Bu tür tespitlerle, geçmiş dönemlerde uygulanan ekonomik ve sosyal politikaların coğrafi sonuçlarının, görelî gelişmişlik düzeyleri saptanarak izlenmesi olanağı doğmaktadır. Nitekim, bu tür araştırmaların ortaya koyduğu veriler, bir yandan mevcut politikaların başarı derecesini görme olanağı sağlarken, diğer yandan da mekansal boyutla tutarlı, günün koşullarına uygun yeni politikalar üretebilme altyapısı da sunmaktadır.

Belirtilen doğrultuda çalışmanın başlıca amaçları şunlardır:

(1) Sosyal ve ekonomik alanlardan seçilen değişkenler baz alınarak, illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerinin belirlenmesi ve bu belirleme doğrultusunda sıralamalarının yapılması,

(2) Aynı özellikleri taşıyan il gruplarının belirlenmesi,

(3) Coğrafi bölgelere göre gelişmişlik sıralamalarının belirlenmesi,

(4) İstatistiki bölge birimlerinin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerinin belirlenmesi

(5) Eğitim, sağlık ve sanayi gibi sosyal ve ekonomik sektörlere göre farklı mekan birimlerinin (iller, coğrafi bölgeler ve istatistiki bölge birimleri) sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerinin ölçülmesidir.

Çalışmanın temel amaçları, illerin, coğrafi bölgelerin ve istatistiki bölge birimlerinin sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyelerini karşılaştırmalı olarak belirlemek ve çeşitli mekansal ölçeklerde sektörel bazda gelişmişlik sıralamaları elde etmek olunca, çoğu kez farklı şekillerde tanımlanabilen ve karmaşık bir olgu olan gelişmişliği tanımlama ihtiyacı da ortaya çıkmaktadır.

Bir önceki bölümde belirtildiği gibi, son elli yılda kalkınma anlayışında yaşanan değişimler, büyüme yaklaşımından gelişme anlayışına doğru bir değişimi beraberinde getirmiştir. Bununla birlikte, “gelişme” olgusunu tek bir göstergeye indirmenin güçlüğü, konuyla ilgilenenleri sürekli olarak uğraştırmıştır. Sorun, kullanılacak değişkenlerin belirlenmesinden, yöntemin seçimine ve elde edilecek sonuçların yorumlanmasına kadar pek çok hassas çalışmayı gerektirmektedir.

Günümüzde, diğer ülkelerde de araştırmacılar ve uluslararası kuruluşlar tarafından değişik yaklaşım ve teknikler kullanılarak ülkelerin, ya da aynı ülke içindeki yerleşim birimlerinin sosyo-ekonomik gelişmişliklerini karşılaştırma amacı taşıyan çeşitli araştırmalar yapılmaktadır¹. Bu çalışmalarda da, genel bir gelişmişlik tanımı yapmanın güç olduğu, her türden tanımın tartışmaya açık yönlerinin olacağı, altı çizilerek vurgulanmaktadır. Bunun yanında, her ne kadar üzerinde uzlaşılmış bir tanım ortaya konulamamış olsa da, yapılacak tanımların ekonomik, sosyal ve kültürel alanlardan seçilen birçok gösterge kullanılarak, bütüncül bir yaklaşım içinde yapılması gerektiği ifade edilmektedir.

Sonuç itibariyle, tüm bu çalışmaların sergilediği genel kabul, fert başına düşen milli gelirin tek başına yeterli bir gösterge olmadığını ortaya koymaktadır. Bu göstergeyle birlikte, gelişme sürecinden etkilenebilecek ve bu süreci etkileyecek diğer ekonomik, sosyal ve kültürel göstergelerin de dikkate alınması gerekmektedir.

Şunu da vurgulamakta yarar var ki, “gelişme”nin çok yönlü ve kapsamlı bir olgu olmasından ötürü, her türlü çözümleme ve ölçme girişimi, sonuçları itibariyle görecelik taşımaktadır. Nitekim, bu çalışmada benimsenilen gelişme anlayışı, dar kapsamlı “ekonomik büyüme” sınırlarının ötesine taşıdığından, belirtilen zorlukları da bünyesinde barındırmaktadır.

3.2. Araştırmanın Kapsamı

Araştırma, mevcut idari yapı çerçevesinde 81 ili kapsamaktadır. Ayrıca aynı veri tabanı ve araştırma tekniği kullanılarak 7 coğrafi bölge ile istatistiki bölge birimleri (düzey-1 ve düzey-2) araştırma kapsamında yer almaktadır.

1 Bunlardan biri UNDP tarafından ülkeler bazında yapılan İnsani Gelişme Endeksi (İGE) sıralamalarıdır. İGE sıralamalarında da benzer amaçlar güdülmekle beraber, bu çalışmalarda kullanılan değişkenler sınırlı tutulmaktadır. İGE endeksleri; uzun bir yaşam sürmek, bilgi sahibi olmak ve onurlu bir yaşam standardına sahip olmak gibi en basit insani özelliklerdeki kazanımları yansıtmaktadır. Bu boyutları temsil etmek üzere; yaşam beklentisi, eğitim düzeyi ve gelir olmak üzere üç değişken kullanılmaktadır (bkz. UNDP, 2001).

3.3. Kullanılan Değişkenler

Bu araştırmada, gelişmişliğin mümkün olduğu kadar çok boyutunu hesaba katabilmek için, değişken sayısının güvenilir ve tutarlı veri bulunabildiği ölçüde geniş tutulmasına çalışılmıştır. Araştırmada kullanılan temel bileşenler analizi tekniği, birbiriyle bağımlı olan çok sayıda değişkenin kullanılmasına imkan verdiği için, belirli bir boyutu açıklayan birden fazla değişken kullanılmıştır.

Ülke idari bölünüşünde son yıllarda çok sayıda mekansal değişiklik yapılmıştır. 1988 yılında 67 olan il sayısı, 1996 yılına gelindiğinde 79 ile, 2003 yılında ise 81'e ulaşmıştır. Dolayısıyla, illerde zaman içerisinde meydana gelen gelişmeler ile değişikliklerin izlenmesini sağlayan ve gelişme dinamiğini yansıtan değişkenlerin, seri olarak elde edilmesi olanağı belirli ölçüde ortadan kalkmış bulunmaktadır.

İllerdeki gelişme dinamiğini yansıtan değişkenlerin temin edilememesi, doğal olarak araştırma sonuçlarını etkileyen ve sınırlayan önemli bir unsur olmuştur. Ancak, araştırmada kullanılan değişkenler, uzun süreli çalışmalar sonucu il ölçeğinde elde edilebilen hemen hemen tüm göstergeleri kapsamaktadır. Söz konusu değişkenler gelişmişliğin ana odaklarında meydana gelebilecek gelişmelerden etkilenerek, gelişme dinamiğini yansıtabilecek niteliktedirler.

Değişkenler; belli bir dönem içindeki gelişmeleri değil, belirli bir dönemdeki mevcut durumu yansıtmaktadır. Dolayısıyla, yapılan analiz bir kesit çalışması niteliğindedir. Bununla birlikte, en son 1996 yılında yapılan İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması ile aynı sayıda ve benzer değişkenler kullanılarak, her iki dönem arasında karşılaştırmalar yapılmıştır.

Araştırmaya, ülke genelinde 81 ilin sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyelerini yansıttığı varsayılan ve gelişmişliğin neden ve/veya sonucu olarak ortaya çıkan 100'e yakın göstergenin çeşitli kurum ve kuruluşlardan temin edilmesi ile başlanmıştır. Bu aşamada, göstergelerin tutarlılığı ve güvenilirliği konusunda yapılan ön inceleme ve değerlendirmeler sonunda, il ölçeğinde ancak 58 göstergenin kullanılabilir nitelikte olduğu görülmüştür.

Daha sonra, seçilmiş göstergeler, yardımcı veriler aracılığıyla oranlanarak, değişken haline getirilmiştir. Bu işlem yapılırken, illerin nüfus büyüklüğü etkisini ortadan kaldırmak için, verilerin tamamına yakın bir kısmı il nüfuslarıyla veya bu etkiyi ortadan kaldıracak

çeşitli büyüklüklere bölünerek, oransal hale getirilmiştir. Böylece, illerin gelişmişliğinin, yüzölçümleri ya da nüfuslarıyla orantılı olarak değil, büyük ölçüde fert başına düşen refah payı olarak değerlendirilmesi sağlanmıştır.

Gelişmişlik, kişiler üzerindeki etkileriyle beraber, ilin sosyo-ekonomik yapısını bir bütün olarak da ilgilendirmektedir. İl genelinde birikimi ve gelişme potansiyelini yansıtan toplam büyüklüğü gösteren değerlerin, ortalama ya da fert başına düşen değerlere göre daha iyi bir gösterge olduğu ileri sürülebilir (Hacıhasanoğlu, 1980). Diğer taraftan, illerin sahip oldukları nüfusun, sosyo-ekonomik gelişmeden etkilenen önemli bir unsur olduğu da gözardı edilemez. Gelişme sürecinde, azgelişmiş yerleşim birimlerinden, ekonomik ve sosyal açıdan daha cazip durumda olan yerleşim birimlerine doğru nüfus hareketleri olmaktadır. Gelişmişlik farklılıklarından kaynaklanan nüfus hareketleri sonucu, azgelişmiş illerin nüfusu azalırken, ya da düşük oranlarda artarken, gelişmiş illerin nüfusunda önemli oranda artışlar olmaktadır. Kullanılan tüm değişkenlerin nüfusa oranlanıp, fert başına düşen değerler ölçeğinde kullanılması halinde, nüfusu oldukça fazla olan iller aleyhinde bir durum ortaya çıkmaktadır.

Bu nedenle, göstergelerin duyarlılığını artırdığı durumlarda değişkenler; orantılı ya da fert başına düşen değerler olarak, bunun dışında ise iller itibarıyla toplam mutlak büyüklükler olarak kullanılmış ve denge sağlanmaya çalışılmıştır. Böylece, bir taraftan, nüfusu fazla olan illerin bu nedenle üst sıralarda yer almaları önlenirken, diğer taraftan bu illerin aynı nedenle daha alt sıralarda yer almaları sakıncası giderilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamaları incelenirken, bu hususun önemle dikkate alınması gerekmektedir.

Araştırmada kullanılan değişkenlerin, ait oldukları yıl ve dönemler ile sağlandıkları kaynaklar, bölüm sonunda yeralan tablo-1’de verilmiştir. Bununla birlikte, sosyal ve ekonomik göstergeleri oluşturan değişkenler, kullanım amacı çerçevesinde bölüm 3.3.1. ve 3.3.2.’de ayrı ayrı açıklanmıştır. Ticari açıdan gizliliği olmayan değişken değerleri ise, çalışmanın sonunda yer alan ek-1’de verilmiştir.

3.3.1. Sosyal Değişkenler

A. Demografik Değişkenler

Araştırmada kullanılan demografik göstergeler nüfusun; sayısal yönü, büyüme hızı ve mekansal dağılımı gibi unsurları içermektedir. Demografi ile ilgili gelişmişlik unsurlarını açıklamak için; toplam nüfus, şehirleşme oranı, yıllık ortalama nüfus artış hızı, nüfus yoğunluğu, doğurganlık hızı ve ortalama hanehalkı büyüklüğü değişkenleri kullanılmıştır.

Görelî olarak gelişmiş ve gelişmekte olan iller, ekonomik ve sosyal hayatta sağladıkları imkan ve kolaylıklar bakımından göç çekim merkezi olma özelliği taşımaktadırlar. Bu özelliğe sahip illerde görülen hızlı nüfus artışı, kentsel nüfusta artış meydana getirerek nüfus yoğunluğunu da yükseltmektedir.

Diğer taraftan, geleneksel kültürün hakim olduğu az gelişmiş bölgelerde, doğurganlık hızı ve buna paralel olarak, ortalama hanehalkı büyüklüğü yüksektir. Ekonomik ve sosyal gelişmeyle beraber, modernleşme öğeleri toplum yapısına egemen olmakta ve geleneksel aile tipi yerini modern çekirdek aileye bırakmaktadır. Bu nedenlerle, doğurganlık hızı ve ortalama hanehalkı değişkenleri gelişmişlik düzeyi ile ters orantılı bir bağlantı yapısına sahip bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle, illerin gelişmişlik düzeyi arttıkça, doğurganlık hızı ve ortalama hanehalkı büyüklüğü düşmektedir.

Araştırmada kullanılan demografik göstergelerin tümü 2000 Yılı Genel Nüfus Sayımı sonuçları esas alınarak, Devlet İstatistik Enstitüsü'nden (DİE) temin edilmiştir.

Demografik göstergeleri oluşturan değişkenler, her il için;

-Toplam nüfus, 2000 yılı Genel Nüfus Sayımı itibariyle nüfusu,

-Şehirleşme oranı, 2000 yılı itibariyle, toplam nüfus içinde il ve ilçe merkezinde yaşayan nüfusun toplam nüfusa oranını,

-Yıllık ortalama nüfus artış hızı, nüfusun 1990-2000 yılları arasında yıllık ortalama artış hızını,

-Nüfus yoğunluğu, sahip oldukları yüzölçümün nüfusa oranlanması suretiyle elde edilen kilometrekareye düşen kişi sayısını,

-Doğurganlık hızı, 1990-2000 döneminde, ortalama doğum oranını,

-Ortalama hanehalkı büyüklüğü, 2000 yılı itibariyle, aynı konutta yaşayan ortalama kişi sayısını göstermektedir.

B. İstihdam Değişkenleri

İstihdam göstergelerini oluşturan değişkenler, illerde; tarım, sanayi, ticaret ve mali kurumlar işkollarında çalışan nüfus ile ücretli çalışanlar, ücretli kadın çalışanlar ve işverenlerin, toplam istihdam içindeki yüzde paylarını ifade etmektedir.

İstihdamın sektörel dağılımı, illerin temel ekonomik faaliyetlerinin yapısını göstermesi bakımından önemli bir göstergedir. Modern tarımsal üretim tekniklerinin kullanılmadığı ve buna bağlı olarak, tarımsal verimliliğin düşük olduğu görece geri kalmış yörelerde, tarım kesiminde çalışanların, toplam istihdam içerisindeki payının görece olarak yüksek olduğu gözlenmektedir. Sosyo-ekonomik gelişmeyle birlikte, toplam istihdam içinde, tarım sektörünün payı görece olarak gerilerken, sanayi ve hizmetler sektörlerinin payı artmaktadır. Bununla birlikte, iktisadi faaliyetlerin gelişmesi ve çeşitlilik göstermesiyle gelir ve refah düzeyinin artmasına paralel olarak, ticaret ve mali kurumlarda çalışan kesimin payı da görece olarak artmaktadır.

Diğer istihdam değişkenlerinden, ücretli çalışanların ve işverenlerin toplam istihdam içindeki payının artması ise, iş hacminin genişlemesi ve iktisadi faaliyetlere katılımın yaygınlığı anlamına gelmektedir. Yine, ücretli çalışanlar içinde kadınların oranı, kadınların çalışma hayatına ve ekonomik faaliyetlere katılımı yanında, sosyal gelişmişliği de açıklamaktadır.

Çalışmada kullanılan istihdam değişkenleri, 2000 Yılı Genel Nüfus Sayımı sonuçlarından alınmıştır.

C. Eğitim Değişkenleri

Eğitim göstergeleri; okur-yazar nüfus oranı, okur-yazar kadın nüfus oranı, üniversite bitirenlerin oranı ile ilköğretim, liseler ile mesleki ve teknik liselerde okullaşma oranları

olmak üzere, sosyo-kültürel gelişmişlik düzeyini yansıtabilen nicel değişkenler tarafından oluşturulmuştur.

Neden-sonuç ilişkisi bakımından, ekonomik ve sosyal gelişmişlik düzeyi ile toplumu oluşturan fertlerin genel eğitim seviyesi arasında güçlü bir bağ bulunmaktadır. Ekonomik ve sosyal gelişmenin sağlanmasında en önemli araçlardan biri, gerekli sayıda ve nitelikte insangücü yetiştirilmesi olmaktadır.

Nitekim, insangücünün bilgi ve becerilerinin artırılması ile sosyal yaşama katılımın asgari gereği olarak kabul edilen, okur-yazarlık oranı değişkeni, illerin genel eğitim düzeyini göstermesi açısından önem taşımaktadır. Okuma yazma bilen kadın nüfus oranı, kadınların sosyo-ekonomik statülerini yansıtmaktadır. İlköğretim, liseler ile mesleki ve teknik liselerde okullaşma oranları ise, eğitimin yaygınlığı ve katılım düzeyini göstermektedir.

Diğer taraftan, ekonomik ve sosyal faaliyetler itibariyle çeşitlilik gösteren gelişmiş iller, yüksek öğretim görmüş nitelikli işgücü için çekim merkezi olmaktadır. Dolayısıyla, sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyinin artmasına paralel olarak, yüksek öğrenim görmüş nüfus oranı da artmaktadır.

Çalışmada kullanılan okur-yazar nüfus oranı, illerde altı ve yukarı yaştaki toplam nüfusun; okur-yazar kadın nüfus oranı ise, altı ve yukarı yaştaki kadın nüfusun içinde okuma yazma bilenlerin oranını göstermektedir. Üniversite bitirenlerin oranı, yüksekokul ya da fakülte bitirenlerin 22 yaş ve üstü nüfusa oranlanmasıyla elde edilmiştir. İlköğretim, liseler ile mesleki ve teknik liselerde okullaşma oranları ise ilgili eğitim kademelerindeki öğrenci sayılarının çağ nüfusuna oranlanması suretiyle bulunmuştur.

Okur-yazarlık oranları ve üniversite bitirenlerin oranı 2000 Yılı Genel Nüfus Sayımı sonuçlarından, okullaşma oranları ise Milli Eğitim Bakanlığı 2000-2001 öğretim yılı istatistiklerinden sağlanmıştır.

D. Sağlık Değişkenleri

Sağlık göstergeleri, illerde, onbin kişiye düşen hekim, diş hekimi, eczane ve hastane yatak sayısı ile bebek ölüm oranı değişkenlerinden oluşmaktadır.

Bireylerin yaşamlarını sağlıklı sürdürebilmeleri bakımından, sağlık hizmetleri arzı ve bu hizmetlerden yararlanma potansiyeli, sosyal gelişme düzeyini yansıtan unsurlar arasında

bulunmaktadır. Ayrıca, eğitilmiş işgücü olarak da nitelendirilebilecek sağlık personelinin gelişmiş yöreler doğrultusundaki tercihi, illerin sosyo-ekonomik gelişme düzeyiyle doğrudan ilişkilidir. Bu nedenlerle onbin kişiye düşen; hekim, diş hekimi, eczane ve hastane yatağı değişkenleri, araştırma kapsamında sağlık göstergeleri olarak kullanılmıştır

Bebek ölüm oranı ise, illerdeki sağlık hizmetlerinin yaygınlığı, eğitim ve kültür düzeyinin yüksekliği, ekonomik olanakların artması gibi çeşitli sosyo-ekonomik unsurlarla yakından ilgilidir. Bebek ölüm oranı değişkeni, sosyo-ekonomik gelişmeyle birlikte düştüğü için, gelişmeyle zıt yönde bir bağlantı yapısına sahiptir.

Sağlık göstergelerini oluşturan, bebek ölüm oranı 2000 Yılı Genel Nüfus Sayımı sonuçlarından, diğer değişkenler 2000 yılı itibariyle Sağlık Bakanlığı'ndan temin edilmiştir.

E. Altyapı Değişkenleri

Altyapı göstergeleri, nüfusun çağdaş hizmet ve olanaklardan yararlanma düzeyi kadar, diğer sektörlerin gelişmesi için de önem taşımaktadır. Yatırımların kuruluş yeri seçiminde, elektrik, su, ulaşım gibi altyapı imkanlarının yeterli düzeyde olduğu yöreler daha fazla tercih edilmektedir.

Altyapı göstergeleri olarak, illerde, kırsal yerleşmelerde asfalt yol oranları, içmesuyuna sahip nüfus oranı ve devlet ve il yollarında asfalt yol oranı değişkenleri kullanılmıştır.

Kırsal altyapı değişkenleri, 2000 yılı itibariyle Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nden, devlet ve il yolları asfalt yol oranı değişkeni ise Karayolları Genel Müdürlüğü'nden elde edilmiştir.

F. Diğer Refah Değişkenleri

Diğer refah göstergelerini oluşturan değişkenler, illerde, onbin kişiye düşen özel otomobil ile motorlu kara taşıtı, fert başına düşen telefon kontör değeri ve elektrik tüketim miktarı ve yeşil karta sahip nüfus oranıdır.

Sosyo-ekonomik gelişme aynı zamanda gelir ve refah düzeyinin yükselmesi anlamına gelmektedir. Gelir ve refah düzeyinde sağlanan gelişmeler, çağdaş hizmet ve araçlardan yararlanma olanakları ile kitle iletişim ve iletişim araçlarından faydalanma oranını da artırmaktadır.

Çalışmada kullanılan motorlu taşıt ve özel otomobil sayıları ile kişi başına elektrik tüketimi verileri, 2000 yılı itibariyle, DİE'den, fert başına telefon kontör değeri Türk-Telekom A.Ş. Genel Müdürlüğü'nden, yeşil karta sahip nüfus oranı Sağlık Bakanlığı'ndan temin edilmiştir.

3.3.2. Ekonomik Değişkenler

A. İmalat Sanayii Değişkenleri

Sanayileşme, geleneksel tarım toplumundan modern sanayi toplumuna geçişin yaşandığı bir değişim süreci olmakla beraber, toplumun sosyo-kültürel yapısını ve ekonomik sistemi bir bütün olarak etkilemektedir.

Sanayi sektörünün gelişmesi tarım ve hizmetler sektörlerini de olumlu yönde etkilemektedir. Tarım sektörü, gelişmesini sürdürmek ve verimliliğini artırmak için sanayi sektöründen girdi almak zorunda olduğu gibi, bu sektöre hammadde de sağlamaktadır. Sanayinin gelişmesiyle beraber ticari ve mali kesim ile diğer hizmetler sektörü faaliyetleri de canlılık kazanarak yaygınlaşmaktadır. Bunun yanında, sanayi, gerek yan sanayi dallarını gerekse iç ve dış sermaye kanallarını harekete geçirerek kendi kendini yenileyen bir mekanizmanın oluşmasını sağlamaktadır. Bu anlamda, sanayileşme sosyo-ekonomik gelişme ya da kalkınmanın temel dinamiğini oluşturmaktadır.

Çalışmada ülke genelindeki toplam sanayi üretiminin büyük bir kısmını oluşturan imalat sanayii göstergeleri kullanılmıştır.

İmalat sanayii göstergeleri, illerde faaliyet gösteren kamu sektörüne ait işyerlerinin tamamı ile özel sektörde on ve daha fazla işçi çalıştıran işyerlerini kapsamaktadır. Bu kapsamda kullanılan değişkenler, işyeri sayısı, yıllık çalışanlar ortalama sayısı, toplam çevirici güç kapasitesi, fert başına tüketilen elektrik enerjisi miktarı ve fert başına düşen imalat sanayii katma değeri ile illerde faal durumda bulunan organize sanayi bölgelerindeki parsel sayıları ve küçük sanayi siteleri işyeri sayılarından oluşmaktadır.

İmalat sanayii göstergeleri, 2000 yılı itibariyle, DİE'den, organize sanayi bölgesi parsel sayıları ile küçük sanayi siteleri işyeri sayıları, 2000 yılı itibariyle, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan temin edilmiştir.

B. İnşaat Değişkenleri

İnşaat sektörü, gerek diğer sektörlerle olan bağlantısı gerekse yarattığı katma değer ve istihdam bakımından ekonominin önemli sektörlerinden birini oluşturmaktadır. İnşaat sektörü, ekonomik ve sosyal gelişmeyle birlikte görülen hızlı, nüfus artışı, göç ve şehirleşme hızı unsurlarına bağlı olarak gelişim göstermektedir.

İnşaat göstergesini oluşturan değişkenler, daire sayısı ve borulu su tesisatı bulunan daire oranıdır.

İnşaat sektörüne ait veriler 2000 yılı itibariyle DİE'den temin edilmiştir.

C. Tarım Değişkenleri

Ülke genelinde, GSYİH içinde yüzde 15 paya sahip olan tarım sektörü, toplam istihdamın yüzde 54'ünü oluşturmaktadır. Çalışan kesimin yaklaşık yarısının gelirini tarım sektöründen elde ettiği dikkate alınırsa, illerdeki tarımsal gelişmeyi ve üretim düzeyini açıklayan göstergelerin bilinmesi önem taşımaktadır.

Tarımsal üretim ve gelişme mekansal olarak farklılıklar göstermektedir. İllerin coğrafi yapısı, iklim özellikleri, gelişmiş pazarlara yakınlığı, tarımsal üretimde modernizasyon gibi özellikleri bu farklılıkların başlıca nedenleri arasındadır.

Tarım göstergeleri; illerin, kırsal nüfus başına düşen tarımsal üretim değeri ile ülke tarımsal üretim değeri içindeki payını gösteren değişkenlerden oluşturulmuştur.

Kırsal nüfus başına düşen tarımsal üretim değeri değişkeni, tarım sektöründe çalışan kesimin gelir düzeyini ve verimliliği yansıtmaktadır. Tarımsal üretim değerinin ülke tarımsal üretiminin içindeki payı ise, illerin tarımsal üretim değerine yaptıkları katkıyı gösterdiği gibi, tarımsal potansiyeli ve üretimin gerçek boyutlarını ortaya koymaktadır.

Tarımsal üretim değeri, bitkisel ürünler, hayvansal ürünler ve canlı hayvan üretimi değerlerini kapsamaktadır. Bu değişkenler, 2000 yılı itibariyle, DİE'den sağlanmıştır.

D. Mali Değişkenler

Mali göstergeler adı altında toplanan değişkenler, illerdeki; gelir seviyesini, sermaye birikimini, sermayenin yatırıma dönüşme düzeyini, kamu ve özel sektör yatırım harcamaları,

mahalli idareler tarafından yapılan harcamalar ile ihracat ve ithalat miktarlarını yansıtan, parasal büyüklüklerle ilgili verilerden oluşmuştur.

Mali göstergeleri oluşturan değişkenler ile kullanım amaçları, sağlandıkları kaynaklar ve ait oldukları dönemler aşağıda yer almaktadır.

Üretilen tüm mal ve hizmetlerin toplam değeri olan GSYİH, doğal olarak, ekonomik gelişmişlik düzeylerinin karşılaştırılmasında kullanılan en önemli değişkenler arasında yer almaktadır. Çalışmada, 2000 yılında, illerin; fert başına düşen GSYİH rakamları ve Türkiye GSYİH'sı içindeki payları kullanılmıştır. İl bazındaki GSYİH rakamları DİE'den alınmıştır.

Gelişmiş ekonomilerde bankalar, ekonomik işlemler sırasında gelirin kullanılması ve saklanması ile borçlandırılmalarda yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Ticari ve sınai faaliyetlerin finansmanı için bankalar tarafından kullanılan krediler, yatırım potansiyeli ve tasarrufların yatırıma dönüşme eğilimiyle doğrudan ilişkilidir. Banka mevduatı ise, büyük ölçüde, gelir düzeyi, tasarruf eğilimi ve sermaye birikimine bağlı olarak değişmektedir.

Bankacılık işlemleri ile ilgili olarak; tasarruf hacmi, kullanılan kredi düzeyi ve hizmetlerin yaygınlığı gibi unsurlar, gelişmişlik göstergeleri olarak ele alınmıştır. Bu göstergeleri oluşturan değişkenler, iller itibarıyla olmak üzere; banka şube sayısı, fert başına düşen banka mevduatı, toplam mevduat içindeki pay, toplam krediler içindeki pay, kırsal nüfus başına düşen tarımsal krediler ile fert başına düşen sınai-ticari-turizm kredileri olmaktadır. Söz konusu değişkenler, 2000 yılı itibarıyla, yurtiçinde faaliyet gösteren, kamu ve özel sektöre ait tüm ticari bankaları kapsamakta olup, Bankalar Birliği'nden temin edilmiştir.

Kişisel ve kurumsal gelir düzeyini yansıtan diğer göstergeler ise; fert başına düşen bütçe gelirleri ile fert başına düşen gelir ve kurumlar vergisi değişkenleridir. İlgili veriler, 2000 yılı itibarıyla, Maliye Bakanlığı'ndan alınmıştır.

Büyük ölçüde altyapıya yönelik yatırımları kapsayan, kamu yatırım harcamaları ve mahalli idareler tarafından yapılan harcamalar da, sosyo-ekonomik gelişmeyi hızlandıran unsurlar arasındadır. Bu bakımdan, mali göstergeler içinde fert başına düşen kamu yatırım harcaması ve fert başına düşen belediye gideri değişkenleri de yer almıştır. Kamu yatırım harcamaları, 1995-2000 dönemini kapsamakta olup, ilgili yılların nüfuslarına bölünerek elde edilen "fert başına düşen" değerlerin ortalaması alınarak oluşturulmuştur. Bu değişken için

DPT verilerinden yararlanılmıştır. Belediye giderleri ise, 2000 yılı itibariyle, DİE'den elde edilmiştir.

Fert başına düşen teşvik belgeli yatırım tutarı değişkeni, özel sektörün kalkınma faaliyetlerine katkısı, girişimcilik potansiyeli ve yatırım dinamizmini göstermektedir. Değişken, 1995-2000 döneminde, yatırım teşvik belgeli toplam yatırım tutarlarının, ilgili yılların nüfusuna bölünerek bulunan değerlerin ortalaması alınarak elde edilmiştir. Veriler Hazine Müsteşarlığı'ndan temin edilmiştir.

Son olarak, mali göstergeler arasında yeralan, fert başına düşen ihracat ve ithalat rakamları ise, Dış Ticaret Müsteşarlığı'ndan alınmış olup, 1995-2000 yılları ortalama değerlerini içermektedir.

3.4. Araştırma Tekniği

3.4.1. Teknik Seçimi

Planlama açısından ülke, bölge, il ve ilçeler arası sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyelerinin belirlenmesi için, yerleşim birimleri arasındaki farklılıkları oluşturan ve birbirleriyle etkileşim içindeki göstergelerin mümkün olduğunca birlikte ele alınması gerekmektedir. Bu nedenle, kullanılan göstergeler, verilerin toplanabilir ve güvenilirliğine bağlı olarak çok sayıda olabilmektedir.

İllerin gelişmişlik sıralamalarının yapıldığı benzer çalışmalarda, önceleri endeksleme ve taksonomi gibi istatistik teknikleri kullanılmıştır. Bu gibi tekniklerde, gelişmişliği tanımlayan değişkenler, araştırmacı tarafından seçilmekte ve her değişken eşit değer taşımaktadır. Böylece, araştırmacıya farklı değişken gruplarıyla, farklı gelişmişlik sıralamaları elde etme fırsatı tanımaktadır. Belli bir değişken ya da değişkenler grubu açısından illerin sıralamasını yapmak için söz konusu teknikler kullanılabilir. Ancak, yapılmak istenen genel bir gelişmişlik sıralaması ise kullanılacak tekniğin nesnelliği vazgeçilmez bir koşul olmaktadır.

Endeksleme ve taksonomi teknikleri, değişkenler için somut ve objektif bir ağırlıklandırma getirememiş olmaları yanında, ağırlıklandırma ve sonuçlar üzerinde de araştırmacıya çok fazla insiyatif tanımaktadır. Bu nedenlerle, yerleşim birimlerinin gelişmişlik sıralamalarının yapıldığı araştırmalarda, söz konusu tekniklerin kullanılmasından vazgeçilmiştir.

Bunların yerine, daha tutarlı sonuçlar verebilen, istatistiki anlamlılık testleri yapılabilen ve birçok ülkede değişik araştırmacılar tarafından benzer amaçlarla yaygın olarak kullanılan, temel bileşenler analizi (*principal components analysis*) tekniği kullanılmış ve kabul görmüştür.

Temel bileşenler analizi, kabaca, çok sayıdaki özelliklerin belli bir nitelik yönünden özetlenmesi ve ortak nitelik ve biçimlerden bir soyutlama yapabilmeyi mümkün kılmaktadır. Bu özelliğiyle temel bileşenler analizi, çok sayıda ve farklı boyuttaki bilgi setinin kapsadığı ortak ve temel anlamı veya bilgi özünü açığa çıkarabilme, görebilme ve tanımlayabilmeyi sağlayan istatistiksel bir tekniktir.

Mekansal gelişmişlik farklılıklarının belirlenmesi konusunda çalışan araştırmacıların birçok değişkeni dikkate almaları ve çok değişkenli bir uzayda karar vermeleri zorunluluğu vardır. Bu ise, çok değişkenli bir uzayda değişken sayısını azaltarak, analizi daha küçük boyutlu bir uzaya indirgeme amacını taşıyan temel bileşenler analizi ile mümkün olmaktadır. Temel bileşenler analizi ile bir taraftan değişkenlere uygulamacının isteğine bağlı olabilecek ağırlıklar verilmesinden kurtulunurken, diğer taraftan birbiriyle etkileşim içinde olan çok sayıdaki değişkenden, bu değişkenlerin bileşkeleri olarak ortaya çıkan daha az sayıda yeni değişkenler ya da faktörler (temel bileşenler) oluşturulmaktadır. İstatistiki açıdan hiçbir bilgi kaybına neden olmaksızın elde edilen temel bileşenler, aynı zamanda birbirinden bağımsızdırlar. Böylece değişkenler arası bağımlılık yapısı da ortadan kaldırılmaktadır.

Temel bileşenler analizi, analiz konusu değişkenler arasında görülen istatistiki ilişkilerin, bir ya da birkaç temel faktörün etkisi sonucunda meydana geldiği varsayımı üzerine kurulmuş çok değişkenli istatistiksel bir tekniktir. Değişkenler arasındaki ilişkilerin büyük bir bölümü ise tek bir temel faktörün etkisi sonucu ortaya çıkmaktadır. Literatürde, söz konusu temel faktöre “genel nedensel faktör”, “bileşen” veya “boyut” adları verilmektedir. Bu araştırmada, illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyelerinin, kullanılan tüm değişkenlere etki eden ve birlikte değişimlerini sağlayan “genel nedensel faktör” olduğu kabul edilmiştir. Diğer bir ifadeyle, “genel nedensel faktör”, illerin sosyo-ekonomik gelişmişlikleridir.

Temel bileşenler analizi, temel faktörlerin ya da bir genel nedensel faktörün etkisiyle ortaya çıkan, değişkenler arasındaki kantitatif ilişkileri tanımlamaya yarayan bir tekniktir. Temel bileşenler analizinde değişkenlere keyfi ağırlık verilmesinden kurtulunurken, çok sayıda değişkenden, bu değişkenlerin sahip oldukları bilginin büyük bir kısmını taşıyan daha

az sayıda yeni değişkenler elde edilerek, değişkenler arası bağımlılık yapısı ortadan kaldırılmaktadır. Ayrıca, sonuçlar üzerinde istatistiki anlamlılık testleri de yapılabilmektedir.

Diğer taraftan, seçilen, daha doğrusu veri tabanı bulunabilen bütün değişkenlerin belirlendiği uzayda illerin yerlerini tespit edip, bunlar arasındaki farklılıkları herhangi bir uzaklık tanımına göre belirlemek anlamlı olmamaktadır. Çünkü, böyle durumlarda, değişkenler arasındaki karşılıklı ilişki dikkate alınamamakta, göstergelerin seçimi aşamasında bile tek bir olayın farklı ölçümleri tekrar değerlendirilerek, gelişmişliğin bir boyutu önceden ağırlıklandırılmış olmaktadır.

Bunun yanında, ağırlıklar setinin boyutları ve değişkenler arası bağımlılık yapısı düşünüldüğünde, değişkenlere subjektif ağırlıklar verilmesi, eşit ağırlıklar verilmesi ile aynı sakıncaları taşımaktadır. Gerek bu sakıncaları giderebilmek ve gerekse daha önce aynı yöntemle yapılmış olan araştırmalar ile karşılaştırmaya imkan vermesi bakımından bu çalışmada;

- Kullanılan çok sayıda gösterge arasındaki istatistiki ilişki ve ilişkinin derecesi ve yönü dikkate alınarak, değişkenler arası bağımlılık yapısını ortadan kaldırılabilen,
- Veri setindeki değişkenliği etkileyen temel boyutların ayrı ayrı ortaya çıkarılmasıyla sosyo-ekonomik gelişmişlik boyutu tanımlanabilen,
- Bağımsızlık yapısı içinde değişkenlerin objektif kıstaslara göre ağırlıklar alabildiği,
- Ağırlıklandırmalar sonucunda, değişkenlerin doğrusal birleşiminden elde edilen temel bileşen ya da genel nedensel faktör yardımıyla, illerin gelişmişlik seviyelerinde gösterdikleri farklılıkların sayısal olarak ortaya çıkarılmasıyla, iller için bir anlamda sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi elde edilebilen,
- Değişkenlere etki eden genel nedensel faktör (gelişmişlik) yanında, diğer özel faktörlerin de ortaya çıkması sağlanarak, gelişmenin birbirinden bağımsız boyutları tanımlanabilen, temel bileşenler analizi tekniği kullanılmıştır.

Temel bileşenler analizi; değişkenler setini gelişmişlik gibi yapay bileşenler cinsinden doğrusal olarak çözümleyen, diğer bir deyişle, verinin birbirinden bağımsız boyutlarını, gözlenen değişkenler cinsinden tanımlayan bir istatistik tekniğidir. Temel bileşenler analizi tekniğinin kullanıldığı bu çalışma sonucunda;

- Bütün değişkenlerin tanımladığı uzaydaki ortak varyansın maksimumu hesaba katılarak, bulunacak birinci temel bileşen, yani ilk bağımsız boyut, toplam ortak varyansın mümkün olabilecek en büyük kısmına sahip olabilecek,
- Kullanılan tüm değişkenlerin tekniğin kendi içinde ağırlıklandırılmaları ile oluşturulan doğrusal birleşim (birinci temel bileşen) yoluyla, genel bir sosyo-ekonomik gelişmişlik tanımı elde edilerek, bu tanıma göre gözlemler arasındaki farklılıklar ortaya çıkabilecek,
- Heterojen bir yapı gösteren iller arasındaki farklılıkların ortaya çıkarılmasıyla, homojen bölgeler ayrımı yapılabilecek,
- Değişkenlerin sosyo-ekonomik gelişmişliğe olan nispi katkıları belirlenebilecektir.

3.4.2. Temel Bileşenler Analizi Tekniği

Çok değişkenli istatistiksel analizde n tane bireye (nesne) ilişkin p tane değişken (özellik) incelenmektedir. Bu değişkenlerden birçoğunun birbiriyle ilişkili ve değişken sayısının (p) çok büyük olması, çeşitli değerlendirmeler yapılmasını güçleştirmektedir. Böyle durumlarda temel bileşenler analizi başvurulacak en önemli teknik olmaktadır. Genel olarak değişkenler arasındaki bağımlılık yapısının yok edilmesi ve/veya boyut indirgeme amacıyla kullanılan bu teknik başlı başına bir analiz olduğu gibi başka analizler için veri hazırlama tekniği olarak da kullanılmaktadır (Tatlidil, 1992).

Temel bileşenler analizi; bir değişkenler setinin varyans-kovaryans yapısını, bu değişkenlerin doğrusal birleşimleri vasıtasıyla açıklayarak, veri indirgenmesi ve yorumlanmasını sağlayan, çok değişkenli bir istatistik tekniğidir². Teknikte, karşılıklı bağımlılık yapısı gösteren, ölçüm sayısı n olan p adet değişken; doğrusal, dikey ve birbirinden bağımsız olma özelliklerini taşıyan k ($k \leq p$) tane yeni değişkene dönüştürülmektedir.

Her biri n ölçümünde p değişkenin oluşturduğu bir sistem düşünüldüğünde, sistemin toplam değişkenliği (varyansı) p değişkenin tümü tarafından açıklanmaktadır. Toplam değişkenliğin önemli bir kısmı, k ($k \leq p$) bileşen tarafından açıklanabildiği durumlarda, k

² Teorik modelin açıklanmasında Johnson'un (1982) "*Applied Multivariate Statistical Analysis*" adlı kitabından yararlanılmıştır.

bileşen orijinal p değişkenini temsil edebilmektedir. Bu durumda n ölçümdeki p değişken, önemli bir bilgi kaybı olmadan, n ölçümündeki k değişkene indirgenmektedir. Söz konusu k adet yeni değişken, orijinal değişkenlerin bazı kısıtlamalara bağlı kalınarak oluşturulmuş çeşitli doğrusal birleşimleridir.

Cebirsel olarak temel bileşenler, n ölçümündeki p değişkenin doğrusal birleşimleridir. Geometrik olarak ise; orijinal koordinat eksenlerini oluşturan p değişkenin temel bileşenlerin herbiri yeni eksenleri meydana getirmesi suretiyle döndürülmüş yeni bir koordinat sistemini göstermektedir. Maksimum varyansın yönünü gösterecek ve birbirinden bağımsız olacak şekilde döndürülerek oluşturulan yeni koordinat sistemi, değişkenler arası korelasyon yapısını son derece tutarlı temsil etmektedir.

Analiz ile ulaşılmaması istenilen ilk sonuç; $X_1, X_2, \dots, X_p$ gibi p tane değişkeni, önemli bir bilgi kaybına neden olmaksızın, bu değişkenleri temsil edebilen daha az sayıda değişkene indirmek ve değişkenlere etki eden genel nedensel faktörleri elde etmektir. Daha sonra indirgenmiş yeni değişkenler ile çalışmanın amacı doğrultusunda çeşitli sonuçlara ulaşılabilmektedir.

$X_1, X_2, \dots, X_p$ vektörlerinin standartlaştırılmış hali olan $Z_1, Z_2, \dots, Z_p$ vektörlerinin p tane doğrusal birleşimi, ya da temel bileşeni;

$$Y_1 = (a_1)^t Z = a_{11} Z_1 + a_{21} Z_2 + \dots + a_{p1} Z_p$$

$$Y_2 = (a_2)^t Z = a_{12} Z_1 + a_{22} Z_2 + \dots + a_{p2} Z_p$$

$$\dots \quad \dots \quad \dots$$

$$\dots \quad \dots \quad \dots$$

$$Y_p = (a_p)^t Z = a_{1p} Z_1 + a_{2p} Z_2 + \dots + a_{pp} Z_p$$

Burada; $Z_1, Z_2, \dots, Z_p$ 'ler standartlaştırılmış veri matrisinin satır vektörleri (p değişkene ait p tane satır vektör), $Y_1, Y_2, \dots, Y_p$ 'ler temel bileşenler, a_{ij} ler ise her bir temel bileşenin hangi değişkenle, hangi oranda ilişkilendirildiğini gösteren sabit sayılardır. a_{ij} sabit sayıları temel bileşen yükleridir. Temel bileşen yükleri, temel bileşenlerin değişkenlere varyans katkısını gösteren ağırlıklardır ve temel bileşenleri, değişkenlerin hangi ağırlıklarla tanımlandıklarını göstermektedir. Temel bileşenler birbirine dikey seçileceğinden, a_{ij} ağırlıkları

değişkenler ile temel bileşenler arasındaki korelasyon katsayısıyla orantılıdır. a_{ij} = i 'inci değişkenin j 'inci temel bileşendeki ağırlığıdır.

Temel bileşenlerin varyansları ve kovaryansları;

$$\text{Var}(\mathbf{Y}_i) = \text{Var}((\mathbf{a}_i)^t \mathbf{Z}) = (\mathbf{a}_i)^t \mathbf{S} \mathbf{a}_i = (\mathbf{a}_i)^t \mathbf{R} \mathbf{a}_i$$

$$\text{Cov}(\mathbf{Y}_i, \mathbf{Y}_k) = (\mathbf{a}_i)^t \mathbf{S} \mathbf{a}_k = (\mathbf{a}_i)^t \mathbf{R} \mathbf{a}_k \quad \text{dır.} \quad \begin{matrix} i = 1, 2, \dots, p \\ k = 1, 2, \dots, p \end{matrix}$$

Eşitlikteki $\mathbf{S}$, standartlaştırılmış veri matrisinin kovaryans matrisi, $\mathbf{R}$ standartlaştırılmış veri matrisinin korelasyon matrisidir. Standartlaştırılmış veri matrisi kullanıldığından $\mathbf{R} = \mathbf{S}$ 'dir.

$\mathbf{Y}_1, \mathbf{Y}_2, \dots, \mathbf{Y}_p$ temel bileşenleri, orijinal değişkenlerin birbirinden bağımsız ve varyansları toplam sistem varyansını mümkün olabilecek en fazla bir biçimde açıklayan doğrusal birleşimleri olacak şekilde seçilecektir.

Bunun için izlenecek yol; birinci temel bileşen ($\mathbf{Y}_1$), toplam varyansa katkısı maksimum olacak şekilde $\mathbf{Z}_1, \mathbf{Z}_2, \dots, \mathbf{Z}_p$ 'lerin doğrusal birleşimleri olarak belirlenmektedir. İkinci temel bileşen ($\mathbf{Y}_2$), birinci temel bileşenden bağımsız olarak, birinci temel bileşenin açıkladığı varyanstan sonra geriye kalan toplam varyansa katkısı maksimum olacak şekilde, aynı biçimde üçüncü ve daha sonraki temel bileşenler her birinin toplam varyansa katkısı maksimum olacak şekilde ve birbirinden bağımsız olarak aşağıda gösterildiği gibi saptanmaktadır.

Toplam varyansa katkısı en fazla olan birinci temel bileşen,

$$\mathbf{Y}_1 = a_{11}\mathbf{Z}_1 + a_{21}\mathbf{Z}_2 + \dots + a_{p1}\mathbf{Z}_p \quad \text{doğrusal birleşimidir.}$$

$\text{MaxVar}(\mathbf{Y}_1) = (\mathbf{a}_1)^t \mathbf{R} \mathbf{a}_1$ eşitliğinden $\mathbf{a}_1$ vektörü birinci temel bileşenin varyansını maksimum yapacak şekilde belirlenmektedir. Ancak, $\mathbf{a}_1$ vektörü herhangi bir sabit sayı ile çarpılarak, değişkenlik hiçbir kısıtlamaya bağlı kalmaksızın artırılabilir. Bundan dolayı $\mathbf{a}_i$ vektörlerinin birim uzunlukta $((\mathbf{a}_i)^t \cdot \mathbf{a}_i = 1)$ seçilmesi uygun olacaktır. Bu şekilde seçilen;

• Birinci temel bileşen, $\max \text{Var}((\mathbf{a}_1)^t \mathbf{Z})$ ve $(\mathbf{a}_1)^t \mathbf{a}_1 = 1$ şartlarını sağlayan $(\mathbf{a}_1)^t \mathbf{Z}$ doğrusal birleşimidir.

• İkinci temel bileşen, $\max \text{Var}((\mathbf{a}_2)^t \mathbf{Z})$ ile $(\mathbf{a}_2)^t \mathbf{a}_2 = 1$ ve

$\text{Cov}((\mathbf{a}_1)^t \mathbf{Z}, (\mathbf{a}_2)^t \mathbf{Z}) = \text{Cov}(\mathbf{Y}_1, \mathbf{Y}_2) = 0$ şartlarını sağlayan $(\mathbf{a}_2)^t \mathbf{Z}$ doğrusal birleşimidir.

• i inci temel bileşen, $\max \text{Var}((\mathbf{a}_i)^t \mathbf{Z})$, $(\mathbf{a}_i)^t \mathbf{a}_i = 1$ ve $k < i$ için $\text{Cov}(\mathbf{Y}_i, \mathbf{Y}_k) = 0$ şartlarını sağlayan $(\mathbf{a}_i)^t \mathbf{Z}$ doğrusal birleşimdir.

Amaç, değişkenlerin doğrusal birleşimlerinin oluşmasını sağlayan a_{ij} ($i=1,2,\dots,p; j=1,2,\dots,p$) katsayılarını, belirtilen şartlara bağlı kalarak tespit etmektir.

Teorik yapısı kısaca açıklanan temel bileşenler analizinde elde edilebilecek bazı önemli sonuçları sıralamak gerekirse;

Sonuç-1

• $\mathbf{Z}$; n ölçümdeki p değişkenden oluşan standartlaştırılmış veri matrisi,

• $\mathbf{R}$; $\mathbf{Z}$ 'nin korelasyon matrisi,

• $\lambda_1 \geq \lambda_2 \geq \dots \geq \lambda_p \geq 0$ korelasyon matrisinin öz değerleri,

• $\mathbf{e}_1, \mathbf{e}_2, \dots, \mathbf{e}_p$ korelasyon matrisinin standartlaştırılmış $((\mathbf{e}_i)^t \mathbf{e}_i = 1)$ öz vektörleri olursa,

i inci temel bileşen;

$$\mathbf{Y}_i = (\mathbf{e}_i)^t \mathbf{Z} = e_{1i} \mathbf{Z}_1 + e_{2i} \mathbf{Z}_2 + \dots + e_{pi} \mathbf{Z}_p \quad \text{ve}$$

$$\text{Var}(\mathbf{Y}_i) = (\mathbf{e}_i)^t \mathbf{R} \mathbf{e}_i = \lambda_i$$

$$\begin{aligned} \text{Cov}(\mathbf{Y}_i, \mathbf{Y}_k) &= (\mathbf{e}_i)^t \mathbf{R} \mathbf{e}_k = 0 \quad \text{olur.} & i &= 1, 2, \dots, p \\ & & k &= 1, 2, \dots, p \\ & & i &\neq k \end{aligned}$$

Sonuç-1'den temel bileşenler ($\mathbf{Y}_i$);

• Birbirinden bağımsızdır,

- Varyansları, her birine karşılık gelen korelasyon matrisinin öz değerine (λ_i) eşittir,
- Her birini oluşturan değişkenlerin, ne şekilde ağırlıklandırıldığını gösteren yükleri ($\mathbf{a}_i$ vektörleri), söz konusu temel bileşene karşılık gelen öz değerlerin standartlaştırılmış öz vektörüdür ($\mathbf{e}_i$ vektörleri). Diğer bir ifadeyle $\mathbf{a}_i = \mathbf{e}_i$ dir. Burada; $a_{ij} = e_{ij} = i$ inci değişkenin j inci temel bileşendeki ağırlığıdır.

Sonuç-2:

- Orijinal sistemin toplam varyansı, temel bileşenlerin toplam varyansına eşittir.

$$s_1 + s_2 + \dots + s_p = \sum_{i=1}^p \text{Var}(z_i) = \lambda_1 + \lambda_2 + \dots + \lambda_p = \sum_{i=1}^p \text{Var}(Y_i)$$

Veri matrisinin toplam değişkenliği, temel bileşenlerin gösterdiği toplam değişkenliğe eşit olduğundan;

$$k' \text{inci temel bileşenin açıkladığı değişkenlik oranı} = \frac{\lambda_k}{\lambda_1 + \lambda_2 + \dots + \lambda_p} \quad k = 1, 2, \dots, p$$

Uygulamalarda birkaç temel bileşen, toplam değişkenliğin yüzde 80'inden büyük bir oranını açıklayabiliyorsa, bu bileşenlerin büyük bir bilgi kaybına neden olmaksızın orijinal p değişkeni temsil edebileceği kabul edilmektedir.

Sosyal içerikli araştırmalarda bu oran daha düşüktür. Ayrıca, değeri 1'den küçük olan özdeğerlere karşılık gelen temel bileşenler, istatistiksel olarak önemsiz bilgi taşıdıklarından değerlendirme dışı bırakılmaktadır.

Sonuç-3:

Değişkenler ile temel bileşenler arasındaki korelasyon katsayıları,

$$r_{Y_i, Z_k} = \frac{e_{ki} \sqrt{\lambda_i}}{\sqrt{s_k}} \quad \begin{array}{l} i = 1, 2, \dots, p \\ k = 1, 2, \dots, p \end{array}$$

Eşitlikten anlaşılacağı gibi, öz vektörler $\mathbf{e}=(\mathbf{e}_1, \mathbf{e}_2, \dots, \mathbf{e}_p)$ ler, değişkenler ile temel bileşenler arasındaki korelasyon katsayıları ile orantılıdır. Her bir e_{ki} , k 'inci değişkenin i 'inci temel bileşenin oluşumundaki önemini göstermektedir.

Buraya kadar açıklanan temel bileşenler yöntemi kısaca özetlenecek olursa;

- n ölçümündeki p değişkene ait veri matrisi standartlaştırılmakta,
- Standartlaştırılmış veri matrisinin korelasyon matrisi bulunmakta,
- Korelasyon matrisinin öz değerleri ve standartlaştırılmış öz vektörleri hesaplanmakta,
- Öz değerlerden temel bileşenlerin toplam varyansı açıklama oranları elde edilmekte,
- Her bir öz vektörün devrik vektörü ile standartlaştırılmış veri matrisi çarpılarak temel bileşen değerleri bulunmaktadır.

3.5. Temel Bileşenler Analizi Tekniğinin Uygulanması

Bu bölümde, daha önce teorik modeli açıklanan temel bileşenler analizinin, illerin ekonomik ve sosyal gelişmişlik seviyelerinin tespiti amacıyla uygulaması açıklanmaktadır.

Çalışmaya, bölüm 3.3'te belirtilen, sosyal ve ekonomik olarak, illerin yapısal niteliklerini belirleyici varsaydığımız, 58 değişken kullanılarak başlanmıştır. Dolayısıyla, veri matrisi 81 ile ait 58 değişken setini içermektedir ve 58 X 81 boyutundadır.

$$X = \begin{bmatrix} X_{1,1} & X_{1,2} & \dots & X_{1,81} \\ X_{2,1} & X_{2,2} & \dots & X_{2,81} \\ . & . & \dots & . \\ X_{58,1} & X_{58,2} & \dots & X_{58,81} \end{bmatrix}$$

Matrisin satırları değişkenleri, sütunları ise illeri göstermektedir.

X_{ij} = i 'inci değişkenin j 'inci ildeki değeridir.

Değişkenlerin sayısal değerleri, TL, kişi, m² gibi çok farklı birimlerde ve büyüklüklerde olduğundan, her değişkene ait sayısal değerlerden, değişkenin aritmetik ortalaması çıkarılıp, standart sapmasına bölünerek standartlaştırılmıştır. Standart hale getirilen her değişkenin ortalaması 0, varyansı 1 olur. Standartlaştırma işlemi ile farklı birimlerde ve çok farklı büyüklüklerde olan değişkenlerin, bu yüzden daha fazla ya da daha az ağırlıklandırılmaları önlenmektedir.

İstatistiksel analizler, amaca uygun olarak seçilen çeşitli paket programlar kullanılarak, bilgisayar ortamında yapılmıştır. Programa girdi olarak, tamamen aynı sonuçları verebilen veri matrisi (**Z**) veya değişkenler arası korelasyon matrisi (**R**) girilebilmektedir. Veri matrisi, ticari gizliliği bulunan birtakım bilgiler haricinde ek-1’de verilmiştir.

Girdi olarak 58x81 boyutunda standartlaştırılmış veri matrisi kullanılmıştır. Veri matrisinden elde edilen korelasyon matrisinin öz vektörlerinin oluşturduğu temel bileşen yükleri matrisi, bu matrisin devriği (e^t) ile standartlaştırılmış veri matrisinin çarpılması suretiyle elde edilen temel bileşen değerleri matrisi, çıktı olarak alınmıştır. Ayrıca, korelasyon matrisinin öz değerleri, temel bileşenlerin açıklama oranları, temel bileşenler ile değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları ve değişik aşamalarda yapılan istatistiksel anlamlılık testlerinin de sonuçları alınmıştır.

Temel bileşenler analizi tekniğinin kuramsal açıklamasının yapıldığı bölümde değinildiği üzere, öz değeri 1’den büyük olan temel bileşenler, verinin temel boyutlarını ortaya çıkarmak için yeterli oldukları gibi önemli oranda bilgi de içermemektedirler. Bu nedenle, öz değeri 1’den küçük olan temel bileşenler dikkate alınmamıştır.

Temel bileşenlerin öz değerleri ve açıklama oranları tablo-2’de verilmiştir. Tabloda görüleceği gibi, elde edilen 58 temel bileşenden sadece 11 tanesinin varyansı birden büyüktür. Bu bileşenler, toplam değişkenliğin yüzde 87,8’ini açıklamaktadır. Diğer taraftan, birinci temel bileşen toplam değişkenliğin veya veri setinin sahip olduğu bilginin yarısından fazlasına sahiptir. Birinci temel bileşen, elde edilen 11 temel bileşen arasında, verideki toplam değişkenliğin yüzde 46,4’ünü tek başına açıklayabilmiştir. Yüzde 46,4 açıklama oranı; araştırmanın, 58 adet değişken ile il ölçeğinde yapılması ve ekonomik boyutu temsil eden göstergeler yanında sosyal göstergeleri de kapsamı dikkate alındığında, oldukça yüksek düzeyde bulunmaktadır.

Birinci temel bileşenin; yüksek açıklama oranıyla beraber, her bir değişkenin bu bileşende aldıkları ağırlıklar ve yüksek korelasyon katsayıları dikkate alındığında, illerin gelişmişlik seviyelerini yansıtır varsaydığımız ve gelişmişlik nedensel faktörü etkisi altında kalan 58 değişkeni temsil edebileceği görülmüştür. Birinci temel bileşen, değişkenlerin tümüne eş zamanlı ve ortak tesir eden veya değişkenler tarafından etkilenen, genel faktör olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle, birinci temel bileşen, illerin sosyo-ekonomik gelişmişliğini tanımlayabilen “*gelişmişlik nedensel faktörü*” olarak değerlendirilmiştir.

Değişkenlerin her bir temel bileşende sahip oldukları ağırlıkları (temel bileşen yükleri = a_{ij} = e_{ij}) tablo-3’de verilmiştir. İncelemede kolaylık sağlaması bakımından değişken tanımları tablolarda kodlanarak ayrıca belirtilmiştir.

Tablo-3’de yeralan temel bileşen yükleri matrisi ise, önemli bir kavramsal içeriğe sahiptir. Matris, yatay ve dikey olmak üzere iki farklı şekilde incelenir. Dikey olarak her sütun, her bir değişkenin temel bileşenlerdeki ağırlıklarını, yatay olarak her satır, bir temel bileşende değişkenlerin sahip oldukları ağırlıkları ya da önem derecelerini ifade etmektedir. Tablonun birinci sütununda, illerin genel gelişmişlik seviyelerinin tespitinde değişkenlerin, hangi ağırlıkta ve yönde etkili olduğu görülebilir.

Temel bileşen yükleri matrisi sadece değişkenlerin temel bileşenlerdeki ağırlıklarını vermekle kalmayıp, aynı zamanda bu ağırlıkların yönünü de belirtebilmektedir. Temel bileşen yükü negatif değer almış ise, zıt yönde bir ilişki; pozitif değer almış ise, aynı yönde bir ilişki mevcuttur. Söz konusu ilişki, kavramsal olarak, temel bileşenlerin açıkladığı boyut ile değişkenler arasında görülen istatistiksel bağıntı yapısıdır.

Araştırmada kullanılan her bir değişken ile sosyo-ekonomik gelişmişlik arasındaki neden-sonuç ilişkileri, gözlem ve uzman görüşleri de dikkate alınarak bölüm 3.3’te ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler sonucunda, sosyo-ekonomik gelişmeyle bağlantıları bakımından; tarımda istihdam edilen nüfus oranı, doğurganlık hızı, ortalama hanehalkı büyüklüğü, yeşil kartlı nüfus oranı ve bebek ölüm oranı değişkenlerinin zıt yönde, diğer 53 değişkenin ise doğru orantılı ya da aynı yönde bir yapıya sahip oldukları belirtilmiştir.

Sosyo-ekonomik gelişmişlik boyutunu açıklayan birinci temel bileşende ise, her bir değişkenin sahip olduğu ağırlıkların yönü incelendiğinde; söz konusu beş değişkenin negatif, bunun dışında kalan 53 değişkenin ise pozitif ağırlıklar aldıkları görülmektedir. Elde edilen bu sonuç; araştırma öncesi gözlem ve düşüncelere dayalı olarak yapılan kuramsal

değerlendirmelerin, matematiksel bir modelin çözümlenmesi suretiyle ortaya çıkarılan bulgularla desteklendiğini göstermesi yanında, kullanılan teknik yöntemin konuyla olan tutarlılığını ortaya koyması bakımından da önemlidir.

Tablo-4’de, değişkenlerin, gelişmişlik nedensel faktörü olan birinci temel bileşendeki ağırlıkları büyüklük sırasına göre verilmiştir. Bu tabloda, sosyo-ekonomik gelişmişlik tanımının, ağırlıklı olarak hangi unsurlarla tanımlandığı görülebilir.

Teknik modelin uygulamasında bir sonraki aşama, illerin gelişmişlik sıralamasının elde edilmesi olmuştur. Bunun için, birinci temel bileşende, değişken ağırlıkları vektörünün devriği alınarak, standartlaştırılmış veri matrisiyle çarpılmış, bu suretle temel bileşen değerleri bulunmuştur.

Temel bileşen değerleri, iller için sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi olarak kabul edilmiştir. Bir sonraki bölümde yer alan illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması ve endeksi, iller itibarıyla, temel bileşen değerlerinin büyüklük sırasına göre dizilmesi suretiyle oluşturulmuştur.

Uygulamanın son aşamasında, iller, sosyo-ekonomik gelişmişlik olarak, kendi içlerinde benzerlik, birbirleri arasında ise farklılık gösteren kademeli homojen gruplara ayrılmıştır. Bunun yanında, coğrafi bölgeler ve istatistiki bölge birimleri itibarıyla genel ve sektörel gelişmişlik sıralamaları da elde edilmiştir.

TABLO-1: ARAŞTIRMADA KULLANILAN DEĞİŞKENLER

<u>YIL</u>	<u>DEĞİŞKEN</u>	<u>KAYNAK</u>	<u>BİRİM</u>
	DEMOGRAFİK GÖSTERGELER		
2000	1 Toplam Nüfus	DİE-Genel Nüfus Sayımı	Kişi
2000	2 Şehirleşme Oranı	DİE-Genel Nüfus Sayımı	Yüzde
1990-00	3 Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	DİE-Genel Nüfus Sayımı	Binde
2000	4 Nüfus Yoğunluğu	DİE-Genel Nüfus Sayımı	Kişi/Km2
2000	5 Doğurganlık Hızı	DİE-Genel Nüfus Sayımı	Adet
2000	6 Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	DİE-Genel Nüfus Sayımı	Kişi
	İSTİHDAM GÖSTERGELERİ		
2000	7 Tarım İşkolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	DİE-Genel Nüfus Sayımı	Yüzde
2000	8 Sanayi İşkolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	DİE-Genel Nüfus Sayımı	Yüzde
2000	9 Ticaret İşkolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	DİE-Genel Nüfus Sayımı	Yüzde
2000	10 Mali Kurumlar İşkolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	DİE-Genel Nüfus Sayımı	Yüzde
2000	11 Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	DİE-Genel Nüfus Sayımı	Yüzde
2000	12 Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	DİE-Genel Nüfus Sayımı	Yüzde
2000	13 İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	DİE-Genel Nüfus Sayımı	Yüzde
	EĞİTİM GÖSTERGELERİ		
2000	14 Okur-Yazar Nüfus Oranı	DİE-Genel Nüfus Sayımı	Yüzde
2000	15 Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	DİE-Genel Nüfus Sayımı	Yüzde
2000	16 Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	DİE-Genel Nüfus Sayımı	Yüzde
2000-01	17 İlkokullar Okullaşma Oranı	Milli Eğitim Bakanlığı	Yüzde
2000-01	18 Liseler Okullaşma Oranı	Milli Eğitim Bakanlığı	Yüzde
2000-01	19 Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	Milli Eğitim Bakanlığı	Yüzde
	SAĞLIK GÖSTERGELERİ		
2000	20 Bebek Ölüm Oranı	Sağlık Bakanlığı	Binde
2000	21 Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	Sağlık Bakanlığı	Kişi
2000	22 Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	Sağlık Bakanlığı	Kişi
2000	23 Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	Sağlık Bakanlığı	Adet
2000	24 Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	Sağlık Bakanlığı	Adet
	SANAYİ GÖSTERGELERİ		
2000	25 Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	Adet
2000	26 Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	Adet
2000	27 İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	DİE-İmalat Sanayii İstatistikleri	Adet
2000	28 İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	DİE-İmalat Sanayii İstatistikleri	Kişi
2000	29 İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	DİE-İmalat Sanayii İstatistikleri	Beygir Gücü
2000	30 Fert Başına İmalat Sanayi Elektrik Tüketimi	DİE-İmalat Sanayii İstatistikleri	Kws
2000	31 Fert Başına İmalat Sanayi Katma Değeri	DİE-İmalat Sanayii İstatistikleri	Milyon TL
	TARIM GÖSTERGELERİ		
2000	32 Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	DİE-Tarımsal Yapı ve Üretim	Milyon TL
2000	33 Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	DİE-Tarımsal Yapı ve Üretim	Yüzde
	İNŞAAT GÖSTERGELERİ		
2000	34 Daire Sayısı	DİE-İnşaat İstatistikleri	Adet
2000	35 Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	DİE-İnşaat İstatistikleri	Yüzde
	MALİ GÖSTERGELER		
2000	36 Gayri Safı Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	DİE-Milli Gelir	Yüzde
2000	37 Fert Başına Gayri Safı Yurt İçi Hasıla	DİE-Milli Gelir	Milyon TL
2000	38 Banka Şube Sayısı	Bankalar Birliği	Adet
2000	39 Fert Başına Banka Mevduatı	Bankalar Birliği	Milyon TL
2000	40 Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	Bankalar Birliği	Yüzde
2000	41 Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	Bankalar Birliği	Yüzde
2000	42 Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	Bankalar Birliği	Milyon TL
2000	43 Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	Bankalar Birliği	Milyon TL
2000	44 Fert Başına Belediye Giderleri	DİE	Milyon TL
2000	45 Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	Maliye Bakanlığı	Milyon TL
2000	46 Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	Maliye Bakanlığı	Milyon TL
1995-00	47 Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	DPT	Milyon TL
1995-00	48 Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	Hazine Müsteşarlığı	Milyon TL
1995-00	49 Fert Başına İhracat Miktarı	Dış Ticaret Müsteşarlığı	ABD Doları
1995-00	50 Fert Başına İthalat Miktarı	Dış Ticaret Müsteşarlığı	ABD Doları
	ALTYAPI GÖSTERGELERİ		
2000	51 Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü	Yüzde
2000	52 Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü	Yüzde
2000	53 Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	Karayolları Genel Müdürlüğü	Yüzde
	DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ		
2000	54 Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	DİE-Ulaştırma İstatistikleri	Adet
2000	55 Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	DİE-Ulaştırma İstatistikleri	Adet
2000	56 Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	TEAŞ	Mws
2000	57 Fert Başına Telefon Kontör Değeri	Türk-Telekom AŞ	Adet
2000	58 Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	Sağlık Bakanlığı	Yüzde

TABLO-2: TEMEL BİLEŞENLERİN VARYANSLARI VE AÇIKLAMA ORANLARI

Temel Bileşenler	Öz Değerler (Varyans)	Toplam Varyansın Yüzdesi Olarak Açıklanan Varyans	Toplam Varyansın Birikimli Yüzdesi Olarak Açıklanan Varyans
1	26,90000	46,3790	46,3790
2	7,55300	13,0230	59,4010
3	4,04000	6,9650	66,3670
4	2,69900	4,6530	71,0200
5	2,26500	3,9040	74,9240
6	1,69300	2,9190	77,8430
7	1,38400	2,3860	80,2290
8	1,26600	2,1820	82,4110
9	1,08000	1,8610	84,2730
10	1,04500	1,8010	86,0740
11	1,01800	1,7550	87,8290
12	0,80700	1,3920	89,2210
13	0,70500	1,2150	90,4360
14	0,57800	0,9970	91,4330
15	0,54200	0,9350	92,3680
16	0,50000	0,8630	93,2300
17	0,48000	0,8280	94,0580
18	0,43500	0,7490	94,8080
19	0,39700	0,6850	95,4930
20	0,32600	0,5620	96,0540
21	0,27700	0,4770	96,5310
22	0,24800	0,4280	96,9590
23	0,21100	0,3640	97,3230
24	0,20500	0,3530	97,6760
25	0,17500	0,3020	97,9770
26	0,15400	0,2650	98,2420
27	0,13500	0,2320	98,4740
28	0,11500	0,1970	98,6720
29	0,10600	0,1820	98,8540
30	0,09829	0,1690	99,0240
31	0,07994	0,1380	99,1620
32	0,07342	0,1270	99,2880
33	0,06231	0,1070	99,3960
34	0,05812	0,1000	99,4960
35	0,05499	0,0948	99,5910
36	0,03645	0,0629	99,6530
37	0,03307	0,0570	99,7110
38	0,02827	0,0487	99,7590
39	0,02322	0,0400	99,7990
40	0,02145	0,0370	99,8360
41	0,01857	0,0320	99,8680
42	0,01467	0,0253	99,8940
43	0,01255	0,0216	99,9150
44	0,00986	0,0170	99,9320
45	0,00955	0,0165	99,9490
46	0,00858	0,0148	99,9630
47	0,00547	0,0094	99,9730
48	0,00432	0,0074	99,9800
49	0,00344	0,0059	99,9860
50	0,00237	0,0041	99,9900
51	0,00202	0,0035	99,9940
52	0,00101	0,0017	99,9960
53	0,00094	0,0016	99,9970
54	0,00072	0,0012	99,9980
55	0,00040	0,0007	99,9990
56	0,00027	0,0005	100,0000
57	0,00020	0,0003	100,0000
58	0,00003	0,0001	100,0000

TABLO-3: TEMEL BİLEŞEN YÜKLERİ MATRİSİ

DEĞİŞKEN NO	KODU	Temel Bileşen 1	Temel Bileşen 2	Temel Bileşen 3	Temel Bileşen 4	Temel Bileşen 5	Temel Bileşen 6	Temel Bileşen 7	Temel Bileşen 8
1	TOPNÜFUS	0,028	0,079	-0,031	0,043	-0,068	0,003	0,037	-0,073
2	ŞEHİROREN	0,023	0,026	0,013	0,062	0,164	-0,100	-0,155	-0,276
3	NUFARTIŞ	0,009	0,043	0,047	0,251	0,099	0,099	-0,166	-0,050
4	YOĞUNLUK	0,024	0,079	0,023	-0,021	-0,165	-0,075	-0,036	0,001
5	DOĞORAN	-0,022	0,078	0,049	0,102	0,150	-0,038	0,033	0,054
6	ORTHANE	-0,025	0,080	0,040	0,054	0,103	0,035	-0,003	-0,013
7	İSZİRAAT	-0,031	-0,008	-0,045	0,024	-0,149	0,130	0,064	0,117
8	İSSANAYI	0,030	-0,019	0,081	0,037	-0,049	-0,120	-0,075	-0,086
9	İSTİCARET	0,032	-0,001	-0,022	0,080	0,042	-0,067	-0,018	-0,026
10	İSMALKUR	0,034	0,027	-0,048	-0,032	0,072	0,021	-0,088	0,011
11	İSÜCRET	0,030	0,008	0,050	-0,033	0,169	-0,131	-0,040	-0,124
12	İSUCRKD	0,035	-0,005	0,003	0,019	0,044	-0,052	-0,013	-0,009
13	İSİŞVER	0,033	0,013	-0,024	0,069	0,000	-0,083	-0,030	-0,036
14	OKURYZR	0,025	-0,074	-0,033	-0,037	-0,134	0,040	-0,108	-0,025
15	OKYZKAD	0,025	-0,075	-0,036	-0,028	-0,143	0,039	-0,100	-0,013
16	ÜNİVERS	0,030	-0,001	-0,064	-0,031	0,150	0,044	-0,066	-0,032
17	OKULILK	0,018	0,000	0,062	-0,033	0,109	-0,304	0,216	0,212
18	OKULLİS	0,025	-0,051	-0,023	-0,035	0,086	-0,135	-0,022	0,027
19	OKULMSL	0,021	-0,070	0,031	-0,155	-0,055	-0,050	-0,001	-0,062
20	BEBÖLÜM	-0,016	0,049	0,036	-0,026	0,050	-0,095	0,265	0,251
21	HEKONB	0,030	-0,011	-0,080	-0,061	0,102	0,030	0,007	-0,025
22	DİŞHONB	0,031	-0,007	-0,067	-0,013	0,057	0,006	-0,016	0,164
23	ECZEONB	0,027	-0,037	-0,063	0,057	0,000	0,019	0,207	0,035
24	YATKONB	0,018	-0,032	-0,094	-0,109	-0,019	0,018	0,095	-0,170
25	OSBPRS	0,017	0,016	-0,092	-0,033	0,234	0,147	-0,105	0,135
26	KSSİŞYER	0,021	0,006	-0,055	0,190	-0,017	0,082	0,199	-0,223
27	İMİŞYER	0,029	0,074	0,004	-0,009	-0,113	-0,043	0,010	-0,035
28	İMÇALORT	0,030	0,065	0,027	0,002	-0,113	-0,045	0,021	-0,067
29	KURUGÜÇ	0,029	0,028	0,076	0,039	-0,061	0,083	0,165	-0,024
30	SANELK/N	0,019	-0,051	0,155	0,007	0,025	0,001	-0,020	0,066
31	İMKDEG/N	0,020	-0,035	0,168	-0,004	0,015	0,119	-0,052	-0,022
32	TARÜR/KN	0,008	-0,073	-0,072	0,064	0,038	-0,096	0,170	0,015
33	TARÜR/TR	0,016	-0,018	-0,076	0,217	0,040	0,119	0,293	-0,131
34	DAİRE	0,029	0,073	-0,024	0,019	-0,087	-0,025	0,026	-0,048
35	BORUDAI	0,018	-0,058	-0,026	-0,049	-0,076	-0,043	-0,035	-0,165
36	GSYİH/TR	0,030	0,072	-0,013	0,000	-0,073	0,009	0,036	-0,014
37	GSYİH/N	0,029	-0,049	0,061	-0,028	0,019	0,075	0,111	0,086
38	BANKSUBE	0,028	0,078	-0,027	-0,014	-0,101	-0,045	0,003	-0,016
39	MEVDUA/N	0,033	0,031	-0,044	-0,069	0,057	0,055	-0,040	0,141
40	MEVDU/TR	0,027	0,081	-0,036	-0,049	-0,064	-0,030	-0,058	0,046
41	KREDİ/TR	0,027	0,082	-0,030	-0,050	-0,074	-0,017	-0,061	0,037
42	TARKR/KN	0,005	-0,002	-0,053	-0,066	0,051	0,206	-0,145	0,030
43	SİNTİC/N	0,031	0,044	-0,011	-0,064	0,039	0,141	-0,062	0,104
44	BELGİD/N	0,031	-0,010	0,010	-0,015	0,028	0,105	0,065	0,000
45	BÜTGEL/N	0,023	0,020	0,108	-0,057	0,023	0,263	0,081	0,127
46	GELKUR/N	0,034	0,035	0,007	-0,066	0,033	0,073	-0,023	0,085
47	KAMYAT/N	0,000	-0,004	0,003	-0,215	0,064	0,002	0,283	-0,336
48	TEŞVİK/N	0,016	-0,045	0,115	0,049	0,014	-0,093	-0,068	-0,175
49	İHRACA/N	0,023	0,012	0,093	0,029	-0,073	0,084	0,164	-0,033
50	İTHAL/N	0,021	-0,006	0,154	-0,023	-0,011	0,218	0,111	0,050
51	KIRASFAL	0,022	-0,041	0,032	0,140	-0,070	-0,077	-0,071	0,181
52	İÇMESU/N	0,006	-0,065	-0,035	0,066	-0,027	0,216	-0,084	-0,086
53	TCKYOL	0,017	-0,052	-0,058	0,116	-0,145	-0,094	-0,086	0,262
54	OTOONB	0,031	-0,040	-0,071	0,023	0,037	0,015	0,085	0,126
55	KARAONB	0,026	-0,052	-0,072	0,072	0,027	-0,018	0,137	0,132
56	ELKTÜK/N	0,020	-0,051	0,139	0,008	0,016	-0,020	-0,025	0,053
57	TELKON/N	0,032	-0,015	0,012	-0,065	0,050	-0,067	0,028	0,086
58	YEŞİLK/N	-0,026	0,037	-0,033	-0,081	-0,023	0,046	0,154	0,029

TABLO-4: DEĞİŞKENLERİN BİRİNCİ TEMEL BİLEŞENDEKİ AĞIRLIKLARI

	DEĞİŞKENLER	Temel Bileşen 1
1	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	0,035
2	Mali Kurumlar İşkolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	0,034
3	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	0,034
4	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	0,033
5	Fert Başına Banka Mevduatı	0,033
6	Ticaret İşkolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	0,032
7	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	0,032
8	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,031
9	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	0,031
10	Fert Başına Belediye Giderleri	0,031
11	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	0,031
12	Sanayi İşkolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	0,030
13	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	0,030
14	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	0,030
15	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	0,030
16	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	0,030
17	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,030
18	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	0,029
19	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	0,029
20	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	0,029
21	Daire Sayısı	0,029
22	Banka Şube Sayısı	0,028
23	Toplam Nüfus	0,028
24	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	0,027
25	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,027
26	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,027
27	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	0,026
28	Okur-Yazar Nüfus Oranı	0,025
29	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	0,025
30	Liseler Okullaşma Oranı	0,025
31	Nüfus Yoğunluğu	0,024
32	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	0,023
33	Şehirleşme Oranı	0,023
34	Fert Başına İhracat Miktarı	0,023
35	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	0,022
36	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	0,021
37	Fert Başına İthalat Miktarı	0,021
38	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	0,021
39	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	0,020
40	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,020
41	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	0,019
42	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	0,018
43	İlkokullar Okullaşma Oranı	0,018
44	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	0,018
45	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	0,017
46	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	0,017
47	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,016
48	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	0,016
49	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	0,009
50	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	0,008
51	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	0,006
52	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	0,005
53	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	0,000
54	Bebek Ölüm Oranı	-0,016
55	Doğurganlık Oranı	-0,022
56	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	-0,025
57	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	-0,026
58	Tarım İşkolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	-0,031

IV. İLLERİN SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI

4.1. İllerin Sıralama Sonuçlarına İlişkin Genel Değerlendirme

Bu bölümde temel bileşenler analizi tekniği kullanılarak, çalışmanın temel amacı çerçevesinde illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması yapılmıştır. İl sıralamaları (tablo-5, grafik-1), ekonomik ve sosyal yapıları temsil eden 58 değişkenin ortak bileşkesi olarak ve temel bileşenler çözümlemesiyle ortaya çıkarılan temel bileşen değerleri esas alınarak oluşturulmuştur.

Bu oluşum sonucunda, tablo-5’de yer alan 81 ilin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması ve bu sıralamaya esas teşkil eden endeks değerleri elde edilmiştir. Tablo analiz edilmeden önce, en çok gelişme gösteren ilden, en az gelişmiş ile göre yapılan sıralamayı belirleyen bazı önemli unsurlara değinilmesi, yapılacak değerlendirmelerin daha sağlıklı olmasını sağlayacaktır.

Bu araştırmanın genel çerçevesini, veri seti olarak kullanılan 58 adet sosyo-ekonomik değişken oluşturmaktadır. Doğal olarak, söz konusu değişkenler ve kullanılış biçimleri, sonuçlar üzerinde önemli ölçüde etkili olmaktadır. Diğer bir deyişle, nihai sıralamalarda, değişkenlerin kullanılış tarzına ve ağırlıklarına göre, çok küçük boyutlarda esnemeler olabilmektedir. Bu kapsamda, sonuçlar üzerinde “esneklik etkisi” olan değişkenlerin değerlendirilmesi ve yorumlanması açısından, başlıca unsurların belirtilmesi yararlı olacaktır.

Araştırmada kullanılan değişkenlerin büyük bir çoğunluğu, “fert başına düşen” değerleri yansıtmaktadır. Dolayısıyla, ekonomik ve sosyal göstergelerin il toplam nüfusuna oranını ifade eden fert başına düşen değerler, illerin sıralamadaki konumlarını belirleyen temel etken niteliğindedir.

Diğer taraftan, söz konusu belirleyicilik faktörü, il toplam nüfusunun ya da sosyo-ekonomik göstergelerinin mutlak büyüklüğü ile ilgili değildir. Toplam nüfus büyüklükleri birbirine yakın olan illerin sıralamadaki konumları, çok farklı olabilmektedir. Bunun yanında, nüfus büyüklükleri düşük düzeyde bulunan bazı illerin sıralamada oldukça üst sıralarda yer aldıkları da görülebilmektedir.

Bu çerçevede, illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasını ve endeks değerlerini belirleyen temel faktörler; illerin sahip oldukları nüfus büyüklüğü, yüzölçümü, ya da şehirleşme oranı gibi birtakım yüzeysel büyüklükler değildir. Sıralamayı belirleyen başlıca faktörler; illerdeki demografik yapının, işgücü talebinin, istihdamın sektörel dağılımının, eğitim ve sağlık hizmetlerinin, fiziki ve sosyal altyapı olanaklarının, üretim seviyesinin ve gelir düzeyinin il nüfusunun ihtiyaçlarını karşılamada sağladıkları başarı olmaktadır. Başka bir anlatımla, illerin sahip olduğu nüfus büyüklüğü, iktisadi ve sosyal faaliyetlerin dinamizmi ile birebir orantılı değildir. Nitekim, ilk bakışta sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında üst sıralarda yer alan illerin, sıralamadaki yeri ile nüfusu arasında doğru orantı gözlense de, bu durumun genelleştirilmesi mümkün değildir. Buradan bir sonuç çıkarılması gerekirse, denilebilir ki, nüfusu büyük olduğu halde alt sıralarda yer alan illerde, iktisadi yaşama katılım düzeyi düşüktür.

Sıralama değerlendirilirken dikkat edilmesi gereken diğer bir unsur ise, ülke idari bölünüşündeki temel yönetim birimi olan “il” tanımıyla ilgilidir. Zira, iller, genellikle il merkezleriyle özdeşleştirilmektedir. Araştırmada analiz konusu olan il, ülke merkezi idare bölümlerinin en büyüğü olan ve ilin merkez ve diğer ilçelerini kapsayan yerleşim birimidir.

İlçeler ise, genellikle bağlı bulundukları il merkezinin etki alanında bulunmaktadırlar. İl merkezinde meydana gelen gelişme, kademeli bir etki alanı hiyerarşisi içinde, belirli oranlarda ilçelere de yansımaktadır. Nitekim, sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi itibarıyla, il idari sınırları içerisindeki ilçelerden, kademeli bir şekilde artan değerlerle il merkezi düzeyine gelinmesi genel bir durumdur. Ancak, bu genellemenin de tüm iller için yapılması mümkün değildir.

Zira, ülkemizde, bağlı bulunduğu il merkezinden daha gelişmiş ilçeler olduğu gibi, il idari yapısı içinde merkez ilçe ve diğer ilçeler arasındaki gelişmişlik farkının büyük boyutlara ulaştığı iller de bulunmaktadır. İllerin gelişmişlik sıralamasını değerlendirirken bu hususun önemle dikkate alınması gerekmektedir. Daha sağlıklı değerlendirmeler yapılabilmesi için, bu çalışmadan sonra yayınlanacak olan ve daha dar bir veri seti olmakla beraber aynı yöntemin kullanılacağı “İlçelerin (ve Merkez İlçelerin) Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması” araştırmasının sonuçlarını da gözönünde bulundurmada yarar vardır.

Grafik-1’de ise, illerin gelişmişlik sıralaması, endeks değerleri arasında karşılaştırmalar yapılabilmesi amacıyla grafiksel olarak verilmiştir. Bu grafik incelendiğinde, ilk beş sırada yer alan iller hariç olmak üzere, diğer illerin endeks değerlerinin birbirine çok yakın olduğu

görülmektedir. Dolayısıyla, daha önce de değinildiği gibi, yapılan sıralamanın kullanılan değişkenler grubuna duyarlı olduğu düşünülebilir. Bu düşüncenin tutarlılığını test edebilmek için, araştırmada kullanılan değişkenler seti içinde değişik gruplar oluşturularak, ayrı ayrı gelişmişlik sıralamaları elde edilmiştir. Bu şekilde, bir anlamda sıralama ve kullanılan değişkenler arasında duyarlılık analizi yapılmıştır.

Yapılan duyarlılık analizi sonucunda, değişkenler grubu değişse de, sıralamanın birkaç il haricinde genel olarak aynı kaldığı görülmüştür. Ayrıca, beşinci bölümde incelenen homojen il gruplarında ise, hiçbir değişiklik olmadığı izlenmiştir. Bununla beraber, sıralamada ardarda gelen ve endeks değerleri itibariyle önemli oranda farklılık göstermeyen illerin, birbirinden mutlak olarak daha gelişmiş veya az gelişmiş olduklarını söylemek çok anlamlı olmamaktadır. Sonuç itibariyle, illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması, genel ve bütünsel bir yaklaşımla değerlendirildiği takdirde anlam kazanmaktadır.

Araştırma sonucunda elde edilen, illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması, ülke genelinde tüm kesimlerce kabul edilen, ancak arzu edilmeyen bir durum olan, mekansal düzeyde sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıklarını analitik ve sayısal olarak ortaya koymaktadır.

4.2. Yeni İllere İlişkin Değerlendirme

En son 1996 yılında yapılan “İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması”nda, o tarihlerde yeni il olan Karabük, Kilis ve Yalova veri temini güçlüğü nedeniyle araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. 1996’da yapılan araştırmadan sonra ise, Osmaniye ve Düzce ilçeleri il yapılmıştır. Bir önceki çalışma kapsamında 76 olan il sayısı, 5 yeni ilin de katılmasıyla birlikte bu çalışmada toplam 81 ile çıkmıştır.

Bununla birlikte 1996 çalışmasında Karabük, Kilis ve Yalova illerinin sıralamalardaki muhtemel konumları tahmin edilerek 79 il bazında bir sıralamaya daha gidilmiştir. Bu amaçla, belirtilen illerin sıralamadaki muhtemel konumlarını tespit için, aynı yöntemle yapılan, ancak 32 adet sosyo-ekonomik değişkenin kullanıldığı 1996 yılında yapılan “İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması” araştırması baz alınmıştır. Bu araştırmada yer alan tüm ilçeler ve değişkenleri, mevcut idari bölünüşe göre (79 il), bağlı oldukları iller içinde değerlendirilerek toplu hale getirilmiştir. Böylece 32 değişken itibariyle 79 ilin sosyo-ekonomik göstergeleri elde edilmiştir. Daha sonraki aşamada ise temel bileşenler analizi

uygulanarak 79 il için gelişmişlik sıralaması elde edilmiştir. Bu sıralama ile 76 il için yapılan sıralama karşılaştırılarak; Karabük, Kilis ve Yalova illerinin muhtemel konumları saptanmıştır. Ancak, bu iki sıralamada aynı değişkenler kullanılmadığı için, söz konusu üç ilin endeks değerlerini belirlemek mümkün olmamıştır.

79 il için elde edilen sıralama, 32 değişken kullanılarak yapılmasına rağmen, 58 değişken ile yapılan 76 il sıralamasıyla büyük ölçüde benzerlik taşımıştır. Bununla beraber, Karabük'ün Zonguldak ve Çankırı, Kilis'in Gaziantep, Yalova'nın ise İstanbul, Bursa ve Kocaeli illerine ait ilçe ve bucaklardan oluşması; 1996 yılındaki sıralamada İstanbul, Bursa ve Kocaeli'nin sıralamadaki konumlarını değiştirmezken, Zonguldak ve Gaziantep'in mevcut sıralamadaki konumlarını etkilemiştir.

Sonuçta, İstanbul, Bursa, Çankırı ve Kocaeli illeri, 1996 yılında sıralamadaki yerlerini korurken; Kilis'in Gaziantep ilinden ayrılması, Gaziantep'in sıralamadaki konumunu 4 sıra (25'nci sıradan, 21'nci sıraya), Karabük'ün Zonguldak ilinden ayrılması ise, Zonguldak'ın sıralamadaki konumunu 11 sıra düşürmüştür (19'uncu sıradan, 30'uncu sıraya). Bunun yanında, Yalova ili 6'ncı sırada, Karabük ili 25'inci sırada, Kilis ili ise 52'nci sırada yer almıştır.

Toplam 58 değişken kullanılan ve Karabük, Kilis, Yalova illerinin de araştırma kapsamında yer aldığı bu son çalışmada da, belirtilen iller yaklaşık olarak bir önceki sıralamada belirlenen yerlerde yer almışlardır. Bu çalışmada Yalova 9'uncu, Karabük 27'inci ve Kilis 54'üncü sırada yer almışlardır.

Bu durum, sıralamada konumu değişmeyen iller ile bu illerden ayrılan ilçeler arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi itibarıyla önemli ölçüde bir fark bulunmadığını göstermektedir. Bir başka anlatımla, yeni iller kurulmasıyla, bağlı oldukları illerden ayrılan ilçe ve bucakların, bu illerin ekonomik ve sosyal yapılarında, sıralamadaki konumunu değiştirebilecek düzeyde bir etkiye sahip olmadıkları gözlenmektedir. Bununla birlikte, sıralamada yerleri değişen iller ile bu illerden kopan ilçeler arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik açısından önemli farklılıklar bulunmaktadır. Son çalışma sonuçları değerlendirilerek yeni il yapılan 5 ilin ve ayrıldıkları illerin konumları ise şu şekilde değerlendirilebilir:

Tablo-6'da, 1996 yılında 76 il kapsamında yapılan sıralama sonuçları ile 81 il bazında yapılan bu araştırmadaki sıralama sonuçları arasındaki karşılaştırmalar yer almaktadır.

Tablo’da, karşılaştırmalar arasında tutarlığın sağlanabilmesi amacıyla yeni kurulan 5 il dikkate alınmamıştır.

Tablo’dan izlenebileceği gibi iki ayrı sıralama sonuçlarında konumu en fazla değişen il Bolu’dur ve bir önceki sıralamayla kıyaslandığında 15 sıra yukarı çıktığı görülmektedir. Bu sıçramanın başlıca nedeni ise Düzce ilçesinin Bolu’dan ayrılmasıdır. Bu nedenle ilin tüm sosyo-ekonomik değişkenleri bir önceki araştırmadan farklı olarak yeniden biçimlenmiştir. İkinci temel neden ise, ildeki tarımsal üretimin özellikle hayvansal üretim değerinin 2000 yılı itibarıyla oldukça yüksek düzeyde bulunmasıdır. Daha önceki sıralamada Bolu ilini bir bütün olarak aşağıya çeken daha az gelişmiş bir yöre olan ve deprem nedeniyle önemli hasarın yaşandığı Düzce’nin ayrılmasıyla Bolu, 15 sıra birden yukarı çıkarak, 81 il arasında en çok artış sağlayan il olmuştur.

Benzer şekilde sıralamada yukarı çıkan bir diğer il ise Gaziantep’tir. Bir önceki sıralamayla karşılaştırıldığında 6 sıra atlayan Gaziantep’in bu yükselişinin başlıca nedeni, Kilis ilçesinin il yapılarak Gaziantep ilinden ayrılmasıdır. Ayrılmalar nedeniyle sıra atlayan bir diğer il ise Adana’dır. Osmaniye ilçesinin Adana’dan ayrılmasıyla Adana ili bir sıra yükselmiştir.

Diğer yandan Yalova ilçesinin Bursa’dan ayrılması Bursa’nın sıralamalardaki yerini değiştirmemiştir. Gelişmişlik sıralamalarının her ikisinde de Bursa 5’inci sırada yer almıştır. Bu durum, Bursa ile önceden ilçe olan Yalova ilinin ayrılma öncesi ve sonrasında homojen bir sosyo-ekonomik yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Ayrılmalar nedeniyle küçük de olsa sıra düşen tek il Zonguldak’tır. Bununla birlikte, Karabük’ün Zonguldak’tan ayrılması, Zonguldak’ın sıralamadaki yerinde önemli bir değişmeye neden olmamıştır. Bir önceki sıralamada 19’uncu sırada yer alan Zonguldak, son sıralamada 20’inci sıraya gerilemiştir. 9’uncu sırada yer alarak araya giren Yalova çıkarıldığında Zonguldak’ın bir sıra gerilediği belirtilebilir. Diğer yandan Karabük ili ise son sıralamada 27’inci sırada yer almıştır. Karabük’ün ayrılması Zonguldak’ı bir sıra geriye çekmiştir denilebilir. Yalnız bu yorumda da dikkatli olmak gerekmektedir. Zira, ilin son beş yılda yaşadığı performansının da dikkate alınması yararlı olacaktır.

4.3. 1996 Yılı Araştırma Sonuçları ile Mevcut Sonuçların Karşılaştırılması

1996 yılında yapılan “İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması” çalışması sonuçları ile mevcut sonuçları karşılaştırılırken dikkat edilmesi gereken en önemli unsur; 1996 yılında tamamlanan bir önceki araştırmada genellikle 1990 yılına ait değişkenler kullanılırken, 2003 yılında tamamlanan bu araştırmada 2000 yılına ait değişkenlerin kullanılmasıdır. Dolayısıyla karşılaştırmalar genel olarak 10 yıllık bir dönemde illerde yaşanan gelişmeleri ifade etmektedir.

Bilindiği gibi il ve ilçeler itibarıyla sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi çalışmaları 1966 yılından bu yana Devlet Planlama Teşkilatı tarafından çeşitli dönemler itibarıyla yapılmaktadır. Bununla birlikte bu çalışmalarda kullanılan veri seti ile yöntemlerdeki farklılıklar nedeniyle, bu çalışmaları dönem serileri itibarıyla karşılaştırma imkanı olmamıştır. Bu çalışmaların sonuçları kendi içlerinde ve kendi dönemlerinde anlamlı olmuş, fakat, zaman içerisindeki gelişmeleri yorumlamaya elverişli olmamıştır. Diğer bir deyişle, bu çalışmalar dinamik bir analize imkan sağlayan araştırmalar yerine, kesit bir dönemi içeren statik çalışmalar niteliği taşımaktadır.

Diğer yandan birkaç küçük değişken farklılığıyla beraber; bir önceki 1996 yılı iller çalışması ile bu çalışmada aynı yöntem ve 58 adet değişken kullanılmıştır. Dolayısıyla iki çalışma arasında bir ölçüde zamana dayalı olarak değerlendirme yapabilme olanağı sağlanmıştır. Bu çerçevede, 1996 yılında yapılan “İller İtibarıyla Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması” araştırması ile bu çalışma karşılaştırıldığında illerin sıralamalarındaki konumlarında meydana gelen başlıca sıçramalar ve olası nedenleri aşağıda belirtilmiştir.

Tablo-6, 1996 ve mevcut 2003 araştırması sonuçlarını iller bazında göstermektedir. Tablo’da yer alan “sıra” sütunları her iki çalışmada illerin sıralamadaki sıra sayılarını göstermektedir. “Sıra değişimi” adını taşıyan ve tablonun solunda yer alan sütun ise, illerin 1996 yılındaki sıraları ile 2003 arasındaki değişimi göstermektedir. Karşılaştırmaların tutarlı olabilmesi için her iki sıralamanın aynı illeri kapsamaması gerekmektedir. Bu nedenle, 2003 yılı sıralama sonuçlarından 1996 yılı çalışma kapsamında bulunmayan 5 il çıkartılmıştır. Sıra değişimi pozitiften negatife doğru ilerlemektedir. “Pozitif (+)” rakamlarla belirtilen değerler iki çalışma sonuçları sonrasında sıra atlayan illeri ve kaç sıra atladıklarını, “sıfır (0)” değeri ile gösterilenler, iki çalışma arasında sıralama itibarıyla değişim olmayan illeri, “negatif (-)”

rakamlarla belirtilen değerler ise 1996 çalışmasına göre 2003 çalışmasında sıralamada gerileyen illeri göstermektedir.

76 ili kapsayan tabloda, bir önceki çalışmada yeni il oldukları için sıralamaya tabi tutulmayan üç il (Yalova, Karabük, Kilis) ile 1996 çalışması tamamlandıktan sonra il olan Osmaniye ve Düzce illerine ilişkin sıra değişimleri mevcut olmadığından belirtilen 5 il tabloda yer almamaktadır.

Tablo-6'dan da izlenebileceği gibi, ilk iki sırada Bolu ve Tunceli olmak üzere toplam 25 il bir önceki sıralamadaki konumlarına göre sıra atlamışlardır. Özellikle Türkiye'nin en gelişmiş illeri olan İstanbul, Ankara ve İzmir gibi illerin içinde yer aldığı 13 il, sıralamadaki konumunu korumuştur. 38 il ise bir önceki çalışmadaki konumunun gerisine düşmüştür.

Mevcut 2003 yılı sıralamasının değişik kademelerinde yeralan yeni kurulan beş il, çok sayıda ilin gerilere düşmesine neden olmuştur. Bu nedenle tablo değerlendirirken dikkat edilmesi gereken temel husus, özellikle bir önceki sıralamada yer almayan 5 ilin bu sıralamada yer almış olmasıdır.

Bölünmeler nedeniyle üst sıralara çıkan iller sırasıyla; Bolu (15 sıra), Gaziantep (6 sıra) ve Adana'dır (1 sıra). Yalova'nın ayrılmasıyla Bursa'nın yeri değişmezken, Karabük'ün ayrılmasıyla Zonguldak'ın sıralamadaki yeri daha önce de belirtildiği gibi bir sıra gerilemiştir.

Bu durumda sıra atlayan iller arasında en dikkat çeken Tunceli'dir. Tunceli ili, bir önceki sıralama ile karşılaştırıldığında 12 sıra yukarı çıkmıştır. Bu çıkışın başlıca nedeni, 1990'lı yıllarda ilden diğer yörelere doğru yaşanan yoğun göç akımıdır. 1990 yılında 115.549 kişi olan il nüfusu, yıllık ortalama binde -35,6 oranında gerileyerek 2000 yılında 93.584 kişiye düşmüştür. Bu durum ilin fert başına düşen değerlerinin yükselmesine ve değişkenlerin önemli bir bölümünde artışa neden olmuştur. Dolayısıyla, ilde 10 yıllık bir dönemde önemli ekonomik ve sosyal bir ilerleme kaydedilmemesine rağmen, ilde görülen yoğun nüfus azalması, ilin tüm göstergelerinde artışa neden olmuştur. Bunun sonucunda Tunceli ili, 12 sıra yukarı çıkmıştır.

Sıralamalarda yukarılara çıkan diğer illerin başlıca ortak özelliği ise, bu illerin çoğunun son dönemlerde "Anadolu Kaplanları" veya "Yerel/Yeni Sanayi Odakları" olarak değerlendirilen iller tanımı içinde yer almasıdır. Sıralamalarda konumu 7 basamak yukarı

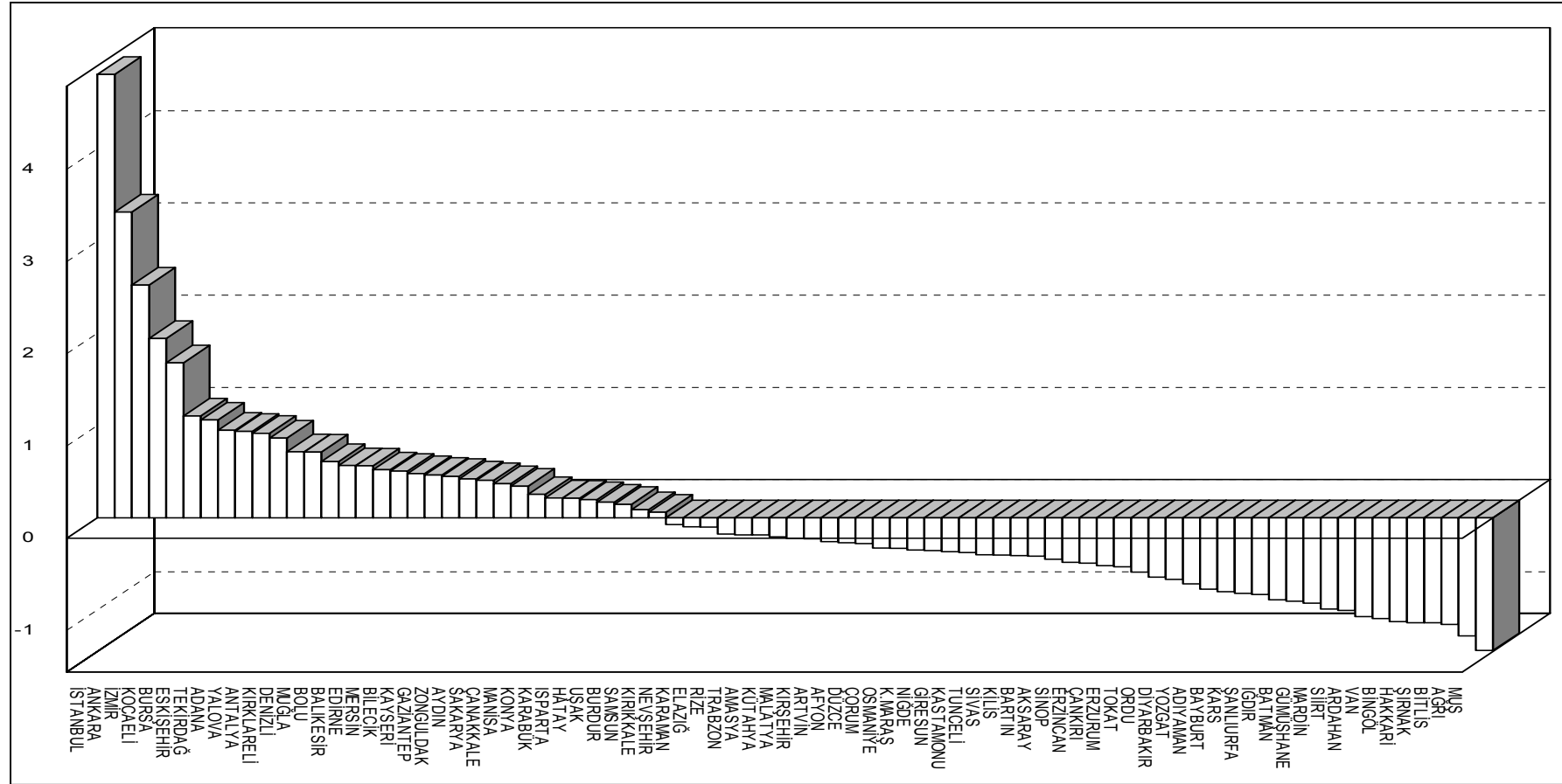
çıkan Karaman, 5 sıra yukarı çıkan Denizli ve 6 sıra yukarı çıkan Gaziantep ve Kahramanmaraş gibi iller yeni sanayi odakları kapsamında tanımlanan illerden bazılarıdır.

Gelişme gösteren diğer bir grup ise İstanbul'un ardbölgesinde, diğer bir deyişle İstanbul metropolitan alanında yer alan illerdir. Bunlar sırasıyla Sakarya (5 sıra), Kırklareli (4 sıra), Edirne (3 sıra) ve Tekirdağ'dır (1 sıra).

Samsun, Artvin, Iğdır, Bayburt, Ardahan, Adana, Çorum, Bartın, Erzurum, Adıyaman, Rize, Amasya, Sinop, Bingöl ve Şırnak illeri de yükselen iller grubunda yer almaktadır. Bu illerden Artvin, Iğdır ve Samsun 5'er sıra, Ardahan ve Bayburt 3'er sıra, Amasya, Bingöl, Rize, Sinop, ve Şırnak 2'şer sıra, Adana, Adıyaman, Bartın, Çorum ve Erzurum illeri ise 1'er sıra artış gösteren iller arasında bulunmaktadır.

Bir önceki çalışmaya göre yeri sabit kalan il sayısı ise 13'dür. Bu illerin başlıcaları, hem 1996 hem de 2003 çalışmasında en gelişmiş iller grubunda yer alan; İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli, Bursa ve Eskişehir'dir.

Araştırmada sıra atlayan il sayısına göre çok sayıda ilin gerilediği görülmektedir. Bir önceki çalışma ile kıyaslandığında toplam 38 ilin sıralamada gerilediği görülmektedir. Sıralamalar arasında en büyük oranda gerileyen iki il Aydın (9 sıra) ve Kütahya'dır (7 sıra). Bu illeri, 6 sıra gerileyen Erzincan ve İçel illeri izlemektedir. Isparta ve Uşak 5'er sıra, Kastamonu, Kırşehir, Şanlıurfa ve Tokat 4'er sıra, Bitlis, Çanakkale, Gümüşhane, Kayseri, Niğde ve Van 3'er sıra, Aksaray, Antalya, Hakkari, Manisa, Ordu ve Trabzon 2'şer sıra gerileme gösteren illerdir. Sadece 1 sıra gerileyen illerin sayısı 16'dır. Bu iller Afyon, Ağrı, Balıkesir, Çankırı, Diyarbakır, Elazığ, Giresun, Hatay, Kırıkkale, Konya, Malatya, Mardin, Muğla, Sivas, Yozgat ve Zonguldak'dır. Gerileyen illerin çoğunluğu, ülkenin iç kesimlerinde yer alan ve geleneksel olarak tarımsal karakterli ekonomik yapıya sahip olan illerdir.

GRAFİK-1: İLLERİN SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK ENDEKSİ

TABLO-5: İLLERİN SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI (2003)

SIRA	İL	ENDEKS	SIRA	İL	ENDEKS
1	İSTANBUL	4,80772	42	KIRŞEHİR	-0,22870
2	ANKARA	3,31483	43	ARTVİN	-0,26018
3	İZMİR	2,52410	44	AFYON	-0,27246
4	KOCAELİ	1,94329	45	DÜZCE	-0,27995
5	BURSA	1,67890	46	ÇORUM	-0,32761
6	ESKİŞEHİR	1,10368	47	OSMANİYE	-0,33321
7	TEKİRDAĞ	1,05893	48	K.MARAŞ	-0,34968
8	ADANA	0,94901	49	NİĞDE	-0,35582
9	YALOVA	0,93541	50	GİRESUN	-0,36696
10	ANTALYA	0,91480	51	KASTAMONU	-0,37558
11	KIRKLARELİ	0,86287	52	TUNCELİ	-0,40003
12	DENİZLİ	0,71624	53	SİVAS	-0,40597
13	MUĞLA	0,71238	54	KİLİS	-0,41175
14	BOLU	0,60860	55	BARTIN	-0,41550
15	BALIKESİR	0,56540	56	AKSARAY	-0,45183
16	EDİRNE	0,56234	57	SİNOP	-0,48518
17	MERSİN	0,51934	58	ERZİNCAN	-0,49288
18	BİLECİK	0,50429	59	ÇANKIRI	-0,51917
19	KAYSERİ	0,47748	60	ERZURUM	-0,53286
20	GAZİANTEP	0,46175	61	TOKAT	-0,59010
21	ZONGULDAK	0,44906	62	ORDU	-0,64489
22	AYDIN	0,42025	63	DİYARBAKIR	-0,66993
23	SAKARYA	0,40404	64	YOZGAT	-0,71652
24	ÇANAKKALE	0,36924	65	ADIYAMAN	-0,77647
25	MANİSA	0,34165	66	BAYBURT	-0,80176
26	KONYA	0,25254	67	KARS	-0,81944
27	KARABÜK	0,21332	68	ŞANLIURFA	-0,83158
28	ISPARTA	0,21187	69	İĞDIR	-0,89089
29	HATAY	0,19613	70	BATMAN	-0,90456
30	UŞAK	0,16867	71	GÜMÜŞHANE	-0,92501
31	BURDUR	0,14395	72	MARDİN	-0,98944
32	SAMSUN	0,08791	73	SİİRT	-1,00644
33	KIRIKKALE	0,05851	74	ARDAHAN	-1,07318
34	NEVŞEHİR	-0,07483	75	VAN	-1,09297
35	KARAMAN	-0,09852	76	BİNGÖL	-1,12469
36	ELAZIĞ	-0,10131	77	HAKKARİ	-1,13956
37	RİZE	-0,17840	78	ŞIRNAK	-1,13979
38	TRABZON	-0,18582	79	BİTLİS	-1,15736
39	AMASYA	-0,18591	80	AĞRI	-1,28116
40	KÜTAHYA	-0,20684	81	MUŞ	-1,43956
41	MALATYA	-0,22627			

TABLO-6: 1996 VE 2003 YILLARI SOSYO-EKONOMİK GELİŞİMİŞLİK SIRA LAMALARININ KARŞILAŞTIRMASI

İLLER	1996 ARAŞTIRMASI		2003 ARAŞTIRMASI		SIRA DEĞİŞİMİ
	SIRA	ENDEKS	SIRA	ENDEKS	
BOLU	28	0,14719	13	0,60860	15
TUNCELİ	60	-0,69492	48	-0,40003	12
KARAMAN	40	-0,22525	33	-0,09852	7
GAZİANTEP	25	0,19995	19	0,46176	6
K.MARAŞ	50	-0,45069	44	-0,34968	6
DENİZLİ	16	0,50147	11	0,71624	5
SAKARYA	27	0,15478	22	0,40405	5
SAMSUN	35	-0,04224	30	0,08791	5
ARTVİN	46	-0,36154	41	-0,26018	5
İĞDIR	69	-0,98002	64	-0,89094	5
KIRKLARELİ	14	0,55447	10	0,86287	4
EDİRNE	18	0,40802	15	0,56234	3
BAYBURT	64	-0,79858	61	-0,80176	3
ARDAHAN	72	-1,05751	69	-1,07324	3
RİZE	37	-0,12227	35	-0,17840	2
AMASYA	39	-0,19395	37	-0,18591	2
SİNOP	54	-0,51253	52	-0,48518	2
BİNGÖL	73	-1,06075	71	-1,12469	2
ŞIRNAK	75	-1,22452	73	-1,13979	2
TEKİRDAĞ	8	0,91211	7	1,05893	1
ADANA	9	0,82500	8	0,94901	1
ÇORUM	44	-0,33826	43	-0,32761	1
BARTIN	51	-0,47216	50	-0,41550	1
ERZURUM	56	-0,55065	55	-0,53285	1
ADIYAMAN	61	-0,75285	60	-0,77647	1
İSTANBUL	1	4,87902	1	4,80772	0
ANKARA	2	3,32447	2	3,31483	0
İZMİR	3	2,70798	3	2,52410	0
KOCAELİ	4	1,74564	4	1,94329	0
BURSA	5	1,56168	5	1,67890	0
ESKİŞEHİR	6	1,01024	6	1,10368	0
BİLECİK	17	0,47494	17	0,50429	0
BURDUR	29	0,14500	29	0,14395	0
NEVŞEHİR	32	0,00639	32	-0,07483	0
KARS	62	-0,75467	62	-0,81944	0
BATMAN	65	-0,86940	65	-0,90456	0
SİİRT	68	-0,97085	68	-1,00644	0
MUŞ	76	-1,24467	76	-1,43956	0
MUĞLA	11	0,62590	12	0,71238	-1
BALIKESİR	13	0,56650	14	0,56540	-1
ZONGULDAK	19	0,36227	20	0,44906	-1
KONYA	24	0,22007	25	0,25254	-1
HATAY	26	0,18956	27	0,19613	-1
KIRIKKALE	30	0,14106	31	0,05852	-1
ELAZIĞ	33	-0,02459	34	-0,10130	-1
MALATYA	38	-0,17955	39	-0,22627	-1
AFYON	41	-0,22811	42	-0,27245	-1
GİRESUN	45	-0,34213	46	-0,36696	-1
SİVAS	48	-0,40802	49	-0,40597	-1
ÇANKIRI	53	-0,50692	54	-0,51917	-1
DIYARBAKIR	57	-0,61446	58	-0,66993	-1
YOZGAT	58	-0,63939	59	-0,71652	-1
MARDİN	66	-0,91608	67	-0,98944	-1
AĞRI	74	-1,13453	75	-1,28116	-1
ANTALYA	7	0,97902	9	0,91480	-2
MANİSA	22	0,30847	24	0,34165	-2
TRABZON	34	-0,03480	36	-0,18582	-2
AKSARAY	49	-0,44924	51	-0,45183	-2
ORDU	55	-0,53569	57	-0,64489	-2
HAKKARİ	70	-1,05363	72	-1,13956	-2
KAYSERİ	15	0,53059	18	0,47749	-3
ÇANAKKALE	20	0,35158	23	0,36924	-3
NİĞDE	42	-0,28038	45	-0,35582	-3
GÜMÜŞHANE	63	-0,78338	66	-0,92501	-3
VAN	67	-0,95546	70	-1,09297	-3
BİTLİS	71	-1,05695	74	-1,15736	-3
KIRŞEHİR	36	-0,11653	40	-0,22870	-4
KASTAMONU	43	-0,33197	47	-0,37558	-4
TOKAT	52	-0,48133	56	-0,59010	-4
ŞANLIURFA	59	-0,65759	63	-0,83157	-4
ISPARTA	21	0,33742	26	0,21187	-5
UŞAK	23	0,24961	28	0,16867	-5
MERSİN	10	0,69205	16	0,51934	-6
ERZİNCAN	47	-0,36908	53	-0,49288	-6
KÜTAHYA	31	0,09340	38	-0,20684	-7
AYDIN	12	0,57221	21	0,42025	-9

Not: Karşılaştırmaların aynı bazda olması için 2003 yılı sıralamasından 1996 yılından sonra il olan Yalova, Karabük, Kilis, Osmaniye ve Düzce illeri çıkartılmıştır.

V. GELİŞMİŞLİK ENDEKSİNE GÖRE KADEMELİ İL GRUPLARI

5.1 Genel Değerlendirme

İller bazında sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi araştırmalarının temel amaçlarından biri, eşdeğer gelişmişlik seviyesine sahip illerin belirlenmesi ve bu şekilde ülke genelinde homojen alanların saptanması olmaktadır. Nitekim bu bölümde, homojen il gruplarının belirlenmesi ve analizi yer almaktadır.

Homojen bölgeler ayırlamasıyla ekonomik ve sosyal gelişmenin mekana yansıması belirlenmekte ve bölgesel analizler için önemli bir girdi sağlanmaktadır. Bunun yanında, farklı gelişmişlik düzeyindeki il gruplarının belirlenmesi, bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılmasına yönelik düzenlemelere de etkinlik kazandırmaktadır.

Homojen bölgeler, karakteristikleri (*homojenlik etkeni*) birbirine mümkün olduğu kadar yakın birimlerin oluşturduğu mekansal bir bütündür. Homojen bölgelerin belirlenmesinde; incelenen karakteristikler bakımından, bir yandan bölge içi değişmeyi minimize ederken, diğer yandan bölgeler arası değişmeyi maksimize eden bir yaklaşım benimsenmektedir. Söz konusu karakteristiklerin seçiminde ise çeşitli kriterler kullanılmakla beraber, üzerinde birleşilen belirli bir veri seti bulunmamaktadır.

Bu araştırmada kullanılan sosyo-ekonomik değişkenler illeri farklı gelişmişlik gruplarına ayırabilecek “*homojenlik etkeni*” olarak ele alınmıştır. Bu amaçla, sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi değerlerinde önemli oranlarda farklılık gösteren noktalar saptanmış, uzman görüşlerinden de yararlanılarak, coğrafi konum ve daha önce yapılan ayrımların değerlendirilmesiyle kademeli il grupları belirlenmiştir.

Çözümlemeler ve değerlendirmeler sonucunda ülke; farklı gelişmişlik düzeylerinde 5 ayrı gruba ayrılmıştır. Bölüm sonunda yer alan harita-6 ve tablo-7’de görüleceği üzere, birinci grupta 5, ikinci grupta 20, üçüncü grupta 21, dördüncü grupta 19 ve beşinci grupta ise 16 il yer almaktadır.

Karşılaştırma ve değerlendirme yapabilmeyi kolaylaştırmak bakımından değişkenler belirlenen beş gruba göre yeniden düzenlenmiştir. Beş grup itibariyle, tüm değişkenlerin değerleri Türkiye geneli rakamlarıyla beraber tablo-8’de verilmiştir.

Tablo-8 incelendiğinde, kademeli il gruplarının tutarlılığı açık bir şekilde görülmektedir. Değişken değerlerinde en fazla gelişmiş il grubundan en az gelişmiş il grubuna doğru aşamalı olarak azalan bir dizi izlenmektedir.

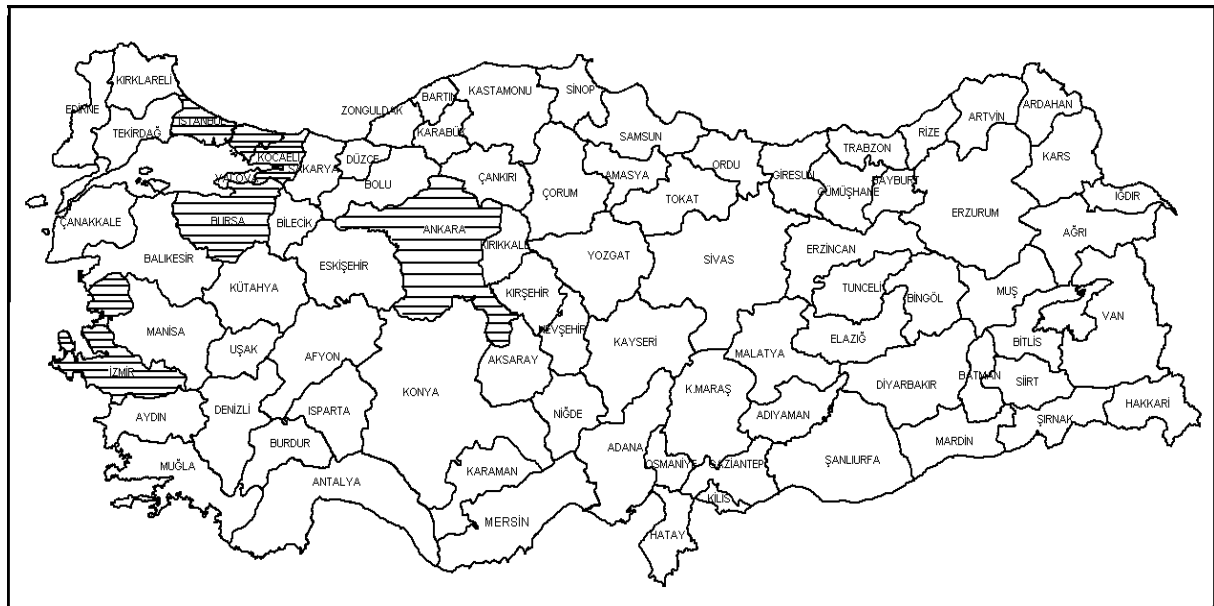
Sosyo-ekonomik gelişmişlik kriterine göre ayrımı yapılan il gruplarının analizinde; değişkenlerin ait oldukları yıl ve parasal büyüklüklerin cari değerleri gözönüne alınarak, genellikle ülke ortalamasına göre aldıkları değerler ve oransal büyüklükler, karşılaştırmalar yoluyla değerlendirilmiştir.

5.2. Birinci Derecede Gelişmiş İller Grubu

Birinci derecede gelişmiş iller grubu; bir önceki araştırma sonuçlarında olduğu gibi, sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında ilk beş sırada yer alan İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli ve Bursa illerini kapsamaktadır (Harita-1).

Gelişmişlik sıralamasının yer aldığı tablo-5’de, söz konusu beş ilin sosyo-ekonomik gelişmişlik endeks değerlerinin diğer illere oranla oldukça yüksek düzeyde bulunduğu görülmektedir. Bu oluşum grafik-1’de de net bir şekilde izlenebilmektedir. Bununla birlikte, grup içerisinde bulunan iller arasında da belirgin bir farklılaşma dikkati çekmektedir.

Harita-1: Birinci Derecede Gelişmiş İller

Bir bütün olarak grup, diğer dört grupla karşılaştırıldığında, sosyo-ekonomik göstergelerin hemen tamamında oldukça yüksek değerlere sahip olmakla beraber, bu oluşuma İstanbul ilinin katkısının büyük olduğu gözlenmektedir (Tablo-8).

Grupta yer alan iller genel olarak ulusal veya bir alt ölçekte bölgesel merkez niteliği taşımaktadırlar. Bu illerden İstanbul, hem ülkenin hem de Marmara Bölgesi'nin merkezi konumundadır. Ayrıca il, son yıllarda sınırötesi bir işlev de görmeye başlayarak, uluslar arası şirketlerin ana yönetim birimlerinin konumlandığı bir küresel kent ve dünya kenti niteliği kazanmıştır.

Ülkenin Başkent'i ve İç Anadolu Bölgesi'nin hizmet ve ticaret merkezi Ankara ise, İstanbul'u izleyerek bu grubun ikinci sırasında yer almıştır. Çok eski dönemlerden beri ülkenin önemli bir dış ticaret merkezi olarak uzmanlaşan İzmir ise, mevcut durumda Ege Bölgesi'nin iktisadi merkezi iken, çevrede yeralan iller ve bölgeler için ülkenin ikinci derecede öneme sahip dış ticaret merkezi olma özelliğini sürdürmektedir.

Birinci derecede gelişmiş iller grubunda yer alan diğer iki il ise Kocaeli ve Bursa'dır. Kendilerine özgü içsel özellikler taşımakla beraber, her iki il de İstanbul metropolitan bölgesinin hinterlandında yeralarak İstanbul'un banliyöleri ve sanayi yayılma alanları özelliği taşımaktadırlar.

Birinci derecede gelişmiş iller grubunun sosyo-ekonomik değişkenlere göre genel durumu bir önceki araştırma sonuçlarıyla bire bir örtüşmektedir.

Grubun toplam nüfus içindeki payı, yüzde 30,57; buna karşılık, ülke yüzölçümüne oranı ise yüzde 7,25'dir. Nüfusun büyük bir bölümü (yüzde 85,45) kentlerde yaşamaktadır. Nüfus yoğunluğu ülke genelinin yaklaşık dört katıdır. Nüfus yoğunluğu açısından, kilometrekareye, Türkiye genelinde 88 kişi, grupta ise 371 kişi düşmektedir. Nüfusun çarpıcı biçimde yoğun olduğu bu gruptaki illerde doğurganlık hızı kademeli il grupları içinde en düşük seviyede bulunmakla beraber artan oranda göç almaya devam etmektedirler. 1990-2000 yılları arasında nüfus artış hızı, yıllık ortalama binde 28,15 ile ülke genel seviyesinin (binde 18,29) oldukça üzerindedir.

İstihdamın sektörel dağılımı, ekonomik faaliyetlerin sanayi ve hizmetler sektörlerinde yoğunlaştığını göstermektedir. Toplam istihdamın, yüzde 18'i tarım, yüzde 26'sı sanayi, yüzde 56'sı hizmetler sektörlerinde çalışmaktadır. Bununla beraber; İzmir, Kocaeli, ve Bursa

illerinde, sanayi sektörünün yanında, tarım sektörü de ağırlığını korumaktadır. Tarım kesiminde çalışanların toplam istihdam içindeki payı, İzmir’de yüzde 29, Kocaeli’de yüzde 39, Bursa’da yüzde 34 düzeyindedir.

İstihdamın yapısı ile ilgili olarak; ekonomik faaliyetlerin sanayi ve hizmetler sektörlerinde yoğunlaşması, ücretli çalışanlar oranının (yüzde 69) ve kadınların iş gücüne katılım oranının (yüzde 17), diğer gruplara ve ülke geneline oranla (yüzde 44, yüzde 9) daha yüksek düzeye gelmesine neden olmuştur.

Birinci grubun, genel anlamda eğitim düzeyi, diğer gruplara nispeten daha iyi seviyededir. Toplam nüfusun yüzde 93’ü, kadın nüfusun ise yüzde 89’u okuma yazma bilmektedir. Gruptaki iller, istihdam olanakları, gelir düzeyi, sosyal hayat standartları, genel bir ifadeyle refah düzeyi bakımından görece olarak avantajlı durumda olduklarından, nitelikli iş gücü için çekim merkezi niteliği taşımaktadırlar. Üniversite ya da yüksek okul bitirenlerin oranı yüzde 12 ile, ülke ortalaması olan yüzde 8 seviyesinin oldukça üzerindedir.

Benzer şekilde grup, sağlık alt yapısı ve personeline ilişkin göstergelerde de iyi bir durumdadır. Onbin kişiye düşen hekim (22 hekim) ve hastane yatağı (32 yatak) itibarıyla, ülke ortalama rakamlarının (13 hekim ve 23 yatak) bir hayli üzerinde bulunmaktadır. Sağlık merkezleri ve personeline gözlenen yoğunlaşma nedeniyle sağlık hizmetleri talebi büyük ölçüde bu illere yönelmektedir.

Ulusal ve uluslar arası ölçekte üretim yapan sanayi kuruluşlarının önemli bir bölümü bu grupta yer alan illerde bulunmaktadır. Sanayi sektörü için çarpıcı bir gösterge ise orta ve büyük ölçekli imalat sanayiine ait göstergelerdedir. Orta ve büyük ölçekli imalat sanayi işyerlerinin yüzde 60’ı söz konusu beş ilde bulunmaktadır. Fert başına düşen imalat sanayii katma değeri ise, ülke ortalamasının yaklaşık 2 katıdır.

Grupa yer alan 5 ilin ekonomisinde, sınai faaliyetlerin zenginliği ve çeşitliliği kadar, ticari faaliyetler de oldukça önemli bir paya sahiptir. Özellikle, İstanbul ve İzmir başta olmak üzere, grupta yer alan iller ülkenin dış ticaret göstergelerini önemli ölçüde belirlemektedirler. Öyle ki, 1995-2000 döneminde, gruptaki toplam ihracat ülke genelinin yüzde 76’sı; ithalat ise, yüzde 77’si düzeyindedir.

Sanayi ve hizmetler sektörlerinin yoğunlaştığı bu illerin bazılarında ise tarım sektörünün önemli bir ağırlığa sahip olduğu gözlenmektedir. Ülke tarımsal üretim değerinin yüzde 4’ü

İzmir, yüzde 3'ü Ankara ve yüzde 4'ü Bursa illerinde olmak üzere, toplam tarımsal üretimin yüzde 12'si grubu oluşturan 5 ilde gerçekleşmektedir.

Ekonomik performansı ve gelir düzeyini yansıtan temel gösterge niteliğinde olan GSYİH değerlerine bakıldığında, Türkiye GSYİH'nın yaklaşık yarısına yakın bir bölümünün (yüzde 46) bu grubu oluşturan illerde yaratıldığı görülmektedir. Bu oluşumda, İstanbul ilinin katkısı bir hayli yüksektir. Türkiye GSYİH'nın yüzde 22'si tek başına İstanbul ilinde, geri kalan yüzde 78'i ise, diğer iller tarafından oluşturulmaktadır.

Mali göstergelerden; toplam banka mevduatı ve kredileri ile vergi gelirleri gibi gelir düzeyi, sermaye birikimi ve yatırım eğiliminin ölçülmesi açısından önem taşıyan değişkenler, diğer gruplarla kıyaslanmayacak düzeyde yüksektir. Grubun toplam banka mevduatı ve kredileri içindeki payları sırasıyla; yüzde 76 ve yüzde 73'dür. Bunun yanında fert başına düşen; mevduat, sınai ve ticari krediler ile gelir ve kurumlar vergisi, Türkiye genel seviyesinin yaklaşık 2,5 katı düzeyindedir.

Kırsal alt yapı hizmetleri önemli ölçüde tamamlanmıştır. Kırsal alanda yaşayan nüfusun yüzde 92'si yeterli içme suyuna sahipken, ülke genelinde bu oran yüzde 85'dir. Diğer merkezlerle ulaştırma bağlantıları büyük ölçüde otoyollarla sağlanmakta olup, il ve devlet yollarının yüzde 97'si asfalt kaplamadır.

Kişisel gelir ve refah düzeyini yansıtan diğer göstergelere bakıldığında, grubun genel üstünlüğünü koruduğu görülmektedir. Onbin kişiye düşen özel otomobil sayısı 1077, onbin kişiye düşen toplam motorlu kara taşıtı sayısı 1452'dir. Bu oranlar ülke genelinde sırasıyla, 652 ve 1056 olmaktadır. Fert başına düşen elektrik tüketimi ise 2076 kwh ile ülke genel tüketiminin (1433 kwh) bir katı civarındadır.

Özetle, birinci derecede gelişmiş iller grubu, en fazla nüfusa sahip üç büyük il İstanbul, Ankara ve İzmir ile, önemli ölçüde İstanbul metropolü tarafından etkilenen Kocaeli ve Bursa illerinden oluşmaktadır. Grafik-1'de görüleceği üzere, söz konusu beş ilin bir grupta toplanmasına rağmen, bu grubun kendi içindeki homojenliğinin, diğer gruplardaki homojenliğe göre daha düşük düzeyde olduğu gözden uzak tutulmamalıdır. Diğer bir ifadeyle, sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılaşması, grubu oluşturan iller arasında da oldukça yüksektir.

Antalya, Muğla, Balıkesir ve Aydın illeri ise turizm ve tarım karakterli bir yapı sergilemektedirler. Kamu sanayi merkezi niteliği taşıyan Zonguldak ili ve Çukurova merkezli tarım ve tarımsal sanayiler temelinde güneyin bir merkezi olarak beliren Adana ve komşu il Mersin’de bu grupta yer almaktadır.

Grupta yer alan illerin sosyo-ekonomik göstergelerine bakıldığında, genel olarak Türkiye ortalamasının üzerinde değerler aldıkları ancak, birinci derecede gelişmiş illerin performansına yetişemedikleri görülmektedir.

Söz konusu 20 il, toplam nüfusun yüzde 25’ine, yüzölçümün ise yüzde 26’sına sahiptir. Nüfusun yüzde 60’ı kentlerde yaşamaktadır. Doğurganlık hızı (2,12) ülke genel düzeyinin (2,53) altında bulunmaktadır. Özellikle göç kaynaklı olmak üzere, nüfus artış hızı (binde 16,74) ülke ortalaması civarındadır.

Grup genelinde, toplam istihdamın yüzde 52’si tarım, yüzde 13’ü sanayi, yüzde 35’i hizmetler sektörlerinde çalışmaktadır. Toplam istihdam içinde sanayi sektörünün payının en yüksek olduğu iller; Tekirdağ, Gaziantep, Bilecik, Denizli ve Eskişehir’dir. Bu illerde, sanayi sektörü istihdamının yanı sıra ücretli çalışanlar ve işverenler oranlarının da görece olarak yüksek olduğu görülmektedir. Grup içinde, istihdamın tarım kesiminde yoğunlaştığı iller ise; Aydın, Manisa, Mersin, Balıkesir, Muğla, Bolu, Zonguldak ve Çanakkale’dir. Diğer taraftan, turizm merkezleri Antalya ve Muğla illerinde, tarım sektörünün yanında hizmetler sektörü de toplam istihdam içinde önemli bir yer tutmaktadır.

Eğitim düzeyi ve okullaşma oranları, Türkiye ortalamasının üzerinde bulunmaktadır. Toplam nüfusun yüzde 89’u, kadın nüfusun yüzde 83’ü okuma yazma bilmektedir. Üniversite veya yüksek okul bitirenlerin oranı ise yüzde 8’dir.

Sağlık hizmetleri ve personeli açısından ise, aynı değerlendirme geçerli değildir. Onbin kişiye 11 hekim ve 22 hastane yatağı düşerken, ülke genelinde bu rakamlar 13 hekim ve 23 hastane yatağı düzeyindedir.

Ülke genelinde bulunan orta ve büyük ölçekli imalat sanayii iş yerlerinin yüzde 24’ü bu grupta yer alan illerde bulunmaktadır. Fert başına düşen imalat sanayii katma değeri itibarıyla, ülke genel seviyesi 100 olarak kabul edildiğinde, bu rakam, grup genelinde 108 olmak üzere genel seviyenin bir miktar üzerinde bulunmaktadır.

Tarımsal verimliliğin yüksek olduğu grupta, ülke tarımsal üretim değerinin yüzde 35'i gerçekleştirilmektedir. Bu oluşuma katkıları en yüksek olan iller; Balıkesir (yüzde 3,8), Mersin (yüzde 3,3), Manisa (yüzde 3,2) ve Antalya'dır (yüzde 3). Benzer şekilde, grupta, kırsal nüfus başına düşen tarımsal ürünler üretim değeri ülke ortalamasının üzerindedir.

Türkiye GSYİH'sı içindeki payı yüzde 26,9 olan bu grupta, fert başına düşen GSYİH ülke ortalamasının üzerindedir. GSYİH'ya katkıları itibariyle Adana, Mersin, Antalya ve Manisa sırasıyla; yüzde 3,1, yüzde 2,7, yüzde 2,5 ve yüzde 2,1 oranlarıyla, grup içinde önemli paya sahip illerdir.

Grubun toplam banka mevduatı ve kredileri içindeki payları ise sırasıyla; yüzde 13,9 ve yüzde 14,3'tür. İkinci derecede gelişmiş iller grubu, fert başına düşen değerler itibariyle; sınai ve ticari krediler, belediye giderleri, bütçe gelirleri, vergi gelirleri, ihracat ve ithalat değişkenlerinde de, kademeli il grupları sıralamasında birinci gruptan sonra en yüksek değerlere sahip olmuştur. Bir diğer çarpıcı gösterge 1995-2000 yılları arasında teşvik belgeli yatırım tutarına ilişkindir. Anılan dönem içinde fert başına teşvik belgeli yatırım tutarı ülke genel seviyesinin ve birinci derecede gelişmiş iller grubu genel seviyesinin bir hayli üzerindedir.

Grup, kırsal nüfusa götürülen alt yapı hizmetleri ve kamu yatırımlarından aldığı pay itibariyle de, ülke ortalamalarının üzerindedir. Kırsal alt yapı ihtiyacı önemli ölçüde tamamlanmıştır.

İkinci derecede gelişmiş iller grubunda yer alan illerin ortak özellikleri; genellikle kıyı illeri olmaları ve tarımsal üretimin, özellikle de sınai bitkiler üretiminin öne çıkması ile tarıma dayalı sanayinin gelişmişliğidir. Bunun yanında, grupta yer alan illerden özellikle Antalya, Aydın ve Muğla'da, iktisadi faaliyetler içinde turizm sektörü ön plana çıkmaktadır. Dış turizmden elde edilen gelirler, gerek bu iller, gerekse ülke ekonomisi için önemli bir girdi sağlamaktadır.

5.4. Üçüncü Derecede Gelişmiş İller Grubu

Üçüncü derece gelişmiş iller grubu, orta derecede gelişmişlik seviyesine sahip 21 ili kapsamaktadır.

Harita-3: Üçüncü Derecede Gelişmiş İller

Toplam nüfusunun yüzde 19'una sahip grup, ülke yüzölçümün yüzde 24'lük bölümünü kapsamaktadır. Nüfus yoğunluğunun ülke ortalamasına oranla yüksek olduğu iller Hatay, Trabzon, Samsun ve Düzce'dir. Genel olarak grup, kentlerde yaşayan nüfus oranı, nüfus artış hızı ve nüfus yoğunluğu değişkenlerinde ülke ortalamasının altında değerlere sahip olmakla beraber; Konya, Trabzon ve Malatya illerinde nüfus artış hızı, ülke genel seviyesinin üzerindedir. 1990-2000 yılları arasında grup içinde nüfusu azalan iller Artvin, Çorum, Kırşehir ve Karabük'dür.

İstihdamın sektörel dağılımı, çalışan kesimin tarım kesiminde yoğunlaştığını göstermektedir. Toplam istihdamın yüzde 63'ü tarım, yüzde 8'i sanayi, yüzde 29'u hizmetler sektöründe yer almaktadır. Tarım sektörü ağırlıklı ekonomik yapıya sahip bu illerde, toplam istihdam içinde tarım sektörü payının en yüksek olduğu iller Afyon, Nevşehir, Çorum, Kütahya ve Karaman'dır. Toplam istihdam içerisinde sanayi sektörü payının, ülke genel seviyesinin (yüzde 13) üzerinde bulunduğu iller ise, Karabük (yüzde 19) ve Uşak'dır (yüzde 15).

Grup genelinde, nüfusun eğitim düzeyi ile ilköğretim ve liselerde okullaşma oranları ülke ortalamalarına yakındır. Diğer taraftan, okur-yazar nüfus oranı; Samsun’da yüzde 86, Malatya’da yüzde 85, Çorum’da yüzde 83 ve Elazığ’da yüzde 82’dir. Bu iller, ülke okur-yazar oranı olan yüzde 87 seviyesinin altında bulunmaktadır.

Üçüncü derece gelişmiş iller grubunda, tarım ağırlıklı ekonomik yapı hakim olmakla birlikte, tarıma dayalı sanayi de gelişme göstermiştir. Bu iller içinde, özellikle Konya, Samsun Trabzon ve Afyon'da imalat sanayii, Karabük'te madencilik sektörü gelişmiştir. Diğer taraftan, Konya, Samsun, Trabzon ve Afyon illerinde tarımsal üretim oldukça büyük boyutlarda gerçekleşmektedir. Ülke tarımsal üretim değeri içindeki payı, tek başına Konya ilinin yüzde 5'dir. Hatay, Artvin ve Samsun'da ise ihracat gelirleri önemli bir paya sahip bulunmaktadır.

Üçüncü derece gelişmiş iller grubunun, GSYİH içindeki payı yüzde 14,5'dir. Grup genelinde GSYİH'ya katkısı en fazla iller; Konya (yüzde 2,5), Hatay (yüzde 1,5) ve Samsun (yüzde 1,4) illeridir. Grup genelinde, fert başına düşen GSYİH değerleri Türkiye ortalaması altındadır. Türkiye fert başına düşen GSYİH'sı 100 kabul edildiğinde, bu rakamın grupta 76 düzeyinde bulunduğu görülmektedir.

Grubun toplam banka mevduatı içindeki payı yüzde 6,5 iken, toplam banka kredilerinden aldığı pay, ancak yüzde 5,3 düzeyindedir. Fert başına düşen mevduat ülke genelinde 100 olarak kabul edildiğinde, grupta 34'dür. En fazla mevduata sahip iller; Konya ve Hatay iken, en fazla banka kredisi; Samsun, Konya ve Hatay'da kullanılmıştır.

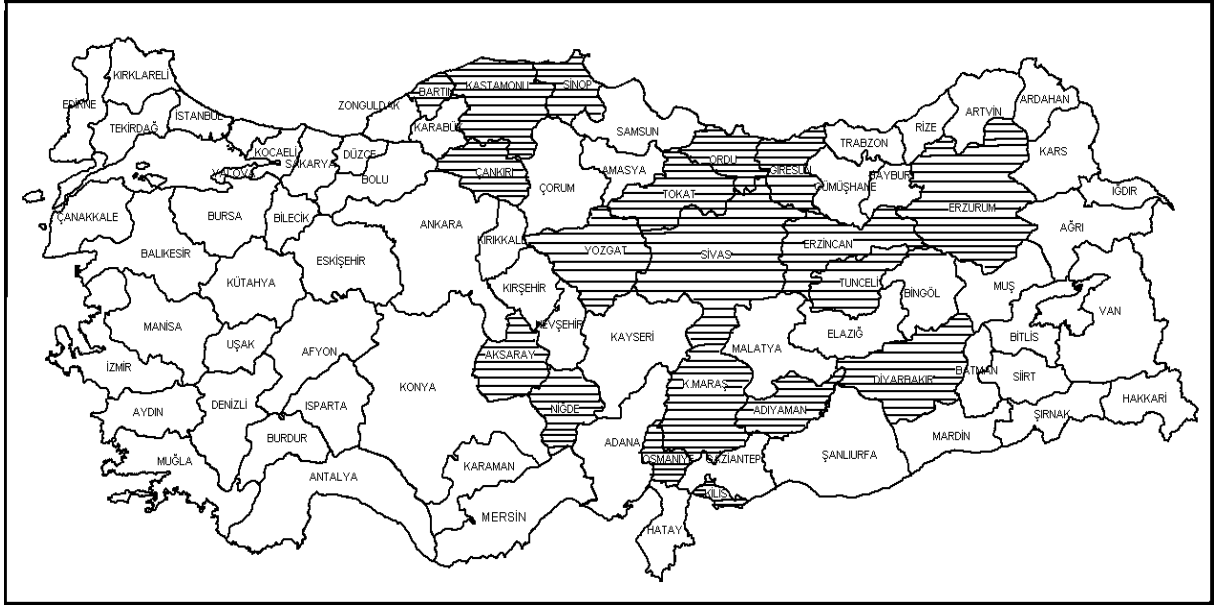
Kırsal alana yönelik alt yapı hizmetlerinden yararlanan nüfusun toplam nüfusa oranı, ülke ortalaması üzerinde bulunmaktadır. Bununla beraber, Karadeniz Bölgesi illerinden Rize, Trabzon ve Samsun'da coğrafi koşullar ve dağınık yerleşim yapısı nedeniyle, söz konusu hizmetlerden yararlanan nüfus oranı, görece olarak düşüktür.

Özet olarak; üçüncü derecede gelişmiş iller grubu, genel olarak yüksek bir gelişme potansiyeline sahip, ekonomik faaliyetlerde tarım sektörünün ön planda olduğu, genellikle il ve bölge ölçeğinde üretim yapan sanayi kuruluşlarının yer aldığı, küçük ve orta ölçekli tesislerin yaygın olarak bulunduğu ve sosyo-ekonomik gösterge değerlerinin ülke ortalamalarına yakın olduğu orta derecede gelişmiş illerden oluşmaktadır. Son yıllarda sanayinin yerel düzeyde yaygınlaşmasında (yöreselleşmesinde) gözlenen önemli gelişmeler, büyük ölçüde bu grupta yer alan illerde gerçekleşmiştir. Büyük çoğunluğu yeni sanayileşen bu iller, hızlı bir gelişme süreci içinde bulunmaktadır.

5.5. Dördüncü Derecede Gelişmiş İller Grubu

Dördüncü derecede gelişmiş iller grubu; İç Anadolu Bölgesi'nden Niğde, Sivas, Aksaray, Çankırı ve Yozgat, Karadeniz Bölgesi'nden; Giresun, Bartın, Kastamonu, Sinop, Tokat, ve Ordu, Doğu Anadolu Bölgesi'nden; Tunceli, Erzincan ve Erzurum, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden; Diyarbakır, Adıyaman ve Kilis, Akdeniz Bölgesi'nden ise Kahramanmaraş ve Osmaniye olmak üzere toplam 19 ilden oluşmaktadır. Bu grupta, ülkenin batı kesiminde yer alan Marmara ve Ege bölgelerinden il bulunmamaktadır (Harita-4).

Harita-4: Dördüncü Derecede Gelişmiş İller

Dördüncü gruba dahil 19 ilin toplam nüfus içindeki payı yüzde 15,3'dür. Ülke yüzölçümünün ise yüzde 25'ini kapsamaktadır. Grupta yer alan tüm iller göç vermektedir. Nüfus artış hızı ve yoğunluğu, ülke ortalamasının oldukça altındadır. Diğer yandan, doğurganlık hızı ve ortalama hanehalkı büyüklüğü, ülke ortalamasının üzerinde seyretmektedir.

İstihdamın büyük bir kısmı tarım ağırlıklı olmakla beraber, kırsal nüfus başına düşen tarımsal ürünler üretimi, ülke ortalamasının altında bulunmaktadır. Bunun başlıca nedeni, tarımsal verimliliğin düşük olmasıdır. Başka bir deyişle, tarım sektöründe önemli ölçüde gizli işsizlik sorunu yaşanmaktadır. Ülke tarımsal üretim değerinin yüzde 18'i bu grupta gerçekleşmektedir. Tarımsal üretimin, ülke tarımsal üretimine oransal dağılımının en yüksek

olduğu iller; yüzde 1,8'lik payla Diyarbakır; yüzde 1,4 ile Kahramanmaraş, Sivas, Tokat ve Ordu; yüzde 1,3 payla Niğde, Erzurum ve Yozgat'dır.

Orta ve büyük ölçekli üretim yapan imalat sanayii tesislerinin ancak yüzde 4'ü bu gruptadır. İmalat sanayiinde K.Maraş, Tokat ve Ordu illeri öne çıkmakla beraber, son dönemlerde Çankırı'da da sanayi faaliyetlerinin gelişmeye başladığı görülmektedir.

Temel sosyal göstergelerden, okur-yazar nüfus oranı görece olarak düşüktür. Benzer şekilde, kadın nüfusun okur-yazarlık oranıyla beraber, okullaşma oranları da düşük düzeydedir. Ülke genelindeki okur-yazar nüfus oranı yüzde 87 iken, grubu oluşturan illerde genel olarak yüzde 82 seviyesinde kalmaktadır. Grup içinde okuma yazma bilen nüfus oranının en düşük olduğu iller; Diyarbakır (yüzde 70) ve Adıyaman'dır (yüzde 80).

Ülke toplam nüfusunun yüzde 15'ine sahip dördüncü derecede gelişmiş iller grubunun GSYİH'dan aldığı pay, yüzde 8,7 düzeyindedir. Dolayısıyla fert başına düşen GSYİH değeri, ülke geneline oranla düşüktür. Fert başına düşen GSYİH, ülke genel seviyesinin yaklaşık yarısı kadardır.

Grubu oluşturan illerde gelirin düşük olması nedeniyle, tasarruf ve kredi imkanları yeterli düzeyde değildir. Toplam banka mevduatı içindeki payı yüzde 3 iken, toplam banka kredileri içindeki payı yüzde 6,6'dır. Fert başına düşen mevduat, ülke genelinde 100 olarak kabul edildiğinde, bu rakamın grupta 20 düzeyinde olduğu görülmektedir.

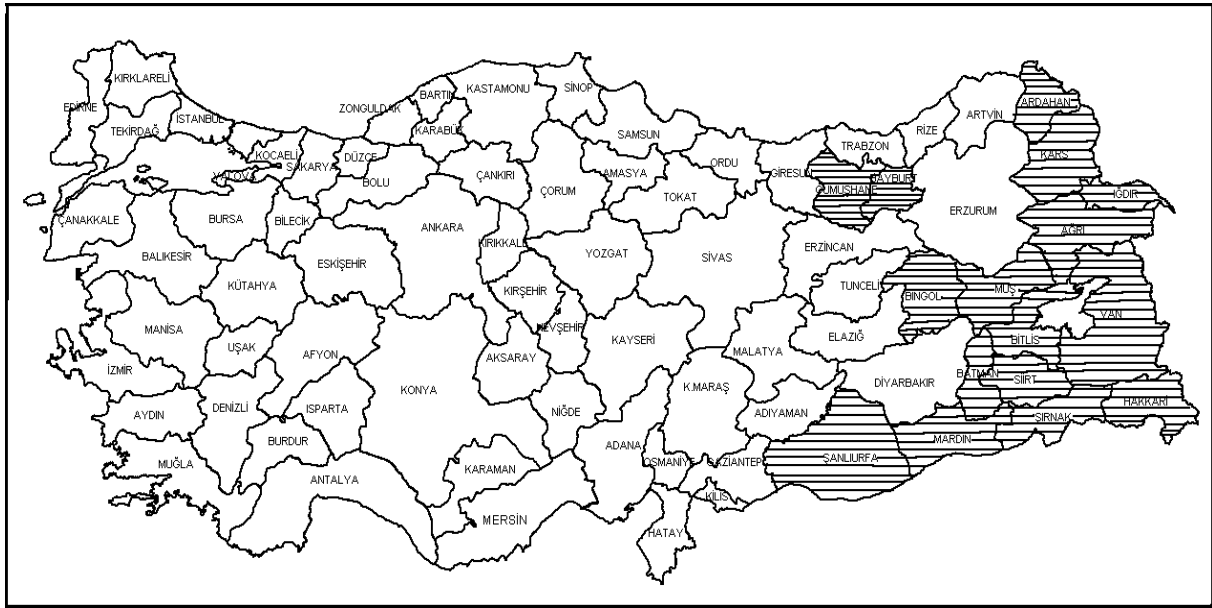
Bu grupta yer alan iller genel olarak üçüncü derecede gelişmiş iller grubundaki illerin çevresinde yer almaktadır. Üçüncü grupta bulunan illerden çoğunluğu, son dönemlerde imalat sanayii faaliyetlerine dayalı olarak hızla bir gelişme sürecine girmiştir. Nitekim, mekansal gelişmenin yayılma dinamikleri gözönünde bulundurulduğunda, dördüncü derecede gelişmiş iller grubunun gelişme eşiğinde olduğunu belirtebiliriz.

Ülke genelinde mekansal gelişme, geriye dönük olarak analiz edildiğinde, ilk gelişme oluşumlarının kutuplarda yoğunlaştığı gözlenmektedir. Bu çalışmada belirlenen birinci derecede gelişmiş iller grubu, ülkenin kutup niteliğindeki ilk merkezleridir. Gelişme faaliyetleri bu kutuplardan zamanla; ikinci derece gelişmiş illere, oradan, bugünlerde başarı örneklerini gördüğümüz üçüncü derecede iller grubuna yayılmıştır. Nitekim, mekansal gelişmenin yayılma dinamiği, dördüncü derecede gelişmiş iller grubunda yer alan illeri uyarma eşiğindedir.

5.6. Beşinci Derecede Gelişmiş İller Grubu

Beşinci derecede gelişmiş iller grubunda yer alan illerin tümü Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde olmak üzere 16 ili kapsamaktadır (Harita-5). Gruptaki tüm iller kalkınmada öncelikli iller kapsamındadır.

Harita-5: Beşinci Derecede Gelişmiş İller

Ülke topraklarının yüzde 18'ini, nüfusun ise ancak yüzde 10,1'ini oluşturan grupta, nüfusun yüzde 48'i kırsal alanda yaşamaktadır. Ülke genelinde kilometrekareye ortalama olarak 88 kişi düşerken, grupta 51 kişi düşmektedir. Nüfus artış hızı (binde 21,4) ülke ortalamasının (binde 18,3) üzerinde iken, doğurganlık hızı ortalamanın iki katıdır. Doğurganlık hızının oldukça yüksek olmasının yanında nüfus artış hızının kısmen düşük olması, gruptan diğer illere yoğun bir göç yaşandığını göstermektedir.

Coğrafi olarak dağlık ve engebeli bir arazi yapısına sahip olan gruptaki illerde, tarıma elverişli alanlar, diğer yörelere oranla daha azdır.

Toplam istihdamın yüzde 69,3'ü tarım sektöründe çalışırken, sanayi sektörü istihdamı, ancak yüzde 3,9 düzeyindedir. Temel ekonomik faaliyetlerin tarım ve bu sektör içinde de büyük ölçüde hayvancılıkta yoğunlaşmış olmasına rağmen, tarımsal üretim değeri ülke tarımsal üretim değerinin yüzde 9,8'i düzeyinde kalmaktadır. Grup, tarımsal üretimin

gelişmişlik grupları arasında dağılımı itibariyle en son sırada bulunmaktadır. Benzer şekilde, kırsal nüfus başına düşen tarımsal üretim değerinde de, tüm gruplar içinde en düşük değere sahiptir. Bu iller grubunda, tarımsal verimlilik düşük olduğu gibi, tarım sektöründe önemli bir gizli işsizlik sorunu da bulunmaktadır.

Grubu oluşturan illerde, temel ekonomik faaliyetlerden sanayi ve hizmetler sektörlerinin gelişmediği izlenmektedir. Faaliyette bulunan orta ve büyük ölçekli imalat sanayii işyeri sayısı, sadece 94 olmakla beraber, söz konusu tesislerin büyük bir kısmı kamu sektörüne aittir. Fert başına düşen imalat sanayii katma değeri ise, Türkiye genelinde 100 kabul edildiğinde, grup içinde 5 seviyesinde kaldığı görülmektedir.

Grubun GSYİH içerisindeki payı yüzde 3,9 ile oldukça düşük bir seviyede bulunmaktadır. Ülke genelinde fert başına düşen GSYİH 100 kabul edildiğinde, bu rakam grubu oluşturan illerde 38'dir. Bu gruptaki iller, ülke ortalama gelir seviyesinin yarısının altında gelire sahiptirler.

Gelir seviyesinin düşüklüğü ile sınai ve ticari faaliyetlerin yeterince gelişmemiş olması, mali sektörleri de etkilemiştir. Tasarruf ve beraberinde yatırım eğiliminin düşük olması nedenleriyle, krediler ve mevduat hacmi çok düşük düzeyde kalmıştır. Grup, toplam banka mevduatının yüzde 0,8'ine, toplam banka kredilerinin ise yüzde 1,2'sine sahip bulunmaktadır.

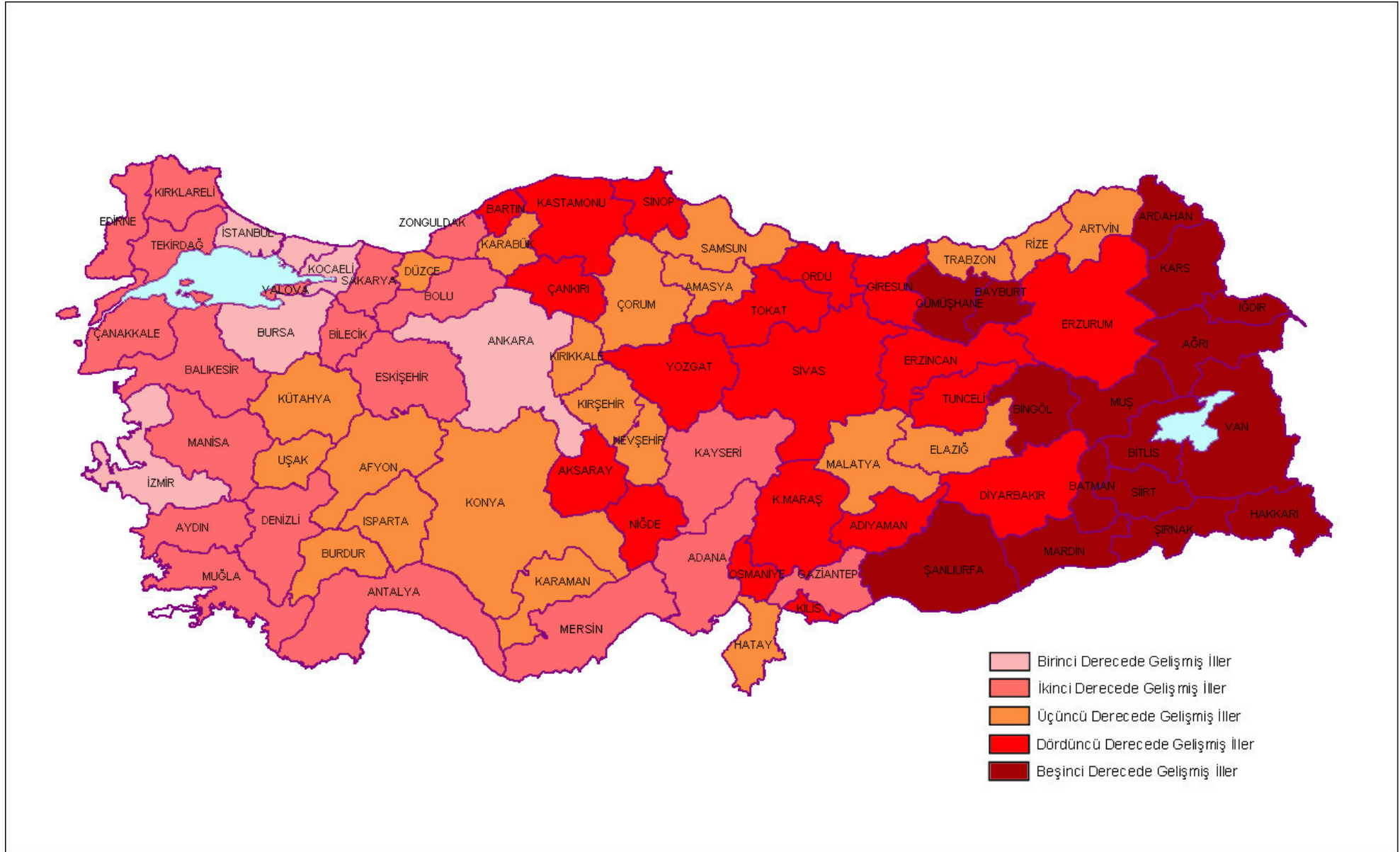
Fert başına düşen değerler itibariyle; genel bütçe gelirleri, gelir ve kurumlar vergisi tahsilatı ve belediye giderleri değerlerinde ülke genel seviyesi 100 olarak kabul edildiğinde, grubu oluşturan illerde bu rakamlar sırasıyla 10, 12 ve 37 düzeyinde olduğu görülmektedir.

Sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyini yansıtan değişkenler genel olarak incelendiğinde, beşinci derecede gelişmiş iller grubunun kademeli il grupları arasında en düşük değerlere sahip olduğu görülmektedir. Nitekim, gelişmişlik düzeyi görece olarak düşük düzeyde bulunan bu gruptan diğer gruplara yoğun bir göç yaşanmaktadır. Göç olgusu, grubun durgunluğuna ve gerilemesine de neden olmaktadır. Dolayısıyla bu grubu oluşturan illerde refah seviyesinin yükseltilerek, diğer gruplarla aradaki gelişmişlik farklılıklarının azaltılması gerekmektedir. Belirtilen farklılıkların giderilmesinde en önemli adım, göçü durduracak politikalar ve uygulamalar olacaktır.

TABLO-7: GELİŞMİŞLİK ENDEKSİNE GÖRE KADEMELİ İL GRUPLARI

1.DERECE GELİŞMİŞ İLLER	2.DERECE GELİŞMİŞ İLLER	3.DERECE GELİŞMİŞ İLLER	4.DERECE GELİŞMİŞ İLLER	5.DERECE GELİŞMİŞ İLLER
İSTANBUL	ESKİŞEHİR	KONYA	OSMANİYE	BAYBURT
ANKARA	TEKİRDAĞ	KARABÜK	K.MARAŞ	KARS
İZMİR	ADANA	ISPARTA	NİĞDE	ŞANLIURFA
KOCAELİ	YALOVA	HATAY	GİRESUN	IĞDIR
BURSA	ANTALYA	UŞAK	KASTAMONU	BATMAN
	KIRKLARELİ	BURDUR	TUNCELİ	GÜMÜŞHANE
	DENİZLİ	SAMSUN	SİVAS	MARDİN
	MUĞLA	KIRIKKALE	KİLİS	SİİRT
	BOLU	NEVŞEHİR	BARTIN	ARDAHAN
	BALIKESİR	KARAMAN	AKSARAY	VAN
	EDİRNE	ELAZIĞ	SİNOP	BİNGÖL
	MERSİN	RİZE	ERZİNCAN	HAKKARİ
	BİLECİK	TRABZON	ÇANKIRI	ŞIRNAK
	KAYSERİ	AMASYA	ERZURUM	BİTLİS
	GAZİANTEP	KÜTAHYA	TOKAT	AĞRI
	ZONGULDAK	MALATYA	ORDU	MUŞ
	AYDIN	KIRŞEHİR	DİYARBAKIR	
	SAKARYA	ARTVİN	YOZGAT	
	ÇANAKKALE	AFYON	ADİYAMAN	
	MANİSA	DÜZCE		
		ÇORUM		

HARİTA-6: GELİŞMİŞLİK ENDEKSİNE GÖRE KADEMELİ İL GRUPLARI

TABLO-8: KADEMELİ İL GRUPLARI İTİBARIYLA SOSYO-EKONOMİK GÖSTERGELER

	TOPNÜFUS	ŞEHİROREN	NUFARTIŞ	YOĞUNLUK	DOĞORAN	ORTHANE	İSZİRAAT	İSSANAYI	İSTİCARET
1. GRUP	20728686	85,45	28,15	372	1,95	3,82	18,03	25,46	15,70
2. GRUP	16949922	60,22	16,74	86	2,12	4,09	51,56	12,50	10,13
3. GRUP	12864963	54,13	11,41	69	2,41	4,80	62,85	8,09	6,41
4. GRUP	10387592	52,92	9,32	53	2,88	5,46	68,55	5,30	5,12
5. GRUP	6872764	52,76	21,37	51	4,76	7,19	69,38	2,48	3,90
TÜRKİYE	67803927	64,90	18,29	88	2,53	4,50	48,38	13,35	9,67

	İSMALKUR	İSÜCRET	İSUCRKD	İSİŞVER	OKURYZR	OKYZKAD	ÜNİVERS	OKULİLK	OKULLİS
1. GRUP	6,72	69,02	17,03	4,72	92,86	88,75	12,11	115,18	45,61
2. GRUP	2,26	41,35	8,44	2,38	89,08	83,25	7,72	101,51	41,17
3. GRUP	1,59	30,50	4,43	1,71	87,67	81,01	6,44	89,11	36,45
4. GRUP	1,19	26,36	3,60	1,22	82,40	73,59	5,60	85,70	29,35
5. GRUP	0,76	26,65	2,17	0,87	71,12	56,39	4,70	87,87	18,84
TÜRKİYE	3,11	43,52	8,81	2,61	87,30	80,62	8,42	98,01	36,92

	OKULMSL	BEBÖLÜM	HEKONB	DİŞHONB	ECZEONB	YATKONB	OSBPRS	KSSİŞYER	İMİŞYER
1. GRUP	29,01	39,20	22	4,56	4,22	31,56	16124,0	13749	6705
2. GRUP	22,81	39,85	11	1,81	3,28	21,54	5178,0	25089	2636
3. GRUP	18,21	39,95	9	1,18	2,35	21,66	4046,0	23789	1241
4. GRUP	15,19	44,79	7	0,69	1,66	19,30	2613,0	14226	442
5. GRUP	6,66	53,44	4	0,40	1,27	9,33	765,0	4449	94
TÜRKİYE	20,49	2,53	13	2,22	2,94	23,04	28726,0	81302	11118

	İMÇALORT	KURUGÜÇ	SANELK/N	İMKDEG/N	TARÜR/KN	TARÜR/TR	DAİRE	BORUDAI	GSYİH/TR
1. GRUP	619463	5553251	822	697	1067	12,026	6654709	98,3754	45,955
2. GRUP	332698	4553591	715	378	1395	35,171	4460773	97,5336	26,938
3. GRUP	126298	2731897	501	163	1145	25,266	2714512	95,3737	14,484
4. GRUP	44150	523701	144	66	973	17,780	1697960	93,2604	8,726
5. GRUP	7879	115638	33	17	804	9,757	707876	86,7228	3,897
TÜRKİYE	1130488	13478078	550	350	1124	100	16235830	96,5993	100

	GSYİH/N	BANKSUBE	MEVDUA/N	MEVDU/TR	KREDİ/TR	TARKR/KN	SINTİC/N	BELGİD/N	BÜTGEL/N
1. GRUP	2762	3866	2329	75,853	72,5523	269	1006	132	1243
2. GRUP	1980	1895	520	13,852	14,3405	127	202	78	190
3. GRUP	1403	1056	320	6,472	5,3073	74	89	59	113
4. GRUP	1047	675	187	3,046	6,5995	214	89	50	64
5. GRUP	706	294	72	0,778	1,2004	40	33	31	47
TÜRKİYE	1837	7786	939	100	100	138	392	82	464

	GELKUR/N	KAMYAT/N	TEŞVİK/N	İHRACA/N	İTHAL/N	KIRASFAL	İÇMESU/N	TCKASF	OTOONB
1. GRUP	410	316	3480	5581,83	10003,92	76,28	91,62	96,68	1077
2. GRUP	88	205	4239	1537,48	2733,65	66,33	86,46	96,62	721
3. GRUP	53	205	1437	549,01	1000,15	44,97	88,64	94,13	460
4. GRUP	36	244	1462	249,52	179,22	31,49	83,06	87,13	271
5. GRUP	20	238	469	151,25	81,20	26,62	77,15	80,56	135
TÜRKİYE	165	248	2668	2248,52	3967,17	45,23	84,98	91,28	652

	KARAONB	ELKTÜK/N	TELKON/N	YEŞİLK/N
1. GRUP	1452	2,08	3221	5,87
2. GRUP	1345	1,70	1716	12,23
3. GRUP	888	1,12	1198	18,73
4. GRUP	482	0,69	901	25,26
5. GRUP	334	0,54	718	26,25
TÜRKİYE	1056	1,43	1852	14,93

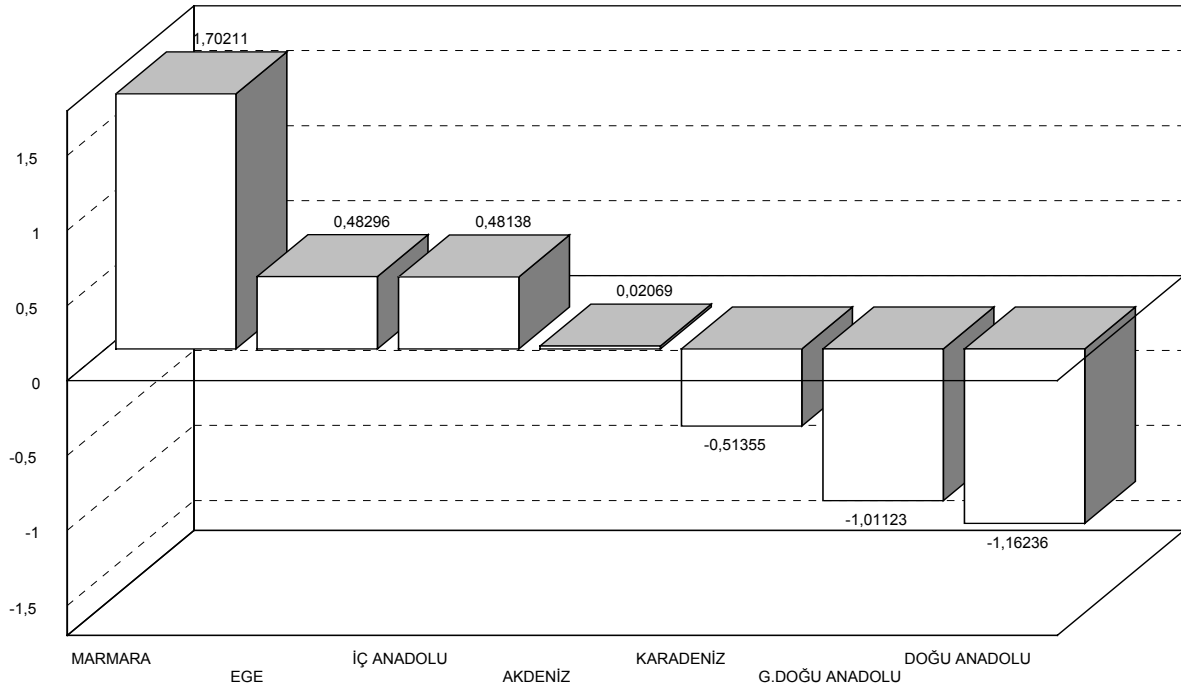
VI. COĞRAFI BÖLGELERE GÖRE SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI

6.1. Genel Değerlendirme

Bölgesel sıralamada amaç, mekan üzerinde yoğunlaşma eğilimi gösteren sosyo-ekonomik gelişmişliğin bölgesel düzeyde analizini yapmaktır. Her ne kadar coğrafi bölgelerin sahip olduğu il adedi, yüzölçümü ve nüfus gibi bölge toplamını yansıtan karşılaştırılabilir büyüklükleri farklı olsa da, sıralama sonuçlarının, gelişmişliğin mekansal dağılımı konusunda önemli sonuçlar ortaya koyacağı düşünülmektedir.

Türkiye’de yaşanan mekansal gelişme eğilimlerinin, sıçramalardan ziyade, yayılma dinamiklerince yönlendiği dikkate alındığında, bölge bazında yoğunlaşma eğilimlerinin baskın olacağı ve giderek bölge içi homojenleşme yaratacağı öngörülebilir. Hem bu öngörüyü testetmek, hem de kutuplaşma eğilimleri gibi aykırı sonuçları analiz etmek bakımından, bölgesel analiz gerekli olmaktadır. Böylece, dinamik bir yapıya sahip olan gelişme olgusunun, mekan üzerinde biçimlendirdiği farklı oluşumları genel düzeyde izleyebilmek yanında, mevcut mekansal gelişme eğilimleri ve bu eğilimlere yön veren dinamikler ile tutarlı politika önerilerinde bulunabilmek mümkün olabilecektir.

Grafik-2’de görüleceği üzere, mevcut coğrafi bölgeler tanımı çerçevesinde yapılan sıralama sonuçlarına göre, toplam 11 ilden oluşan Marmara Bölgesi, sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesini gösteren 1,70211’lik endeks değeriyle, ülke genelinde yer alan 7 bölge içerisinde ilk sırada yer almıştır. Bölgenin sosyo-ekonomik gelişmişliğinin temel belirleyeni, geleneksel olarak ülkenin en önemli kutbu olan İstanbul’un, mevcut durumda da bu özelliğini sürdürmesidir. Ülkenin katma değer oluşumunu biçimleyen sanayi ve ticari faaliyetlerin İstanbul’da yoğunlaşması; hem ilin, hem de bölgenin hızlı bir gelişme temposu izlemesinin temel nedenidir. Sanayi ve ticari faaliyetler İstanbul’dan zamanla tüm bölgeye yayılarak, Marmara’yı, ülkenin en dinamik gelişme odağı ve çekim bölgesi yapmıştır. Bölge içinde, İstanbul ile diğer iller arasında farklılıklar olsa da, bir bütün olarak Marmara, homojenleşme eğilimi göstermektedir.

Grafik-2: Coğrafi Bölgelere Göre Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi

Marmara Bölgesini, 0,48296'lık endeks değeriyle, 8 ilden oluşan Ege Bölgesi izlemektedir. Marmara ve Ege Bölgesi'nin sahip olduğu endeks değerlerinde, yaklaşık üçte iki oranında bir fark vardır. Marmara'dan sonra ülkenin en gelişmiş bölgesi olan Ege Bölgesi'nde de, Marmara'da gözlenen mekansal gelişme eğilimleri yaşanmaktadır. Gelişme faaliyetleri, bölgenin doğal gelişme merkezi olan İzmir'den, zamanla tüm bölgeye yayılmaya başlamıştır. Ana iktisadi faaliyetler; zengin tarımsal potansiyellere dayalı entansif tarım, tarıma dayalı sanayiler ve özellikle 1980'li yıllar sonrasında gelişen turizmdir. Başlangıçta tarıma dayalı olarak gelişen sınai faaliyetler, zamanla çeşitlilik göstermeye başlamıştır. Bölge; sektörel olarak çeşitli, aynı zamanda mekansal olarak dengeli bir gelişme içerisinde.

Üçüncü sırada 0,48138'lık endeks değeriyle 13 ilden oluşan İç Anadolu Bölgesi bulunmaktadır. Ege Bölgesi ile İç Anadolu Bölgesi'nin endeks değerleri birbirine oldukça yakın çıkmıştır. Denilebilir ki, Ege ve İç Anadolu Bölgeleri genel olarak benzer sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyine sahiptir. İç Anadolu Bölgesi'nde de başta tahıl üretimi olmak üzere, tarımsal faaliyetler önemli bir yere sahiptir. Bununla birlikte, hızlı bir gelişme sürecine giren Konya, Eskişehir ve Kayseri gibi yeni sanayi odaklarıyla, bölgede sanayi faaliyetler de yaygınlaşmaya başlamıştır. Ayrıca, gelişen sanayi ile beraber, bölgenin ticaret merkezi konumundaki Başkent Ankara, İç Anadolu Bölgesi'nin ekonomik ve sosyal tüm göstergelerini yükseltmektedir.

Bölgesel sıralamada ilk 3 sırada bulunan Marmara, Ege ve İç Anadolu Bölgeleri'nde yer alan illerden 7'si, iller itibariyle sıralamada ilk 7 il konumundadır. Bu iller sırasıyla; İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli, Bursa, Eskişehir ve Tekirdağ'dır. Bunlardan İstanbul, Kocaeli, Bursa ve Tekirdağ illeri en gelişmiş bölge olan Marmara'da; İzmir ili, ikinci sırada yer alan Ege'de; Ankara ve Eskişehir illeri ise sıralamada üçüncü bölge olan İç Anadolu'dadır. Belirtilen illerden özellikle İstanbul, İzmir ve Ankara bulundukları bölgelerin hem çekim, hem de yayılma merkezleri konumundadır. Bu üç il, bulundukları bölgelerde bölge merkezleri statüsünde iken, aynı zamanda ülkenin en büyük metropol niteliği kazanmış illeridir.

Bölgesel sıralamada İç Anadolu Bölgesi'ni, 0,02069'luk endeks değeriyle, dördüncü sırada yer alan ve 8 ilden oluşan Akdeniz Bölgesi izlemektedir. Akdeniz Bölgesi, sahip olduğu endeks değeriyle ülke ortalamasını en iyi yansıtan bölge konumundadır. Akdeniz Bölgesi'nde; tarım, sanayi ve hizmetler sektörleri hızlı bir gelişme süreci içerisinde. Tarımda; sanayi bitkileri üretiminde uzmanlaşmış Çukurova ve tüm bölgede yaygınlaşmış seracılık faaliyetleri önemli bir yer tutmaktadır. Sanayide de; tarımsal sanayiler yanında, demir-çelik ve petro-kimya gibi ana sanayi dalları bölge ekonomisinde önemli bir yere sahiptir. Bölgede yer alan uluslararası limanlar ve serbest bölgeler, ticari faaliyetlerin gelişmesine önemli katkı sağlamıştır. Ayrıca, hızla gelişen turizm faaliyetleri, bölgenin iktisadi yapısını daha da çeşitlendirmiştir. Bölgede mekansal düzeyde tek bir kutuba dayalı gelişme gözlenmemektedir. Bölgede yer alan illerin çoğu, başlı başına birer kutup niteliği taşımaya başlamışlardır.

Sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyini gösteren endeks değerleriyle ülke ortalamasının altında kalan bölgeler ise; Karadeniz, Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu'dur. Bunlardan, -0,51355 endeks değeriyle, toplam 18 ilden oluşan Karadeniz Bölgesi, beşinci sırada yer almaktadır. Bölgeler içerisinde en çok ile sahip olan Karadeniz Bölgesi, sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi açısından ülke ortalamasına yakın, ancak altında yer almaktadır.

Altıncı ve yedinci sırada yer alan Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgeleri'nin endeks değerleri de, Ege ve İç Anadolu Bölgeleri'nde olduğu gibi birbirine yakın çıkmıştır. Toplam 9 ilden oluşan Güneydoğu Anadolu Bölgesi -1,01123'lük endeks değeri ile altıncı sırada bulunmaktadır. En son sırada bulunan bölge ise, -1,16236 endeks değeriyle, 14 ilden oluşan Doğu Anadolu Bölgesi'dir.

Bölgesel sıralamada ülke ortalamalarının altında değerler alan bu üç bölgemizde; coğrafi yapı, iklim özellikleri ve gelişmiş batı pazarlarına uzaklıklar gibi faktörler,

durgunluğun başlıca unsurlarıdır. İl ve ilçeler bazında sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamaları sonuçlarından da görülebileceği gibi, özellikle Doğu Anadolu, Karadenizin dağlık bölgeleri ve Güneydoğu Anadolu'nun bazı yöreleri gelir, istihdam ve genel olarak refah bakımından Türkiye ortalamalarının altında kalmaktadır. Bu nedenlerden dolayı, her üç bölgemizden de diğer bölgelere yoğun bir göç yaşanmaktadır. Bununla birlikte yoğun göç olgusu, nüfus yanında, gelişmenin mekansal dağılımını da olumsuz yönde etkilemektedir. Bu bölgelerimizin durgunluğundan kaynaklanan göçler, iş gücü ve sermaye kaybı anlamına da gelmekte ve mevcut durgunluğu pekiştirmektedir. Öncelikle bölge dışı göçü durduracak ve göçün yönünü bölge içine çevirecek politikalar ve uygulamalar, bu bölgelerimiz için önemini korumaktadır.

Nitekim, özellikle bölgede Güneydoğu Anadolu Projesiyle (GAP) birlikte, sulu tarım ve tarıma dayalı sanayilerin göçün yönünü değiştireceği beklenmektedir. Ayrıca, uygulamakta olan bölgesel gelişme projeleri ile Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda önemle ele alındığı gibi, bu bölgelerde seçilecek ve çeşitli yatırımlarla desteklenecek bölgesel gelişme merkezleri, göçün bölge içinde kalmasına önemli katkı sağlayacaktır.

6.2. Bölgelerin 1996 Yılında Yapılan Araştırmayla Karşılaştırılması

Grafik-3'den de izlenebileceği gibi 1996 yılında yapılan bölgesel sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması sonuçları ile mevcut çalışma sonuçları arasında küçük de olsa bazı değişimler gözlenmektedir.

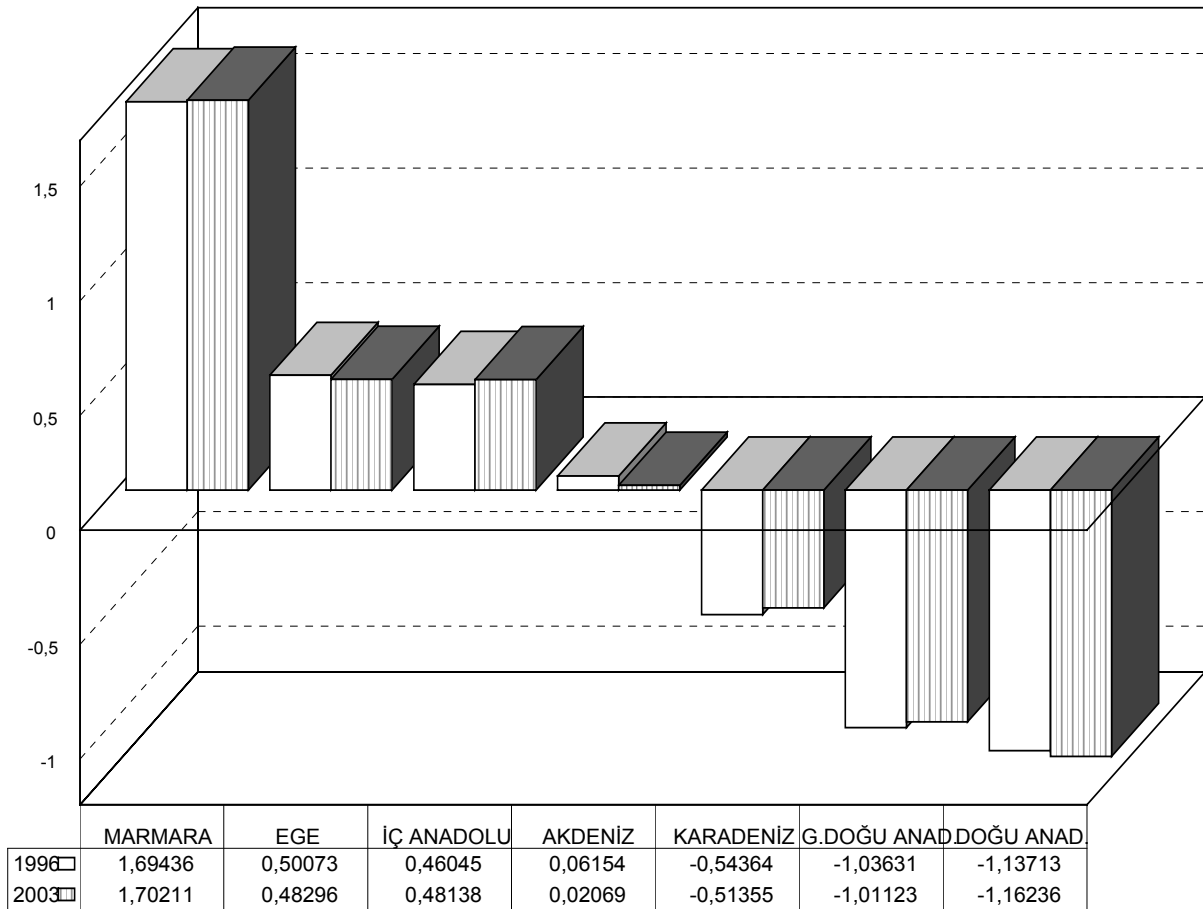
1996 çalışmasında en gelişmiş bölge olan Marmara ile en az gelişmiş bölge olan Doğu Anadolu arasındaki gelişmişlik farkı, endeks değerleri itibarıyla 2,83149 iken; mevcut sıralama sonuçlarına göre fark küçük bir değişimle 2,86447'ye yükselmiştir. İki dönem arasında Marmara Bölgesi, sosyo-ekonomik gelişmişlik endeks değerini 0,00775'lik bir artışla 1,69436'dan 1,70211 düzeyine çıkarmıştır. Doğu Anadolu Bölgesinin endeks değerinde ise -0,02523'lük bir düşüş gözlenmektedir. Bölgenin 1996 yılında -1,13713 düzeyinde bulunan gelişmişlik endeks değeri 2003 yılında -1,16236 düzeyine düşmüştür.

1996-2003 dönemi sonuçlarına göre Marmara Bölgesi dışında bölgesel gelişmişlik değeri yükselen diğer bölgeler ise sırasıyla; İç Anadolu, Karadeniz ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'dir. Dönem içerisinde İç Anadolu Bölgesi, 0,02093'lük bir endeks değeri artışıyla

0,46045'ten 0,48138'e, Karadeniz Bölgesi 0,03009'luk bir artışla -0,54364'ten -0,51355'e, Güneydoğu Anadolu Bölgesi ise 0,02508'lik bir endeks değeri artışıyla -1,03631'den -1,01123'e yükselmiştir.

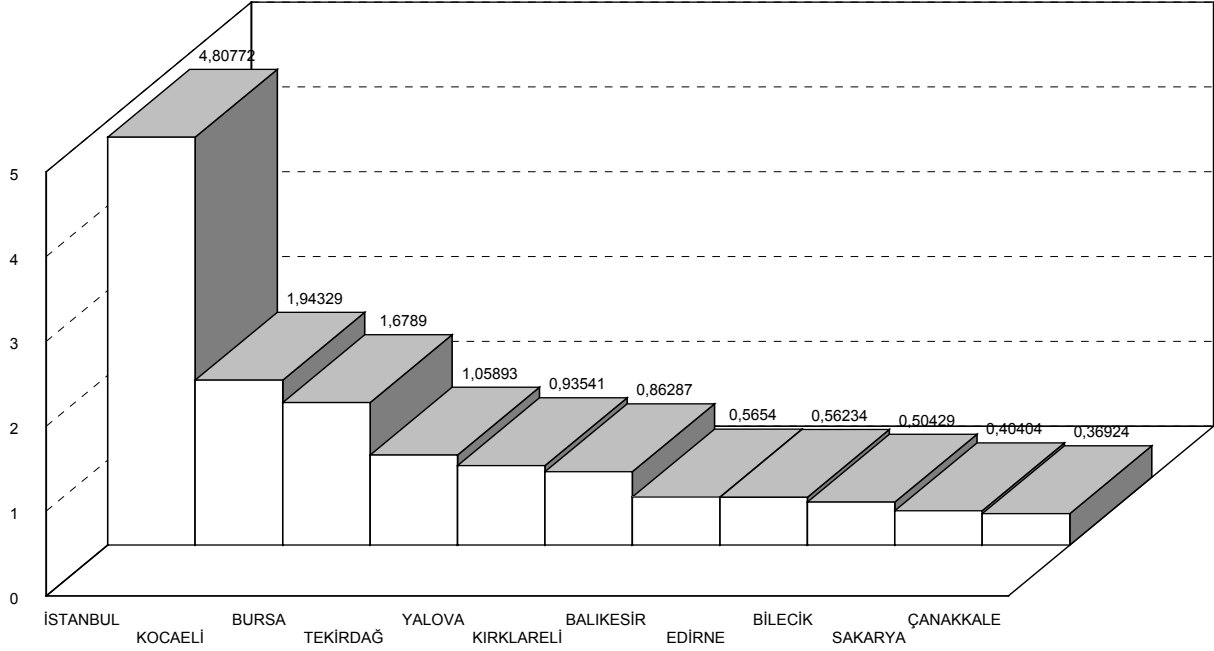
Doğu Anadolu Bölgesi'yle beraber, iki dönem arasında gelişmişlik değeri azalan diğer bölgeler ise Ege ve Akdeniz Bölgeleri'dir. Ege Bölgesi -0,01777'lik bir endeks değeri düşüşüyle 0,50073'ten 0,48296'ya, Akdeniz Bölgesi ise -0,04085'lik bir azalışla 0,06154'ten 0,02069'a gerilemiştir.

Grafik-3: 1996 ve 2003 Yılları Araştırmaları Gelişmişlik Endeks Değerleri

6.3. Marmara Bölgesi

Endeks değeri ile coğrafi bölgeler sıralamasına göre, en gelişmiş bölge olan Marmara Bölgesi'nde, Türkiye ortalaması altında yer alan il bulunmamaktadır (Grafik-4).

Grafik-4: Marmara Bölgesi İlleri Gelişmişlik Endeksi

2000 Yılı Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre, 68 milyona yaklaşan Türkiye nüfusunun yaklaşık yüzde 25'i (17 milyon) en gelişmiş bölge olan Marmara Bölgesi'nde bulunmaktadır. Marmara Bölgesinin sahip olduğu nüfusun yarıdan fazlası, bölge merkezi İstanbul'da toplanmıştır. Yaklaşık 10 milyon nüfusu ile İstanbul; hem Marmara'nın, hem de ülkenin en çok nüfusa sahip olan ilidir. İstanbul'dan sonra en çok nüfusa sahip iller sırasıyla; Bursa (2.125.140), Kocaeli (1.206.085) ve Balıkesir'dir (1.076.347). 10 ilden oluşan Marmara'da diğer illerin nüfusu 1 milyonun altındadır.

Ülke genelinde en çok nüfusa sahip olan Marmara Bölgesi, aynı zamanda, en yüksek şehirleşme oranına (yüzde 79,07) ve en yüksek nüfus yoğunluğuna (241) sahiptir. Nüfusun mekansal dağılımında gözlenen bölgesel yoğunlaşmanın en çok yaşandığı Marmara Bölgesi'nde bu eğilim, göç alan bölge özelliklerini sürdürmesi nedeniyle hızla artmaktadır. Marmara Bölgesi, sahip olduğu şehirleşme oranı ile ülke ortalamasının (64,9) üzerindedir. Sakarya'dan Tekirdağ'a kadar uzanan İstanbul metropolitan bölgesi, Marmara'nın şehirleşme oranını yükselttiği gibi, aynı zamanda ülke genelinde metropolitan alan özelliği taşıyan tek bölgedir.

Diğer demografik göstergelerden 1,91'lik doğurganlık oranı ve 3,85'lik ortalama hanehalkı büyüklüğü ile Marmara, bölgeler arası sıralamada en iyi değerlere sahiptir. Bu değerler, Marmara Bölgesi'nde modernleşme öğelerinin büyük ölçüde sosyal yaşama egemen olduğunu ve modern toplumlara özgü çekirdek aile yapısına geçiş sürecinin tamamlanmak üzere olduğunu göstermektedir. Bölge, en düşük doğurganlık oranıyla beraber, en düşük bebek ölüm oranına da (binde 39) sahiptir.

Marmara Bölgesi'nde istihdamın sektörel dağılımı, sanayi ve ticaret ağırlıklıdır. Sanayi iş kolunda çalışanlar, toplam istihdamın yüzde 25,67'sini oluştururken; ticaret iş kolunda çalışanlar istihdamın yüzde 14,28'ini, mali kurumlar iş kolunda çalışanlar ise yüzde 5,39'unu oluşturmaktadır. Her üç gösterge itibariyle Marmara, ülke genelinde en yüksek oranlara sahip bölgedir. Bölgede tarım, görece olarak önemini yitirmiştir. Ziraat iş kolunda çalışanların toplam istihdam içindeki oranı, (yüzde 25,33) diğer bölgelerin oldukça gerisindedir.

Ayrıca, Marmara Bölgesi, ücretli çalışanların, ücretli çalışan kadınların ve işverenlerin toplam istihdama oranı göstergelerinde de en yüksek değerlere sahip olmuştur. Belirtilen göstergeler itibariyle Marmara'nın aldığı değerler sırasıyla; yüzde 62,23; yüzde 14,68 ve yüzde 4,29'dur. Genel olarak Marmara Bölgesi, istihdam göstergeleri itibariyle sanayi ve hizmet ağırlıklı bir dağılım sergilemektedir. Bölgenin istihdam yapısı içinde, görece olarak önemini yitiren tarım sektöründe de, az gelişmiş bölgelere özgü düşük verimlilik ve gizli işsizlik sorunu önemini yitirmiştir.

Marmara Bölgesi'nin sanayi ve ticaret ağırlıklı iktisadi yapısı, sanayi ve mali göstergelere de yansımaktadır. Bölgede bulunan 5.608 adet orta ve büyük ölçekli imalat sanayii iş yeri adedi, 11.118 olan Türkiye toplamının yarısından fazladır. Yaklaşık 585 bin olan imalat sanayii yıllık çalışanlar ortalama sayısı da, 1,1 milyon kişi olan Türkiye ortalamasının yarısından fazladır. Benzer şekilde, imalat sanayii kurulu güç kapasite miktarı olan yaklaşık 5,5 milyon beygir gücü de, toplam 13,5 milyon beygir gücü olan Türkiye toplamının yarısına yakındır. Bölgede üretilen fert başına imalat sanayii katma değeri, 2000 yılı cari fiyatlarıyla 756 milyon lira civarındadır. Bu değer, yaklaşık 350 milyon lira olan Türkiye ortalamasının 2 katına yakındır.

Marmara Bölgesi, mali ve ticari göstergeler itibariyle de oldukça yüksek oranlara sahiptir. Bölgede 2000 yılı itibariyle toplam 3.080 olan banka şube sayısı, Türkiye toplamı olan 7.786 şubenin üçte biri civarındadır. Ayrıca, Marmara hem fert başına ihracat, hem de fert başına ithalat değerleriyle, ülke ortalamasının yaklaşık 3 katı düzeyinde oranlara sahiptir.

Bu değerlerle İstanbul merkezli Marmara, ülkenin, ulusal ve uluslararası ticaret merkezi durumundadır.

Marmara Bölgesinde oldukça yüksek oranlara sahip olan sanayi ve ticaret göstergeleri, katma değer oluşumunu şekillendiren sürükleyici sektörler olma vasfıyla, GSYİH değerlerine de yansımaktadır. 2000 yılı verileri itibariyle Marmara Bölgesi'nin ülke GSYİH oluşumuna katkısı, yüzde 37 civarındadır. Aynı yıl, fert başına GSYİH ise, cari fiyatlarla 2,7 milyar lira civarındadır. Bu değerle Marmara, Türkiye ortalamasının (1,8 milyar lira) 1,5 katı civarındadır.

2000 yılı verilerine göre, fert başına genel bütçe gelirlerinin en yüksek olduğu bölge, yine Marmara'dır. 2000 yılı fiyatlarıyla, 1,1 milyar lira civarında olan fert başına genel bütçe gelirleri, 464 milyon lira dolayında olan Türkiye ortalamasının iki katından fazladır. Bütçe gelirlerinin yüzde 60'ına yakın bölümünün sağlandığı Marmara, diğer yandan; fert başına sınai, ticari ve turizm kredilerinde ülke toplamının yarıya yakın dilimini tek başına almaktadır.

Marmara Bölgesi'nin ülke genelinde toplam banka mevduatı içindeki payı, yüzde 52'ye yakın; toplam banka kredilerinden aldığı pay ise yüzde 51 düzeyindedir. 1995-2000 döneminde, fert başına teşvik belgeli yatırım tutarı olan yaklaşık 4,8 milyar lira ile, bölgeler arasında ilk sıradadır. Ayrıca fert başına sınai, ticari ve turizm kredileri ile de, bölgesel sıralamada ilk sıradadır.

Sanayi ve ticaret faaliyetleri itibariyle dinamik bir yapıya sahip olan Marmara Bölgesi'nde; eğitim, sağlık, alt yapı ve diğer refah göstergeleri de oldukça iyi durumdadır. Marmara, eğitim göstergelerinden; okur-yazar nüfus oranı (yüzde 92,4), okur-yazar kadın nüfusun kadın nüfusa oranı (yüzde 88,14), yüksek okul veya fakülte bitirenlerin 22 ve daha yukarı yaştaki nüfusa oranı (yüzde 9,95), ilköğretimde okullaşma (yüzde 115,65), liselerde okullaşma (yüzde 41,05) ve mesleki ve teknik liselerde okullaşma (yüzde 29,39) oranları ile bölgeler arası sıralamada en yüksek değerlere sahiptir.

Bölgede; onbin kişiye düşen dişhekimisi sayısı (3,6) ve onbin kişiye düşen eczane sayısı (3,8), yine en yüksek değerlere sahiptir. Dişhekimisi ve eczacı tercihinin en yoğun olduğu bölge konumundaki Marmara, onbin kişiye düşen hekim sayısı (16,43) itibariyle İç Anadolu Bölgesi'nden (17,22) sonra ikinci sıradadır.

Marmara Bölgesi, bazı alt yapı göstergeleri itibarıyla da bölgesel sıralamada en üst sıralarda yer almaktadır. Bunlardan; yeterli içmesuyu götürülen nüfus oranı (yüzde 91,39) ve TCK asfalt yol oranı (95,99) göstergeleri ülke genel ortalamalarının üzerindedir. Kırsal yerleşmelerde asfalt yol oranı göstergesi ile yüzde 74,82'lik bir değere sahip olan Marmara, Türkiye ortalamasının (yüzde 45,23) oldukça üzerindedir. Fiziki ve sosyal alt yapı yatırımlarında Marmara'nın sahip olduğu göreceli üstünlük, bölgenin genel gelişmişlik düzeyiyle bağlantılı olduğu kadar, iklimin ve coğrafyanın da alt yapı yatırımları için uygun bir ortam sunmasından kaynaklanmaktadır.

Bölge, diğer refah göstergeleriyle de, bölgesel sıralamada göreceli bir üstünlüğe sahiptir. Marmara Bölgesi; onbin kişiye düşen özel otomobil sayısı (876), onbin kişiye düşen motorlu kara taşıtı sayısı (1.234) ve fert başına elektrik tüketim miktarı (2,2 Mwh), fert başına telefon kontör değeri (3.045) itibarıyla en yüksek oranlara sahip bölge konumundadır.

Nitekim, sanayi ve ticari faaliyetlerde oldukça çeşitlenmiş bir iktisadi yapı sergileyen Marmara Bölgesi'nin, çeşitli refah göstergelerine de yansıyan genel sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi, halen göç çeken bölge özelliğini sürdürmesinin başlıca etmenleri durumundadır. Her ne kadar bölge sanayii belirli bir doygunluğa ulaşmış olsa da ve kentsel eşik aşılarak yaşam kalitesini düşüren negatif dışsallıklar ile merkezkaç oluşumlar ortaya çıksa da, Marmara, bölgesel sıralamadaki mevcut konumu ile, göç alan bölge özelliğini sürdürecektir.

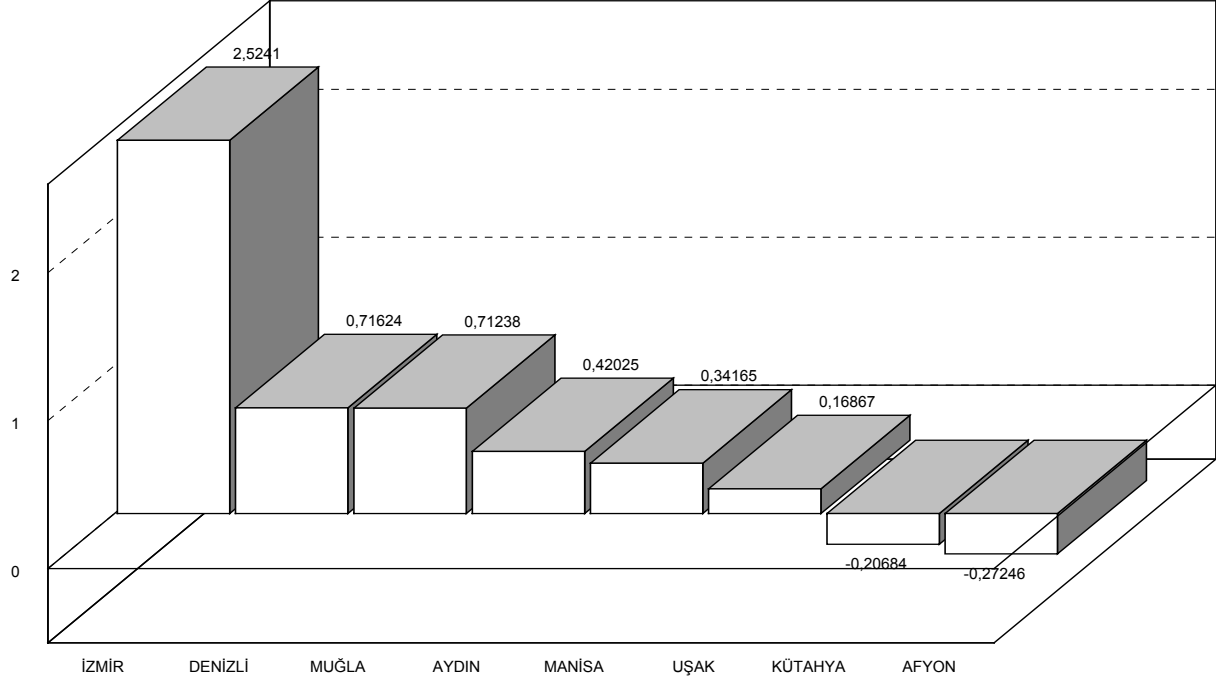
Dolayısıyla, üzerinde büyük bir demografik baskı yaratan göç olgusunun doğal sonucu olarak, bölgenin kamu yatırım ihtiyacı artarak, kamu maliyesine getirdiği ilave yük sorun olmaya devam edecektir. Sonuç itibarıyla, Marmara Bölgesi'nin mevcut ve muhtemel sorunları gözönünde bulundurulduğunda; başta İstanbul olmak üzere, bölgenin cazibe merkezi olma özelliğini azaltacak, göçü istikrarlı bir dinamiğe kavuşturarak orta düzeyde gelişmiş bölge merkezlerine yönlendirecek politikalar önemini korumaktadır.

6.4. Ege Bölgesi

Bölgeler arası sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında ikinci sırada yer alan Ege Bölgesi, 2000 Yılı Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre, 8,9 milyonluk toplam nüfusu ile ülke genelinde en çok nüfusa sahip üçüncü bölgedir. Toplam 8 ilden oluşan Ege'de, nüfusun

yaklaşık 3,4 milyonu, bölge merkezi konumunda olan İzmir’de toplanmıştır. İzmir’den sonra en çok nüfusa sahip olan il, 1,3 milyon nüfusu ile Manisa’dır. Diğer illerin nüfusu 1 milyon eşliğinin altında kalmaktadır.

Grafik-5: Ege Bölgesi İlleri Gelişmişlik Endeksi

Kilometrekareye 100 kişinin düştüğü Ege Bölgesi, nüfus yoğunluğu itibariyle Marmara’dan sonra ikinci sıradadır. Yüzde 61 şehirleşme oranına sahip Ege Bölgesi’nde; ortalama hanehalkı büyüklüğü 3,8 olup, doğurganlık oranı ise binde 2,17’dir. Her iki gösterge itibariyle, Marmara’dan sonra en iyi değerlere sahiptir. Bölge, demografi göstergeleri itibariyle, görece olarak dengeli bir yapı sergilemektedir.

Ege Bölgesi yüzde 13,8’lik sanayi istihdamı ile Marmara’dan sonra en yüksek orana sahiptir. Tarımın büyük ölçüde modernize olduğu Ege Bölgesi’nde sanayi ve ticarete de büyük bir gelişme yaşanmıştır. Özellikle bölge merkezi İzmir, sanayi ve ticari faaliyetlerin yoğunlaştığı ildir. Ticaret iş kolunda çalışanların oranı (yüzde 10,1) ülke genel seviyesinin (yüzde 9,7) üzerindedir. Diğer taraftan, mali kurumlarda çalışanların oranı (yüzde 2,6) ülke genel seviyesinin (yüzde 3,1) altında bulunmaktadır.

Tarımda modernizasyonu yansıtan en iyi gösterge, kırsal nüfus başına tarımsal üretim değeridir. 2000 yılı itibariyle Ege Bölgesi, yaklaşık 1,3 milyar liralık fert başına tarımsal üretim değerine sahiptir ve ülke genelinde İç Anadolu Bölgesi’nden sonra ikinci sıradadır.

Benzer şekilde, aynı yılda Türkiye içindeki payı yüzde 17,3 olan tarımsal üretim değeriyle, ilk sırada yer alan İç Anadolu Bölgesi'ni (18,8) izlemektedir.

Ege Bölgesi, 2000 yılı itibariyle faaliyete geçen organize sanayi bölgesi parsel sayısı sıralamasında İç Anadolu Bölgesi'nden sonra ikinci sıradadır. 2000'de Ege Bölgesi genelinde yer alan organize sanayi bölgelerinde üretim faaliyetlerinin başladığı parsel adedi 3.439'dur. Bu durum, sanayinin hızla yaygınlaşmaya başladığı Ege'de, sanayi ve kentleşme ilişkilerinin görece olarak dengeli bir yapıda geliştiğini göstermektedir.

Ayrıca, fiziki bir sanayi teşvik aracı olarak da nitelendirilebilecek organize sanayi bölgelerinin Ege Bölgesindeki mevcut yaygınlığı, sanayinin mekansal dağılımının, diğer bir deyişle yöreselleşmesinin göstergesi durumundadır.

Bölgede, 1995-2000 yılları arasında, fert başına kamu yatırımları, 2001 yılı fiyatlarıyla, 227 milyar olup bölgeler arasında beşinci sırada yer almaktadır. Ayrıca bölge fert başına kamu yatırımları Türkiye ortalamasının da (248 milyar) altındadır. Bütçe gelirlerine katkısı itibariyle, Marmara ve İç Anadolu'dan sonra üçüncü sıradadır. Toplam banka kredilerinden aldığı pay ise, yüzde 10'a yaklaşan oranla, Marmara ve İç Anadolu'yu izlemektedir. 1995-2000 döneminde, fert başına ihracat ve ithalat miktarlarında, Marmara'dan sonra ikinci sıradadır.

Sanayi, ticari ve mali göstergeler itibariyle bölgesel sıralamada, Marmara'dan sonra ikinci sırada olan Ege Bölgesinde; eğitim, sağlık, alt yapı ve diğer refah göstergelerinde de benzer durum söz konusudur. Bazı göstergelerde Marmara'nın önüne geçerek ilk sırada, bazı göstergelerde de, İç Anadolu veya Akdeniz Bölgesi'ni izleyerek üçüncü sırada yer almaktadır (Tablo-9).

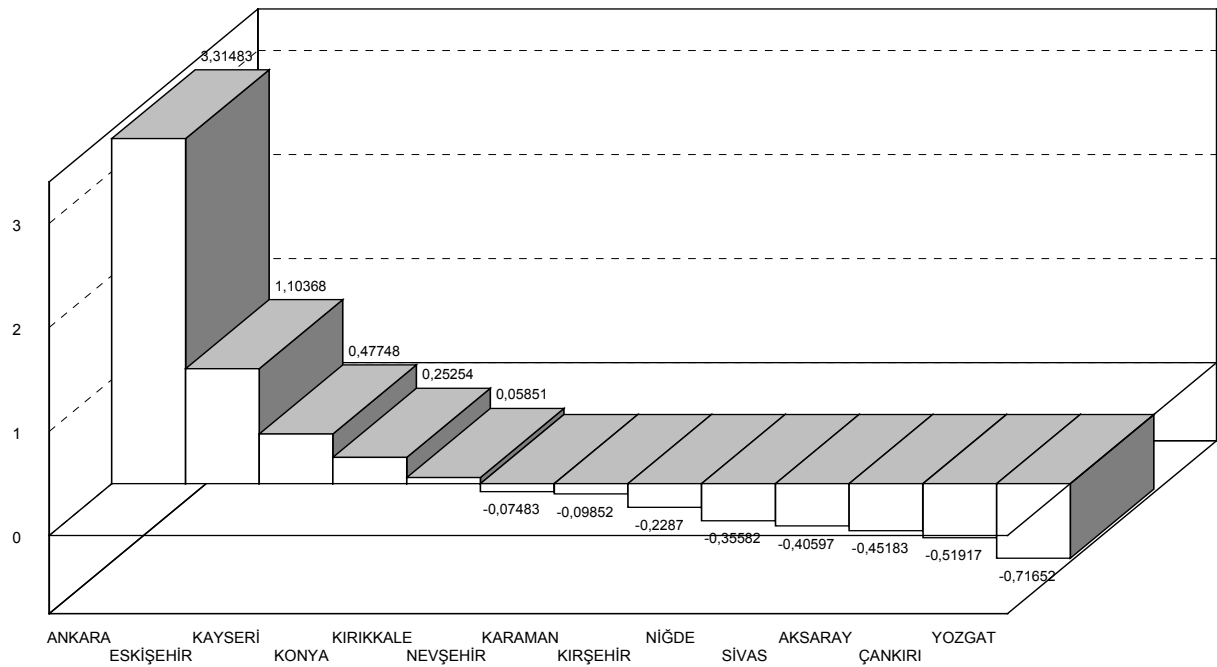
Ege Bölgesi, mevcut sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi ile oldukça dengeli bir yapı sergilemektedir. Ekonomik ve sosyal sektörlerde gözlenen dengeli gelişme, mekansal düzeyde de geçerlidir. Nüfusun mekansal dağılımından, sanayinin mekansal dağılımına kadar kendi içinde dengeli bir bölgesel gelişme performansı göstermektedir. Bölgede endeks değeri itibariyle Türkiye ortalaması altında kalan tek il Afyon ve Kütahya olmakla beraber, bu iller ile diğer iller arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi oranları yakındır. İzmir dışında Ege'de yer alan tüm iller, Türkiye ortalamasına yakın değerler almıştır (Grafik-5).

Tarımın modernize olduğu, turizmin geliştiği ve sanayinin çeşitlenerek zenginleştiği Ege Bölgesi'nde, gelişmenin geleneksel kutup niteliğindeki İzmir'den çevre illere yaygınlaşması sürmektedir. Bu illerden başlıcaları; Manisa, Denizli, Aydın, Uşak ve Afyon'dur. Bölge'de yer alan illerde başarılı bir şekilde faaliyetini sürdüren organize sanayi bölgeleri, sınai gelişmenin tüm bölgede kentsel ve çevresel değerlerle de bütünleşerek yaygınlaştığını göstermektedir.

6.5. İç Anadolu Bölgesi

İç Anadolu Bölgesi, bölgeler itibariyle sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında Ege'yi izleyerek üçüncü sırada yer almıştır. Bununla birlikte, Ege ve İç Anadolu Bölgeleri'nin endeks değerleri arasında önemli bir fark yoktur. Oransal olarak çok küçük bir farkla Ege'yi izleyen İç Anadolu'nun sosyal ve ekonomik gösterge değerlerinden bazıları, Ege Bölgesi'nin önünde yer almaktadır. Toplam nüfus itibariyle İç Anadolu, Marmara'dan sonra en çok nüfusa sahip ikinci bölgedir. İç Anadolu Bölgesi'nde Ankara dışında tüm iller, endeks değeri itibariyle Türkiye ortalamasına yakın değerler almıştır (Grafik-6).

Grafik-6: İç Anadolu Bölgesi İlleri Gelişmişlik Endeksi

13 ilden oluşan İç Anadolu Bölgesi'nin 2000 yılı nüfusu 11,6 milyondur. Bu nüfusun yaklaşık üçte birini barındıran Başkent Ankara, aynı zamanda İstanbul'dan sonra ülkenin en çok nüfusa sahip ikinci ilidir. Konya, yaklaşık 2,2 milyon nüfusuyla Ankara'yı izlerken, diğer iller 1 milyon nüfusun altında kalmaktadır.

İç Anadolu Bölgesi, şehirleşme oranı itibariyle (yüzde 69,25), ülke ortalamasının (yüzde 64,9) üzerinde olan Marmara'dan sonra ikinci sıradadır. Bununla birlikte, nüfus artış hızı (binde 15,8) ve nüfus yoğunluğu (63), ortalamaların (binde 18,29 ve 88) altında kalmaktadır. Doğurganlık oranı (binde 2,54) ülke ortalamasına (binde 2,53) yakın olan İç Anadolu'da, ortalama hanehalkı büyüklüğü (4,4) ülke ortalamasının (4,5) altındadır.

Bölgede ücretli çalışanların toplam istihdama oranı (yüzde 45,07), ülke ortalamasının (yüzde 43,52) üzerindedir. Ancak, ücretli çalışan kadınların toplam istihdama oranında (yüzde 8,52) bölgesel sıralamada üçüncü sırada yer almakla birlikte, ortalamanın (yüzde 8,81) altında kalmaktadır.

İstihdamın sektörel dağılımı ise şöyle bir yapı sergilemektedir: Ziraat iş kolunda çalışanların toplam istihdama oranı yüzde 46,81, sanayi iş kolunda çalışanlar yüzde 10,55, ticaret iş kolunda çalışanlar yüzde 8,9 ve mali kurumlar iş kolunda çalışanlar oranı yüzde 4,01'dir. Ziraat, sanayi ve ticaret iş kollarında çalışanlar oranları ülke ortalamalarına (yüzde 48,38; 13,35; 9,67) yakın olmakla beraber altındadır. Mali kurumlar iş kolunda çalışanlar ise Marmara ile birlikte ülke ortalamasının (yüzde 3,11) üzerindedir.

İç Anadolu Bölgesi, okur yazar nüfus oranı (yüzde 90,32), okur yazar kadın nüfus oranı (yüzde 84,96) ile Marmara'dan sonra; fakülte veya yüksekokul bitirenlerin oranı (yüzde 10,31) ile ülke genelinde en iyi değere sahiptir. Eğitim göstergelerinin görece yüksekliğinde, bölge merkezi Ankara'nın önemli etkisi vardır. Benzer durum, sağlık göstergeleri için de geçerlidir. Özellikle onbin kişiye düşen hekim sayısı (17,22) göstergesi ile ülke genelinde ilk sırada yer almaktadır. Hekim tercihinin en yoğun olduğu bölge olan İç Anadolu'da, dış hekimi ve eczane göstergelerinde ise Marmara ve Ege'den sonra en iyi üçüncü değerlere sahiptir.

İç Anadolu, orta ve büyük ölçekli imalat sanayii iş yeri sayısında (1.620 adet) Marmara ve Ege'den sonra üçüncü sırada yer alırken, faaliyete geçen organize sanayi bölgeleri parsel sayısında (16.399), ilk sırada yer almıştır. Organize sanayi bölgelerinin yaygınlığı, Ege'de olduğu gibi, sanayileşme dinamiklerinin mekansal yaygınlığı ile yakından ilgilidir. İç

Anadolu’da sanayi belirli bir noktada yığılmamış, çeşitli sanayi kutupları yaratarak yaygınlaşmaktadır. Özellikle Eskişehir, Konya ve Kayseri gibi iller bölgenin yeni sanayi odakları olmaya başlamıştır. Nitekim, gelişmenin en önemli unsurlarından olan sanayinin, bölge içinde yer alan iller arasında dengeli bir yapıda geliştiğini belirtebiliriz.

İç Anadolu, sanayinin sektörel ve mekansal düzeyde dengeli gelişmesinde olduğu kadar, tarımda da önemli bir potansiyele sahiptir. Özellikle ülkenin tahıl ambarı konumundaki Konya Ovası ile çevrede yer alan ova ve platolar, bölgenin tarımsal değerlerinin yükselmesinin başlıca kaynağıdır. Bölgede tarımsal verimlilik yüksek ve göreceli olarak tarım modernize olmuştur. Bölge, kırsal nüfus başına tarımsal üretim değeri itibariyle bölgeler arası sıralamada ilk sırada yer almaktadır. İç Anadolu’nun 2000 yılında kırsal nüfus başına düşen tarımsal üretim değeri cari fiyatlarla 1,4 milyar lira civarındadır. Benzer şekilde ülkenin tarımsal üretim değerinin oluşumuna en önemli katkıyı yapmaktadır. Bu gösterge ile ilk sırada yer alan bölgenin Türkiye içindeki payı yüzde 18,8 oranındadır.

İç Anadolu Bölgesi’nin, ülke GSYİH oluşumuna katkısı ise, yüzde 16,96 düzeyindedir. Bu oran ile Marmara’dan sonra ikinci bölge konumundadır. İç Anadolu’nun mali ve ticari göstergeleri de, Marmara’dan sonra ikinci sırada yer almaktadır. Bölgenin ülke toplam banka mevduatı içindeki payı, yüzde 25’e yaklaşmaktadır. Ancak, özellikle kamu kuruluşlarının ve bankalarının ana yönetim birimlerinin yer aldığı Başkent Ankara’nın, bu oranın yükselmesinde suni bir katkısı olmaktadır. Benzer durum fert başına gelir ve kurumlar vergisi miktarı göstergesi için de geçerlidir. Bu gösterge ile Marmara’dan sonra ikinci sırada yer alan İç Anadolu’da, Kamu İktisadi Teşebbüsleri’nin ana yönetim birimlerinin Ankara’da olmasının önemli etkisi olduğu düşünülmektedir.

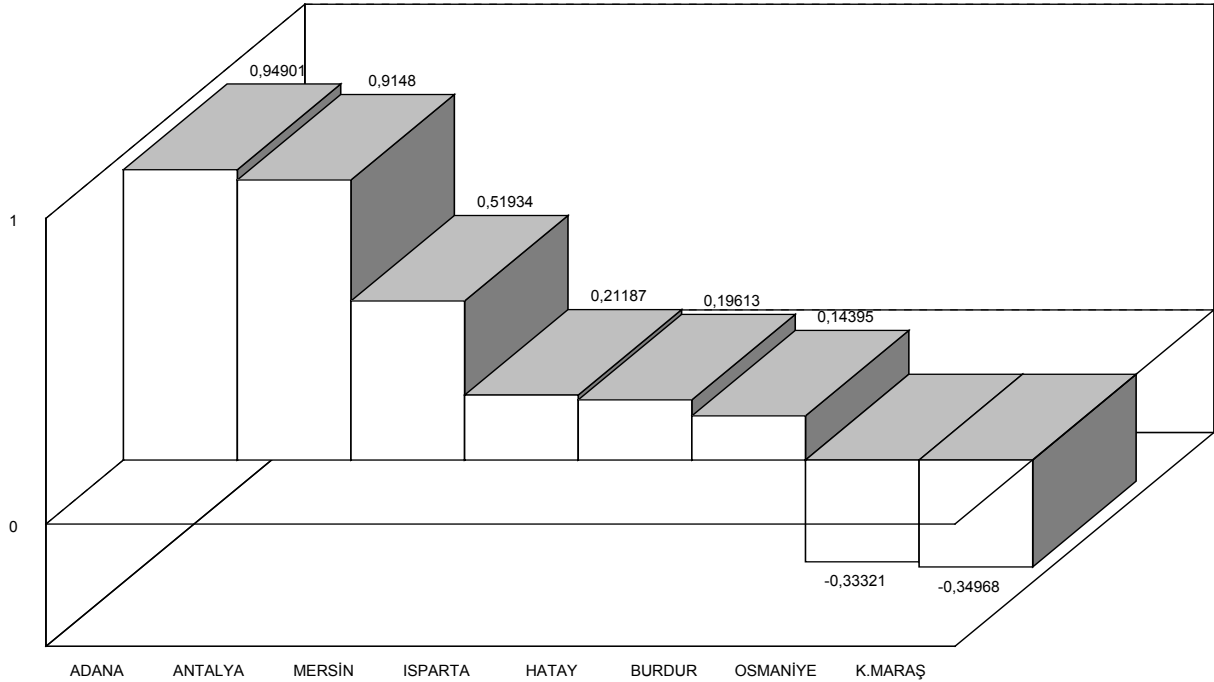
İç Anadolu fert başına ihracat göstergesi itibariyle Marmara, Ege, Akdeniz ve Karadeniz Bölgeleri’nden sonra beşinci sırada yer almıştır. Fert başına ithalat göstergesinde ise Marmara, Ege ve Akdeniz’den sonra dördüncü sıradadır. 1995-2000 dönemi fert başına ihracat miktarı 407 dolar, fert başına ithalat miktarı ise 1345 dolardır. Bölgede ihracatın ithalatı karşılama oranı oldukça düşük düzeyde bulunmaktadır. Bu oluşumda, Ankara’nın, Başkent olma işlevinden kaynaklanan önemli etkisi bulunmaktadır.

İç Anadolu’da fiziki ve sosyal alt yapı donanımı da, ülke ortalamasına yakın veya üzerinde değerlere sahiptir. Bölge onbin kişiye düşen otomobil sayısı (884) ile Türkiye genelinde ilk sırada; onbin kişiye düşen motorlu kara taşıtı sayısı (1.288) ile Ege Bölgesi’nden sonra ikinci sırada yer almaktadır.

6.6. Akdeniz Bölgesi

Toplam 8 ilden oluşan Akdeniz Bölgesi, 8,7 milyon nüfusu ile, coğrafi bölgelere göre nüfus sıralamasında dördüncü sırada yer almaktadır. Bölgede yer alan 8 ilden 5'i, bir milyon üzeri nüfusa sahiptir. Çukurova Bölgesinin merkezi konumunda olan Adana, 1,8 milyona yaklaşan nüfusu ile Akdeniz Bölgesi'nin en büyük ili olma özelliğini sürdürmektedir. Adana'yı, yaklaşık 1,7 milyon nüfusu ile Antalya izlemektedir. 1,6 milyonu aşan nüfusu ile Mersin, 1,3 milyona erişen nüfusu ile Hatay ve 1 milyon nüfus eşiğine gelen Kahramanmaraş bölgenin üçüncü, dördüncü ve beşinci büyük illeridir. Isparta, Burdur ve Osmaniye illerinin nüfusları 1 milyonun altındadır.

Grafik-7: Akdeniz Bölgesi İlleri Gelişmişlik Endeksi

1990-2000 yılları arasında Akdeniz, yıllık ortalama nüfus artış hızı itibariyle Marmara ve Güneydoğu Anadolu'dan sonra en çok artışın (binde 21.43) yaşandığı bölgedir. Bölgede ortalama hanehalkı büyüklüğü (4,6) ve doğurganlık oranı (2,58) az bir farkla ülke ortalamalarından (4,5 ve 2,53) yüksektir. Genel olarak Akdeniz Bölgesi'nde, geniş aile yapısından, çekirdek aileye doğru geçiş yaşandığından sözedebiliriz. Bebek ölüm oranı (binde 37) ise, ülke ortalamasının (binde 43) altındadır.

Akdeniz Bölgesi'nde istihdamın sektörel dağılımı, ana sektörler itibariyle şöyledir: Tarım sektörü, yüzde 54,97 oranıyla temel sektör olma özelliğini sürdürürken, son

dönemlerde gelişmeye başlayan sanayi faaliyetlerindeki istihdam yüzde 8,78 düzeyindedir. Yüzde 10,46 oranına sahip ticaret iş kolu, bölgede 1980'li yıllar sonrasında ivme kazanan turizm faaliyetlerine dayalı olarak gelişmiş ve bölgesel sıralamada Marmara'dan sonra ikinci sıraya oturmuştur. Mali kurumlar iş kolunda çalışanlar ise toplam istihdamın yüzde 2,29'u düzeyindedir. Bu oran ülke ortalamasının (yüzde 3,11) altındadır. Genel olarak ücretli çalışanların toplam istihdama oranı ise, yüzde 37,81 değeriyle bölgesel sıralamada dördüncü sırada yer almakta ve ülke ortalamasının (yüzde 43,52) altında kalmaktadır.

Genel olarak, tüm göstergeler itibariyle Akdeniz Bölgesi ülke ortalamalarına yakın değerler almıştır. Yedi coğrafi bölge içerisinde dördüncü sırada yer alan Akdeniz, bu konumuyla ortalama bölge niteliğindedir. Bölgenin bu özelliği hemen tüm eğitim göstergelerinde somutlaşmaktadır. Akdeniz Bölgesi'nde okur-yazar nüfus oranı, okur-yazar kadın nüfus oranı, fakülte veya yüksek okul bitirenlerin oranı, ilköğretim, liseler ile mesleki ve teknik liseler okullaşma oranları ülke ortalamalarına yakın değerlerdedir.

Ancak, eğitim göstergelerinde ülke ortalamalarını yansıtan Akdeniz Bölgesi'nde sağlık göstergeleri için aynı değerlendirmeyi yapmamız mümkün değildir. Özellikle onbin kişiye düşen 10 hekim ile, bölgesel sıralamada dördüncü sırada yer almakla birlikte, Türkiye ortalamasının (13 hekim) altındadır. Hekim tercihinin görece olarak düşük olduğu Akdeniz Bölgesi'nde, benzer durum diş hekimi ve eczane sayıları itibariyle de geçerlidir.

Tarım ve hizmetler sektörlerinde ülke ortalaması ve üstünde değerler alan Akdeniz Bölgesi'nde, aynı durum sanayi göstergeleri için geçerli değildir. Sanayinin bölge içi dağılımının dengeli olduğundan sözedilemez. Bilindiği gibi, Akdeniz Bölgesi'nde sanayi, geleneksel kutup niteliğindeki Adana ile Hatay'da yoğunlaşmıştır.

Akdeniz Bölgesi'nde faaliyete geçen organize sanayi bölgesi parsel sayısı 1.298'dir ve bölgesel sıralamada altıncı sırada yer almaktadır. Akdeniz Bölgesi, organize sanayi bölgeleri uygulaması itibariyle, diğer bölgelerin gerisinde kalmıştır. Bunun temel nedenlerinden biri, özellikle kıyı şeridinde bulunan illerde, organize sanayi bölgeleri için elverişli ve yeterli arazi bulma güçlüğüdür.

Diğer yandan, 2000 yılında fert başına imalat sanayii katma değeri, cari fiyatlarla 216 milyon liralık değerle, Marmara, Ege ve İç Anadolu'nun peşinden dördüncü sırada yer almıştır. Söz konusu gösterge itibariyle sıralamadaki mevcut konumu, imalat sanayiinde verimliliğin görece olarak yüksek olduğunu göstermektedir. Akdeniz Bölgesi'nin GSYİH

oluşumuna katkısı ise Marmara, İç Anadolu ve Ege Bölgeleri'ni izleyerek yüzde 12,06'lık oran ile dördüncü sıradadır. Benzer şekilde, mali göstergelerden; toplam banka şube sayısı, fert başına banka mevduatı ve toplam banka mevduatı itibariyle, ülke genelinde dördüncü sıradadır. Bununla birlikte, 2000 yılı verilerine göre, kırsal nüfus başına tarımsal kredi miktarı, cari fiyatlarla 119 milyarlık bir değerle, dördüncü sırada yer almaktadır.

1995-2000 yılları arasında, Akdeniz Bölgesi'nin fert başına ihracat (1.841 dolar) ve fert başına ithalat (2.943 dolar) miktarları, Marmara ve Ege'nin ardından üçüncü sıradadır. Belirtilen dönemde, ihracatın ithalatı karşılama oranı pozitif değere sahiptir.

Akdeniz Bölgesinde kırsal asfalt ve TCK asfalt yol oranları ile, içme suyu gibi başlıca alt yapı hizmetlerinin gerçekleşme oranları ise, ülke ortalamasının üzerinde yer almaktadır.

Benzer şekilde bölgenin otomobil ve motorlu kara taşıtları parkı da mevcut değerleri ile bölgesel sıralamada dördüncüdür. Fert başına elektrik tüketim miktarı ve fert başına telefon kontör değeri gibi diğer refah göstergeleriyle de sırasıyla üçüncü ve dördüncü sırada yer almaktadır.

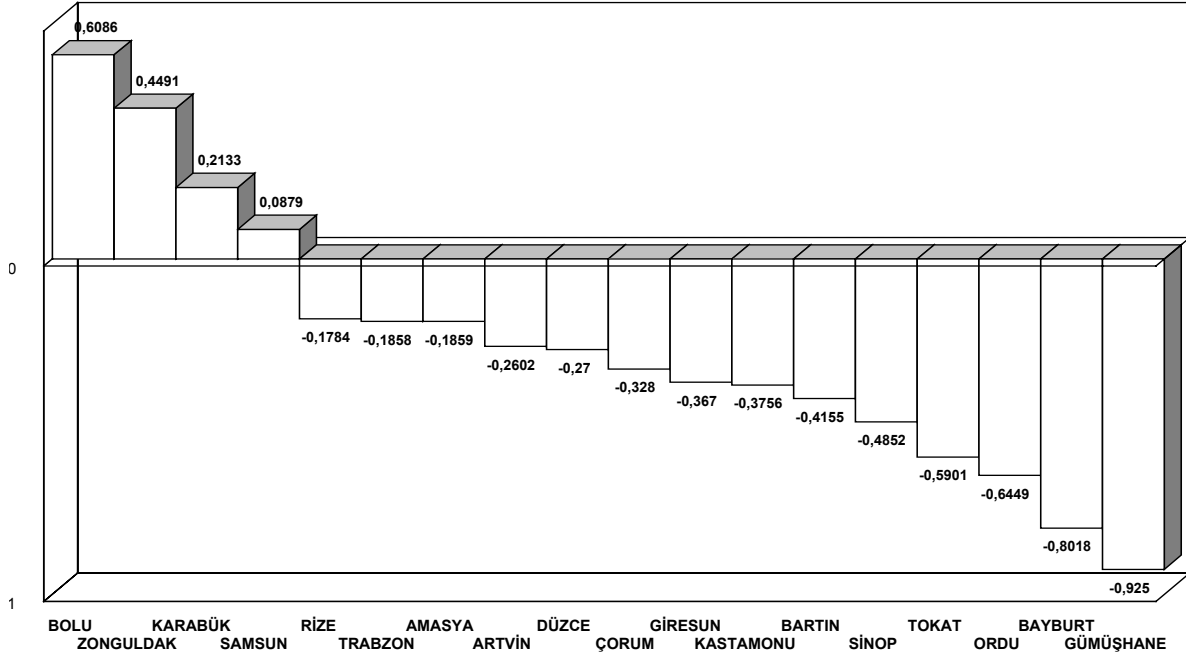
Akdeniz Bölgesinde mekansal gelişme, tek bir gelişme kutbunun baskınlığında gerçekleşmemektedir. İktisadi faaliyetler itibariyle çeşitlilik gösteren Akdeniz'de, birden çok gelişme merkezi ortaya çıkmıştır. Endeks değeriyle ülke ortalaması altında kalan iller Kahramanmaraş ve Osmaniye olmakla birlikte, Akdeniz'de, genel olarak bölge içi bir homojenleşme gözlenmektedir.

6.7. Karadeniz Bölgesi

Sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında beşinci sırada yer alan Karadeniz Bölgesi, yaklaşık 8,4 milyon nüfusu ile yine ülkenin en çok nüfusa sahip beşinci bölgesidir. 18 ilden oluşan bölgede, 1 milyon üzeri nüfusa sahip tek il Samsun'dur (1.209.137). Diğer 17 ilin nüfusu 1 milyon eşiğinin altındadır. Endeks değeri itibariyle ülke ortalaması üzerinde yer alan iller; Bolu, Zonguldak, Karabük ve Samsun'dur. Doğu Anadolu'ya yakın illerden Gümüşhane ve Bayburt ise, bu bölgeye yakın endeks değerlerine sahiptir (Grafik-8).

1990-2000 döneminde Karadeniz’de, yıllık ortalama nüfus artış hızı (binde 3,65) oldukça düşük düzeydedir. Şehirleşme oranı (yüzde 49,03) itibariyle ülke ortalamasından (yüzde 64,9) düşük olan Karadeniz, nüfus yoğunluğu (73) itibariyle de Türkiye ortalamasının (88) altındadır.

Grafik-8: Karadeniz Bölgesi İlleri Gelişmişlik Endeksi

İstihdamın sektörel dağılımı, tarımın egemen sektör olduğunu göstermektedir. Karadeniz’de, ziraat iş kolunda çalışanların toplam istihdama oranı yüzde 66,1’dir. Sanayi iş kolunda çalışanlar yüzde 7,29; ticaret iş kolunda çalışanlar yüzde 5,97 ve mali kurumlar iş kolunda çalışanlar ise yüzde 1,45 düzeyindedir. Ülke genelinde ücretli çalışanların toplam istihdama oranının en düşük olduğu (yüzde 27) bölge olan Karadeniz’de, ücretli çalışan kadın oranı da (yüzde 4,4) oldukça düşüktür.

Bölgesel sıralamada endeks değeri itibariyle beşinci sırada olan Karadeniz, çoğu göstergelerde de beşinci sırada yer almaktadır. Bu gösterge gruplarından biri eğitimidir. Bölge hemen hemen tüm eğitim göstergeleri itibariyle, beşinci sıradadır. Aynı zamanda, eğitim göstergelerinin aldığı oranlar itibariyle az farkla ülke ortalamalarının altında yer almaktadır.

Karadeniz Bölgesi’nin sağlık göstergeleri de beşinci sırada ve ülke ortalamaların altında yer almaktadır. Onbin kişiye 9 hekim ve 1 diş hekimi düşmektedir.

Karadeniz Bölgesi'nde 2000 yılı itibariyle faaliyete geçen organize sanayi bölgesi parsel adedi 1.561'dir. Bölgede faaliyete geçen OSB parsel sayısının düşük olma nedeni, Akdeniz Bölgesi'nde olduğu gibi, kıyı şeridi boyunca organize sanayi bölgeleri için uygun ve yeterli büyüklükte arazi bulma güçlüğüdür.

Bölgenin imalat sanayii iş yeri adedi (761) ve imalat sanayiinde çalışanların yıllık ortalama sayısı (80.118), Akdeniz Bölgesi'nin önünde yer almakla birlikte, ülke ortalamalarından düşüktür. Karadeniz, fert başına imalat sanayii katma değeri (2000 yılı cari fiyatlarıyla 128 milyon lira) ve kırsal nüfus başına tarımsal üretim değeriyle (2000 yılı cari fiyatlarıyla 955 milyon lira), bölgesel sıralamada sırasıyla beşinci ve dördüncü sırada yer almaktadır.

Karadeniz Bölgesi'nin 1993 yılında ülke GSYİH oluşumuna katkısı, yüzde 9,5 düzeyindedir. Toplam 749 adet banka şube sayısı ile beşinci sırada yer alan Karadeniz'in, Türkiye toplam banka mevduatı içindeki payı yüzde 4,2 oranındadır. Toplam banka kredileri içindeki payı bakımından da (yüzde 7,2) sıralamada dördüncüdür.

Diğer mali ve ticari göstergeleri itibariyle de bölgesel sıralamada beşinci sırada yer almaktadır. Bunlardan 2000 yılı fert başına bütçe gelirleri cari fiyatlarla yaklaşık 111 milyon lira, aynı yıl fert başına gelirler ve kurumlar vergisi miktarı 53 milyon liradır.

1995-2000 yıllarında, Karadeniz Bölgesi'nde fert başına ihracat 661 dolar, ithalat ise 809 dolardır. İhracatın ithalatı karşılama oranı artı değerlidir.

Alt yapı yatırımlarından içme suyu ve TCK asfalt karayolu gibi göstergelerle bölgesel sıralamada beşinci olan Karadeniz, kırsal yerleşmelerde asfalt yol oranı ile en son sırada yer almaktadır. Bölgede yer alan kırsal yerleşmelerin yüzde 25,59 gibi küçük bir bölümü asfalt yola sahipken, ülke ortalaması yüzde 45 seviyesindedir. Bu oranın düşük olmasının temel nedenleri; kırsal yerleşimin dağınıklığı ve engebeli topografik yapıdır.

Bölge, diğer refah göstergelerinin tamamı itibariyle, bölgeler arası sıralamada beşinci sıradadır ve ortalamaların altındadır. Bu tür göstergelerden; onbin kişiye düşen özel otomobil sayısı 435, onbin kişiye düşen motorlu kara taşıtı sayısı 755, fert başına elektrik tüketim miktarı 1 Mwh, fert başına telefon kontör değeri 1.223'dür.

Karadeniz Bölgesi'nin sosyo-ekonomik gelişmişlik endeks değeri ile bölgelerarası sıralamada beşinciliği, genel olarak tüm göstergelere yansımaktadır. Bazı göstergeler

itibariyle üçüncü ve dördüncü sıralara çıkan bölge, birkaç gösterge ile de alt sıralara inmektedir. Gösterge değerleri, genel olarak Türkiye ortalamalarının altında kalmaktadır (Tablo-9).

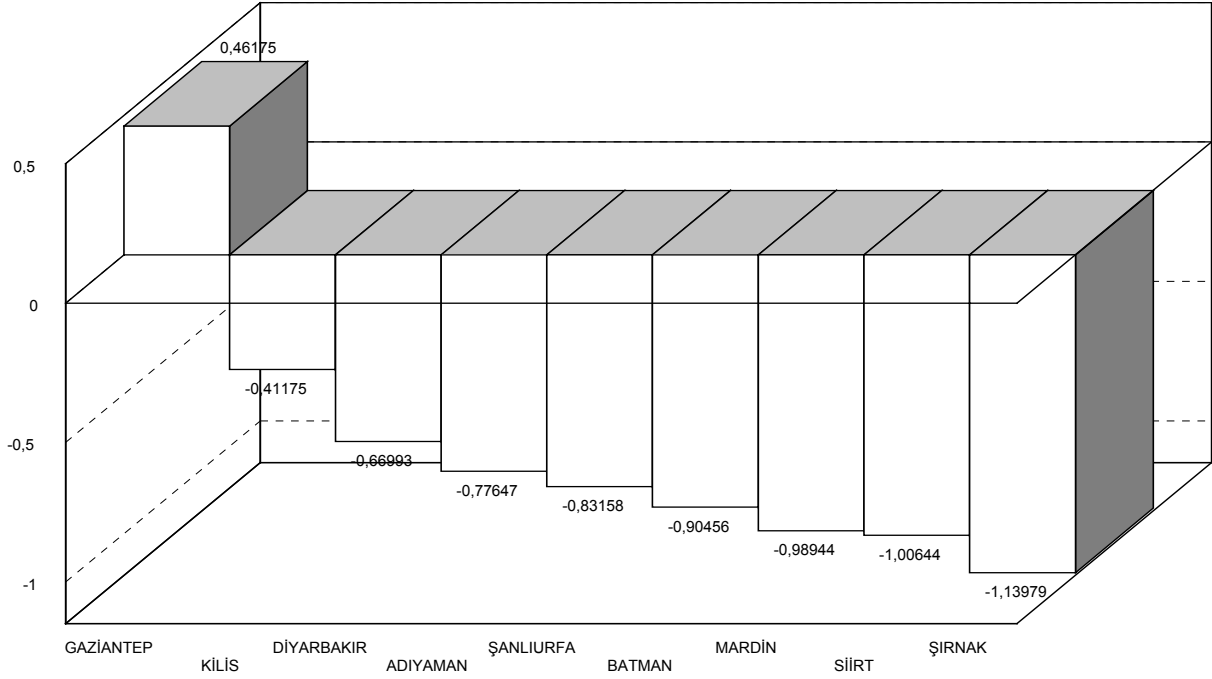
Karadeniz'in sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi itibariyle ülke ortalamaları altında kalmasının temel nedenleri, engebeli bir arazi yapısına sahip olması ve coğrafi koşulların tarım ve sanayi için elverişli bir ortam sunmamasıdır. Bölgede tarım sektörü halen ağırlığını korumakla birlikte, tarımsal arazinin küçük parçalardan oluşması, tarımsal verimliliği düşürmektedir. Ayrıca, organize sanayi bölgeleri göstergesinde de görüldüğü gibi, sanayi birimlerinin daha rasyonel çalışabileceği, verimliliğinin yükseleceği sanayi için uygun yoğunlaşma alanları da yetersizdir. Gelişmiş pazarlara da uzak olan bölgeden, tüm bu nedenler sonucu, bölge dışına göç önemli bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir.

6.8. Güneydoğu Anadolu Bölgesi

Güneydoğu Anadolu Bölgesi, bölgeler itibariyle sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında altıncı sırada yer almaktadır. 6,6 milyona yaklaşan nüfusuyla, 7 bölge içerisinde altıncı sıradadır. 8 ilden oluşan Güneydoğu'da, bir milyon üzeri nüfusa sahip 3 il bulunmaktadır. Bu illerden Şanlıurfa, 1.443.422'ye erişen nüfusuyla bölgenin en büyük kenti olma özelliğini sürdürmektedir. Şanlıurfa'yı; 1.362.708 nüfusu ile Diyarbakır ve 1.285.249 kişi ile Gaziantep illeri izlemektedir. Diğer beş il, bir milyonun altında nüfusa sahiptir.

Güneydoğu Anadolu, 1990-2000 döneminde, yıllık ortalama nüfus artış hızı binde 24,8 ile Marmara'dan sonra en hızlı nüfus artışı yaşayan bölgedir. Bölge, aynı zamanda en büyük doğurganlık oranına (4,86) ve ortalama hanehalkı büyüklüğüne (6,55) sahiptir. Aile yapısı, genel olarak geniş ailelerden oluşmaktadır.

Güneydoğu Anadolu'da, ücretli çalışanların toplam istihdama oranı yüzde 33,21, ücretli çalışan kadınların toplam istihdama oranı ise yüzde 3,72'dir. İstihdamın sektörel dağılımında en önemli dilimi, ziraat iş kolunda çalışanlar (yüzde 61,35) oluşturmaktadır. Sanayide istihdamın yüzde 7 düzeyinde olduğu bölgede, ticaret iş kolunda çalışanlar yüzde 6,21 ve mali kurumlar iş kolunda çalışanlar ise yüzde 1,17 oranlarına sahiptir.

Grafik-9: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Gelişmişlik Endeksi

Güneydoğu Anadolu Bölgesi, eğitim göstergelerinin önemli bir bölümünde bölgesel sıralamada en son sırada yer almaktadır. Okur-yazar oranının oldukça düşük (yüzde 73,22) olduğu bölgede, okur-yazar kadın nüfus oranı daha da düşük (yüzde 60,16) düzeydedir. İlköğretim, liseler ile mesleki ve teknik liseler okullaşma oranı göstergelerinde de ülke ortalamalarının oldukça altında oranlara sahip olan bölgede, sağlık göstergeleri de en düşük değerlere sahiptir. Onbin kişiye düşen hekim, diş hekimi ve eczane göstergeleri itibariyle bölgenin sahip olduğu değerler sırasıyla; 5,49; 0,52 ve 1,85'dir. Mevcut durumda Güneydoğu Anadolu; hekim, diş hekimi ve eczacı tercihinin en düşük olduğu bölgedir.

Bölge sanayi göstergeleri itibariyle beşinci ve altıncı sıralarda yer almakla birlikte, gösterge oranlarını tek başına yükselten il Gaziantep'dir. Örneğin 2000 yılı itibariyle faal durumda olan organize sanayi bölgeleri parsel sayısına göre (1.733), Güneydoğu Anadolu Bölgesi bölgesel sıralamada dördüncü sırada olmasına rağmen, bu toplamın 757'si sadece Gaziantep'te bulunmaktadır. Yine, imalat sanayii iş yeri sayısı toplamı bölgede 359 iken, Gaziantep'te, 259'dur. 2000 yılında imalat sanayii yıllık çalışanlar ortalama sayısı bölgede 31.576, Gaziantep'te 24.980'dir. Ayrıca Gaziantep, illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik

sıralamasında sahip olduğu endeks değeriyle, Güneydoğu'nun Türkiye ortalaması üzerinde bulunan tek ilidir (Grafik-9).

2000 yılında bölgenin fert başına imalat sanayii katma değeri cari fiyatlarla 73 milyon liradır ve ülke genelinde Doğu Anadolu'dan sonra en düşük değerdir. Ülke GSYİH oluşumuna katkısı ise yüzde 5,06 oranı ile altıncı sıradadır.

2000 yılında, Türkiye genelindeki 7.786 banka şubesinin 301'i Güneydoğu Anadolu'da bulunmaktadır. En az banka şubesine sahip olan bölge, aynı zamanda en düşük fert başına banka mevduatına (2000 yılı cari 115 milyon lira) sahiptir. Bölge Türkiye genelinde toplam banka mevduatı (yüzde 1,2) ve banka kredileri (yüzde 1,8) içindeki payı olarak, en alt sırada yer almaktadır.

Diğer yandan Güneydoğu Anadolu, 2000 yılı itibariyle en az fert başına gelir ve kurumlar vergisinin elde edildiği bölge olmuştur. 2000'de Güneydoğu Anadolu'da fert başına bütçe gelirleri, cari fiyatlarla 63 milyon lira, gelir ve kurumlar vergisi ise 28 milyon liradır. Bununla birlikte Güneydoğu, 1995-2000 döneminde fert başına kamu yatırımları göstergesine göre, en fazla yatırım olan altıncı bölge olmuştur.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 1995-2000 yıllarında fert başına ihracat 347, ithalat ise 196 dolardır. İhracatın ithalatı karşılama oranı pozitifdir.

Kırsal yerleşmelerde asfalt yol oranı (yüzde 36), Doğu Anadolu ve Karadeniz Bölgeleri'nin önünde yer almakla birlikte, içmesuyu sorun olmaya devam etmektedir. Yeterli içmesuyu götürülen nüfus oranı yüzde 74 ile en son sırada yer almaktadır.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinde gözlenen nisbi geriliği, diğer refah göstergelerine de yansımaktadır. Onbin kişiye düşen özel otomobil (208) ve motorlu kara taşıtı (505) sayıları, ülke ortalamalarının üçte biri düzeyindedir. Belirtilen göstergeler itibariyle, en gelişmiş bölge olan Marmara ile Güneydoğu arasındaki fark 4 kat civarındadır.

2000 yılında fert başında elektrik tüketiminde (850 Kws) Doğu Anadolu'nun önünde altıncı sırada bulunan Güneydoğu Anadolu, aynı yıl fert başına telefon kontör değeri (837) en alt sırada yer almaktadır.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi, sosyal ve ekonomik gösterge değerlerinin ülke ortalamaların oldukça altında bulunması nedeniyle, sosyo-ekonomik gelişmişliği yansıtan

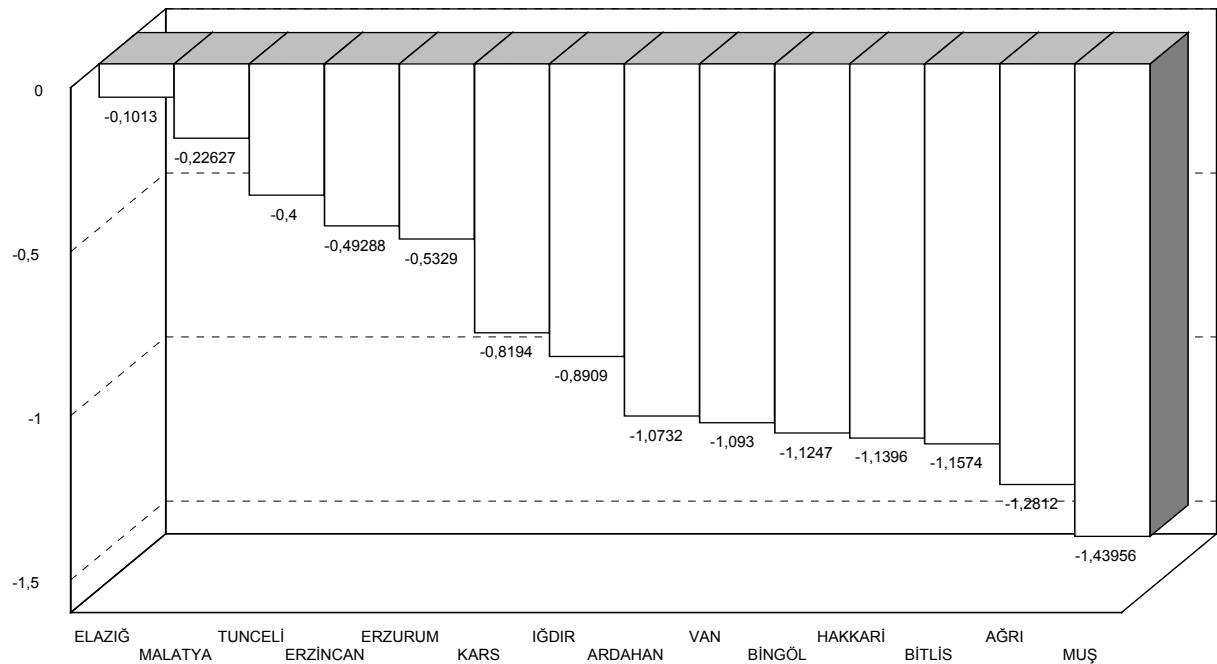
endeks değeri itibariyle de, bölgesel sıralamada altıncı sıradadır. Sosyo-ekonomik gelişmişliğin, diğer bir deyişle refah düzeyinin düşük olması nedeniyle, bölge dışına yoğun bir göç yaşanmaktadır.

Sermaye ve işgücü transferi olarak da nitelendirilebilecek göç olgusu, gelişmişlik farklarından kaynaklanmakla birlikte, bölgenin giderek durgunlaşmasının da nedeni durumundadır. Bu nedenle, nüfusun bölge içinde kalmasını sağlayacak politikalar, Güneydoğu Anadolu Bölgesi için önceliğini korumaktadır.

6.9. Doğu Anadolu Bölgesi

Sosyo-ekonomik gelişmişliği yansıtan endeks değerleriyle son sırada bulunan Doğu Anadolu Bölgesi, 6,1 milyon nüfusu ile coğrafi bölgeler nüfus sıralamasında da 7 bölge içinde en son sırada yer almaktadır. Ayrıca, toplam 14 ilin bulunduğu Doğu Anadolu'da bir milyon üzeri nüfusa sahip il de bulunmamaktadır. Bölgenin en büyük ili, yaklaşık 937 bin nüfusuyla Erzurum'dur. Erzurum'u 877 bin nüfusu ile Van ve 853 bin nüfus ile Malatya illeri izlemektedir. Elazığ, 569 bin nüfusu ile dördüncü, Ağrı 528 bin nüfusu ile beşinci büyük il konumundadır. Diğer 9 ilin nüfusu, 500 bin eşliğinin altında kalmaktadır.

Grafik-10: Doğu Anadolu Bölgesi İlleri Gelişmişlik Endeksi

Ülke genelinde en az nüfusa sahip olan Doğu Anadolu, nüfus yoğunluğu itibariyle de en düşük yoğunluklu bölgedir. Bölge’de kilometrekareye 42 kişi düşmektedir.

Nüfusun en yoğun (240 kişi/km²) olduğu Marmara ile Doğu Anadolu Bölgesi arasında, yaklaşık 6 kata varan bir nüfus yoğunluğu farkı vardır. Bölgede gözlenen nüfus azlığı ve seyrekliğinin en önemli nedenleri; coğrafyanın engebeli oluşu ve yükselti nedeniyle iklimin çok sert olmasıdır. Bu tür doğal nedenler yanında, göç olgusunun da yoğun bir şekilde yaşanması, tüm demografi göstergelerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Doğu Anadolu Bölgesi; 3,92’lik doğurganlık oranı ve 6,27’lik ortalama hanehalkı büyüklükleri gibi diğer demografi göstergeleri itibariyle, Güneydoğu Anadolu’dan sonra en alt sırada olan bölgedir. Diğer tüm bölgelerde olduğu gibi, Doğu Anadolu’da da doğurganlık ve hanehalkı göstergeleri doğru orantılı çıkmıştır. Mevcut demografi göstergeleri itibariyle, bölgede geniş aile yapısının hüküm sürdüğü görülmektedir. Ayrıca, yüksek doğurganlık oranına paralel olarak, bebek ölüm oranı da çok yüksektir. 2000 yılı verilerine göre, Doğu Anadolu Bölgesi’nde doğan her bin bebeğin 53’ü ölmektedir. Bu oran ile Doğu Anadolu, bölgelerarası sıralamada en altta yer almaktadır.

Doğu Anadolu Bölgesi, istihdamın sektörel dağılımı itibariyle, tarım ağırlıklı bir yapı sergilemektedir. Ziraat işkolunda çalışanların toplam istihdam içindeki oranı yüzde 66,41’dir. Tarımsal istihdam en büyük dilime sahip olmakla beraber, kırsal nüfus başına tarımsal üretim değeri, ülke ortalamasının oldukça altındadır. 2000 yılında Doğu Anadolu Bölgesi’nde kırsal nüfus başına tarımsal üretim değeri, cari fiyatlarla 884 milyon lira civarında iken, ülke ortalaması 1,1 milyar lira düzeyindedir. Ayrıca, Doğu Anadolu Bölgesi’nin, Türkiye tarımsal üretim değerine katkısı da, yüzde 9,5 gibi çok düşük bir orandadır.

Doğu Anadolu, tarımsal istihdamın en yoğun olduğu bölge konumunda olmasına rağmen, tarımsal verimliliğin en düşük olduğu bölgelerden biridir. Nitekim, tarımsal istihdam ile tarımsal verimlilik arasında Doğu Anadolu’da gözlenen ters orantı, diğer bölgeler için de geçerlidir. Denilebilir ki, toplam istihdam içinde ziraat işkolunda çalışanların yüzde dağılımının en düşük olduğu bölgeler, tarımın modernize olduğu ve tarımsal verimliliğin yüksek olduğu bölgelerdir. Araştırma sonuçlarından da gözlenebildiği gibi; Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Karadeniz Bölgeleri’nde, toplam istihdam içinde tarımsal istihdamın ağırlığı çok yüksek olmakla birlikte, tarımsal verimlilik genel olarak çok düşüktür.

Doğu Anadolu, toplam istihdam içinde, sanayide istihdamın (yüzde 3,26) en düşük olduğu bölgedir. Benzer şekilde ticaret (yüzde 4,4) ve mali kurumlar (yüzde 1,05) iş kolu istihdamı da en düşük oranlara sahiptir. Sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında en düşük değere sahip olan Doğu Anadolu ile en gelişmiş bölge olan Marmara'nın istihdam yapısı, tamamen farklıdır. Zira, Marmara; en düşük tarımsal istihdama sahip bölge iken, aynı zamanda en yüksek sanayi, ticari ve mali istihdam oranlarına sahip bölgedir. Buradan bir sonuç çıkarmak gerekirse, denilebilir ki, toplam istihdam içinde tarımsal istihdam oranı, diğer sektörler lehine düştükçe, sosyo-ekonomik gelişme düzeyi yükselmektedir. Nitekim, kırsal yapının egemen olduğu azgelişmiş bölgelerde verimsiz bir şekilde yığılan tarımsal istihdam, daha verimli sektörlerle çekecek politikalar ile tarımsal verimliliği yükseltecek modernizasyon politikaları, bölgesel gelişme sürecinde ayrıcalıklı bir yere sahip olmaktadır.

Doğu Anadolu'da, ücretli çalışan kadınların toplam istihdam içindeki oranı da (yüzde 2,69), ülke genelinde en alt sıradadır. Sosyal göstergelerden geniş aile yapısının egemenliği, yüksek ortalama hanehalkı büyüklüğü, yüksek doğurganlık ve bebek ölüm oranları, düşük eğitim ve sağlık göstergeleriyle beraber, ücretli kadın istihdamının düşüklüğü de, Doğu Anadolu gibi nisbi olarak geri kalmış bölgelerin tipik özellikleri olmaktadır.

Doğu Anadolu Bölgesi'nin eğitim göstergeleri, Güneydoğu Anadolu'nun önünde yer alarak altıncı sırada olmakla beraber, Türkiye ortalamalarının oldukça gerisindedir. Bölgede okur-yazar nüfus oranı yüzde 77,71, okur-yazar kadın nüfus oranı yüzde 65,9; fakülte veya yüksek okul bitirenler oranı yüzde 6,13'tür. Aynı gösterge değerlerinin Türkiye ortalaması ise sırasıyla; yüzde 87,30; 80,62 ve 8,42'dir.

Sağlık göstergeleri itibariyle de Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu Bölgesi ile birlikte en son sırada yer almaktadır. Bölge'de onbin kişiye düşen hekim, dişhekim ve eczane sayısı, sırasıyla; 7,54; 0,61 ve 1,21'dir. Doğu Anadolu Bölgesi, Güneydoğu'yla birlikte, sağlık personeli tercihinin en düşük yoğunlukta olduğu bölgedir.

Sanayi göstergelerinde de Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu Bölgesi ile birlikte en alt sırada yer almaktadır. Bunlardan, 2000 yılı itibariyle, faal durumda olan organize sanayi bölgesi parsel adedi göstergesinde, toplam 871 adet parselle en alt sırada yer almaktadır. Ancak, OSB'lerin nisbi olarak yaygınlaşmadığı Karadeniz ve Akdeniz gibi bölgelerde temel neden, uygun arazinin olmaması iken, Doğu Anadolu için bu durum geçerli değildir. Bilindiği gibi, Karadeniz ve Akdeniz Bölgesi'nde kıyı şeridinde paralel sıradağlar uzanmakta ve bu durum hem kentsel yerleşimi, hem de sanayi yerleşimi sınırlandırmaktadır.

Doğu Anadolu Bölgesi'nde, 2000 yılı verilerine göre, imalat sanayii yıllık çalışanlar ortalama sayısı (20.040), bölgesel sıralamada en altta yer almaktadır. Yine aynı yıl, 146 kws'lık fert başına imalat sanayii elektrik tüketimi değeri ile de en son sırada yer almaktadır.

Doğu Anadolu Bölgesi'nin Türkiye toplam tarımsal üretim değerine katkısı, yüzde 10 düzeyindedir. Ancak, ülke GSYİH oluşumuna katkısı yüzde 4,14'lük oranla en geride olan bölgedir. 2000 yılı fert başına GSYİH değeri, 841 milyon lira ile en alt sıradadır.

322 adet banka şubesinin bulunduğu bölgede 2000 yılı fert başına banka mevduatı 133 milyon liradır. Her iki gösterge itibariyle altıncı sıradadır. Doğu Anadolu'nun Türkiye toplam banka mevduatı içindeki payı yüzde 1,29, toplam banka kredileri içindeki payı da yüzde 1,53 düzeyindedir. Tarımsal, sınai, ticari ve turizm kredileri itibariyle de, ülke genelinde en son sırada yer almaktadır.

2000 yılında Doğu Anadolu Bölgesi'nden elde edilen fert başına genel bütçe geliri ile gelir ve kurumlar vergisi miktarı sırasıyla; cari fiyatlarla 57 milyon ve 30 milyon liradır. Doğu Anadolu, kamu gelirleri oluşumuna, Güneydoğu'dan sonra en az katkı yapan bölge olmakla beraber, 1995-2000 yıllarında fert başına kamu yatırımlarından en fazla payı alan üçüncü bölge konumundadır. Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri için geçerli olan bu durum, bu bölgelere, kamu kaynaklarının önemli ölçüde transfer edildiğini göstermektedir.

Doğu Anadolu, 1995-2000 döneminde fert başına teşvik belgeli yatırım tutarında en düşük değere (cari 611 milyon lira) sahip olan bölgedir.

Bölge, (1995-2000 dönem toplamı) fert başına ihracat ve ithalat miktarlarıyla en son sırada yer almaktadır. Belirtilen dönemde fert başına ihracat 83 dolar, ithalat ise 81 dolardır. Toplam değerler düşük olsa da, ihracat, ithalatın yaklaşık 5 katı düzeyindedir.

TCK asfalt yol oranı itibariyle en sonda, diğer altyapı göstergeleriyle de altıncı sırada yer almaktadır. Benzer şekilde, diğer refah göstergeleri itibariyle de altıncı ve yedinci sıralardadır.

Görüldüğü gibi, sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyini belirleyen ekonomik ve sosyal göstergeler arasında paralellik bulunmaktadır. Doğu Anadolu Bölgesi'nin ekonomik yapısını oluşturan tarım, sanayi ve hizmetler sektörlerinin gelişmişlik düzeyi ile sosyal yapısını oluşturan nüfus, istihdam, sağlık, eğitim ve refah gibi göstergeler, sosyal ve ekonomik göstergeler skalasında benzer sıralarda yer almaktadır. Benzer şekilde tüm bölgeler için bu

durum geçerlidir. Genelleştirebileceğimiz bir başka saptama ise, bölgelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesi düştükçe, fert başına kamu yatırım miktarının artmasıdır.

Nitekim, bölge dışına en çok göç veren bölge olan Doğu Anadolu, ekonomik ve sosyal göstergeler itibarıyla en son sıralarda yer almaktadır. Bu itibarla, bölgenin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi, sıralamada en sondadır. Genel olarak refahın bölgesel düzeyde dengesiz dağılımının bir sonucu olan göç olgusu, aynı zamanda bu dağılımın bozulmasını besleyen temel etmen durumundadır. Özellikle Doğu Anadolu Bölgesi'nde göçü durdurarak, Bölge içinde seçilecek gelişme merkezlerine yönlendirecek politikalar önemini korumaktadır.

TABLO-9: COĞRAFİ BÖLGELER İTİBARIYLA SOSYO-EKONOMİK GÖSTERGELER

	TOPNÜFUS	ŞEHİRÖRN	NUFARTIŞ	YOĞUNLUK	DOĞORAN	ORTHANE	İSZİRAAT	İSSANAYI	İSTİCARET
MARMARA	17365027	79,07	26,70	241	1,91	3,85	25,33	25,67	14,28
EGE	8938781	61,48	16,29	100	2,17	3,81	50,48	13,84	10,10
İÇ ANADOLU	11608868	69,25	15,79	63	2,54	4,42	46,81	10,55	8,90
AKDENİZ	8706005	59,78	21,43	98	2,58	4,60	54,97	8,78	10,46
KARADENİZ	8439213	49,03	3,65	73	2,39	4,87	66,10	7,29	5,97
G.D. ANADOLU	6608619	62,69	24,80	88	4,86	6,55	61,35	7,06	6,21
D. ANADOLU	6137414	53,05	13,76	42	3,92	6,27	66,41	3,26	4,44
TÜRKİYE	67803927	64,90	18,29	88	2,53	4,50	48,38	13,35	9,67

	İSMALKUR	İSÜCRET	İSUCRKD	İŞİŞVER	OKURYZR	OKYZKAD	ÜNİVERS	OKULİLK	OKULLIS
MARMARA	5,39	62,23	14,68	4,29	92,40	88,14	9,95	115,65	41,05
EGE	2,64	43,26	10,42	2,62	89,78	84,20	8,42	100,07	39,67
İÇ ANADOLU	4,01	45,07	8,52	2,53	90,32	84,96	10,31	92,95	41,58
AKDENİZ	2,29	37,81	7,37	2,23	88,16	81,96	8,28	97,69	42,18
KARADENİZ	1,45	27,48	4,44	1,46	85,82	78,49	5,92	87,39	31,70
G.D. ANADOLU	1,17	33,21	3,72	1,51	73,22	60,16	4,99	94,12	27,32
D. ANADOLU	1,05	28,83	2,69	1,08	77,71	65,90	6,13	86,41	26,33
TÜRKİYE	3,11	43,52	8,81	2,61	87,30	80,62	8,42	98,01	36,92

	OKULMSL	BEBÖLÜM	HEKONB	DİŞHONB	ECZEONB	YATKONB	OSBPRS	KSSİŞYER	İMİŞYER
MARMARA	29,39	39,36	16,43	3,60	3,80	28,18	3425,0	12708	5608
EGE	25,35	40,13	14,81	2,93	3,80	23,13	3439,0	13941	1969
İÇ ANADOLU	21,69	41,77	17,22	2,86	3,12	26,29	16399,0	17106	1620
AKDENİZ	16,55	37,13	10,06	1,39	2,85	18,88	1298,0	11610	658
KARADENİZ	23,04	42,33	8,73	1,08	2,22	23,65	1561,0	12732	761
G.D. ANADOLU	6,60	48,33	5,49	0,52	1,85	13,26	1733,0	7044	359
D. ANADOLU	9,29	53,36	7,54	0,61	1,21	17,87	871,0	6161	143
TÜRKİYE	20,49	43,00	12,70	2,22	2,94	23,04	28726,0	81302	11118

	İMÇALORT	KURUGÜÇ	SANELK/N	İMKDEG/N	TARÜR/KN	TARÜR/TR	DAİRE	BORUDAI	GSYİH/TR
MARMARA	585679	5466414	872	756	1187	16,132	5520091	98,3873	37,040
EGE	187282	2014306	823	449	1341	17,262	2557077	96,9222	15,280
İÇ ANADOLU	148070	1711732	348	251	1410	18,812	2783819	95,8024	16,961
AKDENİZ	77723	1905901	626	216	1129	14,773	2078908	96,9471	12,060
KARADENİZ	80118	1786457	371	128	955	15,354	1602619	95,2219	9,456
G.D. ANADOLU	31576	381183	196	73	883	8,141	946373	93,8619	5,060
D. ANADOLU	20040	212085	146	38	884	9,525	746943	90,7060	4,144
TÜRKİYE	1130488	13478078	550	350	1124	100	16235830	96,5993	100

	GSYİH/N	BANKSUBE	MEVDUA/N	MEVDU/TR	KREDİ/TR	TARKR/KN	SINTİC/N	BELGİD/N	BÜTGEL/N
MARMARA	2657	3080	1916	52,261	51,2010	102	859	121	1146
EGE	2130	1284	708	9,947	10,0220	149	278	78	344
İÇ ANADOLU	1820	1266	1347	24,568	21,2872	192	489	90	449
AKDENİZ	1726	784	475	6,498	6,9262	119	190	83	176
KARADENİZ	1396	749	320	4,240	7,2405	244	132	55	111
G.D. ANADOLU	954	301	115	1,198	1,7952	35	68	44	63
D. ANADOLU	841	322	133	1,287	1,5278	56	48	37	57
TÜRKİYE	1837	7786	939	100	100	138	392	82	464

	GELKUR/N	KAMYAT/N	TEŞVİK/N	İHRACA/N	İTHAL/N	KIRASFAL	İÇMESU/N	TCKASF	OTOONB
MARMARA	366	277	4772	5342,36	10475,78	74,82	91,39	95,99	876
EGE	119	227	2475	3415,97	4162,34	71,97	87,46	98,41	799
İÇ ANADOLU	198	276	2002	407,45	1345,14	60,74	94,90	95,80	884
AKDENİZ	72	195	3183	1841,18	2943,75	61,95	86,97	94,24	615
KARADENİZ	53	244	924	661,81	809,00	25,59	83,73	89,90	435
G.D. ANADOLU	28	213	2030	347,27	196,90	36,24	74,44	84,65	208
D. ANADOLU	30	266	611	83,81	81,31	25,97	78,51	79,92	197
TÜRKİYE	165	248	2668	2248,52	3967,17	45,23	84,98	91,28	652

	KARAONB	ELKTÜK/N	TELKON/N	YEŞİLK/N
MARMARA	1234	2,19	3045	6,42
EGE	1423	1,77	1898	10,84
İÇ ANADOLU	1288	1,13	1860	14,22
AKDENİZ	1230	1,45	1485	15,86
KARADENİZ	755	0,99	1223	23,95
G.D. ANADOLU	505	0,85	837	22,54
D. ANADOLU	343	0,57	868	24,43
TÜRKİYE	1056	1,43	1852	14,93

VII. İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİ SINIFLANDIRMASINA GÖRE SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI

Bu bölümde Avrupa Birliği sınıflandırmaları çerçevesinde yapılan ve 2002 yılında Resmi Gazete’de yayımlanan “*İstatistiki Bölge Birimleri*”ne göre sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi sıralaması yapılmıştır. Bölümün ilk altbaşlığında istatistiki bölge birimlerine ilişkin olarak genel bir giriş, diğer altbaşlıkta ise araştırma sonuçlarının genel bir değerlendirmesi yapılacaktır.

7.1. İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması

Avrupa Birliği’ne uyum çerçevesinde ülkemizin gerçekleştirdiği gelişmelerin ve eksikliklerin belirtildiği ve AB tarafından hazırlanan İlerleme Raporlarında ülkemizde istatistiki bölge birimlerinin eksikliği dile getirilmiştir. En son 2002 yılında hazırlanan İlerleme Raporu’nda (AB, 2002); “2003-2005 dönemine ilişkin olarak, entegre bölgesel kalkınma planlarını içeren ve kalkınmada öncelikli yörelere yönelik bir ulusal kalkınma planının *NUTS II düzeyinde* hazırlanması ve gelecek Beş Yıllık Kalkınma Planının (2006-2010), ilgili müktesebatın gerektirdiği şekilde, Topluluk standartlarına uygun ve bölgesel içerikli olarak hazırlanmasına yönelik gerekli çalışmaların yapılması” gerektiği belirtilmiştir.

Müsteşarlığımız tarafından hazırlanan “*AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı*” çalışmasında ise “Ülkemiz bölgesel gelişme politikalarının AB politikalarına uyumu için gerekli çalışmalara hız verileceği ve bölgesel politikalar konusunda başlatılan iş birliğine yönelik çalışmaların yoğunlaştırılacağı” ifadesine yer verilmiştir.

Bu amaçla, bölgesel istatistiklerin toplanması, geliştirilmesi, bölgelerin sosyo-ekonomik analizlerinin yapılması, bölgesel politikaların çerçevesinin belirlenmesi ve Avrupa Birliği bölgesel istatistik sistemine uygun karşılaştırılabilir istatistiki veri tabanı oluşturulması amacıyla ülke çapında istatistiki bölge birimleri sınıflandırması tanımlanmıştır. Kararda içerilen başlıca maddeler şunlardır:

Madde 1: Bölgesel istatistiklerin toplanması, geliştirilmesi, bölgelerin sosyo-ekonomik analizlerinin yapılması, bölgesel politikaların çerçevesinin belirlenmesi ve Avrupa Birliği

Bölgesel İstatistik Sistemine uygun karşılaştırılabilir istatistiki veri tabanı oluşturulması amacıyla ülke genelinde İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması tanımlanmıştır.

Madde 2: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırmasında iller “Düzey-3” olarak tanımlanmış; ekonomik, sosyal ve coğrafi yönden benzerlik gösteren komşu iller ise bölgesel kalkınma planları ve nüfus büyüklükleri ile dikkate alınarak "Düzey-1" ve "Düzey-2" olarak gruplandırılmak suretiyle hiyerarşik İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması yapılmıştır.

Madde 3: "Düzey-3" kapsamındaki İstatistiki Bölge Birimleri 81 adet olup il düzeyindedir. Her il bir İstatistiki Bölge Birimini tanımlamaktadır.

"Düzey-2" İstatistiki Bölge Birimleri, "Düzey-3" kapsamındaki komşu illerin gruplandırılması sonucu tanımlanmış olup, 26 adettir.

"Düzey-1" İstatistiki Bölge Birimleri ise "Düzey-2" İstatistiki Bölge Birimlerinin gruplandırılması sonucu tanımlanmış olup, 12 adettir.

Madde 4- Tüm kamu kurum ve kuruluşlarınca; bölgesel istatistiklerin toplanması, geliştirilmesi, bölgelerin sosyo-ekonomik analizlerinin yapılması ve bölgesel politikaların çerçevesinin belirlenmesi gibi çalışmalarda, bu Karar ile belirlenen İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması esas alınacaktır. (Ek-2)

Bu kapsamda olmak üzere bu çalışmada düzey-1 ve düzey-2 bölgelerine göre sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi sıralamaları yapılmıştır ve aşağıdaki bölümde yer almaktadır. Düzey-3'ler ise 81 adet olup, illere karşılık geldiğinden 4'üncü bölümdeki iller itibariyle sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi sıralaması aynı zamanda düzey-3 sıralaması niteliği taşımaktadır.

7.2. Düzey-1'e Göre Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması

Düzey-1 sınıflandırmasında istatistiki bölge birimleri sayısı 12 adettir ve tablo-10'da sıralama sonuçları verilmiştir. Düzey-1 bölgeleri düzey-2 bölgelerinin birleşiminden oluşturulmuştur. Bunun tek istisnası İstanbul Bölgesi'dir. İstanbul ili; düzey-1, düzey-2 ve düzey-3 sınıflandırmaları açısından tek başına bölge durumundadır.

Sıralama sonuçlarına göre 6 düzey-1 bölgesi pozitif, 6 düzey-1 bölgesi ise negatif endeks değerine sahiptir.

Pozitif değerler alan düzey-1 bölgeleri sıralamadaki konumlarına göre şunlardır:

- İstanbul alt bölgesinden oluşan İstanbul Bölgesi birinci sırada,
- Ankara ve Konya alt bölgelerinden oluşan Batı Anadolu Bölgesi 2'nci sırada,
- Bursa ve Kocaeli alt bölgelerinden oluşan Doğu Marmara Bölgesi 3'üncü sırada,
- İzmir, Aydın ve Manisa alt bölgelerinden oluşan Ege Bölgesi 4'üncü sırada,
- Tekirdağ ve Balıkesir alt bölgelerinden oluşan Batı Marmara Bölgesi 5'inci sırada,
- Adana, Antalya ve Hatay alt bölgelerinden oluşan Akdeniz Bölgesi ise 6'ıncı sırada yer almıştır.

Negatif değerler alan düzey-1 bölgeleri ise sıralamadaki konumlarına göre şunlardır:

- Zonguldak, Samsun ve Kastamonu alt bölgelerinden oluşan Batı Karadeniz Bölgesi 7'inci sırada,
- Kayseri ve Kırıkkale alt bölgelerinden oluşan Orta Anadolu Bölgesi 8'inci sırada,
- Trabzon alt bölgesinden oluşan Doğu Karadeniz Bölgesi 9'uncu sırada,
- Gaziantep, Şanlıurfa ve Mardin alt bölgelerinden oluşan Güneydoğu Anadolu Bölgesi 10'uncu sırada,
- Malatya ve Van alt bölgelerinden oluşan Ortadoğu Anadolu Bölgesi 11'inci sırada,
- Erzurum ve Ağrı alt bölgelerinden oluşan Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi ise 12'inci sırada yer almıştır.

7.3. Düzey-2'ye Göre Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması

Düzey-2 sınıflandırmasında istatistiki bölge birimleri 26 adettir ve düzey-3'lerin, diğer bir deyişle illerin birleşiminden oluşturulmuştur. Düzey-2'lere ilişkin sıralama sonuçları

tablo-11’de verilmiştir. Tabloda “*Sıra No*” olarak belirtilen sütun düzey-2 bölgelerinin gelişmişlik sıralamasındaki konumunu, “*Düzy Merkezi*” olarak adlandırılan sütun düzey-2 bölgelerinin merkezlerini, diğer sütun ise her bir düzey-2 bölgesinin kapsadığı illeri ve illerin 81 il içindeki gelişmişlik sıralamasını göstermektedir.

Sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesine göre ilk 3 sırada yer alan düzey-2 bölgesi, aynı zamanda iller itibariyle sıralamada ilk sekiz sırada yer alan illerdir. Diğer bir deyişle düzey-3’lerdir. Buna göre gelişmişlik sıralamasında sırasıyla; İstanbul, Ankara ve İzmir alt bölgeleri en çok gelişmiş ilk üç düzey-2 bölgesidir.

Bursa alt bölgesi dördüncü sırada, Kocaeli alt bölgesi ise beşinci sırada yer almaktadır. İller itibariyle yapılan sıralama ile karşılaştırıldığında Bursa ve Kocaeli illerinin yer değiştirdiği görülmektedir. Bunun nedeni ise aynı isimleri taşıyor olsa da üç ilden oluşan Bursa ve beş ilden oluşan Kocaeli düzey-2 bölgelerinin, il olarak değil bölge merkezi olarak sıralamada yer almasıdır.

**TABLO-10: İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİ SINIFLANDIRMASI DÜZEY-1'LERE GÖRE
SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI**

Sıra No	İstatistikî Bölge Birimi Düzey 1	İstatistikî Bölge Birimi Düzey 2	İstatistikî Bölge Birimi Düzey 3
1	İstanbul	İstanbul Alt Bölgesi	İstanbul
2	Batı Anadolu	Ankara Alt Bölgesi Konya Alt Bölgesi	Ankara Konya, Karaman
3	Doğu Marmara	Bursa Alt Bölgesi Kocaeli Alt Bölgesi	Bursa, Eskişehir, Bilecik Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova
4	Ege	İzmir Alt Bölgesi Aydın Alt Bölgesi Manisa Alt Bölgesi	İzmir Aydın, Denizli, Muğla Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak
5	Batı Marmara	Tekirdağ Alt Bölgesi Balıkesir Alt Bölgesi	Tekirdağ, Edirne, Kırklareli Balıkesir, Çanakkale
6	Akdeniz	Antalya Alt Bölgesi Adana Alt Bölgesi Hatay Alt Bölgesi	Antalya, Isparta, Burdur Adana, Mersin Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye
7	Batı Karadeniz	Zonguldak Alt Bölgesi Kastamonu Alt Bölgesi Samsun Alt Bölgesi	Zonguldak, Karabük, Bartın Kastamonu, Çankırı, Sinop Samsun, Tokat, Çorum, Amasya
8	Orta Anadolu	Kırıkkale Alt Bölgesi Kayseri Alt Bölgesi	Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir Kayseri, Sivas, Yozgat
9	Doğu Karadeniz	Trabzon Alt Bölgesi	Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane
10	Güneydoğu Anadolu	Gaziantep Alt Bölgesi Şanlıurfa Alt Bölgesi Mardin Alt Bölgesi	Gaziantep, Adıyaman, Kilis Şanlıurfa, Diyarbakır Mardin, Batman, Şırnak, Siirt
11	Ortadoğu Anadolu	Malatya Alt Bölgesi Van Alt Bölgesi	Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli Van, Muş, Bitlis, Hakkari
12	Kuzeydoğu Anadolu	Erzurum Alt Bölgesi Ağrı Alt Bölgesi	Erzurum, Erzincan, Bayburt Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan

TABLO-11: İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİ SINIFLANDIRMASI DÜZEY-2'LERE GÖRE SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI

SIRA NO	DÜZEY MERKEZİ	KAPSADIĞI İLLER VE İLLERİN 81 İL İÇİNDEKİ GELİŞMİŞLİK SIRASI	SIRA NO	DÜZEY MERKEZİ	KAPSADIĞI İLLER VE İLLERİN 81 İL İÇİNDEKİ GELİŞMİŞLİK SIRASI
1	İstanbul Alt B.	İSTANBUL 1	16	Kayseri Alt B.	KAYSERİ 19 SİVAS 53 YOZGAT 64
2	Ankara Alt B.	ANKARA 2	17	Kırıkkale Alt B.	KIRIKKALE 33 NEVŞEHİR 34 KIRŞEHİR 42 NİĞDE 49 AKSARAY 56
3	İzmir Alt B.	İZMİR 3	18	Samsun Alt B.	SAMSUN 32 AMASYA 39 ÇORUM 46 TOKAT 61
4	Bursa Alt B.	BURSA 5 ESKİŞEHİR 6 BİLECİK 18	19	Trabzon Alt B.	RİZE 37 TRABZON 38 ARTVİN 43 GİRESUN 50 ORDU 62 GÜMÜŞHANE 71
5	Kocaeli Alt B.	KOCAELİ 4 YALOVA 9 BOLU 14 SAKARYA 23 DÜZCE 45	20	Malatya Alt B.	ELAZIĞ 36 MALATYA 41 TUNCELİ 52 BİNGÖL 76
6	Tekirdağ Alt B.	TEKİRDAĞ 7 KIRKLARELİ 11 EDİRNE 16	21	Kastamonu Alt B.	KASTAMONU 51 SİNOP 57 ÇANKIRI 59
7	Adana Alt B.	ADANA 8 MERSİN 17	22	Erzurum Alt B.	ERZİNCAN 58 ERZURUM 60 BAYBURT 66
8	Aydın Alt B.	DENİZLİ 12 MUĞLA 13 AYDIN 22	23	Şanlıurfa Alt B.	DİYARBAKIR 63 ŞANLIURFA 68
9	Antalya Alt B.	ANTALYA 10 ISPARTA 28 BURDUR 31	24	Mardin Alt B.	BATMAN 70 MARDİN 72 SİİRT 73 ŞİRNAK 78
10	Balıkesir Alt B.	BALIKESİR 15 ÇANAKKALE 24	25	Ağrı Alt B.	KARS 67 İĞDIR 69 ARDAHAN 74 AĞRI 80
11	Zonguldak Alt B.	ZONGULDAK 21 KARABÜK 27 BARTIN 55	26	Van Alt B.	VAN 75 HAKKARİ 77 BİTLİS 79 MUŞ 81
12	Manisa Alt B.	MANİSA 25 UŞAK 30 KÜTAHYA 40 AFYON 44			
13	Konya Alt B.	KONYA 26 KARAMAN 35			
14	Gaziantep Alt B.	GAZİANTEP 20 KİLİS 54 ADİYAMAN 65			
15	Hatay Alt B.	HATAY 29 OSMANİYE 47 K.MARAŞ 48			

VIII. SANAYİNİN MEKANSAL DAĞILIMI

Bu bölümde ekonomik sektörler içerisinde önemli bir yere sahip olan imalat sanayi sektörünün; iller, istatistiki bölge birimleri düzey-2 (NUTS-2) ve coğrafi bölgeler düzeyinde mekansal dağılımı ve gelişmişlik düzeyi analiz edilecektir.

İmalat sanayii sektörünün gelişmişlik sıralaması sekiz sanayi değişkeni veri seti olarak alınarak yapılmıştır. Sanayi sektörü değişkenleri ve kodları sırasıyla şunlardır: Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı (İSSANAYİ) Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı (OSBPRS), Küçük Sanayi Siteleri İş Yeri Sayısı (KSSİŞYER), İmalat Sanayii İş Yeri Sayısı (İMİŞYER), İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı (İMÇALORT), İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı (KURUGÜÇ), Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi (SANELK/N) ile Fert Başına İmalat Sanayi Katma Değeri (İMKDEG/N)'dir. Değişkenlerin tamamı 2000 yılı verilerini içermektedir (Tablo-12).

8.1. Sanayinin Mekansal Dağılımına İlişkin Genel Değerlendirme

Son yıllarda bölgesel gelişme ve ekonomik coğrafyaya ilişkin olarak dünya ekonomisinde gözlenen önemli gelişmelerden başlıcaları, ekonomideki artan yerelleşme eğilimleri ile kentsel ekonomiler olgusudur. Yirminci yüzyılın son çeyreğinde iletişim, ulaşım ve teknolojiye yaşanan gelişmeler; yerleşim teorisinin hammadde ve pazara yakınlık gibi geleneksel değişkenlerinin önemini azaltırken, dünyanın herhangi bir yöresinde üretilen bir ürünün, herhangi bir bölgesinde satılabilmesi mümkün duruma gelmiştir. Ticaret ve üretim faaliyetlerinin küreselleşmesi, yerelleşme dinamiklerini de hızlandırmıştır.

Piyasaların artan küreselleşmesi, kentsel ekonomilerin küresel ekonomide birer aktör olarak yer almasını sağlamıştır. Küreselleşme sürecinde yerel ekonomiler arasında rekabet artmıştır. Yerel rekabet, yerel ekonomilerin gelişme performansını da belirlemektedir. Yerel ekonomilerin küresel rekabet içinde geliştirdiği strateji ve politikalar, yerel gelişme sürecinde önemli bir değişken olarak yer almaktadır. Bu kapsamda, yerel düzeyde fiziki, sosyal ve kurumsal alt yapısı gelişmiş yöreler ve iller, diğer dünya ülkelerinde olduğu gibi, Türkiye'de de küresel rekabetin getirdiği fırsatlardan daha fazla pay alabilmektedirler.

Dünya ekonomisinde yaşanan gelişmelere ilişkin diğer bir boyut ise, küresel rekabet sürecinin karşılaştırmalı üstünlükler temelinde, yerel uzmanlaşma sürecini hızlandırmasıdır. Yerel girişimcilik, yerel kaynaklar, bilgi ve beceriler stoğu ve diğer yerel potansiyellere de bağımlı olarak belirli sektörlerde uzmanlaşma becerisi gösterebilen yöreler, dünya ekonomisi içinde karşılaştırmalı bir üstünlük ve beraberinde rekabet avantajı elde edebilmektedirler.

Ekonomik coğrafya ve bölgesel gelişme dinamiklerinde meydana gelen değişimlerin dönüm noktası 1970'li yıllar olarak belirtilebilir. 1970'li yıllarda yaşanan krizlere karşı, batılı ülkeler yeni iktisat politikaları ile karşılık vermiş ve beraberinde gelen uygulamalar, ekonomik faaliyetlerin mekandaki dağılımını da etkilemiştir. 1970'li yıllarda dünyada yaşanan gelişmeler, 1980'li yıllarda Türkiye'ye de yansımış ve ithal ikamesine dayalı iktisat politikaları yerine, dışa açık büyüme modeli benimsenmiştir. Bu tür bir iktisat politikası; girişimcilik ve rekabet gibi değerleri öne çıkarırken; tarihsel olarak girişimcilik yeteneği yüksek kentler, yaşanan değişime görece daha kolay uyum sağlayabilmişlerdir.

Küresel rekabet ortamında sanayinin ve ekonomik faaliyetlerin örgütlenmesinde önemli değişimler meydana gelmiş ve bu değişimler ekonomik coğrafyayı da etkilemiştir. Ekonomik coğrafyada meydana gelen başlıca gelişmeler şunlardır:

Bunlardan ilki, kitlesel üretime dayalı geleneksel sanayi bölgelerinde ve buralarda yer alan kentlerde hızla bir gerileme süreci yaşanmaya başlanması ve buralarda ekonomik, çevresel ve sosyal sorunların ortaya çıkmasıdır. Dünyada *Gerileyen Sanayi Bölgeleri* olarak nitelendirilen bölgelerin Türkiye'deki benzer örnekleri ise Zonguldak ve Karabük gibi kamu sanayi işletmelerinin yoğunlaştığı kentlerdir.

İkinci gelişme, uluslar arası hizmet ekonomisinin büyümesiyle bankacılık, finans gibi faaliyetlerinin yoğunlaştığı New York, Londra, Tokyo, Paris gibi metropol kentlerin dünya ölçeğinde veya bölgesel ölçekte hizmet veren *Küresel Kentler* olarak ortaya çıkmasıdır. Küresel kentlere ilişkin Türkiye'deki en klasik örnek İstanbul'dur³.

Bir diğer gelişme esnek üretim teknolojileri ve firmalar arası yatay bağlantılar yoluyla *yeni/yerel sanayi odaklarının* (YSO) ortaya çıkmasıdır. KOBİ kümelerinin oluşturduğu bu tür başarılı yerel birimlerden başlıcaları; İtalya'da üçüncü İtalya olarak bilinen Emilia-Romagna Bölgesi, Almanya'da Baden-Württemberg, Fransa'da Oyonnax, Belçika'da Güneybatı

Flanders, Danimarka'da Batı Jutland, İsveç'te Smaland, İspanya'da Barcelona çevresi, ABD'de Silicon Vadisi, Route 128 ve Los Angeles çevresi, İngiltere'de M4 Koridoru ve özellikle Cambridge civarı, Kore'de Kumi ve Ansan'dır. Türkiye'de de Denizli, Gaziantep, Çorum, Kahramanmaraş ve Kayseri gibi kentler YSO'lar kapsamında değerlendirilmektedir.

8.2. Türkiye'de Sanayinin Mekansal Dağılımında Meydana Gelen Başlıca Eğilimler

Özellikle ihracata dayalı bir kalkınma modelinin uygulanmaya başlandığı 1980'li yıllar sonrasında Türkiye'de, ekonomik faaliyetlerin ve sanayinin mekansal dağılımı, diğer ülkelerde olduğu gibi dünya ekonomisinde yaşanan değişimlere paralel doğrultuda değişim geçirmiştir. Son 20 yıllık dönemde, önemli ölçüde iktisat politikalarında yaşanan değişimlerin bir sonucu olarak ülkemizde sanayinin mekanda dağılımına ilişkin aşağıda sıralanan başlıca dört eğilim karşımıza çıkmaktadır.

- İstanbul, İzmir, Adana ve Ankara gibi geleneksel bölge merkezlerinden, sanayinin, çevre illere yayılması ve bu merkezlerde hizmet sektörünün yükselişi,
- Geleneksel bölge merkezlerine komşu olan ard bölge illerde desantralize olan sanayinin yoğunlaşması,
- Kamu sanayi yatırımlarının yoğun olduğu illerde sanayi durgunluk veya gerileme,
- Anadolu'nun farklı bölgelerinde yer alan bazı illerin, içsel kaynaklara dayalı olarak ve belirli sektörlerde uzmanlaşarak yeni/yerel sanayi odağı olarak ortaya çıkmasıdır.

8.2.1 Geleneksel Büyüme Kutuplarında Hizmet Sektörünün Yükselişi

Sanayinin yoğunlaştığı geleneksel bölge merkezi (*büyüme kutupları*) konumundaki illerin, son yıllarda ülke GSYİH'sına katkıları artmış ancak, Türkiye toplam imalat sanayii değerlerine katkılarında nispi bir azalma olmuştur. Bu durum; söz konusu illerde imalat sanayii gerilerken, hizmet sektörünün hızla yükselişinden kaynaklanmıştır.

³ Sekizinci BYKP Özel İhtisas Komisyonları (ÖİK) kapsamında olmak üzere Bölgesel Gelişme ÖİK'sı altında kurulan altı adet Alt Komisyon'dan birisi İstanbul'u konu alan "Metropolitan Alanlar ve İstanbul İli Kentleşme Stratejileri"dir.

Türkiye'de geleneksel olarak sanayinin yoğunlaştığı illerin başında İstanbul, İzmir, Adana ve Ankara gibi iller gelmektedir. 1980'den günümüze yaşanan süreçte bu illerin Türkiye imalat sanayii üretimi ve katma değeri içerisindeki payları, ülke GSYİH oluşumuna katkıları büyümesine rağmen, gerilemiştir⁴.

Nitekim, 1988-1997 döneminde Adana'nın Türkiye imalat sanayii iş yerleri toplamı içerisindeki payı yüzde 2,47'den 1,97'ye, Türkiye imalat sanayii istihdamı toplamı içindeki payı ise yüzde 4,41'den, 3,03'e gerilemiştir. Aynı dönemde imalat sanayii iş yerleri itibariyle Ankara yüzde 6,93'den, 5,35'e; İstanbul yüzde 41,82'den, 33,54'e; İzmir ise yüzde 10,64'den 9,74'e gerilemiştir.

Söz konusu dönemde bu illerin imalat sanayii istihdam değerleri ise şöyledir: Ankara yüzde 5,78 ve 4,22; İstanbul yüzde 30,57 ve 28,44 ve İzmir yüzde 9,24 ve 9,55. Aynı dönemde imalat sanayii toplam katma değeri içinde oranlar ise: Adana yüzde 4,35 , 2,93; Ankara 4,46 , 4,07; İstanbul 27,82 ve 24,8 ve İzmir 13,83 ve 12,07'dir.

Büyük kentlerin Türkiye imalat sanayii değerlerindeki paylarının azalmasına rağmen, ülke GSYİH oluşumuna katkılarındaki nispi artış veya değişmeme; bu kentlerin yüksek teknolojiye dayalı imalat sanayii ile finans, bankacılık, pazarlama, ticaret ve turizm gibi hizmetler sektöründe daha hızlı bir gelişme trendi izlemelerinden kaynaklanmaktadır. Özetle, geleneksel sanayi merkezleri, 1980'li yıllar sonrasında özellikle düşük katma değerli emek-yoğun nitelikli imalat sanayii faaliyetlerini çevre illere yayarken, yüksek teknoloji kullanan imalat sanayii ve hizmet faaliyetleri ile bölgesel düzeyde merkez olma özelliklerini pekiştirmişlerdir.

Mevcut araştırma sonuçlarına göre yukarıda belirtilen geleneksel sanayi merkezi illerin sekiz sanayi değişkeni kullanılarak yapılan sanayi sektörü gelişmişlik sıralaması sonuçları şöyledir⁵ (Tablo-12): İstanbul ve İzmir birinci ve ikinci sırada, Ankara altıncı, Adana ise sekizinci sırada yer almaktadır. Belirtilen illerden İstanbul dışında diğer üç ilde imalat sanayii ve genel gelişmişlik sıralamalarında yer değişiklikleri olmaktadır. Genel gelişmişlik sıralamasında Ankara'yı takip ederek üçüncü sırada yer alan İzmir, sanayi sektörü

⁴ 1980'den 2000'li yıllara kadar olan dönemde iller bazında sanayi ve GSYİH verileri ve sanayi sektörü bölümünde yer alan değerlendirmeler aşağıdaki kaynaklardan derlenmiştir: Özaslan (2003), Özaslan ve Şeftalici (2002) ve Özaslan ve Sabuncu (2000)

⁵ Hemen belirtmekte yarar var ki kullanılan değişkenlerin hepsi 2000 yılı verilerini kapsamaktadır. Bu nedenle, iller bazında sanayi gelişiminin sürecini değil, 2000 yılı ile sınırlı kesit bir dönemini yansıtmaktadır.

sıralamasında ikinci sıraya çıkmaktadır. Bu durum İzmir ilinde sanayi sektörünün, diğer sektörler karşısında görece olarak gelişmişliğini göstermektedir.

Diğer yandan genel gelişmişlik sıralamasında ikinci olan Ankara ve sekizinci olan Adana, sanayi sektörü sıralamasında, altıncı ve onikinci sıralarda yer alarak alt sıralara düşmektedir. Bu durum, her iki ilin ulusal ve bölgesel merkez olma özelliklerinin sanayiden ziyade diğer sektörlerden kaynaklandığını göstermektedir.

8.2.2. Ardbölge İllerde Sanayi Yoğunlaşması

Türkiye’de sanayinin mekansal dağılımına ilişkin ikinci öge; yukarıda adı geçen büyük kentlerin civarında yer alan çevre/ardbölge illerin hızla sanayileşmesidir. Sanayinin yoğunlaştığı merkezi illerin imalat sanayi değerlerindeki azalma nedenlerinden biri, bu tür yoğunlaşma alanlarından sanayinin çevre illere yayılmasıdır. Bu tür bir merkezkaç eğilim ise, Türkiye’deki bölgesel gelişme dinamiklerinde ikinci öge olmaktadır.

Gerçekten de, geleneksel bölge merkezlerinin çevresinde yer alan iller (*ardbölge iller*), 1980’li yıllar sonrasında yoğun bir sanayi büyüme performansı sergilemiştir. Çevre illerin imalat sanayii paylarındaki yükseliş bu yörelerin iç dinamiklerinden ziyade, ardbölgesinde yer aldıkları illerdeki sanayinin çevreye yayılmasından kaynaklanmıştır⁶. Bu illerden başlıcaları; Tekirdağ, Kırklareli, Kocaeli, Bursa, Sakarya ve Mersin’dir. Komşu oldukları illerden çevreye yayılan sanayi ile hızlı bir büyüme performansı sergilemiş olan bu iller, Türkiye GSYİH içindeki paylarını da artırmışlardır. Belirtilen illerin hepsinde imalat sanayii değerleri 1988-1997 döneminde hızla yükselmiştir. Örneğin, Tekirdağ’ın Türkiye imalat sanayii işyerleri toplamı içerisindeki payı yüzde 0,95’den yüzde 2,18’e, istihdamdaki payı yüzde 1,92’den 4’e, katma değeri ise yüzde 1,89’dan 3,32’ye yükselmiştir. Mersin’de ise iş yerleri oranı yüzde 0,77’den 1,96’ya, katma değer ise yüzde 2,6’dan 3,26’ya yükselmiştir.

⁶ Sanayinin merkezi yoğunlaşma alanlarından çevre illere doğru olan yayılma süreçlerini belirleyen faktörleri “içsel (*iten*)” ve dışsal (*çeken*)” olmak üzere başlıca iki gruba ayırabiliriz. İçsel (*iten*) faktörlerin başında, gelişme merkezi kentlerde arsa fiyatlarının ve kiralara yükselmesi ile işgücü, ulaşım ve çevre gibi maliyetleri artırıcı aşırı yoğunlaşmadan kaynaklanan “negatif dışsallıklar” bulunmaktadır. Dışsal (*çeken*) faktörlerden en önemlileri de; yöreselleşme (desantralizasyon) amaçlı kamu politikaları çerçevesinde uygulanan politikalardır. Bunların başlıcaları; çevre illerin “Kalkınmada Öncelikli Yöre (KÖY)” kapsamına alınarak kredi kolaylıkları ve finansal teşvikler yoluyla çekici kılınması ve fiziksel bir teşvik aracı olarak çevre il ve ilçelerde yapılan organize sanayi bölgeleridir.

Mevcut imalat sanayii sektörü sıralaması sonuçlarına göre *ardbölge iller* olarak tanımlanan illerin sıralama sonuçları şöyledir: Kocaeli 3'üncü, Bursa 4'üncü, Tekirdağ 5'inci, Kırklareli 14'üncü, Mersin 21'inci ve Sakarya 22'nci sırada yer almaktadır. Belirtilen illerden Kocaeli, Bursa, Tekirdağ ve Sakarya'nın imalat sanayi sıralamalarındaki yerleri, genel gelişmişlik sıralamasındaki yerlerinden yukarıda yer almaktadır. Bu durum belirtilen illerin il-içi sektörel bileşiminde sanayi sektörünün nispi olarak öne çıktığını göstermektedir.

Diğer yandan Kırklareli ve Mersin illerinin imalat sanayii sıralamasındaki yerleri, genel gelişmişlik sıralamalarının gerisinde kalmaktadır. İki ilin genel gelişmişlik sonucunun oluşumunda, bu illerdeki imalat sanayii sektöründen ziyade diğer sosyo-ekonomik boyutları ön planda yer almaktadır.

8.2.3. Kamu Sanayi Yatırımlarına Dayalı İller

Türkiye'de sanayinin coğrafi dağılımında gözlenen bir diğer eğilim ise, geleneksel olarak kamu sanayi işletmeleri temelinde gelişmiş illerin; hem imalat sanayii hem de GSYİH'ya katkıları bakımından Türkiye ekonomisi içerisindeki paylarının azalmasıdır⁷.

Sanayi verileri belirtilen dönemde Zonguldak ve Kırıkkale gibi kamu sanayi yatırımlarının yoğun olduğu illerde gerileme yaşandığını göstermektedir. 1988-1997 döneminde Kırıkkale'nin Türkiye imalat sanayii iş yerleri toplamı içerisindeki payı yüzde 0,21'den 0,13'e, istihdamı yüzde 0,70'den 0,51'e gerilemiştir. Zonguldak'taki gerileme ise daha çarpıcıdır. Zira, Zonguldak'ta iş yerleri yüzde 0,87'den yüzde 0,41'e, istihdam ise yüzde 2,41'den yüzde 0,84'e gerilemiştir.

Mevcut imalat sanayii sektörü sıralaması sonuçlarına göre Zonguldak 8'inci, Kırıkkale ise 20'nci sırada yer almaktadır. Her iki ilin genel gelişmişlik sıralamalarındaki konumları ise daha gerilerdedir. Genel gelişmişlik düzeyi itibarıyla Zonguldak 21'nci, Kırıkkale ise 33'üncü sırada yer almıştır. Son dönemlerde yaşanan sanayi gerilemeye rağmen imalat sanayii sektörü, her iki ilde de öncü sektör durumundadır.

⁷ Avrupa ve ABD'deki gerileyen bölgeler örneklerindeki kadar yoğun olmasa da son yıllarda başta Zonguldak, Karabük ve Ereğli gibi illerde olmak üzere sanayi gerilemeden kaynaklanan yapısal sorunlar gündeme gelmiştir. Bu bölgelerin yapısal değişimine yön vermek amacıyla DPT tarafından 1994 yılında Zonguldak-Bartın-Karabük Bölgesel Gelişme Projesi hazırlanmıştır.

8.2.4. Yeni/ Yerel Sanayi Odaklarının Ortaya Çıkması

Türkiye’de sanayinin mekansal dağılımına ilişkin gözlenen dördüncü eğilim, ülkenin çeşitli bölgelerinde yerel içsel dinamikleri ile sanayi gelişme başarısı gösteren yeni sanayi odaklarının ortaya çıkmasıdır.

Dışa açılma süreci ile birlikte ekonomide ve sanayinin örgütlenmesinde yaşanan değişimler; yerel düzeyde yatay entegrasyon sağlayabilmiş bazı KOBİ kümelerinin dinamik bir üretim organizasyonu oluşturarak, dünya piyasalarında çok uluslu şirketler ile rekabete girebildiği bir ortam yaratmıştır. Küresel rekabette yaşanan değişim; esnek ve piyasa dalgalanmalarına uyum yeteneği ve KOBİ’ler ile yerel düzeyde örgütlenebilme kapasitesi yüksek küçük ve orta boy kentleri, büyükler karşısında rekabet edebilir bir duruma getirmiştir.

Dünya’da ve Türkiye’de yeni/yerel/çevresel sanayi odakları olarak tanımlanan kentsel ekonomiler, küresel ekonomi ve rekabet anlayışında meydana gelen değişimlerin birer ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Yerel kurumların ortak hedefler doğrultusunda organize olması yanında, belirli sektörlerde uzmanlaşmış ve kendi aralarında entegrasyonu sağlamış KOBİ kümelerinin bulunduğu küçük ve orta boy kentler dünya ekonomisinde yer almaya başlamışlardır. Bu tür kentler, üretiminde uzmanlaştıkları bir ürün veya ürün grupları bazında dış rekabete girerek, içinde bulundukları ülkeleri de dışa açmada önemli bir işlev görmektedirler.

Yeni sanayi odaklarının ortaya çıkışı, küreselleşme sürecine koşut olarak uluslar arası rekabetin artması, özellikle iletim ve iletişim alanlarında yaşanan teknolojik gelişmeler ve sanayinin yeniden örgütlenmesinde yaşanan değişimden kaynaklanmaktadır. Uluslar arası rekabet baskısı büyük ölçeğe ve kitlesel üretime dayalı bir üretim modülünden, esnek ve küçük ölçekli üretim modüllerine geçişi hızlandırmıştır. Rekabet; hiyerarşik yapılarıyla ölçek ekonomileri mantığı üzerine kurulu büyük işletmeleri, anlık talep değişimleri ve dalgalanmaları karşısında zorlarken, esnek üretim süreçleri ve teknolojileri temelinde yapılanmış ve ortak bir mekanda kümelenmiş KOBİ’ler, avantajlı konuma gelmiştir. Bu tür bir sanayi örgütlenme modeline esnek uzmanlaşma denilmekte ve yerel kalkınma literatüründe önemle üzerinde durulmaktadır.

Dünyadaki gelişmelere paralel olarak benzeri eğilim Türkiye’de de yaşanmaktadır. Önceleri az gelişmiş olarak nitelendirilen ve büyük çoğunluğu kalkınmada öncelikli yöreler kapsamında yer alan bazı illerin, ülke imalat sanayii ve GSYİH oluşumuna katkılarında son

dönemlerde önemli artışlar olmuştur. Ülke'nin çeşitli bölgelerinde yer alan ve önemli ölçüde kendi iç dinamikleri ile gelişme gösteren bu illerin başında; Denizli, Gaziantep, Afyon, Çorum, Kayseri ve Kahramanmaraş gibi *yeni/yerel sanayi odağı* veya *Anadolu Kaplanları* olarak tanımlanan iller yer almaktadır. Örneğin; bu illerden Denizli'nin 1988-1997 döneminde Türkiye imalat sanayii işyerleri toplamı içerisindeki payı yüzde 1,31'den 3,75'e, istihdamı yüzde 1,25'den 3,02'ye, katma değeri ise yüzde 0,72'den 1,27'ye yükselmiştir. Gaziantep ise işyerlerinde yüzde 1,52'den 2,73'e, istihdamda yüzde 1,35'den 2,01'e, katma değerinde ise yüzde 0,78'den 0,87'ye artış gerçekleştirmiştir.

Yeni/yerel sanayi odaklarının başlıca özelliklerini şu ögeler çerçevesinde tanımlayabiliriz:

(1) Herhangi bir sanayi yoğunlaşma alanının ardbölgesi olmaması; diğer bölgelerden çevreselleşen girişimci ve sermaye yerine; kendi girişimcisi ve kaynaklarını kullanmaları,

(2) GSYİH, nüfus ve hepsinden önemlisi sanayi göstergeleri itibariyle başarılı bir gelişme performansı göstermeleri,

(3) KOBİ'ler temelinde belli başlı sektörlerde uzmanlaşmaları.

Mevcut imalat sanayii gelişmişlik sıralaması sonuçlarına göre yeni sanayi odakları olarak nitelendirdiğimiz illerin sıralamadaki konumları şöyledir: Toplam 81 il içinde Gaziantep 7'nci, Denizli 13'üncü, Kayseri 18'inci, Afyon 26'ıncı, Kahramanmaraş 27'nci ve Çorum 38'nci sırada yer almıştır.

Belirtilen illerden Gaziantep, Afyon, Kahramanmaraş ve Çorum'un imalat sanayii sıralamasındaki konumları ile genel gelişmişlik sıralamasındaki yerleri önemli farklılık göstermektedir. Söz konusu iller, genel gelişmişlik sıralamasında bulundukları yerlerden daha gerilerde bulunmaktadır. Bu durum bu dört ilde sanayi yapının nispi olarak ağırlıklı olduğunu ortaya koymaktadır.

Diğer yandan, Denizli ve Kayseri illerinin her iki sıralamadaki konumları yakın çıkmıştır. İmalat sanayii ve diğer sektörler her iki ilde daha dengeli bir dağılım sergilemektedir.

8.3. İller, Coğrafi Bölgeler ve İstatistiki Bölge Birimleri (Düzey-2) İtibariyle İmalat Sanayii Gelişmişlik Sıralaması

Geleneksel sanayi merkezleri, ardbölge iller, gerileyen sanayi bölgeleri ve yeni sanayi odakları kapsamında incelenen iller dışında yer alan ve imalat sanayii göstergeleri itibariyle dikkat çeken bellibaşlı iller şunlardır (Tablo-12):

İmalat sanayii gelişmişlik sıralaması, genel gelişmişlik sıralamasının üzerinde yer alan ve il içi sektörel dağılım itibariyle nispi olarak sanayi ağırlıklı yapı gösteren başlıca iller; Bilecik, Konya, Hatay, Kütahya, Tokat, Sivas ve Ordu'dur.

Genel gelişmişlik sıralaması itibariyle yukarılarda yeralıp, imalat sanayi sıralamasında alt sıralara gerileyen ve il içi sektörel yapılarında sanayi dışı sektörlerin önde olduğu başlıca iller ise; Eskişehir, Bolu, Balıkesir, Edirne, Antalya, Aydın, Trabzon, Nevşehir, Muğla ve Osmaniye olarak sıralanabilir. Bu illerin il-içi sektörel bileşimi tarım ve/ya turizm, ticaret gibi hizmet sektörü ağırlıklı bir yapıya sahiptir. Nitekim bu illerden bazıları tarım, turizm şehirleri veya bölgesel merkezler olarak bilinmektedir.

Coğrafi bölgeler itibariyle imalat sanayii gelişmişlik sıralamasında ise ilk sırada 1,92598 endeks değeriyle Marmara Bölgesi yer almaktadır. Marmara Bölgesini 0,4735 endeks değeriyle Ege ve 0,09228 endeks değeriyle İç Anadolu Bölgeleri izlemektedir. Belirtilen üç bölge endeks değerleri itibariyle pozitif değerler almışlardır ve Türkiye ortalamasının üstünde yer almaktadırlar (Tablo-13).

Türkiye ortalamasının altında yeralan bölgeler ise; -0,18568 endeks değeriyle 4'ncü sırada Akdeniz Bölgesi, -0,37789 endeks değeriyle 5'inci sırada Karadeniz Bölgesi, -0,86009 endeks değeriyle 6'ncı sırada yeralan Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve -1,0681 endeks değeriyle sıralamanın en sonundaki Doğu Anadolu Bölgesi'dir.

Coğrafi bölgeler itibariyle imalat sanayii sıralaması ile genel gelişmişlik sıralaması arasında fark bulunmamaktadır. Diğer bir deyişle, coğrafi bölgeler her iki sıralamada da aynı konumlarda yer almışlardır.

Düzey-2 istatistiki bölge birimlerinin imalat sanayii gelişmişlik sıralaması ile genel gelişmişlik sıralamaları arasında ise bazı farklılıklar bulunmaktadır. Bunlardan en çarpıcı

olanları tablo-14'den de izlenebileceği gibi; Kocaeli, Zonguldak, Ankara, Manisa, Hatay, Gaziantep, Aydın ve Balıkesir alt bölgeleridir.

Belirtilen alt bölgelerden Kocaeli, Zonguldak, Manisa, Hatay ve Gaziantep'in imalat sanayii gelişmişlik sıralamasındaki konumları, genel gelişmişlik sıralamasındaki konumlarının üzerinde yer almaktadır. Diğer alt bölgelerde ise tersi bir durum söz konusudur. Bu durum ilk grupta yer alan alt bölgelerde imalat sanayii sektörünün diğer sektörlerle göre nispi olarak gelişmiş olduğunu göstermektedir. İkinci grupta yer alan alt bölgelerin ise genel gelişmişlik düzeyini yükselten sektörler imalat sanayii sektörü dışında olan sektörlerdir.

TABLO-12: İMALAT SANAYİİ GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI

	İmalat Sanayi	İmalat Sanayii	Genel Gelişmişlik					KULLANILAN DEĞİŞKENLER			
	Gelişmişlik Endeksi	Sırası	Sırası	ISSANAYI	OSBPRS	KSSİŞYER	İMİŞYER	İMÇALORT	KURUGÜÇ	SANELK/N	İMKDEĞ/N
İSTANBUL	5,13730	1	1	32,15	625	2722	3543	301039	1549389	414,90	578,72
İZMİR	2,93309	2	3	20,58	1252	4947	1021	94343	1170695	1583,63	817,37
KOCAELİ	2,91789	3	4	20,32	285	960	523	61620	1244061	3086,10	2555,63
BURSA	2,69851	4	5	28,17	921	2594	768	103334	1127037	1439,35	822,04
TEKİRDAĞ	1,72171	5	7	26,22	527	1444	279	48918	278667	1832,19	1600,91
ANKARA	1,67225	6	2	13,41	13041	2526	850	59127	462069	188,90	263,96
GAZİANTEP	1,06361	7	20	21,28	757	3758	259	24980	277077	786,33	282,48
ZONGULDAK	0,88485	8	21	15,36	74	968	52	9794	866898	1943,88	178,20
BİLECİK	0,87944	9	18	19,29	315	325	56	9627	149010	2277,46	1208,26
YALOVA	0,82121	10	9	13,71	0	0	25	6185	137170	3659,88	1036,78
KONYA	0,79910	11	26	9,05	903	4409	264	18270	455687	710,40	126,96
ADANA	0,74363	12	8	14,41	473	1552	217	30939	534457	805,92	342,18
DENİZLİ	0,71366	13	12	18,98	239	664	416	40756	181837	793,11	530,20
KIRKLARELİ	0,69461	14	11	17,81	46	581	83	16159	164408	1621,87	972,62
HATAY	0,65139	15	29	8,41	126	1629	65	11452	864454	1410,73	129,71
ESKİŞEHİR	0,49727	16	6	18,93	561	920	165	20729	211064	585,46	467,27
KARABÜK	0,49350	17	27	18,71	50	261	42	7309	183632	1885,00	476,52
KAYSERİ	0,45939	18	19	16,42	457	1536	178	25078	153052	574,63	389,68
MANİSA	0,45110	19	25	11,90	274	2661	194	22552	188177	410,65	382,73
KIRIKKALE	0,34660	20	33	10,41	80	376	14	5850	208060	497,86	1494,76
MERSİN	0,26446	21	17	7,93	161	1697	152	14827	276520	623,75	474,72
SAKARYA	0,19557	22	23	12,89	126	596	154	15708	329874	322,02	346,82
BOLU	0,15701	23	14	11,11	102	917	57	8484	87776	1083,78	532,69
BALIKESİR	0,14907	24	15	8,63	368	1850	97	12666	269197	491,30	205,40
ÇANAKKALE	0,03271	25	24	9,19	149	756	29	5125	125926	1045,42	446,85
AFYON	-0,02268	26	44	6,41	431	2536	104	6161	138472	219,64	140,26
K.MARAŞ	-0,02970	27	48	9,84	146	1893	68	8054	76961	500,43	92,06
SAMSUN	-0,03074	28	32	6,86	258	2322	96	8340	154069	310,28	83,37
UŞAK	-0,07327	29	30	14,91	804	483	67	5684	53252	476,52	96,87
EDİRNE	-0,17456	30	16	9,01	63	880	51	5298	91675	517,20	191,60
KÜTAHYA	-0,20786	31	40	9,89	148	817	50	8096	121940	210,98	111,97
ISPARTA	-0,22555	32	28	8,34	85	1046	48	4033	54382	506,11	142,68
ANTALYA	-0,23011	33	10	5,50	195	2151	55	5183	70873	193,20	48,87
AYDIN	-0,23214	34	22	7,54	232	1305	89	7706	61683	238,96	104,08
DÜZCE	-0,23953	35	45	12,28	84	50	71	5974	47462	280,90	233,24
KARAMAN	-0,25108	36	35	11,14	207	728	23	5069	26756	267,04	141,86
MALATYA	-0,25416	37	41	6,24	164	1437	50	8101	61292	294,78	122,80
ÇORUM	-0,25511	38	46	7,35	155	1327	87	5028	70714	220,97	93,74
ELAZIĞ	-0,25608	39	36	6,01	122	1049	24	3818	50802	876,80	85,45
RİZE	-0,30567	40	37	9,44	0	336	57	8890	56708	149,20	224,18
BÜRDÜR	-0,31595	41	31	8,31	50	1113	43	2574	23042	228,12	117,94
TOKAT	-0,33017	42	61	4,91	295	1332	42	4798	56906	109,01	220,67
SİVAS	-0,37590	43	53	5,43	202	1586	16	4314	35716	108,34	48,16
KASTAMONU	-0,38758	44	51	6,32	80	1086	34	3433	37521	198,08	85,94
KIRŞEHİR	-0,39555	45	42	5,93	190	1287	8	1181	53067	190,90	46,09
NİĞDE	-0,41541	46	49	5,27	425	600	12	2484	45368	409,75	150,46
ORDU	-0,41866	47	62	4,22	117	1110	50	4319	69259	207,40	68,12
TRABZON	-0,45081	48	38	5,33	104	854	68	5402	41676	65,27	78,77
NEVŞEHİR	-0,45262	49	34	4,97	0	889	30	1792	27770	144,87	185,09
MUĞLA	-0,47737	50	13	5,95	59	528	28	1984	98250	178,26	15,56
AMASYA	-0,49158	51	39	5,80	85	840	23	1897	31825	209,77	-17,06
YOZGAT	-0,50412	52	64	3,70	110	1291	18	1630	8672	144,20	39,50
DIYARBAKIR	-0,52514	53	63	3,82	280	1163	33	1745	20987	34,72	16,80
BARTIN	-0,53676	54	55	7,90	36	0	17	1078	19023	168,83	76,62
AKSARAY	-0,53861	55	56	5,67	137	806	27	980	8343	32,61	22,71
GİRESUN	-0,53911	56	50	5,07	49	597	30	3071	38834	53,25	59,89
OSMANİYE	-0,54708	57	47	6,86	62	529	10	661	5212	23,82	50,88
ŞANLIURFA	-0,54881	58	68	3,47	286	1205	33	1338	5326	7,97	15,63
ERZURUM	-0,55320	59	60	3,71	88	1064	22	1812	16673	42,29	28,30
ADİYAMAN	-0,58467	60	65	4,80	86	350	12	1849	35028	158,12	37,97
ÇANKIRI	-0,59023	61	59	5,23	86	152	15	1566	16108	78,91	141,68
BATMAN	-0,60612	62	70	5,97	33	250	4	566	11037	41,55	64,46
SİNOP	-0,60899	63	57	5,33	72	400	22	688	15246	48,40	13,32
KİLİS	-0,63076	64	54	7,49	50	0	1	*	*	*	*
ERZİNCAN	-0,65372	65	58	4,17	256	223	12	1503	16493	55,81	27,87
ARTVİN	-0,65720	66	43	5,39	0	0	7	1377	6835	48,40	63,11
VAN	-0,66403	67	75	2,46	44	639	13	1552	21227	25,59	16,99
MARDİN	-0,71096	68	72	2,37	160	190	16	725	27553	87,42	17,52
SİİRT	-0,72349	69	73	2,58	81	128	1	*	*	*	*
KARS	-0,73619	70	67	2,17	68	54	6	968	23854	125,33	23,95
GÜMÜŞHANE	-0,74008	71	71	2,60	0	332	2	*	*	*	*
AGRI	-0,74568	72	80	1,46	0	412	6	826	9870	24,57	13,92
BITLİS	-0,74993	73	79	2,28	0	266	2	*	*	*	*
İĞDIR	-0,75933	74	69	2,20	0	317	1	*	*	*	*
BİNGÖL	-0,78520	75	76	1,40	37	281	1	*	*	*	*
MUŞ	-0,78610	76	81	1,54	56	143	2	*	*	*	*
BAYBURT	-0,79701	77	66	2,27	0	0	4	90	1107	4,90	5,20
TUNCELİ	-0,80422	78	52	1,81	36	44	1	*	*	*	*
HAKKARİ	-0,81571	79	77	1,35	0	100	2	*	*	*	*
SİRNAK	-0,81602	80	78	1,85	0	0	0	0	0	0,00	0,00
ARDAHAN	-0,82060	81	74	1,06	0	132	1	*	*	*	*

TABLO-13: COĞRAFİ BÖLGELERE GÖRE İMALAT SANAYİİ GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI

	İmalat Sanayii Gelişmişlik Endeksi	İmalat Sanayii Sırası	Genel Gelişmişlik Sırası
MARMARA	1,92598	1	1
EGE	0,47350	2	2
İÇ ANADOLU	0,09228	3	3
AKDENİZ	-0,18568	4	4
KARADENİZ	-0,37789	5	5
G.DOĞU ANADOLU	-0,86009	6	6
DOĞU ANADOLU	-1,06810	7	7

				KULLANILAN DEĞİŞKENLER			
İSSANAYİ	OSBPRS	KSSİŞYER	İMİŞYER	İMÇALORT	KURUGÜÇ	SANELK/N	İMKDEG/N
25,67	3425	12708	5608	585679	5466414	871,82	755,71
13,84	3439	13941	1969	187282	2014306	822,84	449,40
10,55	16399	17106	1620	148070	1711732	348,30	251,46
8,78	1298	11610	658	77723	1905901	626,31	216,25
7,29	1561	12732	761	80118	1786457	371,35	128,16
7,06	1733	7044	359	31576	381183	195,57	73,09
3,26	871	6161	143	20040	212085	146,46	37,85

TABLO-14: İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİ DÜZEY-2'YE GÖRE İMALAT SANAYİİ GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI

ALT BÖLGELER	İmalat Sanayii Gelişmişlik Endeksi	İmalat Sanayii Sırası	Genel Gelişmişlik Sırası	KULLANILAN DEĞİŞKENLER							
				İSSANAYİ	OSBPRS	KSSİŞYER	İMİŞYER	İMÇALORT	KURUGÜÇ	SANELK/N	İMKDEG/N
İstanbul	2,73351	1	1	32,15	625	2722	3543	301039	1549389	414,90	578,72
Kocaeli	1,87255	2	5	15,82	597	2523	830	97971	1846343	1827,93	1375,98
Bursa	1,7394	3	4	25,56	1797	3839	989	133690	1487111	1293,93	764,06
İzmir	1,49903	4	3	20,58	1252	4947	1021	94343	1170695	1583,63	817,37
Tekirdağ	0,95235	5	6	19,03	636	2905	413	70375	534750	1390,38	1029,73
Zonguldak	0,36102	6	11	14,34	160	1229	111	18181	1069553	1611,96	225,47
Adana	0,22718	7	7	11,05	634	3249	369	45766	810977	719,99	404,70
Ankara	0,21102	8	2	13,41	13041	2526	850	59127	462069	188,90	263,96
Manisa	-0,00304	9	12	10,31	1657	6497	415	42493	501841	323,78	229,71
Hatay	-0,0276	10	15	8,72	334	4051	143	20167	946627	840,26	102,49
Gaziantep	-0,07627	11	14	14,89	893	4108	272	26968	312725	549,31	191,35
Aydın	-0,12057	12	8	10,87	530	2497	533	50446	341770	408,91	222,87
Konya	-0,14008	13	13	9,27	1110	5137	287	23339	482443	666,13	128,45
Balıkesir	-0,26052	14	10	8,82	517	2606	126	17791	395123	658,46	278,24
Kayseri	-0,34733	15	16	9,18	769	4413	212	31022	197440	316,05	190,75
Kırıkkale	-0,37419	16	17	6,28	832	3958	91	12287	342608	260,06	416,16
Samsun	-0,43127	17	18	6,29	793	5821	248	20063	313514	224,70	111,11
Antalya	-0,61129	18	9	6,36	330	4310	146	11790	148297	261,35	75,35
Trabzon	-0,63948	19	19	5,26	270	3229	214	23205	214278	108,73	84,30
Malatya	-0,67242	20	20	5,14	359	2811	76	12028	114385	425,14	87,21
Kastamonu	-0,82506	21	21	5,74	238	1638	71	5687	68875	122,36	84,44
Şanlıurfa	-0,9494	22	23	3,64	566	2368	66	3083	26313	20,96	16,20
Erzurum	-0,97722	23	22	3,71	344	1287	38	3405	34273	42,77	26,53
Mardin	-1,01927	24	24	3,07	274	568	21	1525	42145	68,56	28,30
Van	-1,05424	25	26	2,05	100	1148	19	2857	30594	17,73	13,92
Ağrı	-1,0668	26	25	1,72	68	915	14	1840	33940	46,79	13,26

IX. SAĞLIK SEKTÖRÜNÜN MEKANSAL DAĞILIMI

Bu bölümde sağlık sektörünün; iller, istatistiki bölge birimleri düzey-2 ve coğrafi bölgeler itibarıyla mekansal dağılımı ve gelişmişlik düzeyi analiz edilmektedir.

Sağlık sektörünün gelişmişlik sıralamasında beş sağlık değişkeni, veri seti olarak kullanılmıştır. Tümü 2000 yılı verilerini içeren sağlık sektörü değişkenleri ve kodları sırasıyla şunlardır: Bebek Ölüm Oranı (BEBÖLÜM), Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı (HEKONB), Onbin Kişiye Düşen Diş Hekim Sayısı (DİŞHONB), Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı (ECZEONB) ve Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı (YATKONB)'dır. Değişken birimleri ise Bebek Ölüm Oranında “binde”, diğer dört değişkende ise “adet”tir (Tablo-15).

Coğrafi bölgelere göre sağlık sektörünün gelişmişlik sıralaması, gelişmişlik düzeyine göre sırasıyla şöyledir: İlk sırada Marmara Bölgesi yer almaktadır. Diğer bölgeler ise, İç Anadolu, Ege, Akdeniz, Karadeniz, Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu olarak sıralanmaktadır (Tablo-16). Bölgelerin sağlık sektörü gelişmişlik sıralaması ile genel gelişmişlik sıralaması karşılaştırıldığında, İç Anadolu ve Ege Bölgeleri'nin sıralamalarda yer değiştirdiği görülmektedir. Tablodan da izlenebileceği gibi, 58 adet sosyal ve ekonomik değişkeni baz alan genel gelişmişlik sıralaması itibarıyla Ege Bölgesi ikinci, İç Anadolu Bölgesi üçüncü sırada yer alırken; beş adet sağlık değişkeni bazında yapılan sağlık sektörü sıralamasında İç Anadolu Bölgesi ikinci sıraya yükselmekte, Ege Bölgesi ise üçüncü sıraya düşmektedir.

İç Anadolu Bölgesi'nin sağlık sektörü itibarıyla ikinci sıraya yükselmesinin temel nedeni Türkiye'nin en önemli sağlık merkezi olan Başkent Ankara'dır. Sağlık sektörünün iller bazındaki gelişmişlik sıralamasında ilk sırada Ankara yer almaktadır (Tablo-15).

Düzy-2 istatistiki bölge birimlerinin sağlık sektörü gelişmişlik sıralamaları ile aynı bölgelerin genel gelişmişlik sıralamaları arasında farklılıklar gözlenmektedir. Bunlardan ilki İstanbul ve Ankara alt bölgelerinin her iki sıralamada yer değiştirmesidir. Genel gelişmişlik sıralamasında İstanbul alt bölgesi 1'nci sırada, Ankara alt bölgesi 2'nci sırada yer alırken; sağlık sektörü sıralamasında iki alt bölge yer değiştirmektedir (tablo-17).

Genel gelişmişlik sıralamalarında alt sıralarda iken, sağlık sektörü gelişmişlik sıralamasında üst sıralarda yer alan başlıca alt bölgeler; Antalya, Aydın, Trabzon, Kastamonu ve Malatya alt bölgeleridir. Belirtilen bölgeler sağlık sektörü yatırımları ile hekim, diş hekimi ve eczacı gibi sağlık personeli tercihleri açısından geçmiş dönemlerde önemli bir performansa sahip olmuşlardır.

Diğer yandan genel gelişmişlik sıralamasında daha üst sıralarda iken, sağlık sektörü gelişmişlik sıralamasında alt sıralarda yer alan başlıca alt bölgeler ise; Kocaeli, Konya, Gaziantep ve Hatay alt bölgeleridir. Bu alt bölgelerde sanayi ve tarım gibi sektörlerde yaşanan gelişme aynı oranda sağlık sektörüne yansımamıştır. Belirtilen bölgeler sağlık sektörü yatırımları ile hekim, diş hekimi ve eczacı gibi sağlık personeli tercihleri açısından geçmiş dönemlerde nispi olarak düşük bir performansa sahip olmuşlardır.

İller düzeyindeki sıralama sonuçları ise genel hatlarıyla şöyle özetlenebilir (Tablo-15): Genel gelişmişlik sıralamalarında alt sıralarda iken, sağlık sektörü gelişmişlik sıralamasında üst sıralarda yer alan başlıca iller; Isparta, Bolu, Edirne, Aydın, Elazığ, Burdur, Trabzon, Samsun, Kastamonu, Kırşehir ve Malatya'dır. Belirtilen iller sağlık sektörü yatırımları ile hekim, diş hekimi ve eczacı gibi sağlık personeli tercihleri açısından geçmiş dönemlerde önemli bir performansa sahip olmuşlardır.

Genel gelişmişlik sıralamasında daha üst sıralarda iken, sağlık sektörü gelişmişlik sıralamasında alt sıralarda yer alan başlıca iller ise; Bursa, Adana, Kocaeli, Yalova, Kayseri, Tekirdağ, Gaziantep, Bilecik, Karabük ve Mersin'dir. Belirtilen illerde sanayi ve tarım gibi sektörlerde yaşanan gelişme aynı oranda sağlık sektörüne yansımamıştır. Ayrıca sözkonusu iller; sağlık sektörü yatırımları ile hekim, diş hekimi ve eczacı gibi sağlık personeli tercihleri açısından geçmiş dönemlerde nispi olarak düşük bir performansa sahip olmuşlardır.

Tablolardan da izlenebileceği gibi, iller ve düzey-2 istatistiki bölge birimlerinin genel gelişmişlik düzeyleri ile sağlık sektörü gelişmişlik düzeyleri karşılaştırıldığında yöreler arasında sağlık sektörünün performansı açısından önemli ölçüde gelişmişlik farklılıklarının olduğu gözlenmektedir. Aynı yöre içerisindeki diğer sektörler ile karşılaştırıldığında, bazı yörelerde sağlık sektöründe nispi olarak bir doygunluğa erişildiği, bazı yörelerde ise ciddi bir sağlık sektörü yetersizliği olduğu görülmektedir. Sağlık sektörü yatırımları ve personel atamaları gibi sağlık politikalarının mevcut sonuçlar göz önünde bulundurularak yapılması, bölgeler arasında ortaya çıkan sağlık sektörü gelişmişlik farklılıklarının ortadan kaldırılmasında önemli bir adım olacaktır.

TABLO-15: SAĞLIK SEKTÖRÜ GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI

	SAĞLIK		Genel Gelişmişlik Sırası
	Gelişmişlik Endeksi	Sırası	
ANKARA	3,73885	1	2
İZMİR	2,57727	2	3
İSTANBUL	2,56186	3	1
İSPARTA	1,83762	4	28
ESKİŞEHİR	1,76978	5	6
BOLU	1,71992	6	14
EDİRNE	1,54585	7	16
ANTALYA	1,19478	8	10
DENİZLİ	1,06159	9	12
MUĞLA	1,02883	10	13
AYDIN	0,98567	11	22
ELAZIĞ	0,80175	12	36
BALIKESİR	0,76233	13	15
BURDUR	0,74961	14	31
KIRKLARELİ	0,70599	15	11
BURSA	0,70374	16	5
ÇANAKKALE	0,69737	17	24
ADANA	0,68863	18	8
ZONGULDAK	0,54247	19	21
TRABZON	0,53537	20	38
SAMSUN	0,51554	21	32
MANİSA	0,50740	22	25
UŞAK	0,46729	23	30
KASTAMONU	0,44689	24	51
KOCAELİ	0,41123	25	4
KİRŞEHİR	0,31511	26	42
NEVŞEHİR	0,26219	27	34
RİZE	0,19942	28	37
ARTVİN	0,13761	29	43
KONYA	0,13386	30	26
SAKARYA	0,11170	31	23
YALOVA	0,11005	32	9
KAYSERİ	0,10705	33	19
KIRIKKALE	0,03905	34	33
TEKİRDAĞ	0,00775	35	7
MALATYA	-0,00397	36	41
GAZİANTEP	-0,00510	37	20
TUNCELİ	-0,07081	38	52
BİLECİK	-0,10706	39	18
GİRESUN	-0,12725	40	50
KARAMAN	-0,13581	41	35
ÇORUM	-0,15435	42	46
BARTIN	-0,16002	43	55
ÇANKIRI	-0,18099	44	59
KARABÜK	-0,19979	45	27
NİĞDE	-0,20562	46	49
SİNOP	-0,20627	47	57
SİVAS	-0,22259	48	53
AFYON	-0,25151	49	44
AMASYA	-0,26845	50	39
MERSİN	-0,29239	51	17
AKSARAY	-0,31125	52	56
GÜMÜŞHANE	-0,35139	53	71
KÜTAHYA	-0,35744	54	40
HATAY	-0,39035	55	29
ERZİNCAN	-0,40295	56	58
ORDU	-0,41806	57	62
ERZURUM	-0,42699	58	60
K.MARAŞ	-0,48975	59	48
KİLİS	-0,65089	60	54
DIYARBAKIR	-0,68696	61	63
OSMANIYE	-0,70300	62	47
ŞANLIURFA	-0,76661	63	68
TOKAT	-0,76908	64	61
YOZGAT	-0,79297	65	64
ADİYAMAN	-0,86615	66	65
BAYBURT	-0,87113	67	66
DÜZCE	-0,95200	68	45
SİİRT	-0,99157	69	73
KARS	-1,06279	70	67
MARDİN	-1,11637	71	72
BİNGÖL	-1,13607	72	76
VAN	-1,23070	73	75
BİTLİS	-1,24564	74	79
İĞDIR	-1,31338	75	69
ŞIRNAK	-1,34016	76	78
BATMAN	-1,42375	77	70
MUŞ	-1,54313	78	81
AĞRI	-1,56682	79	80
HAKKARİ	-1,59302	80	77
ARDAHAN	-1,61906	81	74

KULLANILAN DEĞİŞKENLER				
BEBÖLÜM	HEKONB	DİŞONB	ECZEONB	YATKONB
36	31,57	6,04	4,47	37,71
40	22,71	4,57	4,73	29,01
39	20,58	4,77	4,38	34,14
32	14,44	2,49	2,80	53,15
40	15,86	2,85	3,70	41,20
38	10,53	1,88	5,47	43,97
38	19,50	2,38	3,20	30,95
32	12,83	2,97	3,84	16,42
39	12,25	3,04	3,95	16,52
35	11,34	2,54	4,01	18,72
39	12,44	2,71	3,84	17,38
39	14,03	1,05	2,02	40,50
41	9,14	2,42	3,56	24,01
33	9,97	1,75	2,92	27,84
34	9,07	1,89	3,53	21,92
39	12,28	2,11	3,08	19,93
34	8,93	2,15	3,40	20,50
44	14,14	1,30	3,40	24,04
45	9,63	1,97	2,89	28,18
31	11,29	1,39	2,08	25,97
48	13,87	1,22	2,84	27,14
41	9,88	1,90	3,06	21,89
42	8,87	2,23	3,16	19,24
44	8,76	1,15	2,29	39,90
42	11,03	2,11	2,70	17,23
35	9,12	1,42	2,69	19,74
43	9,07	1,65	3,13	17,71
32	7,11	1,28	2,49	20,99
43	10,16	0,94	1,77	30,22
35	8,20	1,51	2,57	14,99
42	7,10	1,97	2,53	18,14
43	11,15	2,91	1,19	11,86
42	11,72	0,28	2,58	23,30
34	11,60	1,10	1,54	15,91
39	9,53	0,37	3,08	16,74
35	10,54	1,22	1,58	15,95
44	7,52	1,14	2,84	19,65
36	9,40	0,53	2,14	18,70
42	8,75	1,24	2,32	14,82
38	5,82	1,03	2,14	21,86
48	9,17	1,52	2,59	11,92
51	7,45	0,97	2,38	25,61
42	9,28	1,57	1,30	17,48
37	6,99	0,85	2,15	17,75
38	9,28	0,71	0,80	26,34
47	7,70	1,12	2,44	17,52
57	8,42	1,15	2,35	24,38
53	11,11	0,34	1,51	30,10
45	7,69	0,30	2,34	23,57
47	7,12	1,23	2,71	12,73
45	7,87	0,44	2,62	17,26
48	8,76	0,93	2,37	14,01
32	7,11	0,64	1,23	17,38
40	5,98	0,70	2,02	18,31
38	5,84	0,36	2,79	11,94
37	6,60	0,60	1,39	19,60
37	5,67	0,48	2,01	16,64
65	12,31	0,52	1,00	31,63
37	6,29	1,01	1,62	10,48
48	9,94	0,78	0,52	16,56
57	7,02	0,35	1,89	21,13
36	6,02	1,46	0,57	7,08
37	4,28	0,35	1,86	8,76
45	5,37	0,34	1,50	16,09
45	5,24	0,64	1,44	12,89
42	4,95	0,35	1,41	11,46
44	7,19	0,51	0,92	10,27
50	6,36	0,92	0,16	17,02
63	4,48	0,34	2,88	10,81
65	5,08	0,68	2,15	11,54
43	3,47	0,20	1,49	6,74
60	5,12	0,39	1,14	16,95
61	6,03	0,44	0,83	14,13
52	3,58	0,51	0,87	11,19
52	5,81	0,53	0,53	5,93
51	3,48	0,42	1,05	6,09
50	3,83	0,61	0,46	4,69
55	2,76	0,22	0,75	7,94
58	2,38	0,30	1,19	5,30
55	3,55	0,21	0,51	6,34
77	5,98	0,52	0,67	12,34

TABLO-16: COĞRAFİ BÖLGELERE GÖRE SAĞLIK SEKTÖRÜ GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI

	SAĞLIK	SAĞLIK	Genel Gelişmişlik
	Gelişmişlik Endeksi	Sırası	Sırası
MARMARA	1,22201	1	1
İÇ ANADOLU	0,80817	2	3
EGE	0,78625	3	2
AKDENİZ	-0,02614	4	4
KARADENİZ	-0,27721	5	5
G.DOĞU ANADOLU	-1,24992	6	6
DOĞU ANADOLU	-1,26316	7	7

KULLANILAN DEĞİŞKENLER				
BEBÖLÜM	HEKONB	DİŞHONB	ECZEONB	YATKONB
39	16,43	3,60	3,80	28,18
42	17,22	2,86	3,12	26,29
40	14,81	2,93	3,80	23,13
37	10,06	1,39	2,85	18,88
42	8,73	1,08	2,22	23,65
48	5,49	0,52	1,85	13,26
53	7,54	0,61	1,21	17,87

TABLO-17: İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİ DÜZEY-2'YE GÖRE SAĞLIK SEKTÖRÜ GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI

	SAĞLIK Gelişmişlik Endeksi	SAĞLIK Sırası	Genel Gelişmişlik Sırası	KULLANILAN DEĞİŞKENLER				
				BEBÖLÜM	HEKONB	DİŞHONB	ECZEONB	YATKONB
Ankara Alt Bölgesi	2,68523	1	2	36	31,57	6,04	4,47	37,71
İstanbul Alt Bölgesi	1,82281	2	1	39	20,58	4,77	4,38	34,14
İzmir Alt Bölgesi	1,77721	3	3	40	22,71	4,57	4,73	29,01
Antalya Alt Bölgesi	0,90895	4	9	32	12,87	2,75	3,53	25,17
Aydın Alt Bölgesi	0,59552	5	8	38	12,06	2,77	3,93	17,47
Bursa Alt Bölgesi	0,49648	6	4	40	12,89	2,22	3,17	24,57
Balıkesir Alt Bölgesi	0,47158	7	10	38	9,08	2,34	3,51	22,95
Tekirdağ Alt Bölgesi	0,36577	8	6	37	12,38	1,34	3,23	22,22
Zonguldak Alt Bölgesi	0,02393	9	11	42	9,49	1,62	2,15	25,86
Kocaeli Alt Bölgesi	-0,04899	10	5	43	9,35	1,96	2,54	19,79
Adana Alt Bölgesi	-0,05227	11	7	45	11,18	0,90	3,03	20,85
Manisa Alt Bölgesi	-0,10894	12	12	42	8,35	1,25	2,66	21,29
Trabzon Alt Bölgesi	-0,10900	13	19	36	7,97	0,99	2,05	21,80
Kastamonu Alt Bölgesi	-0,12935	14	21	46	8,12	1,06	2,26	29,01
Malatya Alt Bölgesi	-0,20240	15	20	43	10,83	1,01	1,69	24,14
Kırıkkale Alt Bölgesi	-0,25714	16	17	41	9,30	1,21	2,38	16,70
Konya Alt Bölgesi	-0,26714	17	13	42	8,30	1,51	2,57	14,68
Samsun Alt Bölgesi	-0,32826	18	18	48	9,43	0,93	2,36	22,03
Kayseri Alt Bölgesi	-0,45330	19	16	47	9,77	0,40	1,95	22,51
Erzurum Alt Bölgesi	-0,51041	20	22	49	10,60	0,54	1,09	27,27
Gaziantep Alt Bölgesi	-0,52266	21	14	45	6,87	0,87	2,27	16,95
Hatay Alt Bölgesi	-0,60588	22	15	37	6,04	0,78	1,98	10,58
Şanlıurfa Alt Bölgesi	-0,87898	23	23	47	5,61	0,35	1,88	14,77
Mardin Alt Bölgesi	-1,44472	24	24	52	3,72	0,37	1,34	6,68
Van Alt Bölgesi	-1,52357	25	26	56	4,48	0,38	0,78	11,17
Ağrı Alt Bölgesi	-1,70446	26	25	63	4,06	0,47	1,31	7,96

X. EĞİTİM SEKTÖRÜNÜN MEKANSAL DAĞILIMI

Bu bölümde de eğitim sektörünün; iller, istatistiki bölge birimleri düzey-2 ve coğrafi bölgeler itibarıyla mekansal dağılımı ve gelişmişlik düzeyi analiz edilmektedir.

Eğitim sektörünün gelişmişlik sıralamasında altı adet eğitim değişkeni veri seti olarak kullanılmıştır. Eğitim sektörü değişkenleri ve kodları sırasıyla şunlardır: Okur-Yazar Nüfus Oranı (OKURYZR), Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı (OKYZKAD), Üniversite Bitirenlerin 22 ve üstü yaş Nüfusa Oranı (ÜNİVERS), İlköğretimde Okullaşma Oranı (OKULİLK), Liseler Okullaşma Oranı (OKULLİS) ile Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı (OKULMSL)'dir. İlk üç değişken 2000 yılı verilerini, diğer üç değişken ise 2000-2001 eğitim-öğretim dönemi verilerini içermektedir. Tüm değişkenlerin birimleri ise “yüzde” oranıdır (Tablo-18).

Coğrafi bölgelere göre eğitim sektörünün gelişmişlik sıralamasına göre ilk sırada Marmara Bölgesi yer almakta, bunu İç Anadolu, Ege, Akdeniz, Karadeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri izlemektedir (Tablo-19). Bölgelerin eğitim sektörü gelişmişlik sıralaması ile genel gelişmişlik sıralaması karşılaştırıldığında, İç Anadolu ve Ege Bölgeleri'nin sağlık sektörü sıralamasında olduğu gibi, sıralamalarda yer değiştirdiği görülmektedir. Tablodan da izlenebileceği gibi, 58 adet sosyal ve ekonomik değişkeni baz alan genel gelişmişlik sıralaması itibarıyla Ege Bölgesi ikinci, İç Anadolu Bölgesi üçüncü sırada yer alırken; altı adet eğitim değişkeni bazında yapılan eğitim sektörü sıralamasında İç Anadolu Bölgesi ikinci sıraya yükselmekte, Ege Bölgesi ise üçüncü sıraya düşmektedir.

İç Anadolu Bölgesi'nin eğitim sektörü itibarıyla ikinci sıraya yükselmesinin temel nedeni, sağlık sektöründe olduğu gibi Türkiye'nin en önemli eğitim merkezi olan Başkent Ankara'nın bölgede yer almasıdır. Eğitim sektörünün iller bazındaki gelişmişlik sıralamasında da ilk sırada Başkent Ankara yer almaktadır (Tablo-18). Ankara hem sağlık, hem de eğitim sektörlerinde Türkiye'nin en gelişmiş merkezi durumundadır.

Tablo-19'dan da izlenebileceği gibi, yer değiştiren diğer iki bölge ise Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'dir. Genel gelişmişlik sıralamasında Güneydoğu Anadolu Bölgesi 6'ncı, Doğu Anadolu Bölgesi 7'nci sıralarda yer alırken; eğitim sektörü sıralamasında iki bölge yer değiştirmektedir.

İstatistiki bölge birimlerinin düzey-2'ye göre eğitim sektörü gelişmişlik sıralamaları ile aynı bölgelerin genel gelişmişlik sıralamaları arasında da farklılıklar gözlenmektedir. Bunlardan ilki İstanbul ve Ankara alt bölgelerinin her iki sıralamada yer değiştirmesidir. Genel gelişmişlik sıralamasında İstanbul alt bölgesi 1'nci sırada, Ankara alt bölgesi 2'nci sırada yer alırken; eğitim sektörü sıralamasında iki alt bölge yer değiştirmektedir (Tablo-20).

Genel gelişmişlik sıralamalarında alt sıralarda iken, eğitim sektörü gelişmişlik sıralamasında üst sıralarda yer alan başlıca alt bölgeler; Balıkesir, Hatay, Samsun, Kayseri, Malatya ve Ağrı'dır. Belirtilen bölgelerin eğitim sektörü yatırımları ile genel eğitim düzeyleri açısından geçmiş dönemlerde önemli bir performansa sahip olduğu belirtilebilir.

Diğer yandan genel gelişmişlik sıralamasında daha üst sıralarda iken, eğitim sektörü gelişmişlik sıralamasında alt sıralarda yer alan başlıca alt bölgeler ise; Adana, Manisa, Konya, Gaziantep, Trabzon ve Şanlıurfa alt bölgeleridir. Bu alt bölgelerde sanayi ve tarım gibi sektörlerde yaşanan gelişme, aynı oranda eğitim sektörüne yansımamıştır. Belirtilen bölgelerin eğitim sektörü yatırımları ile genel eğitim düzeyleri açısından geçmiş dönemlerde nispi olarak düşük bir performansa sahip olduğu gözlenmektedir.

Tablo-18 temel alınarak iller düzeyindeki sıralama sonuçları aşağıda özetlenmiştir: İlk grupta genel gelişmişlik sıralamalarında alt sıralarda iken, eğitim sektörü gelişmişlik sıralamasında üst sıralarda yer alan iller bulunmaktadır. Bunların başlıcaları; Muğla, Karabük, Çanakkale, Burdur, Artvin, Tunceli, Düzce, Amasya, Kırşehir, Osmaniye, Bartın, Erzincan, Bayburt ve Ardahan'dır. Belirtilen iller eğitim sektörü yatırımları ile genel eğitim düzeyleri açısından geçmiş dönemlerde önemli bir performansa sahip olmuşlardır.

İkinci grupta ise genel gelişmişlik sıralamasında daha üst sıralarda iken, eğitim sektörü gelişmişlik sıralamasında alt sıralarda yer alan illerin başlıcaları ise; Adana, Denizli, Mersin, Aydın, Manisa, Nevşehir, Elazığ, Konya, Gaziantep, Afyon, Kastamonu ve Diyarbakır'dır. Belirtilen illerde sanayi ve tarım gibi diğer sektörlerde yaşanan gelişme aynı oranda eğitim sektörüne yansımamıştır. Ayrıca söz konusu iller; eğitim sektörü yatırımları ile genel eğitim düzeyleri açısından geçmiş dönemlerde nispi olarak düşük bir performansa sahip olmuşlardır.

Sonuç olarak belirtmelidir ki, iller ve istatistiki bölge birimleri düzey-2 bazında genel gelişmişlik düzeyleri ile eğitim sektörü gelişmişlik düzeyleri karşılaştırıldığında, yöreler arasında, eğitim sektörünün performansı açısından önemli ölçüde gelişmişlik farklılıklarının olduğu gözlenmektedir. Aynı yöre içindeki diğer sektörler ile karşılaştırıldığında, bazı

yörelerde eğitim sektöründe nispi olarak bir doygunluğa erişildiği, bazı yörelerde ise ciddi bir eğitim sektörü yetersizliği olduğu görülmektedir. Eğitim sektörü yatırımları ve personel atamalarını da içine alan eğitim politikalarının, mevcut sonuçlar gözönünde bulundurularak yapılması, bölgeler arasında ortaya çıkan eğitim sektörü gelişmişlik farklılıklarının ortadan kaldırılmasında önemli bir adım olacaktır.

TABLO-18: EĞİTİM SEKTÖRÜ GELİŞİMİŞLİK SIRALAMASI

İller	Eğitim Sektörü Gelişmişlik Endeksi	Eğitim Sektörü		Genel Gelişmişlik	
		Sırası		Sırası	
ANKARA	2,44401	1		2	
İSTANBUL	1,68865	2		1	
ESKİŞEHİR	1,62770	3		6	
YALOVA	1,62476	4		9	
İZMİR	1,60369	5		3	
MUĞLA	1,26443	6		13	
KIRKLARELİ	1,25311	7		11	
TEKİRDAĞ	1,24269	8		7	
ANTALYA	1,12285	9		10	
KOCAELİ	1,12223	10		4	
BURSA	1,08953	11		5	
EDİRNE	1,08879	12		16	
BİLECİK	0,88374	13		18	
KARABÜK	0,80729	14		27	
ÇANAKKALE	0,79865	15		24	
BALIKESİR	0,79050	16		15	
KAYSERİ	0,76235	17		19	
BOLU	0,66564	18		14	
ADANA	0,65514	19		8	
BURDUR	0,64859	20		31	
ARTVİN	0,62517	21		43	
ZONGULDAK	0,60236	22		21	
SAKARYA	0,57487	23		23	
DENİZLİ	0,53730	24		12	
TUNCELİ	0,52001	25		52	
MERSİN	0,49262	26		17	
UŞAK	0,48420	27		30	
ISPARTA	0,47205	28		28	
DÜZCE	0,44435	29		45	
AYDIN	0,43226	30		22	
AMASYA	0,41799	31		39	
SAMSUN	0,38552	32		32	
HATAY	0,32248	33		29	
KIRŞEHİR	0,21965	34		42	
KIRIKKALE	0,20801	35		33	
OSMANIYE	0,20135	36		47	
MANİSA	0,17720	37		25	
KARAMAN	0,15715	38		35	
MALATYA	0,13728	39		41	
RİZE	0,13591	40		37	
KÜTAHYA	0,12106	41		40	
NEVŞEHİR	0,09173	42		34	
ELAZIĞ	0,05993	43		36	
TRABZON	0,05559	44		38	
KONYA	-0,00357	45		26	
BARTIN	-0,02405	46		55	
NİĞDE	-0,07675	47		49	
ERZİNCAN	-0,13383	48		58	
KİLİS	-0,15697	49		54	
ÇORUM	-0,16229	50		46	
SİVAS	-0,17222	51		53	
SINOP	-0,21488	52		57	
GAZİANTEP	-0,25099	53		20	
K.MARAŞ	-0,27060	54		48	
AFYON	-0,31184	55		44	
BAYBURT	-0,38025	56		66	
AKSARAY	-0,38403	57		56	
ÇANKIRI	-0,39150	58		59	
KARS	-0,42220	59		67	
KASTAMONU	-0,42861	60		51	
TOKAT	-0,45162	61		61	
ERZURUM	-0,47646	62		60	
ARDAHAN	-0,53907	63		74	
ĞİRESUN	-0,58885	64		50	
YOZGAT	-0,59270	65		64	
ADİYAMAN	-0,60197	66		65	
ORDU	-0,65055	67		62	
İĞDIR	-0,67544	68		69	
GÜMÜŞHANE	-0,88067	69		71	
HAKKARİ	-1,40353	70		77	
BİNGÖL	-1,40464	71		76	
BATMAN	-1,46186	72		70	
DIYARBAKIR	-1,50337	73		63	
MARDİN	-1,58331	74		72	
SİİRT	-1,60835	75		73	
BİTLİS	-1,89867	76		79	
VAN	-2,02211	77		75	
ŞANLIURFA	-2,10995	78		68	
AGRI	-2,23662	79		80	
MUŞ	-2,26543	80		81	
ŞIRNAK	-2,32063	81		78	

KULLANILAN DEĞİŞKENLER					
OKURYZR	OKYZKAD	ÜNİVERS	OKULİLİK	OKULLİS	OKULMSL
93,26	89,32	16,86	108,19	59,91	28,45
93,39	89,49	11,92	121,97	41,96	27,30
92,94	89,10	9,39	102,84	52,09	35,86
92,93	88,67	8,87	112,17	54,87	31,60
91,86	87,41	11,47	110,32	47,74	29,41
92,72	88,29	10,08	100,86	47,01	22,16
92,88	89,05	7,17	103,22	47,61	32,81
93,01	89,30	7,42	104,72	38,62	39,26
91,86	87,35	11,72	99,29	40,09	17,64
92,04	87,13	7,60	109,36	39,15	33,84
91,72	87,27	7,72	107,38	37,58	34,56
88,89	83,34	8,91	101,90	44,34	33,25
91,55	86,80	5,79	97,87	33,31	43,31
86,92	80,19	6,80	107,54	44,37	33,78
89,51	84,93	7,07	103,41	41,74	27,17
88,34	82,90	7,07	106,65	47,37	23,65
88,89	82,42	7,49	105,10	45,54	22,48
89,63	84,03	6,82	88,68	32,43	38,95
86,88	80,26	7,87	108,94	46,02	18,86
89,67	83,72	6,64	93,12	51,23	17,83
86,80	79,21	6,31	99,92	30,04	46,76
87,81	80,94	6,15	98,94	41,98	30,98
90,85	85,28	5,75	108,41	30,66	29,20
89,57	83,42	7,13	100,86	36,20	22,54
82,99	69,88	7,37	110,14	44,32	33,64
89,16	83,88	8,21	88,79	40,19	16,71
87,54	80,74	5,72	101,41	38,93	30,01
92,01	87,05	8,37	70,69	33,58	21,76
89,44	83,13	5,23	105,67	26,25	35,84
87,44	81,05	7,21	96,70	38,19	22,98
87,39	80,88	6,32	99,63	41,15	22,46
86,21	79,52	6,51	107,27	39,37	21,79
86,02	78,69	6,01	108,52	48,31	12,53
87,52	80,95	6,16	85,47	41,01	19,82
89,12	82,85	6,05	78,85	39,57	19,52
86,02	79,03	6,73	90,93	46,14	12,96
86,27	79,25	4,95	100,33	37,54	24,34
89,72	84,95	5,64	89,36	33,49	17,25
85,35	77,86	7,96	83,97	44,77	10,85
87,66	79,22	5,80	84,41	34,46	26,34
89,09	83,49	5,08	81,41	31,93	26,03
88,41	81,81	6,03	90,76	32,84	17,83
82,31	72,52	7,57	94,48	50,01	9,68
88,49	81,14	8,24	67,27	32,05	17,42
90,07	84,74	6,39	80,35	29,77	13,34
84,03	77,17	4,76	106,93	25,30	31,10
86,23	78,35	6,01	98,14	28,09	18,64
87,16	79,66	6,74	69,37	32,09	18,21
80,41	71,08	5,26	112,12	37,35	20,03
83,11	76,40	4,83	100,20	36,59	17,73
85,40	77,52	6,06	83,56	30,01	20,61
82,72	75,75	5,41	89,55	29,50	25,86
83,78	74,98	5,21	104,56	35,47	11,21
83,42	74,85	5,84	92,26	34,18	14,82
88,26	81,47	5,43	80,09	21,35	18,32
86,49	78,76	5,09	79,55	28,24	15,60
86,34	78,90	5,18	89,48	26,23	12,70
88,16	81,99	5,41	64,11	19,72	22,99
82,94	72,69	5,64	104,28	29,76	10,68
80,80	72,33	4,62	96,24	25,10	27,66
85,67	79,20	5,18	74,65	26,03	17,06
83,64	74,57	6,89	85,29	25,92	11,36
84,60	76,05	4,42	101,54	25,05	10,54
83,35	73,45	5,56	71,64	23,67	22,45
86,17	79,45	4,71	71,92	21,77	16,96
79,83	70,57	5,27	96,01	35,78	8,66
83,10	74,60	4,69	79,06	24,80	18,27
75,46	62,26	5,51	111,02	38,12	11,02
86,40	78,72	5,11	53,83	15,78	15,76
70,69	52,10	5,98	109,13	24,62	7,03
73,61	60,37	4,99	85,84	26,31	6,63
70,96	57,44	4,67	104,12	27,60	3,35
69,57	55,37	5,60	90,93	31,55	3,30
71,20	56,79	4,40	97,17	22,91	7,06
68,66	52,15	5,16	105,72	22,40	8,10
72,37	58,09	5,19	73,53	13,26	5,14
68,05	52,02	4,94	87,86	11,81	9,13
67,67	52,19	4,43	82,35	17,80	4,03
67,95	52,24	3,84	80,77	13,43	5,38
69,44	53,69	3,65	74,78	13,31	3,66
65,75	44,85	4,73	86,84	11,74	7,75

TABLO-19: COĞRAFİ BÖLGELERE GÖRE EĞİTİM SEKTÖRÜ GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI

Bölgeler	Eğitim Sektörü Gelişmişlik Endeksi	Eğitim Sektörü Sırası	Genel Gelişmişlik Sırası	KULLANILAN DEĞİŞKENLER					
				OKURYZR	OKYZKAD	ÜNİVERS	OKULİLK	OKULLİS	OKULMSL
MARMARA	1,242470	1	1	92,40	88,14	9,95	115,65	41,05	29,39
İÇ ANADOLU	0,677490	2	3	90,32	84,96	10,31	92,95	41,58	21,69
EGE	0,609860	3	2	89,78	84,20	8,42	100,07	39,67	25,35
AKDENİZ	0,353050	4	4	88,16	81,96	8,28	97,69	42,18	16,55
KARADENİZ	-0,278670	5	5	85,82	78,49	5,92	87,39	31,70	23,04
DOĞU ANADOLU	-1,175440	6	7	77,71	65,90	6,13	86,41	26,33	9,29
G.DOĞU ANADOLU	-1,428760	7	6	73,22	60,16	4,99	94,12	27,32	6,60

TABLO-20: İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİ DÜZEY-2'ye GÖRE EĞİTİM SEKTÖRÜ GELİŞİMİŞLİK SIRALAMASI

	Eğitim Sektörü Gelişmişlik Endeksi	Eğitim Sektörü Sırası	Genel Gelişmişlik Sırası	KULLANILAN DEĞİŞKENLER					
				OKURYZR	OKYZKAD	ÜNİVERS	OKULİLK	OKULLİS	OKULMSL
Ankara Alt Bölgesi	1,965490	1	2	93,26	89,32	16,86	108,19	59,91	28,45
İstanbul Alt Bölgesi	1,449260	2	1	93,39	89,49	11,92	121,97	41,96	27,30
İzmir Alt Bölgesi	1,324680	3	3	91,86	87,41	11,47	110,32	47,74	29,41
Bursa Alt Bölgesi	1,008910	4	4	92,00	87,68	7,99	105,83	40,46	35,39
Tekirdağ Alt Bölgesi	1,001620	5	6	91,75	87,47	7,75	103,58	42,40	36,02
Kocaeli Alt Bölgesi	0,738260	6	5	91,22	85,92	6,81	106,86	35,61	33,09
Balıkesir Alt Bölgesi	0,654410	7	10	88,70	83,51	7,07	105,76	45,78	24,64
Antalya Alt Bölgesi	0,589750	8	9	91,66	86,90	10,53	92,59	39,63	18,59
Aydın Alt Bölgesi	0,486840	9	8	89,67	83,85	8,04	99,23	39,64	22,62
Zonguldak Alt Bölgesi	0,421610	10	11	86,94	80,08	6,04	101,97	39,56	31,55
Adana Alt Bölgesi	0,375220	11	7	87,96	81,96	8,03	99,35	43,22	17,83
Hatay Alt Bölgesi	-0,036130	12	15	85,07	77,37	6,07	99,16	42,74	13,45
Samsun Alt Bölgesi	-0,087390	13	18	85,59	78,97	5,79	95,49	35,31	19,73
Kayseri Alt Bölgesi	-0,093490	14	16	87,09	80,14	6,33	88,63	34,27	20,37
Manisa Alt Bölgesi	-0,104580	15	12	87,54	80,90	5,18	90,58	31,61	23,44
Kırıkkale Alt Bölgesi	-0,191410	16	17	87,52	80,52	5,86	88,46	33,16	17,42
Konya Alt Bölgesi	-0,249380	17	13	90,04	84,76	6,31	81,21	30,12	13,70
Malatya Alt Bölgesi	-0,292810	18	20	82,60	73,32	7,44	88,60	43,70	10,73
Gaziantep Alt Bölgesi	-0,410150	19	14	82,36	73,38	5,23	102,21	35,66	10,82
Kastamonu Alt Bölgesi	-0,519700	20	21	83,56	76,04	5,06	84,38	24,64	25,72
Trabzon Alt Bölgesi	-0,545300	21	19	85,79	77,53	6,21	73,86	27,51	20,77
Erzurum Alt Bölgesi	-0,616370	22	22	84,69	76,06	6,72	81,75	27,43	13,15
Ağrı Alt Bölgesi	-1,342390	23	25	75,41	62,46	4,74	92,67	22,45	8,16
Mardin Alt Bölgesi	-1,653170	24	24	69,71	54,14	4,64	98,06	22,01	6,33
Şanlıurfa Alt Bölgesi	-1,844260	25	23	68,60	53,76	5,00	86,52	24,45	3,68
Van Alt Bölgesi	-2,029510	26	26	69,57	53,63	4,80	83,88	13,98	6,62

XI. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Kalkınma planlarında, ülke coğrafyasında ve kesimler arasında dengeli bir gelişme sağlanması hedefi, ülke ekonomisi için hedef alınan yüksek bir kalkınma hızı kadar önemli görülmektedir. Dengeli gelişme amacı doğrultusunda alınması gereken tedbirlerin ve uygulanacak politikaların beşeri ve fiziki kaynakların dağılım deseni ile tutarlı olması ve kamu yatırımlarının dağılımında ekonomik coğrafyanın, bölgesel gelişmenin ve sosyal faydanın dikkate alınması, kısacası; mekan ve sosyal yapı ile ilişkinin sağlanması önemle belirtilen hedeflerdir.

İktisadi ve sosyal yönleri ile bir bütün olan gelişmenin, iktisadi yönleri gelir artırıcı, sosyal yönleri ise sosyo-kültürel değişim ile ilgili olmaktadır. Bu nedenle, planlama açısından mekan birimleri arasındaki sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıkların araştırılması, birbirleriyle karşılıklı etkileşim içindeki çok sayıda göstergenin birlikte ele alınmasını, başka bir ifade ile entegre bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Araştırmada tanımlandığı biçimiyle gelişme kavramı, fiziki kapasite büyüklüğü ve gelir artışı gibi iktisadi gelişmeler yanında, bunların gelir grupları (toplum kesimleri) ve bölgeler arası dağılımı ile sosyal ve kültürel birikimlerin göstergeleştirildiği bir bütünü, diğer bir ifadeyle toplumsal gelişme düzeyini ifade etmektedir. Gelişme olgusu, ülke genelinde toplumsal, siyasal, kültürel ve benzeri kurumlardaki yapısal değişimleri kapsayan çok boyutlu bir öze sahiptir. Bu anlayışla gelişme; ülkenin ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel yapılarındaki ilerlemeyi kapsamakta ve bir bütün teşkil etmektedir. Belirtilen kapsamda bu çalışmaya konu olan sosyo-ekonomik gelişme olgusu da; fert başına düşen milli gelirin artırılması şeklinde özetlenebilecek iktisadi büyüme kavramıyla beraber, yapısal ve insani gelişmeyi içine alan ve ölçebildiğimiz bütün sosyal değişkenleri içermektedir.

Çok sayıda göstergeyi birlikte analiz eden temel bileşenler analizi tekniğinin kullanıldığı araştırmada, sosyal ve ekonomik alanlardan seçilen 58 değişkeni içeren bir veri seti kullanılmıştır. Mevcut çalışmada 58 değişken kullanılmasının başlıca nedeni, en son 1996 yılında yapılan bir önceki çalışmada da 58 değişkenin kullanılmış olmasıdır. Her iki araştırmada benzer veri seti kullanılması, bu çalışmayla birlikte ilk defa iki dönem arasındaki

değişimlerin izlenmesine imkan sağlamış ve belli ölçüde iki araştırma dönemi arasındaki gelişmeler izlenebilmiştir⁸.

Bu anlayış ve araştırma yöntemi doğrultusunda çalışmada, ilk aşamada illerin (81 adet) sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyeleri tespit edilmiş ve bu tespit doğrultusunda sıralamaları yapılmıştır. İkinci aşamada, benzer özellikleri taşıyan homojen il grupları (5 adet) ile coğrafi bölgeler (7 adet) ve istatistiki bölge birimlerine (düzey-1'e göre 12 adet, düzey-2'ye göre 26 adet) göre gelişmişlik sıralamaları elde edilmiştir. Sonraki aşamada ise, iller, coğrafi bölgeler ve istatistiki bölge birimleri olmak üzere farklı düzeylerdeki mekan kademelerine göre sektörel (sanayi, eğitim, sağlık) gelişmişlik sıralamaları yapılmıştır.

Bir önceki çalışma ile de karşılaştırıldığında, iller itibariyle sosyo-ekonomik gelişmişlik sonuçları şöyle özetlenebilir:

İlk iki sırada Bolu ve Tunceli olmak üzere toplam 25 il, bir önceki sıralamadaki konumlarına göre sıra atlamışlardır. Özellikle Türkiye'nin en gelişmiş illeri olan İstanbul, Ankara ve İzmir gibi illerin içinde yer aldığı toplam 13 il, sıralamadaki konumunu korumuştur. Toplam 38 il ise bir önceki çalışmadaki konumunun gerisine düşmüştür. Mevcut 2003 yılı sıralamasının değişik kademelerinde yer alan ve yeni kurulan beş il, çok sayıda ilin gerilere düşmesine neden olmuştur. Sonuçlar değerlendirilirken bu hususun dikkate alınması önem taşımaktadır.

Yeni oluşan illerden kaynaklı bölünmeler nedeniyle üst sıralara çıkan iller sırasıyla; Bolu (15 sıra), Gaziantep (6 sıra) ve Adana'dır (1 sıra). Yalova'nın ayrılmasıyla Bursa'nın yeri değişmezken, Karabük'ün ayrılmasıyla Zonguldak'ın sıralamadaki yeri bir sıra gerilemiştir.

Sıralama sonuçlarında konumu en fazla değişen il Bolu'dur ve bir önceki sıralamayla kıyaslandığında 28. sıradan 14. sıraya çıktığı görülmektedir. Bu sıçramanın başlıca nedeni ise Düzce ilçesinin Bolu'dan ayrılmasıdır. Bu oluşum, ilin tüm sosyo-ekonomik değişkenlerinin bir önceki araştırmadan farklı olarak yeniden biçimlenmesine neden olmuştur. İkinci temel

⁸ Bilindiği gibi il ve ilçeler itibariyle sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi çalışmaları 1966 yılından bu yana Devlet Planlama Teşkilatı tarafından çeşitli dönemler itibarıyla yapılmaktadır. Bununla birlikte bu çalışmalarda kullanılan veri seti ile yöntemlerdeki farklılıklar nedeniyle, bu çalışmaları dönem serileri itibariyle karşılaştırma imkanı olmamıştır. Bu çalışmaların sonuçları kendi içlerinde ve kendi dönemlerinde anlamlı olmuş, fakat, zaman içerisindeki gelişmeleri yorumlamaya elverişli olmamıştır. Diğer bir deyişle, bu çalışmalar dinamik bir analize imkan sağlayan araştırmalar yerine, kesit bir dönemi içeren statik çalışmalar niteliği taşımaktadır

neden ise, ildeki tarımsal üretimin özellikle hayvansal üretim değerinin 2000 yılı itibariyle oldukça yüksek düzeyde bulunmasıdır.

Sıra atlayan iller arasında dikkat çeken diğer bir il Tunceli'dir. Bu çıkışın başlıca nedeni, 1990'lı yıllarda ilden diğer yörelere doğru yaşanan yoğun göç akımıdır. Bu durum ilin fert başına düşen değerlerinin yükselmesine neden olmuş ve değişkenlerin önemli bir bölümünde artışa neden olmuştur. Dolayısıyla, ilde 10 yıllık bir dönemde önemli ekonomik ve sosyal bir ilerleme kaydedilmemesine rağmen, ilde görülen yoğun nüfus azalması ilin tüm göstergelerinde artışa neden olmuştur. Bunun sonucunda 1996 yılında 60. sırada bulunan Tunceli ili 2003 yılındaki çalışmada 52. sıraya yükselmiştir.

Sıralamalarda yukarı çıkan diğer illerin başlıca ortak özelliği ise, bu illerin çoğunun son dönemlerde Anadolu Kaplanları veya Yerel/Yeni Sanayi Odakları olarak değerlendirilen iller tanımı içinde yer almalarıdır. Sıralamalarda konumu 7 basamak yukarı çıkan Karaman, 6 sıra yukarı çıkan Gaziantep ve Kahramanmaraş ile 5 sıra yukarı çıkan Denizli gibi iller yeni sanayi odakları kapsamında tanımlanan illerden bazılarıdır.

Gelişme gösteren diğer bir grup ise İstanbul'un ardbölgesinde, diğer bir deyişle İstanbul metropolitan alanında yer alan illerdir. Bunlar sırasıyla Sakarya (4 sıra), Kırklareli (3 sıra), Edirne (2 sıra) ve Tekirdağ'dır (1 sıra).

Samsun, Artvin, Iğdır, Bayburt, Ardahan, Adana, Çorum, Bartın, Erzurum, Adıyaman, Rize, Amasya, Sinop, Bingöl ve Şırnak illeri de sıra atlayan iller grubunda yer almaktadır. Bu illerden Artvin, Iğdır ve Samsun 5'er, Ardahan ve Bayburt 3'er, Amasya, Bingöl, Rize, Sinop, ve Şırnak 2'şer, Adana, Adıyaman, Bartın, Çorum ve Erzurum illeri ise 1'er sıra artış gösteren iller arasında bulunmaktadır.

Bir önceki çalışmaya göre yeri sabit kalan il sayısı ise 13'dür. Bu illerin başlıcaları, daha önce de belirtildiği gibi, hem 1996 hem de 2003 çalışmasında en gelişmiş iller grubunda yer alan; İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli, Bursa ve Eskişehir'dir.

Araştırmada sıra atlayan il sayısına göre, çok sayıda il gerilemiştir. Bir önceki çalışma ile kıyaslandığında toplam 38 ilin sıralamada gerilediği görülmektedir. Sıralamalar arasında en büyük oranda gerileyen iki il Aydın (9 sıra) ve Kütahya'dır (7 sıra). Bu illeri, sıralamada konum itibariyle 6 sıra gerileyen Erzincan ve İçel illeri izlemektedir. Isparta ve Uşak 5'er sıra, Kastamonu, Kırşehir, Şanlıurfa ve Tokat 4'er sıra, Bitlis, Çanakkale, Gümüşhane, Kayseri,

Niğde ve Van 3'er sıra, Aksaray, Antalya, Hakkari, Manisa, Ordu ve Trabzon 2'şer sıra gerileme gösteren illerdir. Sadece 1 sıra gerileyen illerin toplam sayısı 16'dır. Bu iller Afyon, Ağrı, Balıkesir, Çankırı, Diyarbakır, Elazığ, Giresun, Hatay, Kırıkkale, Konya, Malatya, Mardin, Muğla, Sivas, Yozgat ve Zonguldak'tır.

İller bazında sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi araştırmalarının temel amaçlarından bir diğeri, kademeli il gruplarına göre eşdeğer gelişmişlik seviyesine sahip illerin belirlenmesi ve bu şekilde ülke genelinde homojen alanların saptanması olmaktadır. Homojen bölgeler ayırmamasıyla ekonomik ve sosyal gelişmenin mekana yansımaları tespit edilmekte ve bölgesel analizler için önemli bir girdi sağlanmaktadır. Bunun yanında, farklı gelişmişlik düzeyindeki il gruplarının belirlenmesi, bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılmasına yönelik düzenlemelere de etkinlik kazandırmaktadır.

Araştırma sonuçları değerlendirilerek ülke; farklı gelişmişlik düzeylerinde 5 ayrı gruba ayrılmıştır. Birinci grupta 5, ikinci grupta 20, üçüncü grupta 21, dördüncü grupta 19 ve beşinci grupta ise 16 il yer almaktadır.

Birinci derece gelişmiş iller grubunda yer alan iller genel olarak ulusal veya bir alt ölçekte bölgesel merkez niteliği taşımaktadırlar. Bu illerden İstanbul, hem ülkenin hem de Marmara Bölgesi'nin merkezi konumundadır. Ayrıca il, son birkaç on yılda sınır ötesi bir işlev de görmeye başlayarak, uluslararası şirketlerin ana yönetim birimlerinin konumlandığı bir küresel kent, diğer bir deyişle dünya kenti niteliği kazanmıştır. Ülkenin Başkenti ve İç Anadolu Bölgesi'nin hizmet ve ticaret merkezi Ankara ise İstanbul'u izleyerek bu grubun ikinci sırasında yer almıştır. Çok eski dönemlerden beri ülkenin önemli bir dış ticaret merkezi olarak uzmanlaşan İzmir ise, mevcut durumda Ege Bölgesi'nin iktisadi merkezi iken, çevrede yer alan iller ve bölgeler için ülkenin ikinci derecede öneme sahip dış ticaret merkezi olma özelliğini sürdürmektedir. Birinci derecede gelişmiş iller grubunda yer alan diğer iki il ise Kocaeli ve Bursa'dır. Kendilerine özgü içsel özellikler taşımakla beraber, her iki il de İstanbul metropolitan bölgesinin hinterlandında yer alarak İstanbul'un sanayi yayılma veya etki alanları özelliği taşımaktadırlar.

Birinci derecede gelişmiş iller grubu, en fazla nüfusa sahip üç büyük il olan İstanbul, Ankara ve İzmir ile, önemli ölçüde İstanbul metropolü tarafından etkilenen Kocaeli ve Bursa illerinden oluşmaktadır. Belirtilen beş ilin bir grupta toplanmasına rağmen, bu grubun kendi içindeki homojenliğinin, diğer gruplardaki homojenliğe göre daha düşük düzeyde olduğu

gözden uzak tutulmamalıdır. Diğer bir ifadeyle, sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılaşması, grubu oluşturan iller arasında da oldukça yüksektir.

İkinci derecede gelişmiş iller grubu, İç Anadolu Bölgesi'nden Eskişehir ve Kayseri, Marmara Bölgesi'nden Tekirdağ, Yalova, Kırklareli, Balıkesir, Edirne, Bilecik, Sakarya, Çanakkale; Ege Bölgesi'nden Denizli, Muğla, Aydın ve Manisa; Akdeniz Bölgesi'nden Adana, Antalya ve Mersin; Karadeniz Bölgesi'nden Bolu ve Zonguldak; ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden Gaziantep olmak üzere toplam 20 ilden oluşmaktadır.

Son yıllarda Anadolu Kaplanları veya Yeni/Yerel Sanayi Odakları olarak adlandırılan ve sanayileşme dinamiğinin yoğun olduğu Eskişehir, Denizli, Bilecik, Kayseri ve Gaziantep illeri bu grupta yer almaktadır. Bu illerin en önemli özelliklerinden biri, 1980'li yıllar sonrasında yaşanan dışa açık büyüme politikası ile bol ve ucuz iş gücünün sağladığı avantajlarla tekstil sektörü başta olmak üzere hızlı bir gelişme sürecini başlatabilmeleridir. Grupta yer alan Tekirdağ, Yalova, Kırklareli, Edirne ve Sakarya illeri ise İstanbul metropolitan alanı ardbölgesi kaynaklı gelişim sürecinde bulunmaktadırlar. Bu iller, son dönemlerde İstanbul merkezli sanayinin birinci gelişme aksı olarak kabul edilen Kocaeli ve Bursa'dan sonra, ikinci gelişme ve yayılma aksı olarak belirlemektedirler. Antalya, Muğla, Balıkesir ve Aydın illeri ise turizm ve kısmen tarım merkezli büyüme sürecinde bulunmaktadır. Kamu sanayi merkezi niteliği taşıyan Zonguldak ili ve Çukurova merkezli tarım ve tarımsal sanayiler temelinde güneyin bir merkezi olarak beliren Adana ve komşu il Mersin'de bu grupta yer almaktadır.

Grupta yer alan illerin sosyo-ekonomik göstergelerine bakıldığında, genel olarak Türkiye ortalamasının üzerinde değerler aldıkları ancak, birinci derecede gelişmiş illerin performansına yetişemedikleri görülmektedir. İkinci derecede gelişmiş iller grubunda yer alan illerin ortak özellikleri; genellikle kıyı illeri olmaları ve tarımsal üretimin, özellikle de sınai bitkiler üretiminin öne çıkması ve tarıma dayalı sanayinin gelişmişliğidir. Bunun yanında, grupta yer alan illerden özellikle Antalya, Aydın ve Muğla'da, iktisadi faaliyetler içinde turizm sektörü ön plana çıkmaktadır. Dış turizmden elde edilen gelirler, gerek bu iller, gerekse ülke ekonomisi için önemli bir girdi sağlamaktadır.

Üçüncü derece gelişmiş iller grubunda, tarım ağırlıklı ekonomik yapı hakim olmakla birlikte, tarıma dayalı sanayi de gelişme göstermiştir. Bu iller içinde, özellikle Konya, Samsun, Trabzon ve Afyon'da imalat sanayii, Karabük'te madencilik sektörü gelişmiştir. Diğer taraftan, Konya, Samsun, Trabzon ve Afyon illerinde tarımsal üretim oldukça büyük

boyutlarda gerçekleşmektedir. Ülke tarımsal üretim değeri içindeki payı, tek başına Konya ilinin yüzde 5’dir. Hatay, Artvin ve Samsun’da ise ihracat gelirleri önemli bir paya sahip bulunmaktadır. Üçüncü derecede gelişmiş iller grubu, genel olarak yüksek bir gelişme potansiyeline sahip, ekonomik faaliyetlerde tarım sektörünün ön planda olduğu, genellikle il ve bölge ölçeğinde üretim yapan sanayi kuruluşlarının yer aldığı, küçük ve orta ölçekli tesislerin yaygın olarak bulunduğu ve sosyo-ekonomik gösterge değerlerinin ülke ortalamalarına yakın olduğu “orta derecede” gelişmiş illerden oluşmaktadır. Son yıllarda sanayinin yerel düzeyde yaygınlaşmasında (yöreselleşmesinde) gözlenen önemli gelişmeler, büyük ölçüde bu grupta yeralan illerde gerçekleşmiştir. Büyük çoğunluğu yeni sanayileşen bu iller, hızlı bir gelişme süreci içinde bulunmaktadır.

Dördüncü derecede gelişmiş iller grubu; İç Anadolu Bölgesi’nden Niğde, Sivas, Aksaray, Çankırı ve Yozgat, Karadeniz Bölgesi’nden; Giresun, Bartın, Sinop, Tokat, ve Ordu, Doğu Anadolu Bölgesi’nden; Tunceli, Erzincan ve Erzurum, Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nden; Diyarbakır ve Adıyaman, Akdeniz Bölgesi’nden ise Kahramanmaraş ve Osmaniye olmak üzere toplam 19 ilden oluşmaktadır. Bu grupta, ülkenin Batı kesiminde yer alan Marmara ve Ege bölgelerinden il bulunmamaktadır. Grupta yer alan iller genel olarak üçüncü derecede gelişmiş iller grubundaki illerin çevresinde yer almaktadır. Üçüncü grupta bulunan illerden çoğunluğu, son dönemlerde imalat sanayii faaliyetlerine dayalı olarak hızla bir gelişme sürecine girmiştir. Dördüncü derecede gelişmiş iller grubunun gelişme eşiğinde olduğunu belirtebiliriz.

Beşinci derecede gelişmiş iller grubunda yer alan illerin tümü Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri’nde olmak üzere 16 ili kapsamaktadır. Gruptaki tüm iller kalkınmada öncelikli yöreler kapsamındadır. Sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyini yansıtan değişkenler genel olarak incelendiğinde, beşinci derecede gelişmiş iller grubunun kademeli il grupları arasında en düşük değerlere sahip olduğu görülmektedir. Nitekim, gelişmişlik düzeyi görece olarak düşük düzeyde bulunan bu gruptan diğer gruplara yoğun bir göç yaşanmaktadır. Göç olgusu, grubun durgunluğuna ve gerilemesine de neden olmaktadır. Dolayısıyla bu grubu oluşturan illerde refah seviyesinin yükseltilerek, diğer gruplarla aradaki gelişmişlik farklarının azaltılması gerekmektedir. Belirtilen farklılıkların giderilmesinde en önemli adımlar,, GAP, DAP ve DOKAP gibi bölgesel kalkınma projelerinin termin planlarına uygun olarak tamamlanması, bu yörelerin içsel faktörlerini harekete geçirerek gelişme potansiyeli taşıyan faktörlerin yerel ekonomiye kazandırılması ile göçü durduracak politikalar ve uygulamalar olacaktır.

Çalışmada coğrafi bölgelere göre de gelişmişlik sıralaması yapılarak bir önceki araştırmada yapılan coğrafi bölgeler sıralamasıyla karşılaştırmalar yapılmıştır. Her ne kadar coğrafi bölgelerin sahip olduğu il adedi, yüzölçümü ve nüfus gibi bölge toplamını yansıtan karşılaştırılabilir büyüklükleri farklı olsa da, sıralama sonuçları, gelişmişliğin mekansal dağılımı konusunda önemli sonuçlar ortaya koymaktadır. Sıralama sonuçları ise şöyle özetlenebilir:

Toplam 11 ilden oluşan Marmara Bölgesi, ülke genelinde yer alan 7 bölge içerisinde ilk sırada yer almıştır. Bölge'nin sosyo-ekonomik gelişmişliğinin temel belirleyeni, geleneksel olarak ülkenin en önemli kutbu olan İstanbul'un, mevcut durumda da bu özelliğini sürdürmesidir. Ülkenin katma değer oluşumunu biçimleyen sanayi ve ticari faaliyetlerin İstanbul'da yoğunlaşması; hem ilin, hem de bölgenin hızlı bir gelişme temposu izlemesinin temel nedenidir. Sanayi ve ticari faaliyetler geçmiş dönemlerde İstanbul'dan tüm bölgeye yayılarak, Marmara'yı, ülkenin en dinamik gelişme odağı ve çekim bölgesi yapmıştır.

Bölge içinde, İstanbul ile diğer iller arasında farklılıklar olsa da, bir bütün olarak Marmara, homojenleşme eğilimi göstermektedir. Sanayi ve ticari faaliyetlerde oldukça çeşitlenmiş bir iktisadi yapı sergileyen Marmara Bölgesi'nin, çeşitli refah göstergelerine de yansıyan genel sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi, halen göç çeken bölge özelliğini sürdürmesinin başlıca etmenleri durumundadır. Her ne kadar bölge sanayi belirli bir doygunluğa ulaşmış olsa da ve kentsel eşik aşılarak yaşam kalitesini düşüren negatif dışsallıklar ile merkezkaç oluşumlar ortaya çıksa da, Marmara, bölgesel sıralamadaki mevcut konumu ile, göç alan bölge özelliğini sürdürmektedir. Marmara Bölgesi'nin mevcut ve muhtemel sorunları gözönünde bulundurulduğunda; başta İstanbul olmak üzere, bölgenin cazibe merkezi olma özelliğini azaltacak, göçü istikrarlı bir dinamığe kavuşturarak orta düzeyde gelişmiş bölge merkezlerine yönlendirecek politikalar önemini korumaktadır.

Marmara Bölgesi'ni, 8 ilden oluşan Ege Bölgesi izlemektedir. Marmara ve Ege Bölgesi'nin sahip olduğu endeks değerlerinde, yaklaşık üçte iki oranında bir fark bulunmaktadır. Marmara'dan sonra ülkenin en gelişmiş bölgesi olan Ege Bölgesi'nde de, Marmara'da gözlenen mekansal gelişme eğilimleri yaşanmaktadır. Gelişme faaliyetleri, bölgenin doğal gelişme merkezi olan İzmir'den, zamanla tüm bölgeye yayılmaya başlamıştır. Ana iktisadi faaliyetler; zengin tarımsal potansiyellere dayalı entansif tarım, tarıma dayalı sanayiler ve özellikle 1980'ler sonrasında gelişen turizmdir. Başlangıçta tarıma dayalı olarak

gelişen sınai faaliyetler, zamanla çeşitlilik göstermeye başlamıştır. Bölge; sektörel olarak çeşitli, aynı zamanda mekansal olarak dengeli bir gelişme içerisinde.

Ege Bölgesi, mevcut sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi ile oldukça dengeli bir yapı sergilemektedir. Ekonomik ve sosyal sektörlerde gözlenen dengeli gelişme, mekansal düzeyde de geçerlidir. Nüfusun mekansal dağılımından, sanayinin mekansal dağılımına kadar kendi içinde dengeli bir bölgesel gelişme performansı göstermektedir. Bölgede gelişmişlik endeks değeri itibarıyla Türkiye ortalaması altında kalan Afyon ve Kütahya illeri olmakla beraber, bu iller ile diğer iller arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi oranları yakındır. İzmir dışında Ege’de yer alan tüm iller, Türkiye ortalamasına yakın değerler almıştır.

Tarımın modernize olduğu, turizmin geliştiği ve sanayinin çeşitlenerek zenginleştiği Ege Bölgesi’nde, gelişmenin geleneksel kutup niteliğindeki İzmir’den çevre illere yaygınlaşması sürmektedir. Bu illerden başlıcaları; Manisa, Denizli, Aydın, Uşak ve Afyon’dur. Bölgede yer alan illerde başarılı bir şekilde faaliyetini sürdüren organize sanayi bölgeleri, sınai gelişmenin tüm bölgede kentsel ve çevresel değerlerle de bütünleşerek yaygınlaştığını göstermektedir.

Üçüncü sırada 13 ilden oluşan İç Anadolu Bölgesi bulunmaktadır. Ege Bölgesi ile İç Anadolu Bölgesi’nin endeks değerleri birbirine oldukça yakın çıkmıştır. Ege ve İç Anadolu Bölgesi’nin genel olarak benzer sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyine sahip olduğu söylenebilir. İç Anadolu Bölgesi’nde de başta tahıl üretimi olmak üzere, tarımsal faaliyetler önemli bir yere sahiptir. Bununla birlikte, hızlı bir gelişme sürecine giren Konya, Eskişehir ve Kayseri gibi yeni sanayi odaklarıyla, bölgede sanayi faaliyetler de yaygınlaşmaya başlamıştır. Ayrıca, gelişen sanayi ile beraber, bölgenin ticaret merkezi konumundaki Başkent Ankara, İç Anadolu Bölgesi’nin ekonomik ve özellikle sosyal olmak üzere tüm göstergelerini yükseltmektedir. İç Anadolu Bölgesi’nde Ankara dışında tüm iller, endeks değeri itibarıyla Türkiye ortalamasına yakın değerler almıştır.

Bölgesel sıralamada ilk 3 sırada bulunan Marmara, Ege ve İç Anadolu Bölgesi’nde yer alan illerden 7’si, iller itibarıyla sıralamada da ilk 7 il konumundadır. Bu iller sırasıyla; İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli, Bursa, Eskişehir ve Tekirdağ’dır. Bunlardan 4’ü (İstanbul, Kocaeli, Bursa ve Tekirdağ) en gelişmiş bölge olan Marmara’da; biri (İzmir) ikinci sırada yer alan Ege’de; ikisi ise (Ankara, Eskişehir) sıralamada üçüncü bölge olan İç Anadolu’dadır. Belirtilen illerden özellikle İstanbul, İzmir ve Ankara, bulundukları bölgelerin hem çekim,

hem de yayılma merkezleri konumundadır. Bu üç il, bulundukları bölgelerde bölge merkezleri statüsünde iken, aynı zamanda ülkenin en büyük metropol niteliği kazanmış illeridir.

Bölgesel sıralamada İç Anadolu Bölgesi'ni, dördüncü sırada yer alan ve 8 ilden oluşan Akdeniz Bölgesi izlemektedir. Akdeniz Bölgesi, sahip olduğu endeks değeriyle ülke ortalamasını en iyi yansıtan bölge konumundadır. Tüm göstergeler itibariyle Akdeniz Bölgesi ülke ortalamalarına yakın değerler almıştır. Akdeniz Bölgesi'nde; tarım, sanayi ve hizmetler sektörleri hızlı bir gelişme süreci içerisinde. Tarım'da; sanayi bitkileri üretiminde uzmanlaşmış Çukurova ve tüm bölgede yaygınlaşmış seracılık faaliyetleri önemli bir yer tutmaktadır. Sanayide de; tarımsal sanayiler yanında, demir-çelik ve petro-kimya gibi ana sanayi dalları bölge ekonomisinde önemli bir yere sahiptir. Bölgede yer alan uluslararası limanlar ve serbest bölgeler, ticari faaliyetlerin gelişmesine önemli katkı yapmıştır. Ayrıca, hızla gelişen turizm faaliyetleri, bölgenin iktisadi yapısını daha da çeşitlendirmiştir. Bölgede mekansal düzeyde tek bir kutuba dayalı gelişme gözlenmemektedir. Bölgede yer alan illerin çoğu, başlı başına birer kutup niteliği taşımaya başlamışlardır. Denilebilir ki, Akdeniz Bölgesi'nde mekansal gelişme, tek bir gelişme kutbunun baskınlığında gerçekleşmemektedir. İktisadi faaliyetler itibariyle çeşitlilik gösteren Akdeniz'de, birden çok gelişme merkezi ortaya çıkmıştır. Endeks değeriyle ülke ortalaması altında kalan iller Kahramanmaraş ve Osmaniye olmakla birlikte, Akdeniz'de, genel olarak bölge içi bir homojenleşme gözlenmektedir.

Sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyini gösteren endeks değerleriyle ülke ortalamasının altında kalan bölgeler ise; Karadeniz, Güneydoğu ve Doğu Anadolu'dur.

Bunlardan, 17 ilden oluşan Karadeniz Bölgesi, beşinci sırada yer almaktadır. Bölgeler içerisinde en çok ile sahip olan Karadeniz Bölgesi, ülke ortalamasına yakın, ancak altında yer almaktadır. Karadeniz Bölgesi'nin sosyo-ekonomik gelişmişlik endeks değeri ile bölgeler arası sıralamada beşinciliği, genel olarak tüm göstergelerine yansımaktadır. Bazı göstergeler itibariyle üçüncü ve dördüncü sıralara çıkan bölge, birkaç gösterge ile de alt sıralara inmektedir. Bölgenin gösterge değerleri, genel olarak Türkiye ortalamalarının altında kalmaktadır. Bu durumun başlıca nedenleri, engebeli bir arazi yapısına sahip olması ve coğrafi koşulların tarım ve sanayi için elverişli bir ortam sunmamasıdır. Bölgede tarım sektörü halen ağırlığını korumakla birlikte, tarımsal arazinin küçük parçalardan oluşması, tarımsal verimliliği düşürmektedir. Ayrıca, organize sanayi bölgeleri göstergesinde de görüldüğü gibi, sanayi birimlerinin daha rasyonel çalışabileceği, verimliliğinin yükseleceği sanayi için uygun yoğunlaşma alanları da yetersizdir. Gelişmiş pazarlara da uzak olan

bölgeden, tüm bu nedenler sonucu, bölge dışına göç önemli bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir.

Altıncı ve yedinci sırada yer alan Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgeleri'nin endeks değerleri de, Ege ve İç Anadolu'da olduğu gibi birbirine yakın çıkmıştır. Toplam 9 ilden oluşan Güneydoğu Anadolu Bölgesi altıncı sırada bulunmaktadır. En son sırada bulunan bölge ise, 14 ilden oluşan Doğu Anadolu Bölgesi'dir.

Bölgesel sıralamada ülke ortalamalarının altında değerler alan bu üç bölgemizde; coğrafi yapı, iklim özellikleri ve gelişmiş bölge pazarlarına nispi uzaklıklar gibi faktörler, durgunluğun başlıca unsurları olmaktadır. İl ve ilçeler bazında sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamaları sonuçlarından da görülebileceği gibi, özellikle Doğu Anadolu, Karadeniz'in dağlık bölgeleri ve Güneydoğu Anadolu'nun bazı yöreleri gelir, istihdam ve genel olarak refah bakımından Türkiye ortalamalarının altında kalmaktadır. Bu nedenlerden dolayı, her üç bölgemizden de diğer bölgelere yoğun bir göç yaşanmaktadır. Bununla birlikte yoğun göç olgusu, nüfus yanında, gelişmenin mekansal dağılımını da olumsuz yönde etkilemektedir. Zira, bu bölgelerimizin durgunluğundan kaynaklanan göçler, bu bölgelerde iş gücü ve sermaye kaybı anlamına da gelmekte ve mevcut durgunluğu pekiştirmektedir. Öncelikle bölge dışı göçü durduracak ve göçün yönünü bölge içine çevirecek politikalar ve uygulamalar, bu bölgelerimiz için önemini korumaktadır.

Nitekim, özellikle Güneydoğu'da, GAP'la birlikte, sulu tarım ve tarıma dayalı sanayilerin göçün yönünü değiştireceği beklenmektedir. Ayrıca, bu bölgelerde seçilecek ve çeşitli yatırımlarla desteklenecek bölgesel gelişme merkezleri, göçün bölge içinde kalmasına önemli katkı sağlayacaktır.

Görüldüğü gibi, sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyini belirleyen ekonomik ve sosyal göstergeler arasında paralellik bulunmaktadır. Doğu Anadolu Bölgesi'nin ekonomik yapısını oluşturan tarım, sanayi ve hizmetler sektörlerinin gelişmişlik düzeyi ile sosyal yapısını oluşturan nüfus, istihdam, sağlık, eğitim ve refah gibi göstergeler, sosyal ve ekonomik göstergeler skalasında benzer sıralarda yer almaktadır. Benzer şekilde tüm bölgeler için bu durum geçerlidir. Genelleştirebileceğimiz bir başka saptama ise, bölgelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesi düştükçe, fert başına kamu yatırım miktarının artmasıdır.

Nitekim, bölge dışına en çok göç veren bölge olan Doğu Anadolu, ekonomik ve sosyal göstergeler itibarıyla en son sıralarda yer almaktadır. Bu itibarla, bölgenin sosyo-ekonomik

gelişmişlik düzeyi, sıralamada en sondadır. Genel olarak refahın bölgesel düzeyde dengesiz dağılımının bir sonucu olan göç olgusu, aynı zamanda bu dağılımın bozulmasını besleyen temel etmen durumundadır. Özellikle Doğu Anadolu Bölgesi'nde göçü durdurarak, bölge içinde seçilecek gelişme merkezlerine yönlendirecek politikalar önemini korumaktadır.

Bundan önce yapılan iller itibariyle sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi çalışmalarından farklı olarak bu çalışmada Avrupa Birliği sınıflandırmaları çerçevesinde yapılan ve 2002 yılında Resmi gazetede yayımlanan istatistiki bölge birimlerine göre de sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi sıralaması yapılmıştır. İstatistiki bölge birimleri sınıflandırması, bölgesel istatistiklerin toplanması, geliştirilmesi, bölgelerin sosyo-ekonomik analizlerinin yapılması, bölgesel politikaların çerçevesinin belirlenmesi ve Avrupa Birliği bölgesel istatistik sistemine uygun karşılaştırılabilir istatistiki veri tabanı oluşturulması amaçlarını taşımaktadır. Bu kapsamda olmak üzere bu çalışmada istatistiki bölge birimleri sınıflandırmasında düzey-1 ve düzey-2 bölgelerine göre sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi sıralamaları yapılmıştır⁹.

Düzyey-1 istatistiki bölge birimleri sayısı 12 adettir ve düzey-2 bölgelerinin birleşiminden oluşturulmuştur. Bu durumun tek istisnası İstanbul Bölgesidir. Zira İstanbul ili; düzey-1, düzey-2 ve düzey-3 birimleri açısından tek başına bölge durumundadır.

Sıralama sonuçlarına göre 6 adet düzey-1 birimi pozitif, 6 adet düzey-1 birimi ise negatif endeks değerine sahip olmuştur. Sıralamadaki konumlarına göre pozitif değer alan birimler şunlardır: İstanbul alt bölgesinden oluşan İstanbul bölgesi 1'inci sırada, Ankara ve Konya alt bölgelerinden oluşan Batı Anadolu bölgesi 2'nci sırada, Bursa ve Kocaeli alt bölgelerinden oluşan Doğu Marmara bölgesi 3'üncü sırada, İzmir, Aydın ve Manisa alt bölgelerinden oluşan Ege bölgesi 4'üncü sırada, Tekirdağ ve Balıkesir alt bölgelerinden oluşan Batı Marmara bölgesi 5'inci sırada, Adana, Antalya ve Hatay alt bölgelerinden oluşan Akdeniz bölgesi ise 6'ıncı sırada yer almıştır.

Negatif değerler alan düzey-1 birimleri ise sıralamadaki konumlarına göre şunlardır: Zonguldak, Samsun ve Kastamonu alt bölgelerinden oluşan Batı Karadeniz bölgesi 7'inci sırada, Kayseri ve Kırıkkale alt bölgelerinden oluşan Orta Anadolu bölgesi 8'inci sırada, Trabzon alt bölgesinden oluşan Doğu Karadeniz bölgesi 9'uncu sırada, Gaziantep, Şanlıurfa

⁹ Düzey-3'ler ise 81 adet olup, illere karşılık gelmektedir. İller İtibariyle Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi sıralaması aynı zamanda Düzey-3 sıralaması niteliği taşımaktadır.

ve Mardin alt bölgelerinden oluşan Güneydoğu Anadolu bölgesi 10'uncu sırada, Malatya ve Van alt bölgelerinden oluşan Ortadoğu Anadolu bölgesi 11'inci sırada, Erzurum ve Ağrı alt bölgelerinden oluşan Kuzeydoğu Anadolu bölgesi ise 12'inci sırada yer almıştır.

Düzen-2 istatistiki bölge birimleri ise 26 adettir ve düzen-3'lerin, diğeri bir deyişle illerin birleşiminden oluşturulmuştur. Sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesine göre ilk 3 sırada yer alan düzen-2 birimleri, aynı zamanda iller itibariyle sıralamada ilk sekiz sırada yer alan illerdir. Buna göre sırasıyla; İstanbul, Ankara ve İzmir alt bölgeleri en çok gelişmiş ilk üç düzen-2 birimleridir. Bursa alt bölgesi dördüncü sırada, Kocaeli alt bölgesi ise beşinci sırada yer almaktadır. İller itibariyle yapılan sıralama ile karşılaştırıldığında Bursa ve Kocaeli illerinin yer değiştirdiği görülmektedir. Bunun nedeni ise aynı isimleri taşıyor olsa da, üç ilden oluşan Bursa ve beş ilden oluşan Kocaeli düzen-2 bölgelerinin, il olarak değil bölge merkezi olarak sıralamada yer almalarıdır.

Bu çalışmada; farklı ölçekteki mekan birimlerinin (iller, istatistiki bölge birimleri düzen-2 ve coğrafi bölgeler); sanayi, sağlık ve eğitim olmak üzere sektörel gelişmişlik sıralamaları da yapılmıştır.

Ekonomik sektörler içerisinde önemli bir yere sahip olan imalat sanayii sektörü sıralamasında sekiz adet değişken veri seti olarak kullanılmıştır. Ayrıca daha önceden yapılan bazı çalışmalar yoluyla sanayinin mekansal gelişme eğilimleri de tesbit edilmeye çalışılmıştır.

Türkiye'de son birkaç on yılda sanayinin mekansal dağılımına ilişkin olarak başlıca dört eğilim ortaya çıkmaktadır: Bunlardan İlki, İstanbul, İzmir, Adana ve Ankara gibi geleneksel bölge merkezlerinden, sanayinin, çevre illere yayılması ve bu merkezlerde hizmet sektörünün yükselişidir. İkincisi, geleneksel bölge merkezlerine komşu olan ardbölge illerde, desantralize olan sanayinin yoğunlaşmasıdır. Bu illere verilebilecek başlıca örnekler; Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ, Manisa ve Mersin'dir. Üçüncüsü, Zonguldak ve Kırıkkale gibi kamu sanayi yatırımlarının yoğun olduğu illerde sanayi gerileme yaşanmasıdır. Dördüncüsü ise, Anadolu'nun farklı bölgelerinde yer alan bazı illerin, içsel kaynaklara dayalı olarak ve belirli sektörlerde uzmanlaşarak yeni/yerel sanayi odağı olarak ortaya çıkmasıdır. Başlıca örnekler olarak Denizli, Gaziantep, Çorum, Kahramanmaraş gibi iller belirtilebilir.

Bu gruplar kapsamında tanımlanan iller dışında yer alan ve imalat sanayii göstergeleri itibariyle dikkat çeken iller de bulunmaktadır. İmalat sanayii gelişmişlik sıralaması, genel gelişmişlik sıralamasının üzerinde yer alan ve il içi sektörel dağılım itibariyle nispi olarak

sanayi ağırlıklı yapı gösteren başlıca iller; Bilecik, Konya, Hatay, Kütahya, Tokat, Sivas ve Ordu'dur.

Genel gelişmişlik sıralaması itibariyle yukarılarda yer alıp, imalat sanayii sıralamasında alt sıralara gerileyen ve il içi sektörel yapılarının sanayi dışı sektörlerin önde olduğu başlıca iller ise; Eskişehir, Bolu, Balıkesir, Edirne, Antalya, Aydın, Trabzon, Nevşehir, Muğla ve Osmaniye olarak sıralanabilir. Bu illerin il içi sektörel bileşimi tarım ve/ya turizm, ticaret gibi hizmet sektörü ağırlıklı bir yapıya sahiptir. Nitekim bu illerden bazıları tarım, bazıları turizm şehirleri, bazıları ise bölgesel merkezler olarak bilinmektedir.

Coğrafi bölgeler itibariyle imalat sanayii gelişmişlik sıralamasında ise ilk sırada Marmara Bölgesi yer almaktadır. Marmara Bölgesi'ni Ege ve İç Anadolu Bölgeleri izlemektedir. Belirtilen üç bölge endeks değerleri itibariyle pozitif değerler almışlardır ve Türkiye ortalamasının üstünde yer almaktadırlar. Türkiye ortalamasının altında yer alan bölgeler ise; 4'ncü sırada Akdeniz Bölgesi, 5'inci sırada Karadeniz Bölgesi, 6'ncı sırada Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve sıralamanın en sonunda yer alan Doğu Anadolu Bölgesi'dir. Coğrafi bölgeler itibariyle imalat sanayii sıralaması ile genel gelişmişlik sıralaması arasında fark bulunmamaktadır. Diğer bir deyişle, coğrafi bölgeler her iki sıralamada da aynı konumlarda yer almışlardır.

Düzy-2 istatistiki bölge birimlerinin imalat sanayii gelişmişlik sıralaması ile genel gelişmişlik sıralamaları arasında ise bazı farklılıklar bulunmaktadır. Bunlardan en çarpıcı olanları; Kocaeli, Zonguldak, Ankara, Manisa, Hatay, Gaziantep, Aydın ve Balıkesir alt bölgeleridir. Belirtilen alt bölgelerden Kocaeli, Zonguldak, Manisa, Hatay ve Gaziantep'in imalat sanayii gelişmişlik sıralamasındaki konumları, genel gelişmişlik sıralamasındaki konumlarının üzerinde yer almaktadır. Diğer alt bölgelerde ise tersi bir durum söz konusudur. Bu durum ilk grupta yer alan alt bölgelerde imalat sanayii sektörünün diğer sektörlerle göre nispi olarak gelişmiş olduğunu göstermektedir. İkinci grupta yer alan alt bölgelerin ise genel gelişmişlik düzeyini yükselten sektörler imalat sanayii sektörü dışında olan sektörlerdir.

Beş adet sağlık değişkeninden oluşturulan veri setiyle gelişmişlik sıralamalarının yapıldığı sağlık sektörünün; iller, düzey-2 istatistiki bölge birimleri ve coğrafi bölgeler bazında mekansal dağılımı ve gelişmişlik düzeyi sonuçları ise şöyle özetlenebilir:

Coğrafi bölgelere göre sağlık sektörünün gelişmişlik sıralaması, gelişmişlik düzeyine göre sırasıyla şöyledir: İlk sırada Marmara Bölgesi yer almaktadır. Diğer bölgeler ise, İç

Anadolu, Ege, Akdeniz, Karadeniz, Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu olarak sıralanmaktadır. Bölgelerin sağlık sektörü gelişmişlik sıralaması ile genel gelişmişlik sıralaması karşılaştırıldığında, İç Anadolu ve Ege Bölgeleri'nin sıralamalarda yer değiştirdiği görülmektedir. 58 adet sosyal ve ekonomik değişkeni baz alan genel gelişmişlik sıralaması itibariyle Ege Bölgesi ikinci, İç Anadolu Bölgesi üçüncü sırada yer alırken; beş adet sağlık değişkeni bazında yapılan sağlık sektörü sıralamasında İç Anadolu Bölgesi ikinci sıraya yükselmekte, Ege Bölgesi ise üçüncü sıraya düşmektedir. İç Anadolu Bölgesi'nin sağlık sektörü itibariyle ikinci sıraya yükselmesinin temel nedeni Türkiye'nin en önemli sağlık merkezi olan Başkent Ankara'dır. Zira, sağlık sektörünün iller bazındaki gelişmişlik sıralamasında ilk sırada Ankara yer almaktadır .

Düzyey-2 istatistiki bölge birimlerinin sağlık sektörü gelişmişlik sıralamaları ile aynı bölgelerin genel gelişmişlik sıralamaları arasında farklılıklar gözlenmektedir. Bunlardan ilki İstanbul ve Ankara alt bölgelerinin her iki sıralamada yer değiştirmesidir. Genel gelişmişlik sıralamasında İstanbul alt bölgesi 1'nci sırada, Ankara alt bölgesi 2'nci sırada yer alırken; sağlık sektörü sıralamasında iki alt bölge yer değiştirmektedir. Genel gelişmişlik sıralamalarında alt sıralarda iken, sağlık sektörü gelişmişlik sıralamasında üst sıralarda yer alan başlıca alt bölgeler; Antalya, Aydın, Trabzon, Kastamonu ve Malatya alt bölgeleridir. Belirtilen bölgeler sağlık sektörü yatırımları ile hekim, diş hekimi ve eczacı gibi sağlık personeli tercihleri açısından geçmiş dönemlerde önemli bir performansa sahip olmuşlardır. Diğer yandan genel gelişmişlik sıralamasında daha üst sıralarda iken, sağlık sektörü gelişmişlik sıralamasında alt sıralarda yer alan başlıca alt bölgeler ise; Kocaeli, Konya, Gaziantep ve Hatay alt bölgeleridir. Bu alt bölgelerde sanayi ve tarım gibi sektörlerde yaşanan gelişme aynı oranda sağlık sektörüne yansımamıştır. Belirtilen bölgeler sağlık sektörü yatırımları ile hekim, diş hekimi ve eczacı gibi sağlık personeli tercihleri açısından geçmiş dönemlerde nisbi olarak düşük bir performansa sahip olmuşlardır.

İller düzeyindeki sıralama sonuçları ise genel hatlarıyla şöyle özetlenebilir: Genel gelişmişlik sıralamalarında alt sıralarda iken, sağlık sektörü gelişmişlik sıralamasında üst sıralarda yer alan başlıca iller; Isparta, Bolu, Edirne, Aydın, Elazığ, Burdur, Trabzon, Samsun, Kastamonu, Kırşehir ve Malatya'dır. Belirtilen iller sağlık sektörü yatırımları ile hekim, diş hekimi ve eczacı gibi sağlık personeli tercihleri açısından geçmiş dönemlerde önemli bir performansa sahip olmuşlardır. Genel gelişmişlik sıralamasında daha üst sıralarda iken, sağlık sektörü gelişmişlik sıralamasında alt sıralarda yer alan başlıca iller ise; Bursa, Adana, Kocaeli, Yalova, Kayseri, Tekirdağ, Gaziantep, Bilecik, Karabük ve İçel'dir. Belirtilen illerde sanayi

ve tarım gibi sektörlerde yaşanan gelişme aynı oranda sağlık sektörüne yansımamıştır. Ayrıca sözkonusu iller; sağlık sektörü yatırımları ile hekim, diş hekimi ve eczacı gibi sağlık personeli tercihleri açısından geçmiş dönemlerde nisbi olarak düşük bir performansa sahip olmuşlardır.

Eğitim sektörünün gelişmişlik sıralaması ise altı adet eğitim değişkeninden oluşturulan veri setiyle yapılmıştır. Coğrafi bölgeler, iller ve düzey-2 istatistiki bölge birimleri bazında eğitim sektörünün mekansal dağılımı ve gelişmişlik düzeyi sonuçları şu şekilde özetlenebilir:

Coğrafi bölgelere göre eğitim sektörünün gelişmişlik sıralamasında ilk sırada Marmara Bölgesi yer almakta, Marmara'yı sırasıyla; İç Anadolu, Ege, Akdeniz, Karadeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri izlemektedir. Bölgelerin eğitim sektörü gelişmişlik sıralaması ile genel gelişmişlik sıralaması karşılaştırıldığında, İç Anadolu ve Ege Bölgeleri'nin sağlık sektörü sıralamasında olduğu gibi, sıralamalarda yer değiştirdiği görülmektedir. 58 adet sosyal ve ekonomik değişkeni baz alan genel gelişmişlik sıralaması itibarıyla Ege Bölgesi ikinci, İç Anadolu Bölgesi üçüncü sırada yer alırken; altı adet eğitim değişkeni bazında yapılan Eğitim sektörü sıralamasında İç Anadolu Bölgesi ikinci sıraya yükselmekte, Ege Bölgesi ise üçüncü sıraya düşmektedir.

İç Anadolu Bölgesi'nin eğitim sektörü itibarıyla ikinci sıraya yükselmesinin temel nedeni, sağlık sektöründe olduğu gibi Türkiye'nin en önemli eğitim merkezi olan Başkent Ankara'nın bölgede yer almasıdır. Zira, eğitim sektörünün iller bazındaki gelişmişlik sıralamasında da ilk sırada Başkent Ankara yer almaktadır. Ankara, hem sağlık, hem de eğitim sektörlerinde Türkiye'nin en gelişmiş merkezi durumundadır. Yer değiştiren diğer iki bölge ise Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'dir. Genel gelişmişlik sıralamasında Güneydoğu Anadolu Bölgesi 6'ncı, Doğu Anadolu Bölgesi 7'nci sıralarda yer alırken; eğitim sektörü sıralamasında iki bölge yer değiştirmektedir.

İstatistiki bölge birimlerinin düzey-2'ye göre eğitim sektörü gelişmişlik sıralamaları ile aynı bölgelerin genel gelişmişlik sıralamaları arasında da farklılıklar gözlenmektedir. Bunlardan ilki İstanbul ve Ankara alt bölgelerinin her iki sıralamada yer değiştirmesidir. Genel gelişmişlik sıralamasında İstanbul alt bölgesi 1'nci sırada, Ankara alt bölgesi 2'nci sırada yer alırken; eğitim sektörü sıralamasında iki alt bölge yer değiştirmektedir. Genel gelişmişlik sıralamalarında alt sıralarda iken, eğitim sektörü gelişmişlik sıralamasında üst sıralarda yer alan başlıca alt bölgeler; Balıkesir, Hatay, Samsun, Kayseri, Malatya ve Ağrı'dır. Belirtilen bölgelerin eğitim sektörü yatırımları ile genel eğitim düzeyleri açısından geçmiş dönemlerde önemli bir performansa sahip olduğu belirtilebilir.

Diğer yandan genel gelişmişlik sıralamasında daha üst sıralarda iken, eğitim sektörü gelişmişlik sıralamasında alt sıralarda yer alan başlıca alt bölgeler ise; Adana, Manisa, Konya, Gaziantep, Trabzon ve Şanlıurfa alt bölgeleridir. Bu alt bölgelerde sanayi ve tarım gibi sektörlerde yaşanan gelişme, aynı oranda eğitim sektörüne yansımamıştır. Belirtilen bölgelerin eğitim sektörü yatırımları ile genel eğitim düzeyleri açısından geçmiş dönemlerde nisbi olarak düşük bir performansa sahip olduğu gözlenmektedir.

İller düzeyindeki sıralama sonuçları ise aşağıda özetlenmiştir: İlk grupta genel gelişmişlik sıralamalarında alt sıralarda iken, eğitim sektörü gelişmişlik sıralamasında üst sıralarda yer alan iller bulunmaktadır. Bunların başlıcaları; Muğla, Karabük, Çanakkale, Burdur, Artvin, Tunceli, Düzce, Amasya, Kırşehir, Osmaniye, Bartın, Erzincan, Bayburt ve Ardahan'dır. Belirtilen iller eğitim sektörü yatırımları ile genel eğitim düzeyleri açısından geçmiş dönemlerde önemli bir performansa sahip olmuşlardır. İkinci grupta ise genel gelişmişlik sıralamasında daha üst sıralarda iken, eğitim sektörü gelişmişlik sıralamasında alt sıralarda yer alan iller bulunmaktadır. Bu grupta yer alan illerin başlıcaları ise; Adana, Denizli, İçel, Aydın, Manisa, Nevşehir, Elazığ, Konya, Gaziantep, Afyon, Kastamonu ve Diyarbakır'dır. Belirtilen illerde sanayi ve tarım gibi diğer sektörlerde yaşanan gelişme aynı oranda eğitim sektörüne yansımamıştır. Ayrıca söz konusu iller; eğitim sektörü yatırımları ile genel eğitim düzeyleri açısından geçmiş dönemlerde nisbi olarak düşük bir performansa sahip olmuşlardır.

Sonuç olarak belirtilmelidir ki, iller ve istatistiki bölge birimleri düzey-2'ler bazında genel gelişmişlik seviyeleri ile eğitim sektörü gelişmişlik seviyeleri karşılaştırıldığında, yöreler arasında, eğitim sektörünün performansı açısından önemli ölçüde gelişmişlik farklılıklarının olduğu gözlenmektedir. Zira, aynı yöre içerisindeki diğer sektörler ile karşılaştırıldığında, bazı yörelerde eğitim sektöründe nisbi olarak bir doygunluğa erişildiği, bazı yörelerde ise ciddi bir eğitim sektörü yetersizliği olduğu görülmektedir. Eğitim sektörü yatırımları ve personel atamalarını da içine alan eğitim politikalarının, mevcut sonuçlar gözönünde bulundurularak yapılması, bölgeler arasında ortaya çıkan eğitim sektörü gelişmişlik farklılıklarının ortadan kaldırılmasında önemli bir adım olacaktır.

Topluca bir değerlendirme yapmak gerekirse, Zonguldak ve Gaziantep'i birleştiren çizginin batısında kalan iller, genel olarak gelişmiş iller grubunda yer almaktadır. Bu çizginin doğusunda ise nisbi olarak azgelişmiş iller yer almaktadır. Genel olarak, ülkenin batısından doğusuna gidildikçe gelişmişlik düzeyi nispi olarak azalmaktadır. Bununla birlikte, Batıda

gelişen ve çevreye yayılan gelişme ülke genelinde homojenleşme eğilimlerini de hızlandırmaktadır.

Son dönemlerde gelişmenin ve özellikle sanayileşmenin yerelleşmesinin başlıca nedenleri arasında, yoğun kamu yatırımları ve iç pazarın genişlemesi gelmektedir. Özellikle ulaştırma ve haberleşme alt yapısında yaşanan yoğun gelişmeler, organize sanayi bölgeleri ve küçük sanayi siteleri uygulamaları ile kalkınmada öncelikli yöreler politikası, gelişme faaliyetlerinin yaygınlaşmasında ve yerelleşmesinde önemli etkiler yapmıştır. Bu sürecin bir sonucu olarak, yerel sermaye birikimi oluşmuş ve Anadolu’da bir sanayi ve girişimci kültürü gelişmeye başlamıştır. Özellikle son dönemlerde yeni sanayi odakları olarak nitelenen illerde sanayi faaliyetlerin dinamik bir yapıda yaygınlık kazandığı ve KOBİ’ler temelinde ve hatta ihracata dayalı bir üretim sürecinde gelişme yaşandığı gözlenmektedir. Bu illerde meydana gelen sanayi büyüme sosyo-ekonomik gelişme göstergelerine de yansımaktadır. Diğer yandan, geleneksel olarak tarımsal karakterli illerde ise nispi olarak bir gerileme gözlenmektedir. Özellikle İç Ege ve Orta Anadolu’nun bazı illerinin son dönem gelişme eğilimleri gerileme doğrultusundadır.

Sonuç olarak bölgesel gelişmeye ilişkin olarak yaşanan tüm olumlu gelişmelere rağmen, gelinen aşamada, hemen her ülkede görüldüğü gibi, ekonomik ve sosyal gelişmenin ülke genelinde dengeli dağılımından söz edilmesi mümkün değildir. Bölgesel gelişmişlik farklılıklarının azaltılması konusunda, özendirici nitelikte tedbir ve uygulamalar özel sektörü yeteri kadar harekete geçirememekte ve bölgeler arası göç önemli bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir. Bu konuda, ülke ekonomisinin en kıt kaynağı olan sermayenin etkin kullanımı da dikkate alınarak geliştirilecek bölgesel gelişme politikalarına olan ihtiyaç devam etmektedir.

Kaynakça

Avrupa Birliği (2002) **AB 2002 İlerleme Raporu**.

Benko, Georges ve Dunford, Mick (1991) (editörler) **Industrial Change and Regional Development: The Transformation of New Industrial Spaces**. London ve New York: Belhaven Press.

Best, Michael H. (1990) **The New Competition: Institutions of Industrial Restructuring**, Polity Press/ Harvard University Press.

Brusco, S. (1982) The Emilian Model: productive decentralisation and social integration, **Cambridge Journal of Economics**, 6, 3 sf. 167-184.

Brusco, S. (1982), The Emilian Model: productive decentralisation and social integration, **Cambridge Journal of Economics**, 6, pp. 167-184.

Castells, Manuel (1993) European cities, the informational society, and the global economy. **Tijdschrift voor Econ. en Soc. Geografie**, 84(4), (pp. 247-257)

Castells, M. (1989) **The Informational City: Information technology, Economic Restructuring, and the Urban-Regional Process**, Blackwell Publishers.

Cooke, P. ve Morgan, K. (1993) The Network Paradigm: new departures in corporate and regional development, **Environment and Planning D: Society and Space**, Vol.11, sf. 543-564.

DİE (1990) **Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri**.

DİE (2000) **Genel Nüfus Sayımı. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri**

Dinçer B., Özasan M., Satılmış E. (1996) **İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması**. DPT-BGYUGM: Ankara.

Dincer, Bülent, (1996) **İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması**, DPT-BGYUGM: Ankara.

Dincer, Bülent (1993) **İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Seviyelerinin Belirlenmesinde Kullanılan Yöntemler ve Karşılaştırılmaları**. DPT Uzmanlık Tezi.

Dinler, Zeynel (1991) **Bölgesel İktisat**, Bursa.

DPT (2000) **Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005)**, DPT: Ankara.

DPT (2000) **Bölgesel Gelişme Ö.İ.K. Raporu**, DPT: Ankara.

DPT (2000) **AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı (2001-2003) (Taslak)** AB ile İlişkiler Genel Müdürlüğü. DPT: Ankara.

DPT (1991) **İllerin Ekonomik ve Sosyal Gelişmişlik Seviyelerinin Tesbiti Araştırması**. DPT:2265, KÖYBKGM:35.

DPT (1985) **İl ve İlçelerin Ekonomik ve Sosyal Gelişmişlik Seviyelerinin Tesbiti Araştırması**. DPT:2015, KÖYB:30.

DPT (1982) **Türkiye’de Yerleşme Merkezlerinin Kademelenmesi: Ülke Yerleşme Merkezleri Sistemi**, DPT-KÖYB.

DPT (1981) **İlçeler İtibariyle İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması. KÖYD Araştırma Şubesi**, DPT: 1761, KÖYD:22.

DPT (1980) **İller İçin Bir Gelişmişlik Göstergesi ve Sıralama**. DPT: 1695, KÖYD: 19.

DPT (1972) **Kalkınmayı Çoklu Değişkenlerle Somutlaştırma Üzerinde Bir Deneme ve Uluslararası Karşılaştırma**, DPT:1268-SPD:251.

Florida Richard (1995) Toward the learning region, **Futures**, 27, No: 5, sf. 527-536.

Foskett, D. J. (1963) **Classification and Indexing in The Social Sciences**, London.

Granadesikan, R. (1977) **Methods for Statistical Data Analysis of Multivariate Observations**, New jersey.

Harvey, David. (1989) From managerialism to entrepreneurialism: The transformation in urban governance in late capitalism. **Geografiska Annaler**, 71 B, 1. (pp. 3-17)

Harbison, F. (1970) **Quantitative Analysis of Modernization and Development**, New Jersey, 1970.

Harman, H. (1967) **Modern Factor Analysis**, Chicago.

Johnson, R. A. ve Wichern D. (1982) **Applied Multivariate Statistical Analysis**, New Jersey.

Keleş, Ruşen (1990) **Kentleşme Politikası**, İmge Kitabevi Yayınları: 13, Ankara.

Knox, Paul L. (1996) Globalisation and urban change, **Urban Geography**, 17, 1, pp. 115-117.

McGranahan, D. (1985) **Measurement and Analysis of Socio-Economic Development**, Geneva,

Ohmane, Kenichi (1996) **The End of Nation State: The Rise of Regional Economies, How New Engines of Prosperity are Reshaping Global Markets**, Harper Collins Publishers: London.

Özaslan, Metin (2003) “Küreselleşme Sürecinde Kentsel Ekonomiler ve Yerel Sanayi Odağı Olarak Kayseri”. **Kayseri Ekonomisi Sempozyumu**’na sunulan bildiri. Erciyes Üniversitesi İİBF: Kayseri.

Özaslan M. ve Şeftalici (2003) “Kayseri İli Gelişme Stratejisi”. **Kayseri Ekonomisi Sempozyumu**’na sunulan bildiri. Erciyes Üniversitesi İİBF: Kayseri.

Özaslan M. ve Şeftalici (2003) **Kayseri İl Gelişme Raporu**. DPT-BGYUGM: Ankara.

Özaslan M., Erşahin G., Akkahve D. ve Sabuncu A. (2001) **Düzce İli Raporu**, DPT-BGYUGM.

Özaslan M. ve Sabuncu A. (Koordinatörler) (2000) **Yeni Sanayi Odakları ve Girişimcilik-Ortaklıklar Alt Komisyonu Raporu**, 8. BYKP Bölgesel Gelişme Ö.İ.K. Raporu içinde, (sf. 178-268), DPT: Ankara.

Özaslan Metin (1999) **Yerel Gelişmede Kamu ve Kurumsal Yapı**. DPT Uzmanlık Tezi.

Özaslan Metin (1996) **Afyon İli Raporu**, DPT-BGYUGM: Ankara.

Piore, M. and Sabel, C. F. (1984), **The Second Industrial Divide**. Basic Books , Mew York.

- Sanalan T. ve diğ. (1973), **Kalkınmada Öncelikli Yörelere Tespiti ve Bu Yörelere Teşvik Tedbirleri**. DPT: 13044, KÖYD :4
- Sarıca, İsmail (1991) **Kalkınmada Öncelikli Yörelere İlgili Temel Konular**, DPT-KÖYB: Ankara
- Sassen, S. (1994) **Cities in a World Economy**. Pine Forge Press, Thousand Oaks, London, New Delhi
- Sassen, S. (1991) “The Global City”. reprinted in Fainstein, Susan S. and Campbell, Scott (eds) **Reading in Urban Theory**. Blackwell Publishers, Cambridge, Massachusetts and Oxford UK.(pp. 61-71)
- Saxenian, A. (1994) **Regional Advantage: Culture and Competition in Silicon Valley and Route 128**, Harvard University Press: Cambridge, Massachusetts, and London, England.
- Schilderink, J. H. F. (1969) **Factor Analysis Applied to Developed and Developing Countries**, Netherlands.
- Sengenberger, W. and Pyke, F. (1992), Industrial districts and local economic regeneration: research and policy issues. in Sengenberger, W. and Pyke, F. **Industrial Districts and Local Economic Regeneration: Research and Policy Issues**. Geneva: International Institute of Labour Studies, (sf.3-29).
- Storper, M. and Scott, J. (1986), Production, work, territory: contemporary realities and theoretical tasks, in Allen J. Scott and Michael Storper (eds), **Production, Work, Territory: The Geographical Anatomy of Industrial Capitalism**, London: Allen And Unwin.
- Swyngedouw E.A. (1992) The mammon quest, ‘Glocalisation’, interspatial competition and the monetary order: the construction of the new scales, (Dunford ve Kafkalas içinde), **Cities and Regions in the New Europe: The Global-Local Interplay and Spatial Development Strategies**, Belhaven Press: London, (sf. 39-67).
- Tatlıdil, H. (1992) **Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Analiz**, Ankara.
- Tokcan, Ç. (1965) **İlçelere Göre Sosyo-Ekonomik Yönden Gelişmişlik Endeksi Ön Çalışması**, DPT:287-SPD:64.
- Tolan B. ve diğ. (1969), **Türkiye’de İller İtibariyle Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (1963-1967)**. DPT-SPD Araştırma Şubesi, DPT:900-SPD:207
- Tolan B. (1972), **Türkiye’de İller İtibariyle Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (1963-1970)**. DPT1282, SPD:52.
- Törüner M.(1972), **İllerin Gelişmişlik Düzeylerinin Saptanmasında Bir Yöntem Denemesi (Taksonomi)**. DPT: 1252, SPD-.250.
- Tugaç, A. (1972) **Planlı Kalkınmada Sosyal Göstergeler ve Öngörme**, DPT:1161-SPD:247.
- Tunbul, Mete (1992) **Türkiye’de Bölgesel Planlama Çalışmaları**. DPT-KÖYB: Ankara
- UNDP (2001) **İnsani Gelişme Endeksi (İGE)**. UNDP: Ankara

EK-1

İLLERE GÖRE EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

Not: Ticari açıdan gizliliği bulunan ve bu nedenle tablolarda yeralmayan değişken değerleri " * " ile belirtilmiştir

ADANA İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	ADANA	AKDENİZ	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	1 849 478	8 706 005	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	75,58	59,78	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	17,71	21,43	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	133	98	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,68	2,58	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,67	4,60	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	43,09	54,97	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	14,41	8,78	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	11,90	10,46	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	3,16	2,29	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	48,53	37,81	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	10,16	7,37	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	2,71	2,23	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	86,88	88,16	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	80,26	81,96	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	7,87	8,28	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	108,94	97,69	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	46,02	42,18	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	18,86	16,55	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	44,00	37,13	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	14,14	10,06	12,70
2000	Dış Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Dış Hekimi Sayısı	1,30	1,39	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	3,40	2,85	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	24,04	18,88	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	473	1 298	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	1 552	11 610	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	217	658	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	30 939	77 723	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	534 457	1 905 901	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	806	626	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	342	216	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 410	1 129	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	2,38	14,77	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	469 189	2 078 908	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	97,76	96,95	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	3,05	12,06	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	2 057	1 726	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	190	784	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	598	475	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	1,74	6,50	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	2,95	6,93	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	481	119	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	360	190	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	144	83	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	208	176	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	112	72	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	73	195	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	3 516	3 183	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	1 147	1 841	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	1 471	2 944	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	55,56	61,95	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	91,30	86,97	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	81,91	94,24	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	761	615	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	1 371	1 230	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	1,64	1,45	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 735	1 485	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	16,71	15,86	14,93

ADIYAMAN İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	ADIYAMAN	G.D. ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	623 811	6 608 619	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	54,33	62,69	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	19,98	24,80	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	89	88	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	3,66	4,86	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	6,26	6,55	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	73,64	61,35	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	4,80	7,06	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	4,25	6,21	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,01	1,17	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	23,17	33,21	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	4,31	3,72	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,07	1,51	2,61
EGİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	79,83	73,22	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	70,57	60,16	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	5,27	4,99	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	96,01	94,12	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	35,78	27,32	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	8,66	6,60	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	42,00	48,33	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	4,95	5,49	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,35	0,52	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	1,41	1,85	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	11,46	13,26	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	86	1 733	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	350	7 044	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	12	359	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	1 849	31 576	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	35 028	381 183	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	158	196	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	38	73	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	727	883	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,77	8,14	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	75 690	946 373	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	94,03	93,86	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,39	5,06	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	780	954	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	22	301	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	92	115	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,09	1,20	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,13	1,80	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	38	35	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	43	68	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	34	44	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	36	63	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	21	28	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	93	213	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	886	2 030	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı		347	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı		197	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	37,47	36,24	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	81,51	74,44	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	85,75	84,65	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	216	208	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	373	505	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,83	0,85	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	568	837	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	35,53	22,54	14,93

AFYON İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	AFYON	EGE	TÜRKİYE
DEMÖGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	812 416	8 938 781	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	45,77	61,48	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	9,47	16,29	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	57	100	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,82	2,17	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,98	3,81	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	70,11	50,48	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	6,41	13,84	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,13	10,10	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,25	2,64	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	24,39	43,26	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	3,21	10,42	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,28	2,62	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	88,26	89,78	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	81,47	84,20	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	5,43	8,42	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	80,09	100,07	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	21,35	39,67	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	18,32	25,35	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	45,00	40,13	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	7,69	14,81	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,30	2,93	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,34	3,80	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	23,57	23,13	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	431	3 439	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	2 536	13 941	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	104	1 969	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	6 161	187 282	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	138 472	2 014 306	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	220	823	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	140	449	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 131	1 341	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	1,86	17,26	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	171 512	2 557 077	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	94,54	96,92	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,71	15,28	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 081	2 130	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	72	1 284	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	288	708	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,37	9,95	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,37	10,02	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	76	149	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	94	278	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	69	78	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	70	344	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	44	119	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	92	227	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	589	2 475	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	67	3 416	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	77	4 162	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	76,38	71,97	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	95,12	87,46	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	98,33	98,41	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	368	799	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	761	1 423	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,82	1,77	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 005	1 898	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	16,86	10,84	14,93

AĞRI İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	AĞRI	D. ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELERİ					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	528 744	6 137 414	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	47,72	53,05	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	19,04	13,76	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	46	42	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	5,49	3,92	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	7,64	6,27	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	73,44	66,41	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,46	3,26	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	3,48	4,44	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	0,52	1,05	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	22,75	28,83	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	1,47	2,69	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	0,70	1,08	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	67,95	77,71	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	52,24	65,90	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	3,84	6,13	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	80,77	86,41	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	13,43	26,33	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	5,38	9,29	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	58,00	53,36	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	2,38	7,54	12,70
2000	Dış Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Dış Hekimi Sayısı	0,30	0,61	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	1,19	1,21	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	5,30	17,87	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı		871	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	412	6 161	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	6	143	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	826	20 040	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	9 870	212 085	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	25	146	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	14	38	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	855	884	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,88	9,53	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	41 151	746 943	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	81,15	90,71	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,22	4,14	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	515	841	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	18	322	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	44	133	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,04	1,29	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,04	1,53	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	14	56	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	16	48	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	20	37	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	48	57	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	12	30	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	55	266	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	129	611	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	300	84	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	248	81	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	16,76	25,97	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	63,11	78,51	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	89,12	79,92	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	83	197	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	148	343	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,40	0,57	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	643	868	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	24,75	24,43	14,93

AMASYA İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	AMASYA	KARADENİZ	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	365 231	8 439 213	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	53,83	49,03	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	1,65	3,65	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	64	73	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,34	2,39	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,52	4,87	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	61,47	66,10	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,80	7,29	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,64	5,97	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,37	1,45	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	33,00	27,48	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	4,50	4,44	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,01	1,46	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	87,39	85,82	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	80,88	78,49	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	6,32	5,92	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	99,63	87,39	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	41,15	31,70	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	22,46	23,04	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	47,00	42,33	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	7,12	8,73	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	1,23	1,08	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,71	2,22	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	12,73	23,65	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	85	1 561	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	840	12 732	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	23	761	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	1 897	80 118	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	31 825	1 786 457	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	210	371	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	- 17	128	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 632	955	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	1,03	15,35	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	75 950	1 602 619	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	98,78	95,22	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,38	9,46	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 287	1 396	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	31	749	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	219	320	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,13	4,24	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,26	7,24	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	188	244	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	125	132	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	68	55	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	89	111	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	43	53	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	96	244	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	415	924	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı		662	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı		809	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	57,03	25,59	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	98,26	83,73	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	96,15	89,90	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	520	435	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	925	755	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,88	0,99	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 326	1 223	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	27,06	23,95	14,93

ANKARA İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	ANKARA	İÇ ANADOLU	TÜRKİYE
DEMÖGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	4 007 860	11 608 868	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	88,34	69,25	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	21,38	15,79	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	163	63	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	1,90	2,54	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	3,82	4,42	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	16,21	46,81	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	13,41	10,55	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	13,81	8,90	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	8,79	4,01	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	72,06	45,07	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	16,86	8,52	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	3,93	2,53	2,61
EGİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	93,26	90,32	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	89,32	84,96	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	16,86	10,31	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	108,19	92,95	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	59,91	41,58	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	28,45	21,69	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	36,00	41,77	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	31,57	17,22	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	6,04	2,86	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	4,47	3,12	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	37,71	26,29	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	13 041	16 399	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	2 526	17 106	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	850	1 620	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	59 127	148 070	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	462 069	1 711 732	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	189	348	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	264	251	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 641	1 410	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	2,87	18,81	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	1 128 625	2 783 819	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	98,96	95,80	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	8,33	16,96	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	2 588	1 820	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	672	1 266	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	3 299	1 347	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	20,77	24,57	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	17,77	21,29	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	873	192	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	1 223	489	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	140	90	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	1 088	449	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	467	198	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	426	276	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	1 754	2 002	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	605	407	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	2 538	1 345	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	65,43	60,74	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	98,54	94,90	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	97,43	95,80	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	1 614	884	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	2 033	1 288	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	1,25	1,13	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	3 140	1 860	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	5,92	14,22	14,93

ANTALYA İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	ANTALYA	AKDENİZ	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	1 719 751	8 706 005	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	54,45	59,78	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	41,80	21,43	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	83	98	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	1,93	2,58	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	3,98	4,60	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	49,66	54,97	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,50	8,78	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	18,05	10,46	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	3,24	2,29	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	41,37	37,81	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	9,67	7,37	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	3,17	2,23	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	91,86	88,16	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	87,35	81,96	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	11,72	8,28	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	99,29	97,69	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	40,09	42,18	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	17,64	16,55	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	32,00	37,13	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	12,83	10,06	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	2,97	1,39	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	3,84	2,85	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	16,42	18,88	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	195	1 298	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	2 151	11 610	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	55	658	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	5 183	77 723	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	70 873	1 905 901	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	193	626	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	49	216	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 040	1 129	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	3,05	14,77	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	456 371	2 078 908	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	97,54	96,95	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	2,50	12,06	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 813	1 726	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	200	784	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	632	475	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	1,71	6,50	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	1,57	6,93	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	126	119	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	216	190	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	83	83	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	178	176	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	86	72	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	257	195	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	2 915	3 183	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	524	1 841	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	646	2 944	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	54,38	61,95	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	86,16	86,97	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	95,20	94,24	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	885	615	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	1 740	1 230	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	1,41	1,45	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	2 031	1 485	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	11,17	15,86	14,93

ARTVİN İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	ARTVİN	KARADENİZ	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	191 934	8 439 213	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	43,87	49,03	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	-10,34	3,65	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	26	73	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,24	2,39	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,55	4,87	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	60,85	66,10	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,39	7,29	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	4,82	5,97	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,66	1,45	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	34,03	27,48	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	4,22	4,44	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,03	1,46	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	86,80	85,82	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	79,21	78,49	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	6,31	5,92	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	99,92	87,39	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	30,04	31,70	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	46,76	23,04	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	43,00	42,33	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	10,16	8,73	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,94	1,08	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	1,77	2,22	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	30,22	23,65	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı		1 561	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı		12 732	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	7	761	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	1 377	80 118	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	6 835	1 786 457	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	48	371	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	63	128	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	856	955	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,34	15,35	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	30 190	1 602 619	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	94,63	95,22	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,27	9,46	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 776	1 396	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	29	749	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	312	320	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,09	4,24	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,11	7,24	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	153	244	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	79	132	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	40	55	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	147	111	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	66	53	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	2 340	244	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	4 818	924	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	1 067	662	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	1 748	809	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	11,49	25,59	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	68,61	83,73	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	79,87	89,90	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	402	435	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	787	755	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	1,00	0,99	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 577	1 223	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	19,49	23,95	14,93

AYDIN İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	AYDIN	EGE	TÜRKİYE
DEMÖGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	950 757	8 938 781	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	51,87	61,48	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	14,21	16,29	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	121	100	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,12	2,17	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	3,68	3,81	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	61,95	50,48	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	7,54	13,84	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	9,16	10,10	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,92	2,64	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	38,15	43,26	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	10,71	10,42	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	2,35	2,62	2,61
EGİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	87,44	89,78	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	81,05	84,20	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	7,21	8,42	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	96,70	100,07	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	38,19	39,67	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	22,98	25,35	20,49
SAGLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	39,00	40,13	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	12,44	14,81	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	2,71	2,93	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	3,84	3,80	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	17,38	23,13	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	232	3 439	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	1 305	13 941	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	89	1 969	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	7 706	187 282	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	61 683	2 014 306	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	239	823	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	104	449	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 444	1 341	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	2,47	17,26	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	274 260	2 557 077	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	98,09	96,92	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	1,40	15,28	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 838	2 130	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	131	1 284	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	498	708	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,74	9,95	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,48	10,02	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	87	149	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	110	278	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	69	78	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	129	344	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	71	119	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	184	227	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	1 298	2 475	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	3 416	3 416	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	4	4 162	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	58,59	71,97	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	92,53	87,46	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	99,31	98,41	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	724	799	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	1 461	1 423	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,96	1,77	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 511	1 898	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	13,32	10,84	14,93

BALIKESİR İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	BALIKESİR	MARMARA	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	1 076 347	17 365 027	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	53,66	79,07	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	9,96	26,70	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	75	241	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	1,95	1,91	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	3,47	3,85	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	56,75	25,33	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	8,63	25,67	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	8,93	14,28	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	2,13	5,39	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	35,82	62,23	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	6,63	14,68	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	2,19	4,29	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	88,34	92,40	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	82,90	88,14	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	7,07	9,95	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	106,65	115,65	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	47,37	41,05	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	23,65	29,39	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	41,00	39,36	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	9,14	16,43	12,70
2000	Dış Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Dış Hekimi Sayısı	2,42	3,60	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	3,56	3,80	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	24,01	28,18	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	368	3 425	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	1 850	12 708	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	97	5 608	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	12 666	585 679	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	269 197	5 466 414	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	491	872	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	205	756	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	2 024	1 187	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	3,77	16,13	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	340 750	5 520 091	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	98,36	98,39	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	1,52	37,04	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 765	2 657	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	134	3 080	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	536	1 916	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,91	52,26	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,56	51,20	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	72	102	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	123	859	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	55	121	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	199	1 146	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	99	366	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	249	277	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	1 371	4 772	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	1 496	5 342	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	1 416	10 476	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	57,37	74,82	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	89,99	91,39	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	99,17	95,99	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	887	876	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	1 590	1 234	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	1,35	2,19	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 728	3 045	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	11,58	6,42	14,93

BİLECİK İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	BİLECİK	MARMARA	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	194 326	17 365 027	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	64,01	79,07	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	10,02	26,70	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	45	241	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	1,98	1,91	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	3,73	3,85	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	46,51	25,33	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	19,29	25,67	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,89	14,28	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,67	5,39	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	47,85	62,23	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	7,18	14,68	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,26	4,29	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	91,55	92,40	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	86,80	88,14	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	5,79	9,95	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	97,87	115,65	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	33,31	41,05	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	43,31	29,39	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	42,00	39,36	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	8,75	16,43	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	1,24	3,60	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,32	3,80	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	14,82	28,18	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	315	3 425	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	325	12 708	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	56	5 608	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	9 627	585 679	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	149 010	5 466 414	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	2 277	872	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	1 208	756	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 780	1 187	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,47	16,13	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	43 671	5 520 091	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	98,23	98,39	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,34	37,04	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	2 204	2 657	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	29	3 080	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	302	1 916	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,09	52,26	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,10	51,20	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	115	102	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	118	859	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	58	121	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	138	1 146	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	89	366	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	475	277	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	10 802	4 772	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı		5 342	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı		10 476	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	70,41	74,82	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	97,14	91,39	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	98,81	95,99	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	556	876	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	996	1 234	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	7,10	2,19	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 626	3 045	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	10,74	6,42	14,93

BİNGÖL İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	BİNGÖL	D. ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	253 739	6 137 414	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	48,66	53,05	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	1,86	13,76	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	31	42	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	3,56	3,92	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	6,45	6,27	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	69,94	66,41	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,40	3,26	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	2,84	4,44	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	0,62	1,05	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	26,96	28,83	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	1,63	2,69	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	0,85	1,08	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	73,61	77,71	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	60,37	65,90	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	4,99	6,13	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	85,84	86,41	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	26,31	26,33	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	6,63	9,29	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	60,00	53,36	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	5,12	7,54	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,39	0,61	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	1,14	1,21	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	16,95	17,87	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	37	871	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	281	6 161	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	1	143	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	*	20 040	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	*	212 085	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	*	146	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	*	38	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	775	884	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,38	9,53	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	28 073	746 943	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	91,24	90,71	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,14	4,14	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	673	841	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	12	322	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	88	133	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,04	1,29	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,03	1,53	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	11	56	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	28	48	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	30	37	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	27	57	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	16	30	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	1 708	266	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	196	611	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı		84	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı		81	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	23,21	25,97	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	74,16	78,51	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	70,15	79,92	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	96	197	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	207	343	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,29	0,57	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	787	868	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	42,80	24,43	14,93

BİTLİS İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	BİTLİS	D. ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	388 678	6 137 414	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	56,48	53,05	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	16,33	13,76	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	55	42	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	5,03	3,92	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	7,79	6,27	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	69,84	66,41	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	2,28	3,26	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	3,37	4,44	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	0,93	1,05	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	25,78	28,83	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	2,05	2,69	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	0,78	1,08	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	72,37	77,71	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	58,09	65,90	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	5,19	6,13	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	73,53	86,41	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	13,26	26,33	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	5,14	9,29	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	52,00	53,36	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	3,58	7,54	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,51	0,61	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	0,87	1,21	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	11,19	17,87	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı		871	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	266	6 161	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	2	143	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	*	20 040	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	*	212 085	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	*	146	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	*	38	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	738	884	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,47	9,53	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	36 149	746 943	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	87,45	90,71	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,17	4,14	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	552	841	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	18	322	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	47	133	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,03	1,29	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,05	1,53	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	18	56	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	30	48	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	29	37	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	24	57	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	14	30	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	56	266	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	46	611	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı		84	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı		81	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	27,88	25,97	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	77,11	78,51	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	80,33	79,92	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	110	197	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	196	343	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,27	0,57	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	564	868	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	27,72	24,43	14,93

BOLU İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	BOLU	KARADENİZ	TÜRKİYE
DEMÖGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	270 654	8 439 213	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	52,72	49,03	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	2,90	3,65	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	33	73	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	1,93	2,39	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,23	4,87	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	56,57	66,10	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	11,11	7,29	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	7,32	5,97	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,84	1,45	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	37,49	27,48	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	6,07	4,44	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,67	1,46	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	89,63	85,82	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	84,03	78,49	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	6,82	5,92	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	88,68	87,39	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	32,43	31,70	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	38,95	23,04	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	38,00	42,33	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	10,53	8,73	12,70
2000	Dış Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Dış Hekimi Sayısı	1,88	1,08	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	5,47	2,22	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	43,97	23,65	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	102	1 561	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	917	12 732	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	57	761	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	8 484	80 118	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	87 776	1 786 457	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	1 084	371	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	533	128	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	3 865	955	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	1,85	15,35	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	48 647	1 602 619	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	98,46	95,22	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,78	9,46	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	3 569	1 396	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	36	749	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	557	320	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,24	4,24	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,15	7,24	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	64	244	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	133	132	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	47	55	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	84	111	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	65	53	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	190	244	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	3 970	924	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	111	662	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	246	809	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	39,74	25,59	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	97,21	83,73	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	98,37	89,90	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	1 063	435	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	1 996	755	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	1,91	0,99	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	2 711	1 223	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	10,01	23,95	14,93

BURDUR İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	BURDUR	AKDENİZ	TÜRKİYE
DEMÖGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	256 803	8 706 005	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	54,48	59,78	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	0,74	21,43	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	38	98	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,12	2,58	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	3,64	4,60	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	60,13	54,97	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	8,31	8,78	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	6,11	10,46	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,84	2,29	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	31,34	37,81	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	4,82	7,37	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,34	2,23	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	89,67	88,16	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	83,72	81,96	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	6,64	8,28	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	93,12	97,69	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	51,23	42,18	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	17,83	16,55	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	33,00	37,13	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	9,97	10,06	12,70
2000	Dış Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Dış Hekimi Sayısı	1,75	1,39	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,92	2,85	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	27,84	18,88	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	50	1 298	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	1 113	11 610	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	43	658	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	2 574	77 723	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	23 042	1 905 901	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	228	626	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	118	216	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 746	1 129	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,76	14,77	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	65 022	2 078 908	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	95,60	96,95	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,35	12,06	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 714	1 726	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	37	784	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	390	475	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,16	6,50	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,10	6,93	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	109	119	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	64	190	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	58	83	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	104	176	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	54	72	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	99	195	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	1 191	3 183	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı		1 841	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı		2 944	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	85,78	61,95	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	96,56	86,97	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	100,00	94,24	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	801	615	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	1 640	1 230	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,89	1,45	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 487	1 485	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	17,63	15,86	14,93

BURSA İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	BURSA	MARMARA	TÜRKİYE
DEMÖGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	2 125 140	17 365 027	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	76,75	79,07	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	28,62	26,70	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	204	241	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	1,98	1,91	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	3,91	3,85	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	33,56	25,33	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	28,17	25,67	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	11,82	14,28	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	2,90	5,39	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	55,60	62,23	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	13,71	14,68	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	3,52	4,29	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	91,72	92,40	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	87,27	88,14	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	7,72	9,95	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	107,38	115,65	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	37,58	41,05	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	34,56	29,39	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	39,00	39,36	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	12,28	16,43	12,70
2000	Dış Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Dış Hekimi Sayısı	2,11	3,60	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	3,08	3,80	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	19,93	28,18	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	921	3 425	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	2 594	12 708	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	768	5 608	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	103 334	585 679	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	1 127 037	5 466 414	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	1 439	872	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	822	756	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 729	1 187	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	3,19	16,13	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	640 197	5 520 091	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	99,18	98,39	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	3,68	37,04	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	2 155	2 657	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	238	3 080	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	698	1 916	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	2,33	52,26	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	2,71	51,20	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	191	102	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	336	859	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	125	121	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	418	1 146	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	151	366	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	519	277	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	9 000	4 772	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	3 950	5 342	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	7 011	10 476	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	76,60	74,82	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	94,40	91,39	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	98,38	95,99	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	822	876	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	1 310	1 234	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	2,65	2,19	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 983	3 045	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	7,15	6,42	14,93

ÇANAKKALE İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	ÇANAKKALE	MARMARA	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	464 975	17 365 027	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	46,36	79,07	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	7,29	26,70	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	47	241	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	1,68	1,91	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	3,28	3,85	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	56,01	25,33	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	9,19	25,67	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	7,15	14,28	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,73	5,39	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	37,56	62,23	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	6,68	14,68	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,59	4,29	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	89,51	92,40	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	84,93	88,14	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	7,07	9,95	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	103,41	115,65	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	41,74	41,05	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	27,17	29,39	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	34,00	39,36	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	8,93	16,43	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	2,15	3,60	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	3,40	3,80	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	20,50	28,18	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	149	3 425	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	756	12 708	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	29	5 608	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	5 125	585 679	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	125 926	5 466 414	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	1 045	872	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	447	756	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 739	1 187	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	1,62	16,13	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	112 877	5 520 091	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	97,38	98,39	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,81	37,04	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	2 172	2 657	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	67	3 080	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	418	1 916	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,31	52,26	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,27	51,20	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	87	102	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	127	859	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	59	121	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	143	1 146	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	74	366	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	322	277	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	2 577	4 772	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	844	5 342	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	1 081	10 476	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	68,80	74,82	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	95,32	91,39	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	95,81	95,99	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	643	876	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	1 262	1 234	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	1,83	2,19	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 752	3 045	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	8,37	6,42	14,93

ÇANKIRI İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	ÇANKIRI	İÇ ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	270 355	11 608 868	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	52,22	69,25	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	8,09	15,79	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	36	63	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,27	2,54	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	5,15	4,42	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	66,09	46,81	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,23	10,55	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	4,12	8,90	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,63	4,01	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	28,65	45,07	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	3,45	8,52	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,09	2,53	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	88,16	90,32	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	81,99	84,96	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	5,41	10,31	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	64,11	92,95	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	19,72	41,58	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	22,99	21,69	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	37,00	41,77	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	6,99	17,22	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,85	2,86	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,15	3,12	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	17,75	26,29	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	86	16 399	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	152	17 106	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	15	1 620	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	1 566	148 070	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	16 108	1 711 732	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	79	348	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	142	251	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 168	1 410	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,56	18,81	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	43 616	2 783 819	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	93,38	95,80	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,22	16,96	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 002	1 820	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	24	1 266	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	162	1 347	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,07	24,57	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,10	21,29	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	118	192	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	49	489	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	45	90	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	59	449	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	28	198	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	46	276	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	1 153	2 002	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı		407	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı		1 345	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	52,87	60,74	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	81,86	94,90	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	100,00	95,80	91,28
Diğer Refah Göstergeleri					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	205	884	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	412	1 288	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,47	1,13	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	885	1 860	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	19,55	14,22	14,93

ÇORUM İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	ÇORUM	KARADENİZ	TÜRKİYE
DEMOKRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	597 065	8 439 213	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	52,24	49,03	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	-1,92	3,65	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	47	73	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,66	2,39	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,67	4,87	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	67,61	66,10	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	7,35	7,29	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,69	5,97	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,38	1,45	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	26,27	27,48	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	3,49	4,44	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,37	1,46	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	83,11	85,82	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	76,40	78,49	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	4,83	5,92	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	100,20	87,39	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	36,59	31,70	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	17,73	23,04	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	51,00	42,33	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	7,45	8,73	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,97	1,08	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,38	2,22	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	25,61	23,65	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	155	1 561	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	1 327	12 732	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	87	761	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	5 028	80 118	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	70 714	1 786 457	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	221	371	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	94	128	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 188	955	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	1,27	15,35	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	114 547	1 602 619	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	94,65	95,22	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,69	9,46	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 431	1 396	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	47	749	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	268	320	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,25	4,24	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,27	7,24	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	111	244	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	81	132	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	50	55	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	74	111	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	36	53	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	388	244	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	1 257	924	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	160	662	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	45	809	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	45,70	25,59	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	98,05	83,73	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	97,71	89,90	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	418	435	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	797	755	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,74	0,99	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 014	1 223	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	31,55	23,95	14,93

DENİZLİ İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	DENİZLİ	EGE	TÜRKİYE
DEMOKRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	850 029	8 938 781	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	48,69	61,48	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	12,40	16,29	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	73	100	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,19	2,17	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	3,85	3,81	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	53,54	50,48	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	18,98	13,84	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	7,71	10,10	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,97	2,64	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	39,19	43,26	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	11,22	10,42	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	2,23	2,62	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	89,57	89,78	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	83,42	84,20	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	7,13	8,42	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	100,86	100,07	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	36,20	39,67	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	22,54	25,35	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	39,00	40,13	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	12,25	14,81	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	3,04	2,93	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	3,95	3,80	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	16,52	23,13	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	239	3 439	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	664	13 941	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	416	1 969	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	40 756	187 282	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	181 837	2 014 306	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	793	823	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	530	449	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	916	1 341	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	1,49	17,26	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	234 168	2 557 077	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	96,26	96,92	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	1,19	15,28	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 743	2 130	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	103	1 284	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	642	708	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,86	9,95	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	1,61	10,02	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	72	149	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	527	278	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	66	78	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	184	344	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	93	119	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	178	227	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	6 641	2 475	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	1 739	3 416	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	518	4 162	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	81,28	71,97	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	66,34	87,46	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	99,02	98,41	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	855	799	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	1 535	1 423	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	1,72	1,77	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 716	1 898	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	9,03	10,84	14,93

DİYARBAKIR İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	DİYARBAKIR	G.D. ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	1 362 708	6 608 619	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	60,00	62,69	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	21,74	24,80	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	90	88	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	4,51	4,86	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	6,76	6,55	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	63,86	61,35	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	3,82	7,06	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,76	6,21	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,16	1,17	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	32,21	33,21	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	4,45	3,72	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,30	1,51	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	69,57	73,22	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	55,37	60,16	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	5,60	4,99	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	90,93	94,12	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	31,55	27,32	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	3,30	6,60	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	57,00	48,33	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	7,02	5,49	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,35	0,52	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	1,89	1,85	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	21,13	13,26	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	280	1 733	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	1 163	7 044	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	33	359	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	1 745	31 576	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	20 987	381 183	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	35	196	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	17	73	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	898	883	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	1,83	8,14	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	200 351	946 373	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	94,35	93,86	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	1,15	5,06	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 056	954	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	61	301	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	104	115	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,22	1,20	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,26	1,80	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	18	35	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	49	68	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	71	44	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	52	63	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	30	28	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	333	213	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	1 085	2 030	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	18	347	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	26	197	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	21,42	36,24	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	51,49	74,44	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	84,54	84,65	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	123	208	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	242	505	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,51	0,85	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	781	837	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	22,84	22,54	14,93

EDİRNE İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	EDİRNE	MARMARA	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	402 606	17 365 027	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	57,35	79,07	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	-0,49	26,70	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	66	241	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	1,66	1,91	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	3,73	3,85	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	49,60	25,33	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	9,01	25,67	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	8,42	14,28	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	2,07	5,39	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	43,29	62,23	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	7,61	14,68	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,69	4,29	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	88,89	92,40	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	83,34	88,14	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	8,91	9,95	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	101,90	115,65	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	44,34	41,05	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	33,25	29,39	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	38,00	39,36	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	19,50	16,43	12,70
2000	Dış Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Dış Hekimi Sayısı	2,38	3,60	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	3,20	3,80	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	30,95	28,18	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	63	3 425	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	880	12 708	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	51	5 608	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	5 298	585 679	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	91 675	5 466 414	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	517	872	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	192	756	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 754	1 187	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	1,13	16,13	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	94 979	5 520 091	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	96,63	98,39	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,73	37,04	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	2 271	2 657	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	54	3 080	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	489	1 916	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,31	52,26	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,55	51,20	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	757	102	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	87	859	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	57	121	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	201	1 146	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	80	366	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	193	277	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	2 228	4 772	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	577	5 342	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	12 270	10 476	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	78,88	74,82	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	89,75	91,39	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	93,07	95,99	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	665	876	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	1 083	1 234	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	1,45	2,19	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	2 027	3 045	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	15,27	6,42	14,93

ELAZIĞ İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	ELAZIĞ	D. ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	569 616	6 137 414	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	63,95	53,05	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	13,39	13,76	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	67	42	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,52	3,92	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	5,21	6,27	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	58,60	66,41	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	6,01	3,26	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,88	4,44	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,52	1,05	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	35,57	28,83	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	3,77	2,69	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,70	1,08	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	82,31	77,71	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	72,52	65,90	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	7,57	6,13	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	94,48	86,41	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	50,01	26,33	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	9,68	9,29	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	39,00	53,36	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	14,03	7,54	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	1,05	0,61	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,02	1,21	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	40,50	17,87	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	122	871	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	1 049	6 161	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	24	143	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	3 818	20 040	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	50 802	212 085	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	877	146	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	85	38	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 115	884	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,86	9,53	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	109 729	746 943	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	97,43	90,71	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,65	4,14	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 417	841	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	33	322	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	269	133	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,24	1,29	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,15	1,53	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	37	56	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	63	48	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	41	37	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	91	57	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	55	30	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	163	266	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	674	611	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	3	84	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	16	81	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	41,69	25,97	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	83,27	78,51	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	93,52	79,92	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	363	197	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	633	343	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	1,53	0,57	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 116	868	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	16,63	24,43	14,93

ERZİNCAN İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	ERZİNCAN	D. ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	316 841	6 137 414	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	54,35	53,05	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	5,71	13,76	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	27	42	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,54	3,92	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	5,04	6,27	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	62,03	66,41	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	4,17	3,26	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	4,79	4,44	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,29	1,05	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	33,06	28,83	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	2,91	2,69	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,00	1,08	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	87,16	77,71	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	79,66	65,90	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	6,74	6,13	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	69,37	86,41	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	32,09	26,33	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	18,21	9,29	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	37,00	53,36	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiyi Düşen Hekim Sayısı	6,60	7,54	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiyi Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,60	0,61	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiyi Düşen Eczane Sayısı	1,39	1,21	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiyi Düşen Hastane Yatağı Sayısı	19,60	17,87	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	256	871	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	223	6 161	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	12	143	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	1 503	20 040	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	16 493	212 085	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	56	146	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	28	38	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 176	884	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,64	9,53	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	51 796	746 943	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	97,28	90,71	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,24	4,14	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	956	841	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	27	322	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	206	133	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,10	1,29	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,11	1,53	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	83	56	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	67	48	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	43	37	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	57	57	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	36	30	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	447	266	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	353	611	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	2	84	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	4	81	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	32,79	25,97	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	93,29	78,51	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	79,52	79,92	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiyi Düşen Özel Otomobil Sayısı	326	197	652
2000	Adet	Onbin Kişiyi Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	635	343	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,49	0,57	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 117	868	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	15,63	24,43	14,93

ERZURUM İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	ERZURUM	D. ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	937 389	6 137 414	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	59,80	53,05	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	10,00	13,76	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	37	42	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	3,51	3,92	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	5,73	6,27	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	62,30	66,41	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	3,71	3,26	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	6,06	4,44	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,36	1,05	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	31,65	28,83	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	3,11	2,69	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,58	1,08	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	83,64	77,71	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	74,57	65,90	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	6,89	6,13	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	85,29	86,41	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	25,92	26,33	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	11,36	9,29	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	65,00	53,36	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiyi Düşen Hekim Sayısı	12,31	7,54	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiyi Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,52	0,61	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiyi Düşen Eczane Sayısı	1,00	1,21	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiyi Düşen Hastane Yatağı Sayısı	31,63	17,87	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	88	871	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	1 064	6 161	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	22	143	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	1 812	20 040	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	16 673	212 085	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	42	146	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	28	38	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	950	884	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	1,34	9,53	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	117 810	746 943	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	94,19	90,71	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,69	4,14	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	914	841	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	54	322	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	128	133	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,19	1,29	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,26	1,53	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	58	56	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	59	48	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	62	37	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	68	57	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	42	30	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	183	266	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	427	611	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	71	84	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	7	81	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	26,55	25,97	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	93,53	78,51	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	74,63	79,92	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiyi Düşen Özel Otomobil Sayısı	231	197	652
2000	Adet	Onbin Kişiyi Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	304	343	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,50	0,57	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	964	868	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	27,45	24,43	14,93

ESKİŞEHİR İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	ESKİŞEHİR	İÇ ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	706 009	11 608 868	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	78,90	69,25	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	9,61	15,79	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	51	63	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	1,74	2,54	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	3,66	4,42	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	35,31	46,81	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	18,93	10,55	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	10,50	8,90	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	2,97	4,01	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	56,63	45,07	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	11,62	8,52	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	2,59	2,53	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	92,94	90,32	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	89,10	84,96	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	9,39	10,31	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	102,84	92,95	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	52,09	41,58	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	35,86	21,69	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	40,00	41,77	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	15,86	17,22	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	2,85	2,86	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	3,70	3,12	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	41,20	26,29	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	561	16 399	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	920	17 106	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	165	1 620	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	20 729	148 070	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	211 064	1 711 732	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	585	348	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	467	251	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	2 057	1 410	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	1,15	18,81	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	207 717	2 783 819	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	97,08	95,80	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	1,20	16,96	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	2 110	1 820	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	75	1 266	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	632	1 347	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,70	24,57	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,67	21,29	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	163	192	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	251	489	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	90	90	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	242	449	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	127	198	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	269	276	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	5 175	2 002	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	941	407	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	1 734	1 345	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	61,88	60,74	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	95,28	94,90	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	99,88	95,80	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	952	884	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	1 483	1 288	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	1,40	1,13	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 870	1 860	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	9,67	14,22	14,93

GAZİANTEP İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	GAZİANTEP	G.D. ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	1 285 249	6 608 619	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	78,52	62,69	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	24,06	24,80	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	188	88	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	3,83	4,86	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	5,23	6,55	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	39,13	61,35	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	21,28	7,06	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	11,43	6,21	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	2,14	1,17	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	49,35	33,21	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	5,56	3,72	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	3,33	1,51	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	83,78	73,22	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	74,98	60,16	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	5,21	4,99	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	104,56	94,12	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	35,47	27,32	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	11,21	6,60	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	44,00	48,33	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	7,52	5,49	12,70
2000	Dış Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Dış Hekimi Sayısı	1,14	0,52	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,84	1,85	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	19,65	13,26	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	757	1 733	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	3 758	7 044	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	259	359	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	24 980	31 576	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	277 077	381 183	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	786	196	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	282	73	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 181	883	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	1,22	8,14	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	279 617	946 373	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	98,73	93,86	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	1,36	5,06	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 318	954	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	88	301	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	268	115	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,54	1,20	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,92	1,80	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	102	35	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	193	68	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	46	44	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	118	63	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	49	28	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	159	213	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	7 000	2 030	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	1 266	347	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	751	197	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	90,70	36,24	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	76,74	74,44	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	98,94	84,65	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	455	208	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	1 036	505	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	1,55	0,85	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 336	837	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	14,38	22,54	14,93

GİRESUN İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	GİRESUN	KARADENİZ	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	523 819	8 439 213	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	54,09	49,03	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	4,73	3,65	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	77	73	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,31	2,39	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,82	4,87	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	70,31	66,10	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,07	7,29	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,71	5,97	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,40	1,45	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	22,99	27,48	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	4,36	4,44	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,26	1,46	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	83,35	85,82	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	73,45	78,49	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	5,56	5,92	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	71,64	87,39	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	23,67	31,70	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	22,45	23,04	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	38,00	42,33	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	5,82	8,73	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	1,03	1,08	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,14	2,22	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	21,86	23,65	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	49	1 561	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	597	12 732	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	30	761	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	3 071	80 118	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	38 834	1 786 457	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	53	371	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	60	128	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	709	955	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,64	15,35	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	95 659	1 602 619	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	92,14	95,22	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,49	9,46	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 176	1 396	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	47	749	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	333	320	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,27	4,24	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	3,61	7,24	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	3 155	244	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	610	132	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	42	55	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	75	111	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	41	53	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	174	244	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	419	924	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	1 948	662	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	191	809	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	11,14	25,59	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	80,82	83,73	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	95,43	89,90	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	266	435	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	533	755	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,72	0,99	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 118	1 223	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	28,42	23,95	14,93

GÜMÜŞHANE İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	GÜMÜŞHANE	KARADENİZ	TÜRKİYE
DEMÖGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	186 953	8 439 213	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	41,49	49,03	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	10,19	3,65	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	29	73	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,92	2,39	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	5,44	4,87	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	76,54	66,10	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	2,60	7,29	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	2,91	5,97	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,08	1,45	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	19,35	27,48	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	2,14	4,44	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	0,59	1,46	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	86,40	85,82	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	78,72	78,49	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	5,11	5,92	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	53,83	87,39	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	15,78	31,70	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	15,76	23,04	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	32,00	42,33	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	7,11	8,73	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,64	1,08	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	1,23	2,22	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	17,38	23,65	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı		1 561	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	332	12 732	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	2	761	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	*	80 118	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	*	1 786 457	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	*	371	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	*	128	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	744	955	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,30	15,35	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	25 977	1 602 619	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	88,48	95,22	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,14	9,46	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	933	1 396	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	15	749	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	128	320	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,04	4,24	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,05	7,24	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	61	244	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	48	132	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	38	55	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	36	111	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	19	53	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	301	244	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	360	924	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı		662	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı		809	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	17,13	25,59	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	92,53	83,73	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	72,97	89,90	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	212	435	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	412	755	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,30	0,99	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	729	1 223	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	30,34	23,95	14,93

HAKKARİ İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	HAKKARİ	D. ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	236 581	6 137 414	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	58,95	53,05	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	31,60	13,76	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	33	42	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	6,69	3,92	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	7,91	6,27	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	52,44	66,41	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,35	3,26	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	2,51	4,44	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	0,55	1,05	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	44,39	28,83	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	1,60	2,69	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	0,56	1,08	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	70,69	77,71	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	52,10	65,90	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	5,98	6,13	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	109,13	86,41	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	24,62	26,33	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	7,03	9,29	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	55,00	53,36	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	3,55	7,54	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,21	0,61	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	0,51	1,21	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	6,34	17,87	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı		871	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	100	6 161	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	2	143	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	*	20 040	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	*	212 085	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	*	146	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	*	38	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	644	884	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,23	9,53	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	20 392	746 943	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	83,31	90,71	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,13	4,14	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	696	841	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	8	322	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	57	133	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,02	1,29	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,02	1,53	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	2	56	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	22	48	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	26	37	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	48	57	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	16	30	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	132	266	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	89	611	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	83	84	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	287	81	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	21,80	25,97	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	86,76	78,51	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	67,09	79,92	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	59	197	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	113	343	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,37	0,57	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	811	868	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	30,91	24,43	14,93

HATAY İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	HATAY	AKDENİZ	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	1 253 726	8 706 005	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	46,37	59,78	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	12,20	21,43	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	215	98	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,97	2,58	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,98	4,60	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	61,63	54,97	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	8,41	8,78	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	6,70	10,46	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,39	2,29	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	32,47	37,81	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	5,00	7,37	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,69	2,23	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	86,02	88,16	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	78,69	81,96	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	6,01	8,28	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	108,52	97,69	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	48,31	42,18	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	12,53	16,55	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	38,00	37,13	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	5,84	10,06	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,36	1,39	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,79	2,85	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	11,94	18,88	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	126	1 298	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	1 629	11 610	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	65	658	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	11 452	77 723	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	864 454	1 905 901	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	1 411	626	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	130	216	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	856	1 129	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	2,15	14,77	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	273 294	2 078 908	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	95,64	96,95	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	1,52	12,06	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 509	1 726	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	95	784	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	457	475	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,90	6,50	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,48	6,93	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	28	119	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	101	190	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	53	83	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	220	176	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	61	72	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	73	195	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	3 457	3 183	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	3 569	1 841	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	5 650	2 944	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	77,15	61,95	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	91,77	86,97	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	91,68	94,24	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	516	615	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	1 235	1 230	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	2,11	1,45	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 330	1 485	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	21,74	15,86	14,93

ISPARTA İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	ISPARTA	AKDENİZ	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	513 681	8 706 005	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	58,71	59,78	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	16,68	21,43	18,29
2000	Kişi/Km ²	Nüfus Yoğunluğu	62	98	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,04	2,58	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,44	4,60	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	56,90	54,97	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	8,34	8,78	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,73	10,46	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,52	2,29	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	37,19	37,81	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	5,54	7,37	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,52	2,23	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	92,01	88,16	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	87,05	81,96	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	8,37	8,28	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	70,69	97,69	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	33,58	42,18	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	21,76	16,55	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	32,00	37,13	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	14,44	10,06	12,70
2000	Dış Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Dış Hekimi Sayısı	2,49	1,39	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,80	2,85	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	53,15	18,88	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	85	1 298	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	1 046	11 610	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	48	658	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	4 033	77 723	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	54 382	1 905 901	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	506	626	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	143	216	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 406	1 129	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	1,11	14,77	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	122 422	2 078 908	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	97,44	96,95	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,54	12,06	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 318	1 726	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	52	784	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	389	475	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,31	6,50	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,18	6,93	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	46	119	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	87	190	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	61	83	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	113	176	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	61	72	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	243	195	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	2 252	3 183	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	170	1 841	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	273	2 944	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	82,98	61,95	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	94,98	86,97	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	100,00	94,24	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	550	615	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	1 068	1 230	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	1,10	1,45	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 212	1 485	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	18,42	15,86	14,93

MERSİN İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	MERSİN	AKDENİZ	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	1 651 400	8 706 005	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	60,51	59,78	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	26,48	21,43	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	107	98	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,38	2,58	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,51	4,60	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	57,64	54,97	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	7,93	8,78	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	9,33	10,46	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	2,36	2,29	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	35,70	37,81	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	7,93	7,37	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	2,29	2,23	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	89,16	88,16	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	83,88	81,96	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	8,21	8,28	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	88,79	97,69	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	40,19	42,18	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	16,71	16,55	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	45,00	37,13	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	7,87	10,06	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,44	1,39	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,62	2,85	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	17,26	18,88	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	161	1 298	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	1 697	11 610	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	152	658	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	14 827	77 723	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	276 520	1 905 901	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	624	626	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	475	216	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 349	1 129	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	3,29	14,77	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	440 184	2 078 908	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	97,34	96,95	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	2,75	12,06	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	2 074	1 726	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	138	784	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	525	475	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	1,36	6,50	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	1,17	6,93	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	54	119	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	191	190	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	85	83	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	232	176	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	61	72	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	276	195	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	1 227	3 183	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	5 011	1 841	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	8 584	2 944	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	68,78	61,95	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	77,09	86,97	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	100,00	94,24	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	532	615	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	1 124	1 230	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	1,26	1,45	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 439	1 485	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	11,99	15,86	14,93

İSTANBUL İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	İSTANBUL	MARMARA	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	10 018 735	17 365 027	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	90,69	79,07	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	33,10	26,70	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	1928	241	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	1,97	1,91	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	3,85	3,85	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	8,13	25,33	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	32,15	25,67	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	18,73	14,28	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	8,16	5,39	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	75,95	62,23	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	19,39	14,68	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	5,97	4,29	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	93,39	92,40	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	89,49	88,14	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	11,92	9,95	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	121,97	115,65	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	41,96	41,05	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	27,30	29,39	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	39,00	39,36	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	20,58	16,43	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	4,77	3,60	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	4,38	3,80	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	34,14	28,18	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	625	3 425	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	2 722	12 708	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	3 543	5 608	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	301 039	585 679	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	1 549 389	5 466 414	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	415	872	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	579	756	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	216	1 187	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,75	16,13	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	3 393 077	5 520 091	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	98,18	98,39	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	22,11	37,04	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	2 750	2 657	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	2 214	3 080	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	2 846	1 916	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	44,80	52,26	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	42,87	51,20	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	7	102	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	1 277	859	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	139	121	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	1 412	1 146	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	528	366	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	222	277	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	3 006	4 772	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	6 980	5 342	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	10 673	10 476	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	97,78	74,82	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	60,00	91,39	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	100,00	95,99	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	1 000	876	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	1 282	1 234	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	1,77	2,19	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	3 829	3 045	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	4,87	6,42	14,93

İZMİR İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	İZMİR	EGE	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	3 370 866	8 938 781	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	81,07	61,48	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	22,39	16,29	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	281	100	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	1,75	2,17	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	3,58	3,81	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	28,54	50,48	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	20,58	13,84	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	14,54	10,10	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	4,59	2,64	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	61,98	43,26	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	16,28	10,42	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	3,99	2,62	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	91,86	89,78	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	87,41	84,20	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	11,47	8,42	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	110,32	100,07	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	47,74	39,67	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	29,41	25,35	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	40,00	40,13	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	22,71	14,81	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	4,57	2,93	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	4,73	3,80	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	29,01	23,13	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	1 252	3 439	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	4 947	13 941	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	1 021	1 969	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	94 343	187 282	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	1 170 695	2 014 306	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	1 584	823	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	817	449	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 816	1 341	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	4,33	17,26	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	1 140 731	2 557 077	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	97,63	96,92	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	7,30	15,28	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	2 696	2 130	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	613	1 284	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	1 117	708	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	5,92	9,95	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	6,04	10,02	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	461	149	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	448	278	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	100	78	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	686	344	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	191	119	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	272	227	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	2 904	2 475	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	8 407	3 416	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	10 511	4 162	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	84,28	71,97	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	94,91	87,46	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	97,49	98,41	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	986	799	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	1 527	1 423	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	2,69	1,77	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	2 634	1 898	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	7,45	10,84	14,93

KARS İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	KARS	D. ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	325 016	6 137 414	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	43,73	53,05	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	-9,06	13,76	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	32	42	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	3,76	3,92	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	6,00	6,27	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	68,14	66,41	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	2,17	3,26	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	3,65	4,44	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	0,83	1,05	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	27,75	28,83	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	2,47	2,69	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,05	1,08	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	82,94	77,71	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	72,69	65,90	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	5,64	6,13	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	104,28	86,41	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	29,76	26,33	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	10,68	9,29	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	65,00	53,36	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	5,08	7,54	12,70
2000	Dış Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Dış Hekimi Sayısı	0,68	0,61	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,15	1,21	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	11,54	17,87	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	68	871	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	54	6 161	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	6	143	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	968	20 040	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	23 854	212 085	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	125	146	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	24	38	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	853	884	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,58	9,53	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	29 557	746 943	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	91,99	90,71	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,19	4,14	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	719	841	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	22	322	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	132	133	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,07	1,29	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,20	1,53	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	185	56	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	75	48	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	42	37	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	45	57	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	26	30	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	174	266	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	466	611	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	7	84	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	6	81	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	25,30	25,97	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	82,48	78,51	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	90,58	79,92	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	188	197	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	336	343	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,50	0,57	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 027	868	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	31,80	24,43	14,93

KASTAMONU İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	KASTAMONU	KARADENİZ	TÜRKİYE
DEMÖGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	375 476	8 439 213	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	46,35	49,03	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	-11,97	3,65	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	29	73	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,18	2,39	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,34	4,87	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	71,14	66,10	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	6,32	7,29	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	4,59	5,97	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,16	1,45	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	23,32	27,48	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	3,52	4,44	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,36	1,46	2,61
EGİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	80,80	85,82	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	72,33	78,49	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	4,62	5,92	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	96,24	87,39	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	25,10	31,70	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	27,66	23,04	20,49
SAGLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	44,00	42,33	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	8,76	8,73	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	1,15	1,08	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,29	2,22	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	39,90	23,65	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	80	1 561	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	1 086	12 732	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	34	761	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	3 433	80 118	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	37 521	1 786 457	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	198	371	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	86	128	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 270	955	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,96	15,35	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	69 899	1 602 619	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	94,02	95,22	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,46	9,46	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 525	1 396	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	50	749	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	300	320	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,18	4,24	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,17	7,24	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	91	244	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	88	132	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	47	55	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	107	111	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	65	53	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	329	244	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	807	924	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	76	662	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	41	809	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	25,39	25,59	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	79,49	83,73	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	86,88	89,90	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	559	435	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	918	755	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,96	0,99	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 210	1 223	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	29,92	23,95	14,93

KAYSERİ İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	KAYSERİ	İÇ ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	1 060 432	11 608 868	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	69,06	69,25	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	11,62	15,79	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	62	63	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,62	2,54	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,64	4,42	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	46,98	46,81	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	16,42	10,55	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	8,53	8,90	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	2,15	4,01	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	44,09	45,07	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	5,69	8,52	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	2,96	2,53	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	88,89	90,32	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	82,42	84,96	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	7,49	10,31	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	105,10	92,95	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	45,54	41,58	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	22,48	21,69	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	42,00	41,77	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	11,72	17,22	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,28	2,86	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,58	3,12	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	23,30	26,29	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	457	16 399	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	1 536	17 106	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	178	1 620	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	25 078	148 070	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	153 052	1 711 732	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	575	348	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	390	251	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 006	1 410	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	1,23	18,81	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	273 620	2 783 819	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	96,92	95,80	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	1,22	16,96	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 430	1 820	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	93	1 266	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	491	1 347	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,82	24,57	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,92	21,29	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	63	192	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	239	489	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	74	90	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	173	449	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	80	198	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	80	276	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	5 279	2 002	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	1 020	407	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	851	1 345	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	68,42	60,74	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	99,57	94,90	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	97,49	95,80	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	735	884	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	1 125	1 288	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	1,34	1,13	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 515	1 860	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	19,28	14,22	14,93

KIRKLARELİ İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	KIRKLARELİ	MARMARA	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	328 461	17 365 027	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	57,60	79,07	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	5,94	26,70	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	52	241	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	1,70	1,91	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	3,66	3,85	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	48,20	25,33	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	17,81	25,67	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	7,46	14,28	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,64	5,39	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	44,31	62,23	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	9,18	14,68	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,78	4,29	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	92,88	92,40	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	89,05	88,14	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	7,17	9,95	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	103,22	115,65	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	47,61	41,05	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	32,81	29,39	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	34,00	39,36	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	9,07	16,43	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	1,89	3,60	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	3,53	3,80	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	21,92	28,18	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	46	3 425	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	581	12 708	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	83	5 608	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	16 159	585 679	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	164 408	5 466 414	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	1 622	872	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	973	756	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 622	1 187	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,84	16,13	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	83 150	5 520 091	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	97,02	98,39	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,72	37,04	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	2 740	2 657	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	49	3 080	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	585	1 916	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,30	52,26	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,20	51,20	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	114	102	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	131	859	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	57	121	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	254	1 146	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	118	366	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	192	277	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	10 369	4 772	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	9 960	5 342	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	14 093	10 476	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	85,50	74,82	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	100,00	91,39	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	100,00	95,99	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	656	876	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	1 057	1 234	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	2,84	2,19	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 877	3 045	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	9,04	6,42	14,93

KIRŞEHİR İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	KIRŞEHİR	İÇ ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	253 239	11 608 868	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	58,21	69,25	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	-1,35	15,79	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	40	63	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,40	2,54	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,71	4,42	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	65,08	46,81	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,93	10,55	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,84	8,90	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,55	4,01	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	28,67	45,07	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	3,70	8,52	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,38	2,53	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	87,52	90,32	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	80,95	84,96	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	6,16	10,31	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	85,47	92,95	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	41,01	41,58	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	19,82	21,69	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	35,00	41,77	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiyi Düşen Hekim Sayısı	9,12	17,22	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiyi Düşen Diş Hekimi Sayısı	1,42	2,86	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiyi Düşen Eczane Sayısı	2,69	3,12	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiyi Düşen Hastane Yatağı Sayısı	19,74	26,29	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	190	16 399	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	1 287	17 106	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	8	1 620	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	1 181	148 070	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	53 067	1 711 732	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	191	348	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	46	251	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 432	1 410	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,57	18,81	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	55 573	2 783 819	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	94,25	95,80	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,25	16,96	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 212	1 820	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	21	1 266	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	362	1 347	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,14	24,57	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,10	21,29	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	154	192	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	57	489	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	49	90	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	73	449	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	40	198	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	262	276	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	514	2 002	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı		407	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı		1 345	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	80,07	60,74	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	99,16	94,90	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	97,22	95,80	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiyi Düşen Özel Otomobil Sayısı	482	884	652
2000	Adet	Onbin Kişiyi Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	765	1 288	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,76	1,13	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 041	1 860	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	31,77	14,22	14,93

KOCAELİ İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	KOCAELİ	MARMARA	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	1 206 085	17 365 027	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	59,94	79,07	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	27,05	26,70	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	334	241	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,13	1,91	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,16	3,85	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	39,04	25,33	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	20,32	25,67	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	9,21	14,28	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	2,71	5,39	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	52,84	62,23	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	8,53	14,68	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	2,16	4,29	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	92,04	92,40	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	87,13	88,14	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	7,60	9,95	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	109,36	115,65	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	39,15	41,05	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	33,84	29,39	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	42,00	39,36	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	11,03	16,43	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	2,11	3,60	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,70	3,80	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	17,23	28,18	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	285	3 425	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	960	12 708	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	523	5 608	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	61 620	585 679	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	1 244 061	5 466 414	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	3 086	872	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	2 556	756	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	487	1 187	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,88	16,13	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	352 079	5 520 091	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	99,38	98,39	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	4,55	37,04	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	4 696	2 657	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	129	3 080	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	1 072	1 916	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	2,03	52,26	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	3,16	51,20	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	16	102	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	776	859	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	157	121	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	3 358	1 146	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	299	366	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	503	277	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	5 042	4 772	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	5 487	5 342	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	33 107	10 476	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	79,35	74,82	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	99,31	91,39	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	83,92	95,99	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	637	876	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	968	1 234	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	4,65	2,19	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	2 261	3 045	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	7,29	6,42	14,93

KONYA İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	KONYA	İÇ ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	2 192 166	11 608 868	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	59,07	69,25	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	22,38	15,79	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	56	63	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	3,00	2,54	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,97	4,42	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	62,42	46,81	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	9,05	10,55	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	6,87	8,90	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,90	4,01	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	29,65	45,07	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	3,48	8,52	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	2,22	2,53	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	90,07	90,32	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	84,74	84,96	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	6,39	10,31	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	80,35	92,95	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	29,77	41,58	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	13,34	21,69	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	35,00	41,77	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	8,20	17,22	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	1,51	2,86	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,57	3,12	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	14,99	26,29	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	903	16 399	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	4 409	17 106	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	264	1 620	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	18 270	148 070	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	455 687	1 711 732	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	710	348	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	127	251	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 407	1 410	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	4,72	18,81	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	469 894	2 783 819	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	90,82	95,80	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	2,49	16,96	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 414	1 820	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	149	1 266	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	251	1 347	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,86	24,57	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,69	21,29	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	69	192	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	66	489	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	73	90	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	91	449	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	50	198	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	119	276	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	1 240	2 002	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	170	407	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	162	1 345	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	70,34	60,74	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	91,92	94,90	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	96,86	95,80	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	505	884	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	1 026	1 288	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	1,31	1,13	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 150	1 860	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	13,68	14,22	14,93

KÜTAHYA İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	KÜTAHYA	EGE	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	656 903	8 938 781	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	48,54	61,48	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	12,81	16,29	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	55	100	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,19	2,17	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,34	3,81	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	66,90	50,48	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	9,89	13,84	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	4,81	10,10	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,08	2,64	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	27,99	43,26	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	2,89	10,42	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,30	2,62	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	89,09	89,78	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	83,49	84,20	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	5,08	8,42	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	81,41	100,07	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	31,93	39,67	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	26,03	25,35	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	40,00	40,13	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	5,98	14,81	12,70
2000	Dış Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Dış Hekimi Sayısı	0,70	2,93	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,02	3,80	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	18,31	23,13	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	148	3 439	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	817	13 941	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	50	1 969	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	8 096	187 282	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	121 940	2 014 306	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	211	823	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	112	449	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	869	1 341	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	1,10	17,26	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	154 313	2 557 077	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	97,04	96,92	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,74	15,28	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 411	2 130	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	55	1 284	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	245	708	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,25	9,95	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,24	10,02	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	42	149	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	88	278	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	50	78	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	100	344	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	60	119	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	161	227	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	1 140	2 475	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	1	3 416	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	10	4 162	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	59,56	71,97	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	98,49	87,46	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	97,66	98,41	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	636	799	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	1 077	1 423	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,92	1,77	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 101	1 898	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	16,49	10,84	14,93

MALATYA İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	MALATYA	D. ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	853 658	6 137 414	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	58,54	53,05	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	19,22	13,76	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	72	42	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,56	3,92	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	5,40	6,27	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	63,93	66,41	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	6,24	3,26	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	6,25	4,44	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,69	1,05	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	29,63	28,83	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	4,41	2,69	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,43	1,08	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	85,35	77,71	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	77,86	65,90	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	7,96	6,13	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	83,97	86,41	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	44,77	26,33	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	10,85	9,29	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	35,00	53,36	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiyi Düşen Hekim Sayısı	10,54	7,54	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiyi Düşen Diş Hekimi Sayısı	1,22	0,61	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiyi Düşen Eczane Sayısı	1,58	1,21	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiyi Düşen Hastane Yatağı Sayısı	15,95	17,87	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	164	871	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	1 437	6 161	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	50	143	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	8 101	20 040	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	61 292	212 085	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	295	146	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	123	38	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	912	884	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	1,21	9,53	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	154 466	746 943	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	96,79	90,71	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,80	4,14	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 163	841	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	46	322	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	217	133	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,29	1,29	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,32	1,53	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	82	56	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	76	48	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	45	37	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	71	57	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	42	30	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	212	266	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	2 404	611	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	58	84	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	264	81	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	22,49	25,97	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	84,85	78,51	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	86,95	79,92	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiyi Düşen Özel Otomobil Sayısı	326	197	652
2000	Adet	Onbin Kişiyi Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	522	343	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,84	0,57	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	989	868	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	11,63	24,43	14,93

MANİSA İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	MANİSA	EGE	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	1 260 169	8 938 781	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	56,72	61,48	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	8,76	16,29	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	96	100	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,14	2,17	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	3,85	3,81	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	61,54	50,48	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	11,90	13,84	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	7,06	10,10	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,47	2,64	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	35,91	43,26	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	8,39	10,42	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,56	2,62	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	86,27	89,78	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	79,25	84,20	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	4,95	8,42	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	100,33	100,07	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	37,54	39,67	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	24,34	25,35	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	41,00	40,13	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	9,88	14,81	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	1,90	2,93	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	3,06	3,80	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	21,89	23,13	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	274	3 439	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	2 661	13 941	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	194	1 969	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	22 552	187 282	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	188 177	2 014 306	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	411	823	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	383	449	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 581	1 341	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	3,22	17,26	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	304 817	2 557 077	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	96,45	96,92	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	2,09	15,28	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	2 062	2 130	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	138	1 284	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	337	708	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,67	9,95	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,69	10,02	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	117	149	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	112	278	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	50	78	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	140	344	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	72	119	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	80	227	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	970	2 475	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	346	3 416	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	952	4 162	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	75,36	71,97	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	87,18	87,46	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	100,00	98,41	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	618	799	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	1 421	1 423	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	1,10	1,77	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 188	1 898	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	12,53	10,84	14,93

K.MARAŞ İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	K.MARAŞ	AKDENİZ	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	1 002 384	8 706 005	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	53,47	59,78	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	11,41	21,43	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	70	98	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	3,54	2,58	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	5,57	4,60	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	65,63	54,97	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	9,84	8,78	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,35	10,46	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,07	2,29	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	29,42	37,81	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	3,76	7,37	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,28	2,23	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	83,42	88,16	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	74,85	81,96	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	5,84	8,28	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	92,26	97,69	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	34,18	42,18	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	14,82	16,55	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	37,00	37,13	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	6,29	10,06	12,70
2000	Dış Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Dış Hekimi Sayısı	1,01	1,39	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	1,62	2,85	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	10,48	18,88	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	146	1 298	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	1 893	11 610	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	68	658	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	8 054	77 723	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	76 961	1 905 901	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	500	626	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	92	216	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	825	1 129	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	1,44	14,77	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	166 693	2 078 908	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	94,50	96,95	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,98	12,06	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 215	1 726	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	48	784	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	142	475	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,22	6,50	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,36	6,93	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	30	119	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	94	190	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	40	83	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	79	176	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	35	72	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	398	195	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	8 258	3 183	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	169	1 841	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	397	2 944	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	47,95	61,95	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	82,60	86,97	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	90,56	94,24	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	303	615	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	606	1 230	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	1,41	1,45	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	763	1 485	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	23,16	15,86	14,93

MARDİN İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	MARDİN	G.D. ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	705 098	6 608 619	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	55,49	62,69	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	23,35	24,80	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	80	88	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	4,98	4,86	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	7,72	6,55	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	69,92	61,35	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	2,37	7,06	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	4,05	6,21	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	0,73	1,17	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	24,81	33,21	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	2,23	3,72	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	0,73	1,51	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	71,20	73,22	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	56,79	60,16	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	4,40	4,99	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	97,17	94,12	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	22,91	27,32	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	7,06	6,60	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	43,00	48,33	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	3,47	5,49	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,20	0,52	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	1,49	1,85	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	6,74	13,26	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	160	1 733	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	190	7 044	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	16	359	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	725	31 576	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	27 553	381 183	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	87	196	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	18	73	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	632	883	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,74	8,14	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	87 668	946 373	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	85,55	93,86	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,41	5,06	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	718	954	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	30	301	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	57	115	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,06	1,20	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,11	1,80	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	26	35	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	34	68	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	45	44	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	37	63	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	19	28	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	17	213	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	819	2 030	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	369	347	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	65	197	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	42,16	36,24	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	84,30	74,44	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	89,15	84,65	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	100	208	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	352	505	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,82	0,85	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	750	837	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	29,90	22,54	14,93

MUĞLA İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	MUĞLA	EGE	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	715 328	8 938 781	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	37,51	61,48	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	23,98	16,29	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	56	100	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	1,94	2,17	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	3,47	3,81	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	55,02	50,48	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,95	13,84	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	13,73	10,10	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	2,40	2,64	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	36,67	43,26	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	7,35	10,42	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	2,82	2,62	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	92,72	89,78	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	88,29	84,20	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	10,08	8,42	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	100,86	100,07	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	47,01	39,67	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	22,16	25,35	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	35,00	40,13	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	11,34	14,81	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	2,54	2,93	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	4,01	3,80	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	18,72	23,13	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	59	3 439	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	528	13 941	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	28	1 969	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	1 984	187 282	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	98 250	2 014 306	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	178	823	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	16	449	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 215	1 341	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	2,03	17,26	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	194 620	2 557 077	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	94,71	96,92	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	1,53	15,28	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	2 659	2 130	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	134	1 284	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	689	708	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,77	9,95	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,46	10,02	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	57	149	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	156	278	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	91	78	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	203	344	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	116	119	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	680	227	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	3 506	2 475	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	270	3 416	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	59	4 162	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	65,01	71,97	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	83,14	87,46	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	96,68	98,41	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	952	799	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	1 910	1 423	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	1,75	1,77	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	2 378	1 898	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	10,90	10,84	14,93

MUŞ İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	MUŞ	D. ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	453 654	6 137 414	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	35,16	53,05	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	18,63	13,76	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	56	42	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	4,18	3,92	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	8,19	6,27	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	83,44	66,41	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,54	3,26	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,86	4,44	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	0,39	1,05	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	14,37	28,83	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	1,33	2,69	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	0,48	1,08	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	69,44	77,71	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	53,69	65,90	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	3,65	6,13	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	74,78	86,41	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	13,31	26,33	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	3,66	9,29	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	55,00	53,36	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	2,76	7,54	12,70
2000	Dış Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Dış Hekimi Sayısı	0,22	0,61	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	0,75	1,21	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	7,94	17,87	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	56	871	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	143	6 161	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	2	143	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	*	20 040	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	*	212 085	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	*	146	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	*	38	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	734	884	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,81	9,53	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	36 019	746 943	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	69,24	90,71	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,16	4,14	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	453	841	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	14	322	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	52	133	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,04	1,29	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,06	1,53	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	26	56	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	21	48	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	23	37	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	21	57	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	13	30	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	288	266	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	207	611	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı		84	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı		81	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	34,98	25,97	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	82,11	78,51	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	69,01	79,92	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	71	197	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	140	343	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,33	0,57	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	390	868	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	22,85	24,43	14,93

NEVŞEHİR İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	NEVŞEHİR	İÇ ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	309 914	11 608 868	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	44,05	69,25	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	6,81	15,79	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	58	63	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,55	2,54	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,48	4,42	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	70,25	46,81	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	4,97	10,55	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	6,77	8,90	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,39	4,01	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	27,60	45,07	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	5,60	8,52	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,60	2,53	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	88,41	90,32	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	81,81	84,96	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	6,03	10,31	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	90,76	92,95	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	32,84	41,58	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	17,83	21,69	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	43,00	41,77	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	9,07	17,22	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	1,65	2,86	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	3,13	3,12	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	17,71	26,29	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı		16 399	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	889	17 106	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	30	1 620	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	1 792	148 070	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	27 770	1 711 732	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	145	348	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	185	251	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 647	1 410	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	1,07	18,81	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	75 838	2 783 819	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	96,26	95,80	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,45	16,96	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 823	1 820	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	36	1 266	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	351	1 347	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,17	24,57	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,14	21,29	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	100	192	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	76	489	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	79	90	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	74	449	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	38	198	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	172	276	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	1 022	2 002	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	13	407	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı		1 345	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	97,05	60,74	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	100,00	94,90	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	91,73	95,80	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	518	884	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	1 047	1 288	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	1,45	1,13	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 337	1 860	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	16,42	14,22	14,93

NİĞDE İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	NİĞDE	İÇ ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	348 081	11 608 868	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	36,43	69,25	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	14,30	15,79	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	47	63	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,98	2,54	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,75	4,42	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	73,49	46,81	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,27	10,55	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	4,99	8,90	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	0,97	4,01	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	23,15	45,07	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	4,45	8,52	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,11	2,53	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	86,23	90,32	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	78,35	84,96	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	6,01	10,31	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	98,14	92,95	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	28,09	41,58	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	18,64	21,69	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	47,00	41,77	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	7,70	17,22	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	1,12	2,86	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,44	3,12	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	17,52	26,29	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	425	16 399	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	600	17 106	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	12	1 620	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	2 484	148 070	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	45 368	1 711 732	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	410	348	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	150	251	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 672	1 410	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	1,38	18,81	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	79 757	2 783 819	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	92,26	95,80	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,44	16,96	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 565	1 820	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	23	1 266	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	217	1 347	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,12	24,57	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,12	21,29	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	48	192	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	73	489	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	59	90	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	82	449	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	43	198	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	132	276	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	2 650	2 002	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	105	407	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	46	1 345	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	91,96	60,74	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	99,75	94,90	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	94,38	95,80	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	343	884	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	794	1 288	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	1,20	1,13	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	964	1 860	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	28,32	14,22	14,93

ORDU İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	ORDU	KARADENİZ	TÜRKİYE
DEMÖGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	887 765	8 439 213	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	46,93	49,03	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	7,10	3,65	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	149	73	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,81	2,39	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	5,24	4,87	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	73,55	66,10	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	4,22	7,29	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,26	5,97	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,20	1,45	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	20,42	27,48	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	3,81	4,44	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,23	1,46	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	83,10	85,82	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	74,60	78,49	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	4,69	5,92	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	79,06	87,39	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	24,80	31,70	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	18,27	23,04	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	37,00	42,33	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	5,67	8,73	12,70
2000	Dış Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Dış Hekimi Sayısı	0,48	1,08	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,01	2,22	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	16,64	23,65	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	117	1 561	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	1 110	12 732	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	50	761	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	4 319	80 118	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	69 259	1 786 457	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	207	371	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	68	128	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	767	955	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	1,35	15,35	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	163 529	1 602 619	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	85,57	95,22	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,61	9,46	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	862	1 396	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	54	749	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	183	320	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,26	4,24	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,30	7,24	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	53	244	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	73	132	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	46	55	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	64	111	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	34	53	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	112	244	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	512	924	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	769	662	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	249	809	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	18,06	25,59	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	76,44	83,73	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	79,20	89,90	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	286	435	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	484	755	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,59	0,99	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	904	1 223	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	32,25	23,95	14,93

RİZE İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	RİZE	KARADENİZ	TÜRKİYE
DEMÖGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	365 938	8 439 213	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	56,09	49,03	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	4,80	3,65	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	93	73	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,01	2,39	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	5,16	4,87	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	64,34	66,10	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	9,44	7,29	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	6,03	5,97	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,56	1,45	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	28,90	27,48	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	4,07	4,44	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,66	1,46	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	87,66	85,82	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	79,22	78,49	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	5,80	5,92	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	84,41	87,39	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	34,46	31,70	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	26,34	23,04	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	32,00	42,33	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	7,11	8,73	12,70
2000	Dış Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Dış Hekimi Sayısı	1,28	1,08	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,49	2,22	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	20,99	23,65	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı		1 561	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	336	12 732	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	57	761	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	8 890	80 118	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	56 708	1 786 457	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	149	371	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	224	128	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	883	955	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,53	15,35	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	75 972	1 602 619	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	96,20	95,22	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,45	9,46	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 531	1 396	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	37	749	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	299	320	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,17	4,24	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,20	7,24	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	87	244	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	127	132	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	43	55	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	143	111	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	67	53	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	163	244	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	1 007	924	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	1 389	662	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	65	809	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	13,64	25,59	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	76,38	83,73	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	87,43	89,90	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	375	435	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	763	755	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,93	0,99	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 415	1 223	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	8,00	23,95	14,93

SAKARYA İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	SAKARYA	MARMARA	TÜRKİYE
DEMOGRAFIK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	756 168	17 365 027	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	60,81	79,07	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	10,14	26,70	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	156	241	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,23	1,91	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,51	3,85	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	51,93	25,33	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	12,89	25,67	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	9,06	14,28	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,88	5,39	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	38,72	62,23	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	5,92	14,68	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	2,62	4,29	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	90,85	92,40	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	85,28	88,14	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	5,75	9,95	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	108,41	115,65	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	30,66	41,05	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	29,20	29,39	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	42,00	39,36	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	7,10	16,43	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	1,97	3,60	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,53	3,80	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	18,14	28,18	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	126	3 425	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	596	12 708	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	154	5 608	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	15 708	585 679	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	329 874	5 466 414	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	322	872	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	347	756	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 850	1 187	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	2,05	16,13	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	156 386	5 520 091	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	99,23	98,39	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	1,11	37,04	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 825	2 657	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	61	3 080	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	411	1 916	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,49	52,26	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,29	51,20	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	66	102	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	91	859	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	100	121	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	76	1 146	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	64	366	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	134	277	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	4 345	4 772	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	919	5 342	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	199	10 476	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	79,37	74,82	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	97,10	91,39	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	95,60	95,99	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	618	876	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	1 040	1 234	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	1,17	2,19	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 495	3 045	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	7,22	6,42	14,93

SAMSUN İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	SAMSUN	KARADENİZ	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	1 209 137	8 439 213	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	52,54	49,03	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	4,04	3,65	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	133	73	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,55	2,39	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,81	4,87	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	63,37	66,10	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	6,86	7,29	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	7,87	5,97	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,67	1,45	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	28,94	27,48	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	5,50	4,44	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,98	1,46	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	86,21	85,82	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	79,52	78,49	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	6,51	5,92	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	107,27	87,39	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	39,37	31,70	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	21,79	23,04	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	48,00	42,33	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	13,87	8,73	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	1,22	1,08	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,84	2,22	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	27,14	23,65	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	258	1 561	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	2 322	12 732	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	96	761	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	8 340	80 118	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	154 069	1 786 457	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	310	371	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	83	128	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 241	955	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	2,66	15,35	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	255 042	1 602 619	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	98,60	95,22	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	1,41	9,46	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 452	1 396	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	95	749	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	358	320	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,68	4,24	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,69	7,24	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	100	244	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	124	132	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	72	55	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	155	111	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	64	53	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	305	244	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	576	924	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	406	662	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	1 522	809	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	28,76	25,59	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	78,41	83,73	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	95,89	89,90	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	527	435	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	899	755	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,89	0,99	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 448	1 223	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	31,78	23,95	14,93

SİİRT İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	SİİRT	G.D. ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	263 676	6 608 619	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	58,22	62,69	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	7,99	24,80	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	48	88	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	6,05	4,86	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	7,48	6,55	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	56,87	61,35	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	2,58	7,06	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	4,04	6,21	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	0,68	1,17	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	39,33	33,21	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	2,52	3,72	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	0,62	1,51	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	68,66	73,22	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	52,15	60,16	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	5,16	4,99	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	105,72	94,12	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	22,40	27,32	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	8,10	6,60	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	63,00	48,33	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	4,48	5,49	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,34	0,52	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,88	1,85	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	10,81	13,26	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	81	1 733	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	128	7 044	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	1	359	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	*	31 576	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	*	381 183	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	*	196	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	*	73	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	751	883	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,31	8,14	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	30 244	946 373	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	92,28	93,86	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,19	5,06	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	880	954	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	12	301	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	57	115	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,02	1,20	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,03	1,80	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	11	35	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	25	68	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	21	44	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	34	63	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	18	28	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	35	213	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	224	2 030	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı		347	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı		197	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	26,93	36,24	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	80,63	74,44	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	77,62	84,65	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	119	208	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	234	505	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,85	0,85	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	859	837	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	30,78	22,54	14,93

SİNOP İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	SİNOP	KARADENİZ	TÜRKİYE
DEMOKRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	225 574	8 439 213	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	44,90	49,03	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	-16,17	3,65	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	39	73	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,48	2,39	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,40	4,87	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	71,05	66,10	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,33	7,29	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	4,58	5,97	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,09	1,45	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	23,59	27,48	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	4,37	4,44	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,16	1,46	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	82,72	85,82	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	75,75	78,49	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	5,41	5,92	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	89,55	87,39	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	29,50	31,70	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	25,86	23,04	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	57,00	42,33	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	8,42	8,73	12,70
2000	Dış Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Dış Hekimi Sayısı	1,15	1,08	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,35	2,22	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	24,38	23,65	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	72	1 561	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	400	12 732	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	22	761	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	688	80 118	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	15 246	1 786 457	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	48	371	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	13	128	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	961	955	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,45	15,35	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	40 363	1 602 619	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	98,38	95,22	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,22	9,46	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 189	1 396	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	24	749	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	327	320	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,12	4,24	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,08	7,24	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	49	244	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	78	132	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	74	55	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	74	111	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	40	53	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	313	244	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	539	924	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	123	662	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	22	809	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	21,84	25,59	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	90,33	83,73	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	93,74	89,90	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	455	435	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	737	755	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,63	0,99	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 293	1 223	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	36,72	23,95	14,93

SİVAS İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	SİVAS	İÇ ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	755 091	11 608 868	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	55,86	69,25	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	-1,54	15,79	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	26	63	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,76	2,54	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	5,27	4,42	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	66,46	46,81	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,43	10,55	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,09	8,90	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,27	4,01	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	28,46	45,07	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	3,31	8,52	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,31	2,53	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	85,40	90,32	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	77,52	84,96	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	6,06	10,31	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	83,56	92,95	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	30,01	41,58	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	20,61	21,69	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	53,00	41,77	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	11,11	17,22	12,70
2000	Dış Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Dış Hekimi Sayısı	0,34	2,86	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	1,51	3,12	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	30,10	26,29	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	202	16 399	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	1 586	17 106	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	16	1 620	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	4 314	148 070	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	35 716	1 711 732	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	108	348	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	48	251	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 137	1 410	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	1,42	18,81	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	117 149	2 783 819	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	98,02	95,80	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,67	16,96	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 098	1 820	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	57	1 266	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	276	1 347	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,33	24,57	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,28	21,29	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	118	192	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	57	489	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	42	90	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	80	449	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	55	198	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	682	276	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	724	2 002	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	7	407	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	80	1 345	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	31,39	60,74	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	96,17	94,90	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	90,17	95,80	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	303	884	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	472	1 288	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,66	1,13	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	993	1 860	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	21,30	14,22	14,93

TEKİRDAĞ İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	TEKİRDAĞ	MARMARA	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	623 591	17 365 027	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	63,40	79,07	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	28,52	26,70	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	99	241	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	1,83	1,91	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	3,79	3,85	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	38,77	25,33	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	26,22	25,67	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	8,57	14,28	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	2,12	5,39	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	52,76	62,23	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	12,39	14,68	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	2,09	4,29	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	93,01	92,40	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	89,30	88,14	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	7,42	9,95	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	104,72	115,65	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	38,62	41,05	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	39,26	29,39	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	39,00	39,36	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	9,53	16,43	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,37	3,60	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	3,08	3,80	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	16,74	28,18	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	527	3 425	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	1 444	12 708	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	279	5 608	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	48 918	585 679	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	278 667	5 466 414	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	1 832	872	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	1 601	756	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 472	1 187	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	1,26	16,13	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	222 641	5 520 091	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	98,53	98,39	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	1,07	37,04	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	2 134	2 657	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	84	3 080	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	520	1 916	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,51	52,26	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,38	51,20	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	97	102	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	148	859	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	61	121	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	403	1 146	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	135	366	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	184	277	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	23 539	4 772	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	2 588	5 342	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	12 154	10 476	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	97,46	74,82	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	97,40	91,39	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	89,78	95,99	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	457	876	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	715	1 234	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	3,77	2,19	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	2 213	3 045	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	6,00	6,42	14,93

TOKAT İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	TOKAT	KARADENİZ	TÜRKİYE
DEMOKRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	828 027	8 439 213	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	48,52	49,03	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	14,15	3,65	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	83	73	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	3,06	2,39	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	5,79	4,87	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	74,03	66,10	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	4,91	7,29	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	4,38	5,97	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,03	1,45	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	20,52	27,48	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	2,62	4,44	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	0,95	1,46	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	85,67	85,82	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	79,20	78,49	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	5,18	5,92	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	74,65	87,39	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	26,03	31,70	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	17,06	23,04	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	45,00	42,33	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	5,37	8,73	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,34	1,08	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	1,50	2,22	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	16,09	23,65	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	295	1 561	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	1 332	12 732	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	42	761	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	4 798	80 118	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	56 906	1 786 457	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	109	371	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	221	128	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	905	955	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	1,44	15,35	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	133 690	1 602 619	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	94,98	95,22	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,74	9,46	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 107	1 396	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	45	749	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	131	320	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,17	4,24	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,30	7,24	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	87	244	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	64	132	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	52	55	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	51	111	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	27	53	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	40	244	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	354	924	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	95	662	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	176	809	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	38,96	25,59	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	99,94	83,73	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	93,62	89,90	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	329	435	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	557	755	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,49	0,99	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	763	1 223	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	23,69	23,95	14,93

TRABZON İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	TRABZON	KARADENİZ	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	975 137	8 439 213	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	49,12	49,03	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	20,32	3,65	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	209	73	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,10	2,39	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	5,23	4,87	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	64,31	66,10	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,33	7,29	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	7,10	5,97	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,77	1,45	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	27,64	27,48	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	4,81	4,44	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,97	1,46	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	88,49	85,82	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	81,14	78,49	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	8,24	5,92	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	67,27	87,39	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	32,05	31,70	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	17,42	23,04	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	31,00	42,33	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	11,29	8,73	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	1,39	1,08	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,08	2,22	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	25,97	23,65	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	104	1 561	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	854	12 732	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	68	761	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	5 402	80 118	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	41 676	1 786 457	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	65	371	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	79	128	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	500	955	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,93	15,35	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	195 111	1 602 619	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	94,89	95,22	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,95	9,46	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 208	1 396	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	90	749	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	381	320	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,58	4,24	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,42	7,24	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	35	244	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	110	132	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	48	55	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	104	111	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	53	53	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	154	244	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	337	924	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	577	662	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	297	809	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	7,98	25,59	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	92,27	83,73	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	81,18	89,90	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	313	435	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	570	755	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,55	0,99	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 306	1 223	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	16,90	23,95	14,93

TUNCELİ İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	TUNCELİ	D. ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	93 584	6 137 414	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	58,21	53,05	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	-35,59	13,76	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	13	42	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	1,90	3,92	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,95	6,27	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	42,30	66,41	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,81	3,26	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	2,44	4,44	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,54	1,05	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	54,83	28,83	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	3,59	2,69	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	0,43	1,08	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	82,99	77,71	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	69,88	65,90	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	7,37	6,13	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	110,14	86,41	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	44,32	26,33	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	33,64	9,29	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	36,00	53,36	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	9,40	7,54	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,53	0,61	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,14	1,21	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	18,70	17,87	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	36	871	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	44	6 161	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	1	143	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	*	20 040	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	*	212 085	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	*	146	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	*	38	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 432	884	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,21	9,53	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	12 930	746 943	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	96,92	90,71	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,10	4,14	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 270	841	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	16	322	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	425	133	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,06	1,29	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,04	1,53	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	126	56	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	82	48	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	74	37	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	87	57	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	51	30	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	1 727	266	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	115	611	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı		84	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı		81	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	5,90	25,97	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	76,69	78,51	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	63,00	79,92	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	101	197	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	262	343	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,56	0,57	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 744	868	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	31,30	24,43	14,93

ŞANLIURFA İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	ŞANLIURFA	G.D. ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	1 443 422	6 608 619	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	58,34	62,69	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	36,56	24,80	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	77	88	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	4,83	4,86	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	6,93	6,55	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	72,80	61,35	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	3,47	7,06	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,24	6,21	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	0,93	1,17	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	24,30	33,21	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	2,75	3,72	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,08	1,51	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	67,67	73,22	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	52,19	60,16	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	4,43	4,99	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	82,35	94,12	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	17,80	27,32	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	4,03	6,60	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	37,00	48,33	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	4,28	5,49	12,70
2000	Dış Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Dış Hekimi Sayısı	0,35	0,52	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	1,86	1,85	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	8,76	13,26	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	286	1 733	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	1 205	7 044	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	33	359	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	1 338	31 576	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	5 326	381 183	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	8	196	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	16	73	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 051	883	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	2,36	8,14	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	158 645	946 373	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	94,91	93,86	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,93	5,06	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	805	954	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	50	301	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	65	115	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,15	1,20	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,25	1,80	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	40	35	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	35	68	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	37	44	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	39	63	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	20	28	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	421	213	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	957	2 030	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	43	347	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	87	197	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	29,12	36,24	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	86,38	74,44	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	85,00	84,65	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	206	208	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	482	505	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,72	0,85	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	584	837	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	20,13	22,54	14,93

UŞAK İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	UŞAK	EGE	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	322 313	8 938 781	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	56,48	61,48	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	10,43	16,29	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	60	100	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,18	2,17	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,05	3,81	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	60,15	50,48	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	14,91	13,84	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	6,39	10,10	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,61	2,64	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	31,67	43,26	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	5,39	10,42	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	2,24	2,62	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	87,54	89,78	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	80,74	84,20	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	5,72	8,42	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	101,41	100,07	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	38,93	39,67	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	30,01	25,35	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	42,00	40,13	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	8,87	14,81	12,70
2000	Dış Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Dış Hekimi Sayısı	2,23	2,93	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	3,16	3,80	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	19,24	23,13	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	804	3 439	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	483	13 941	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	67	1 969	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	5 684	187 282	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	53 252	2 014 306	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	477	823	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	97	449	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 430	1 341	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,75	17,26	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	82 656	2 557 077	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	96,80	96,92	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,33	15,28	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 282	2 130	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	38	1 284	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	725	708	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,37	9,95	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,13	10,02	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	69	149	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	95	278	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	56	78	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	108	344	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	61	119	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	64	227	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	1 532	2 475	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	108	3 416	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	64	4 162	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	72,85	71,97	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	69,21	87,46	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	100,00	98,41	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	692	799	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	1 226	1 423	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	1,55	1,77	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 408	1 898	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	10,21	10,84	14,93

VAN İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	VAN	D. ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	877 524	6 137 414	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	50,94	53,05	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	31,97	13,76	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	45	42	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	6,00	3,92	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	7,53	6,27	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	67,17	66,41	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	2,46	3,26	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	4,34	4,44	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	0,77	1,05	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	27,85	28,83	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	2,14	2,69	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	0,89	1,08	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	68,05	77,71	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	52,02	65,90	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	4,94	6,13	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	87,86	86,41	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	11,81	26,33	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	9,13	9,29	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	61,00	53,36	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	6,03	7,54	12,70
2000	Dış Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Dış Hekimi Sayısı	0,44	0,61	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	0,83	1,21	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	14,13	17,87	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	44	871	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	639	6 161	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	13	143	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	1 552	20 040	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	21 227	212 085	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	26	146	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	17	38	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	725	884	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	1,17	9,53	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	80 101	746 943	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	84,46	90,71	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,49	4,14	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	695	841	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	29	322	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	66	133	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,09	1,29	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,12	1,53	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	19	56	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	30	48	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	24	37	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	51	57	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	24	30	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	104	266	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	204	611	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	63	84	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	49	81	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	24,18	25,97	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	71,32	78,51	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	83,30	79,92	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	162	197	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	301	343	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,39	0,57	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	747	868	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	29,19	24,43	14,93

YOZGAT İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	YOZGAT	İÇ ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFIK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	682 919	11 608 868	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	46,15	69,25	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	16,56	15,79	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	49	63	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,84	2,54	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	5,64	4,42	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	77,31	46,81	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	3,70	10,55	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	3,81	8,90	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,12	4,01	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	19,75	45,07	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	2,54	8,52	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	0,81	2,53	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	86,17	90,32	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	79,45	84,96	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	4,71	10,31	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	71,92	92,95	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	21,77	41,58	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	16,96	21,69	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	45,00	41,77	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	5,24	17,22	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,64	2,86	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	1,44	3,12	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	12,89	26,29	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	110	16 399	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	1 291	17 106	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	18	1 620	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	1 630	148 070	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	8 672	1 711 732	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	144	348	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	40	251	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	938	1 410	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	1,29	18,81	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	111 431	2 783 819	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	94,50	95,80	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,43	16,96	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	781	1 820	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	47	1 266	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	153	1 347	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,16	24,57	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,22	21,29	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	103	192	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	40	489	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	36	90	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	53	449	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	32	198	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	104	276	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	644	2 002	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı		407	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı		1 345	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	55,52	60,74	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	95,69	94,90	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	95,84	95,80	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	192	884	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	323	1 288	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,56	1,13	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	668	1 860	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	27,04	14,22	14,93

ZONGULDAK İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	ZONGULDAK	KARADENİZ	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	615 599	8 439 213	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	40,66	49,03	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	-6,01	3,65	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	186	73	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	1,93	2,39	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,55	4,87	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	59,05	66,10	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	15,36	7,29	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	6,08	5,97	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,44	1,45	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	35,03	27,48	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	5,49	4,44	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,25	1,46	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	87,81	85,82	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	80,94	78,49	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	6,15	5,92	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	98,94	87,39	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	41,98	31,70	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	30,98	23,04	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	45,00	42,33	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	9,63	8,73	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	1,97	1,08	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,89	2,22	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	28,18	23,65	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	74	1 561	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	968	12 732	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	52	761	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	9 794	80 118	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	866 898	1 786 457	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	1 944	371	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	178	128	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	354	955	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,48	15,35	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	142 825	1 602 619	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	97,92	95,22	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	1,18	9,46	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	2 380	1 396	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	70	749	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	625	320	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,60	4,24	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,28	7,24	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	4	244	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	131	132	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	78	55	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	316	111	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	118	53	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	175	244	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	1 358	924	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	2 311	662	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	5 420	809	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	56,40	25,59	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	55,67	83,73	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	99,33	89,90	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	878	435	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	1 320	755	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	3,50	0,99	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 561	1 223	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	10,20	23,95	14,93

AKSARAY İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	AKSARAY	İÇ ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	396 084	11 608 868	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	50,55	69,25	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	18,08	15,79	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	52	63	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,85	2,54	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	5,27	4,42	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	69,97	46,81	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,67	10,55	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	6,21	8,90	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,21	4,01	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	23,61	45,07	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	2,89	8,52	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,75	2,53	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	86,34	90,32	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	78,90	84,96	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	5,18	10,31	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	89,48	92,95	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	26,23	41,58	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	12,70	21,69	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	48,00	41,77	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	8,76	17,22	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,93	2,86	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,37	3,12	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	14,01	26,29	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	137	16 399	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	806	17 106	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	27	1 620	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	980	148 070	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	8 343	1 711 732	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	33	348	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	23	251	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 294	1 410	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,95	18,81	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	81 540	2 783 819	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	79,96	95,80	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,29	16,96	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	900	1 820	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	26	1 266	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	348	1 347	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,22	24,57	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,09	21,29	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	55	192	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	41	489	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	51	90	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	69	449	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	26	198	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	74	276	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	753	2 002	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	146	407	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	1 364	1 345	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	77,12	60,74	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	94,36	94,90	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	100,00	95,80	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	392	884	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	730	1 288	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,56	1,13	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 088	1 860	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	26,42	14,22	14,93

BAYBURT İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	BAYBURT	KARADENİZ	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	97 358	8 439 213	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	42,48	49,03	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	-9,75	3,65	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	26	73	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	3,29	2,39	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	5,61	4,87	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	74,68	66,10	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	2,27	7,29	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	3,37	5,97	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	0,97	1,45	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	20,70	27,48	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	1,50	4,44	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,48	1,46	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	86,49	85,82	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	78,76	78,49	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	5,09	5,92	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	79,55	87,39	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	28,24	31,70	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	15,60	23,04	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	44,00	42,33	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	7,19	8,73	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,51	1,08	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	0,92	2,22	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	10,27	23,65	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı		1 561	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı		12 732	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	4	761	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	90	80 118	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	1 107	1 786 457	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	5	371	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	5	128	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	797	955	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,17	15,35	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	11 369	1 602 619	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	98,65	95,22	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,06	9,46	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	825	1 396	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	9	749	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	160	320	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,02	4,24	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,03	7,24	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	78	244	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	48	132	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	51	55	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	39	111	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	21	53	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	196	244	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	336	924	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı		662	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı		809	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	28,16	25,59	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	98,08	83,73	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	92,61	89,90	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	259	435	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	452	755	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,42	0,99	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	915	1 223	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	30,39	23,95	14,93

KARAMAN İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	KARAMAN	İÇ ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	243 210	11 608 868	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	57,53	69,25	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	12,24	15,79	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	27	63	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,77	2,54	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,34	4,42	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	65,01	46,81	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	11,14	10,55	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,39	8,90	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,43	4,01	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	28,76	45,07	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	5,24	8,52	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,45	2,53	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	89,72	90,32	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	84,95	84,96	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	5,64	10,31	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	89,36	92,95	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	33,49	41,58	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	17,25	21,69	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	48,00	41,77	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	9,17	17,22	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	1,52	2,86	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	2,59	3,12	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	11,92	26,29	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	207	16 399	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	728	17 106	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	23	1 620	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	5 069	148 070	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	26 756	1 711 732	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	267	348	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	142	251	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	3 123	1 410	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	1,21	18,81	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	55 882	2 783 819	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	95,09	95,80	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,34	16,96	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 752	1 820	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	18	1 266	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	258	1 347	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,10	24,57	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,07	21,29	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	66	192	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	57	489	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	53	90	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	67	449	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	36	198	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	195	276	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	2 776	2 002	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	339	407	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	190	1 345	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	77,10	60,74	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	92,44	94,90	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	97,07	95,80	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	544	884	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	1 408	1 288	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,88	1,13	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 109	1 860	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	22,14	14,22	14,93

KIRIKKALE İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	KIRIKKALE	İÇ ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	383 508	11 608 868	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	74,39	69,25	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	9,04	15,79	18,29
2000	Kişi/Km ²	Nüfus Yoğunluğu	85	63	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,39	2,54	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,87	4,42	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	51,22	46,81	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	10,41	10,55	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	7,16	8,90	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	2,05	4,01	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	41,84	45,07	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	4,09	8,52	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,58	2,53	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	89,12	90,32	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	82,85	84,96	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	6,05	10,31	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	78,85	92,95	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	39,57	41,58	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	19,52	21,69	20,49
SAGLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	34,00	41,77	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	11,60	17,22	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	1,10	2,86	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	1,54	3,12	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	15,91	26,29	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	80	16 399	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	376	17 106	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	14	1 620	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	5 850	148 070	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	208 060	1 711 732	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	498	348	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	1 495	251	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 109	1 410	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,41	18,81	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	83 177	2 783 819	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	94,21	95,80	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,66	16,96	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	2 140	1 820	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	25	1 266	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	169	1 347	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,10	24,57	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,12	21,29	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	160	192	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	56	489	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	73	90	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	205	449	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	51	198	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	309	276	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	1 564	2 002	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	2	407	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	5 994	1 345	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	70,75	60,74	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	73,80	94,90	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	86,41	95,80	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	323	884	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	510	1 288	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,93	1,13	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 062	1 860	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	14,30	14,22	14,93

BATMAN İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	BATMAN	G.D. ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	456 734	6 608 619	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	66,60	62,69	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	28,31	24,80	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	98	88	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	5,27	4,86	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	7,60	6,55	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	63,48	61,35	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,97	7,06	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,46	6,21	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	0,91	1,17	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	31,07	33,21	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	3,03	3,72	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,38	1,51	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	70,96	73,22	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	57,44	60,16	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	4,67	4,99	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	104,12	94,12	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	27,60	27,32	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	3,35	6,60	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	50,00	48,33	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	3,83	5,49	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,61	0,52	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	0,46	1,85	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	4,69	13,26	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	33	1 733	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	250	7 044	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	4	359	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	566	31 576	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	11 037	381 183	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	42	196	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	64	73	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	727	883	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,41	8,14	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	55 577	946 373	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	95,17	93,86	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,35	5,06	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	949	954	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	14	301	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	67	115	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,05	1,20	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,06	1,80	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	5	35	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	35	68	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	27	44	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	44	63	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	30	28	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	65	213	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	269	2 030	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	11	347	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	47	197	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	23,21	36,24	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	58,06	74,44	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	84,42	84,65	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	111	208	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	230	505	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,67	0,85	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	755	837	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	21,87	22,54	14,93

ŞIRNAK İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	ŞIRNAK	G.D. ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	353 197	6 608 619	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	59,83	62,69	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	29,87	24,80	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	49	88	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	7,06	4,86	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	8,25	6,55	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	46,56	61,35	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,85	7,06	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	3,71	6,21	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	0,57	1,17	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	48,36	33,21	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	1,88	3,72	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	0,73	1,51	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	65,75	73,22	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	44,85	60,16	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	4,73	4,99	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	86,84	94,12	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	11,74	27,32	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	7,75	6,60	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	51,00	48,33	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiyi Düşen Hekim Sayısı	3,48	5,49	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiyi Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,42	0,52	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiyi Düşen Eczane Sayısı	1,05	1,85	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiyi Düşen Hastane Yatağı Sayısı	6,09	13,26	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı		1 733	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı		7 044	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı		359	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı		31 576	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı		381 183	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi		196	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri		73	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	340	883	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,18	8,14	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	38 184	946 373	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	68,33	93,86	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,15	5,06	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	518	954	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	18	301	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	58	115	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,03	1,20	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,02	1,80	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	3	35	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	19	68	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	21	44	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	145	63	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	18	28	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	63	213	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	548	2 030	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	897	347	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	309	197	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	31,82	36,24	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	76,65	74,44	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	66,56	84,65	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiyi Düşen Özel Otomobil Sayısı	51	208	652
2000	Adet	Onbin Kişiyi Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	774	505	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,63	0,85	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	965	837	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	18,72	22,54	14,93

BARTIN İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	BARTIN	KARADENİZ	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	184 178	8 439 213	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	26,06	49,03	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	-11,12	3,65	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	89	73	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,11	2,39	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,69	4,87	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	71,27	66,10	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	7,90	7,29	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	4,63	5,97	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,06	1,45	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	23,70	27,48	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	3,79	4,44	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,15	1,46	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	84,03	85,82	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	77,17	78,49	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	4,76	5,92	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	106,93	87,39	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	25,30	31,70	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	31,10	23,04	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	42,00	42,33	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	9,28	8,73	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	1,57	1,08	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	1,30	2,22	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	17,48	23,65	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	36	1 561	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı		12 732	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	17	761	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	1 078	80 118	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	19 023	1 786 457	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	169	371	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	77	128	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	432	955	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,22	15,35	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	29 927	1 602 619	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	98,49	95,22	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,13	9,46	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	855	1 396	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	20	749	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	490	320	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,14	4,24	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,06	7,24	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	15	244	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	81	132	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	45	55	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	105	111	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	57	53	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	167	244	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	1 637	924	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	2 138	662	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	1 719	809	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	36,95	25,59	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	77,55	83,73	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	92,71	89,90	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	465	435	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	767	755	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,84	0,99	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 345	1 223	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	18,69	23,95	14,93

ARDAHAN İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	ARDAHAN	D. ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	133 756	6 137 414	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	29,70	53,05	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	-20,22	13,76	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	28	42	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,95	3,92	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	5,70	6,27	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	77,79	66,41	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,06	3,26	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	2,48	4,44	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	0,64	1,05	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	19,40	28,83	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	1,93	2,69	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	0,66	1,08	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	84,60	77,71	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	76,05	65,90	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	4,42	6,13	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	101,54	86,41	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	25,05	26,33	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	10,54	9,29	20,49
SAGLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	77,00	53,36	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	5,98	7,54	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,52	0,61	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	0,67	1,21	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	12,34	17,87	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı		871	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	132	6 161	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	1	143	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	*	20 040	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	*	212 085	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	*	146	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	*	38	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 248	884	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,44	9,53	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	8 079	746 943	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	86,94	90,71	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,07	4,14	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	671	841	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	12	322	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	158	133	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,03	1,29	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,08	1,53	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	174	56	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	52	48	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	26	37	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	54	57	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	22	30	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	77	266	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	115	611	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı		84	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı		81	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	28,82	25,97	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	64,97	78,51	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	86,09	79,92	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	103	197	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	202	343	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,28	0,57	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 021	868	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	31,02	24,43	14,93

İĞDIR İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	İĞDIR	D. ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOKRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	168 634	6 137 414	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	48,38	53,05	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	16,77	13,76	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	47	42	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	4,17	3,92	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	6,16	6,27	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	68,37	66,41	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	2,20	3,26	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	4,61	4,44	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	0,95	1,05	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	26,42	28,83	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	2,97	2,69	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,28	1,08	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	75,46	77,71	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	62,26	65,90	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	5,51	6,13	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	111,02	86,41	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	38,12	26,33	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	11,02	9,29	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	52,00	53,36	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	5,81	7,54	12,70
2000	Dış Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Dış Hekimi Sayısı	0,53	0,61	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	0,53	1,21	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	5,93	17,87	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı		871	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	317	6 161	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	1	143	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	*	20 040	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	*	212 085	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	*	146	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	*	38	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	991	884	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,32	9,53	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	20 691	746 943	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	61,87	90,71	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,10	4,14	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	729	841	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	13	322	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	194	133	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,05	1,29	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,07	1,53	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	121	56	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	70	48	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	25	37	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	117	57	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	24	30	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	464	266	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	1 138	611	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	950	84	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	73	81	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	35,35	25,97	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	61,85	78,51	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	94,26	79,92	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	141	197	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	552	343	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,39	0,57	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 011	868	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	26,20	24,43	14,93

YALOVA İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	YALOVA	MARMARA	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	168 593	17 365 027	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	58,52	79,07	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	22,13	26,70	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	199	241	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	1,93	1,91	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	3,79	3,85	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	38,50	25,33	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	13,71	25,67	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	10,81	14,28	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	3,31	5,39	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	51,27	62,23	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	10,28	14,68	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	2,73	4,29	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	92,93	92,40	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	88,67	88,14	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	8,87	9,95	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	112,17	115,65	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	54,87	41,05	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	31,60	29,39	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	43,00	39,36	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	11,15	16,43	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	2,91	3,60	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	1,19	3,80	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	11,86	28,18	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı		3 425	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı		12 708	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	25	5 608	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	6 185	585 679	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	137 170	5 466 414	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	3 660	872	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	1 037	756	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	649	1 187	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,17	16,13	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	80 284	5 520 091	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	99,68	98,39	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,39	37,04	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	2 910	2 657	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	21	3 080	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	703	1 916	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,19	52,26	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,10	51,20	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	101	102	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	137	859	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	76	121	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	221	1 146	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	120	366	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	84	277	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	2 953	4 772	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	81	5 342	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	4 880	10 476	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	94,30	74,82	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	78,74	91,39	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	96,95	95,99	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	475	876	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	743	1 234	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	4,21	2,19	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	3 794	3 045	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	11,73	6,42	14,93

KARABÜK İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	KARABÜK	KARADENİZ	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	225 102	8 439 213	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	70,08	49,03	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	-8,13	3,65	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	55	73	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	1,99	2,39	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,01	4,87	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	41,85	66,10	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	18,71	7,29	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	8,03	5,97	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	2,15	1,45	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	49,98	27,48	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	7,32	4,44	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,95	1,46	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	86,92	85,82	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	80,19	78,49	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	6,80	5,92	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	107,54	87,39	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	44,37	31,70	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	33,78	23,04	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	38,00	42,33	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	9,28	8,73	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,71	1,08	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	0,80	2,22	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	26,34	23,65	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	50	1 561	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	261	12 732	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	42	761	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	7 309	80 118	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	183 632	1 786 457	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	1 885	371	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	477	128	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	709	955	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,18	15,35	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	56 725	1 602 619	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	97,92	95,22	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,25	9,46	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 409	1 396	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	27	749	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	374	320	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,13	4,24	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,12	7,24	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	44	244	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	150	132	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	73	55	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	144	111	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	88	53	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	77	244	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	2 184	924	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı	169	662	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı	462	809	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	31,43	25,59	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	78,90	83,73	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	85,45	89,90	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	319	435	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	492	755	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	1,62	0,99	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	1 613	1 223	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	13,53	23,95	14,93

KİLİS İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	KİLİS	G.D. ANADOLU	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	114 724	6 608 619	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	65,36	62,69	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	-12,65	24,80	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	80	88	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	3,54	4,86	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	5,05	6,55	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	54,72	61,35	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	7,49	7,06	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	7,07	6,21	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,11	1,17	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	37,54	33,21	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	3,71	3,72	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,55	1,51	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	80,41	73,22	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	71,08	60,16	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	5,26	4,99	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	112,12	94,12	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	37,35	27,32	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	20,03	6,60	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	48,00	48,33	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	9,94	5,49	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,78	0,52	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	0,52	1,85	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	16,56	13,26	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	50	1 733	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı		7 044	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	1	359	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	*	31 576	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	*	381 183	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	*	196	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	*	73	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	2 091	883	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,31	8,14	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	20 397	946 373	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	95,83	93,86	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,13	5,06	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 463	954	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	6	301	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	169	115	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,03	1,20	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,03	1,80	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	63	35	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	51	68	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	35	44	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	46	63	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	24	28	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	75	213	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	486	2 030	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı		347	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı		197	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	76,80	36,24	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	76,91	74,44	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	100,00	84,65	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	175	208	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	495	505	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,51	0,85	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	975	837	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	20,28	22,54	14,93

OSMANİYE İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	OSMANİYE	AKDENİZ	TÜRKİYE
DEMOGRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	458 782	8 706 005	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	68,00	59,78	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	17,77	21,43	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	147	98	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,95	2,58	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	5,13	4,60	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	59,99	54,97	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	6,86	8,78	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	6,96	10,46	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,36	2,29	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	32,59	37,81	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	4,40	7,37	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,42	2,23	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	86,02	88,16	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	79,03	81,96	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	6,73	8,28	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	90,93	97,69	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	46,14	42,18	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	12,96	16,55	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	36,00	37,13	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	6,02	10,06	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	1,46	1,39	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	0,57	2,85	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	7,08	18,88	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	62	1 298	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	529	11 610	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	10	658	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	661	77 723	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	5 212	1 905 901	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	24	626	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	51	216	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	1 078	1 129	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,59	14,77	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	85 733	2 078 908	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	96,54	96,95	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,36	12,06	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	983	1 726	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	24	784	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	130	475	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,09	6,50	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,10	6,93	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	73	119	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	41	190	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	42	83	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	42	176	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	24	72	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	46	195	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	202	3 183	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı		1 841	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı		2 944	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	52,71	61,95	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	83,96	86,97	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	97,86	94,24	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	240	615	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	426	1 230	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	0,50	1,45	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	911	1 485	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	8,07	15,86	14,93

DÜZCE İLİ EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

YIL	BİRİM	DEĞİŞKEN	DÜZCE	KARADENİZ	TÜRKİYE
DEMOKRAFİK GÖSTERGELER					
2000	Kişi	Toplam Nüfus	314 266	8 439 213	67 803 927
2000	Yüzde	Şehirleşme Oranı	41,57	49,03	64,90
1990-00	Binde	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı	13,83	3,65	18,29
2000	Kişi/Km2	Nüfus Yoğunluğu	122	73	88
2000	Adet	Doğurganlık Hızı	2,18	2,39	2,53
2000	Kişi	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,56	4,87	4,50
İSTİHDAM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Tarım İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	57,38	66,10	48,38
2000	Yüzde	Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	12,28	7,29	13,35
2000	Yüzde	Ticaret İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	7,17	5,97	9,67
2000	Yüzde	Mali Kurumlar İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,85	1,45	3,11
2000	Yüzde	Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	35,34	27,48	43,52
2000	Yüzde	Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	6,41	4,44	8,81
2000	Yüzde	İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,92	1,46	2,61
EĞİTİM GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Okur-Yazar Nüfus Oranı	89,44	85,82	87,30
2000	Yüzde	Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı	83,13	78,49	80,62
2000	Yüzde	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı	5,23	5,92	8,42
2000-01	Yüzde	İlkokullar Okullaşma Oranı	105,67	87,39	98,01
2000-01	Yüzde	Liseler Okullaşma Oranı	26,25	31,70	36,92
2000-01	Yüzde	Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı	35,84	23,04	20,49
SAĞLIK GÖSTERGELERİ					
2000	Binde	Bebek Ölüm Oranı	50,00	42,33	43,00
2000	Hekim	Onbin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	6,36	8,73	12,70
2000	Diş Hekimi	Onbin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı	0,92	1,08	2,22
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	0,16	2,22	2,94
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	17,02	23,65	23,04
SANAYİ GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı	84	1 561	28 726
2000	Adet	Küçük Sanayi Siteleri İşyeri Sayısı	50	12 732	81 302
2000	Adet	İmalat Sanayii İşyeri Sayısı	71	761	11 118
2000	Adet	İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı	5 974	80 118	1 130 488
2000	Beygir Gücü	İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı	47 462	1 786 457	13 478 078
2000	Kws	Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi	281	371	550
2000	Milyon TL	Fert Başına İmalat Sanayii Katma Değeri	233	128	350
TARIM GÖSTERGELERİ					
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Üretim Değeri	815	955	1 124
2000	Yüzde	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı	0,56	15,35	100
İNŞAAT GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Daire Sayısı	37 197	1 602 619	16 235 830
2000	Yüzde	Borulu Su Tesisatı Bulunan Daire Oranı	99,17	95,22	96,60
MALİ GÖSTERGELER					
2000	Yüzde	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Pay	0,26	9,46	100
2000	Milyon TL	Fert Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1 025	1 396	1 837
2000	Adet	Banka Şube Sayısı	23	749	7 786
2000	Milyon TL	Fert Başına Banka Mevduatı	327	320	939
2000	Yüzde	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay	0,16	4,24	100
2000	Yüzde	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay	0,15	7,24	100
2000	Milyon TL	Kırsal Nüfus Başına Tarımsal Kredi Miktarı	64	244	138
2000	Milyon TL	Fert Başına Sınai, Ticari ve Turizm Kredileri Miktarı	102	132	392
2000	Milyon TL	Fert Başına Belediye Giderleri	58	55	82
2000	Milyon TL	Fert Başına Genel Bütçe Gelirleri	46	111	464
2000	Milyon TL	Fert Başına Gelir ve Kurumlar Vergisi Miktarı	36	53	165
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Kamu Yatırımları Miktarı	194	244	248
1995-00	Milyon TL	Fert Başına Teşvik Belgeli Yatırım Tutarı	1 214	924	2 668
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İhracat Miktarı		662	2 249
1995-00	ABD Doları	Fert Başına İthalat Miktarı		809	3 967
ALTYAPI GÖSTERGELERİ					
2000	Yüzde	Kırsal Yerleşmelerde Asfalt Yol Oranı	50,76	25,59	45,23
2000	Yüzde	Yeterli İçmesuyu Götürülen Nüfus Oranı	96,75	83,73	84,98
2000	Yüzde	Devlet ve İl Yolları Asfalt Yol Oranı	95,98	89,90	91,28
DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ					
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı	154	435	652
2000	Adet	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	252	755	1 056
2000	Mws	Fert Başına Elektrik Tüketim Miktarı	1,04	0,99	1,43
2000	Adet	Fert Başına Telefon Kontör Değeri	293	1 223	1 852
2000	Yüzde	Yeşil Karta Sahip Nüfus Oranı	16,25	23,95	14,93

EK-2

İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERLERİ

1 SAYILI CETVEL

İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİ

KOD	DÜZEY 1	DÜZEY 2	DÜZEY 3
TR	TÜRKİYE		
TR1 TR10 TR100	İstanbul	İstanbul	İstanbul
TR2 TR21 TR211 TR212 TR213 TR22 TR221 TR222	Batı Marmara	Tekirdağ	Tekirdağ Edirne Kırklareli
		Balıkesir	Balıkesir Çanakkale
TR3 TR31 TR310 TR32 TR321 TR322 TR323 TR33 TR331 TR332 TR333 TR334	Ege	İzmir	İzmir
		Aydın	Aydın Denizli Muğla
		Manisa	Manisa Afyon Kütahya Uşak
TR4 TR41 TR411 TR412 TR413 TR42 TR421 TR422 TR423 TR424 TR425	Doğu Marmara	Bursa	Bursa Eskişehir Bilecik
		Kocaeli	Kocaeli Sakarya Düzce Bolu Yalova
TR5 TR51 TR510 TR52 TR521 TR522	Batı Anadolu	Ankara	Ankara
		Konya	Konya Karaman

KOD	DÜZEY 1	DÜZEY 2	DÜZEY 3
TR6	Akdeniz	Antalya	
TR61			
TR611			Antalya
TR612			İsparta
TR613			Burdur
TR62		Adana	
TR621			Adana
TR622			Mersin
TR63		Hatay	
TR631			Hatay
TR632			Kahramanmaraş
TR633			Osmaniye
TR7	Orta Anadolu	Kırıkkale	
TR71			
TR711			Kırıkkale
TR712			Aksaray
TR713			Niğde
TR714			Nevşehir
TR715			Kırşehir
TR72		Kayseri	
TR721			Kayseri
TR722			Sivas
TR723			Yozgat
TR8	Batı Karadeniz	Zonguldak	
TR81			
TR811			Zonguldak
TR812			Karabük
TR813			Bartın
TR82		Kastamonu	
TR821			Kastamonu
TR822			Çankırı
TR823			Sinop
TR83		Samsun	
TR831			Samsun
TR832			Tokat
TR833			Çorum
TR834			Amasya
TR9	Doğu Karadeniz	Trabzon	
TR90			
TR901			Trabzon
TR902			Ordu
TR903			Giresun
TR904			Rize
TR905			Artvin
TR906			Gümüşhane

KOD	DÜZEY 1	DÜZEY 2	DÜZEY 3
TRA TRA1 TRA11 TRA12 TRA13 TRA2 TRA21 TRA22 TRA23 TRA24	Kuzeydoğu Anadolu	Erzurum	Erzurum Erzincan Bayburt
		Ağrı	Ağrı Kars Iğdır Ardahan
TRB TRB1 TRB11 TRB12 TRB13 TRB14 TRB2 TRB21 TRB22 TRB23 TRB24	Ortadoğu Anadolu	Malatya	Malatya Elazığ Bingöl Tunceli
		Van	Van Muş Bitlis Hakkari
TRC TRC1 TRC 11 TRC12 TRC13 TRC2 TRC21 TRC22 TRC3 TRC31 TRC32 TRC33 TRC34	Güneydoğu Anadolu	Gaziantep	Gaziantep Adıyaman Kilis
		Şanlıurfa	Şanlıurfa Diyarbakır
		Mardin	Mardin Batman Şırnak Siirt

EK-3

**İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERLERİ
DÜZEY-1 İTİBARIYLA
SOSYO-EKONOMİK GÖSTERGELER**

İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERLERİ DÜZEY-1 İTİBARIYLA SOSYO-EKONOMİK GÖSTERGELER

	TOPNÜFUS	ŞEHİORRN	NUFARTIŞ	YOĞUNLUK	DOĞORAN	ORTHANE	İSZİRAAT	İSSANAYI	İSTİCARET	İSMALKUR	İSÜCRET	İSUCRKD	İŞİŞVER	OKURYZR	OKYZKAD
İstanbul B.	10018735	90,69	33,10	1928	1,97	3,85	8,13	32,15	18,73	8,16	75,95	19,39	5,97	93,39	89,49
Batı Anadolu B.	6443236	77,22	21,36	89	2,56	4,17	34,79	11,76	6,02	55,08	11,59	3,21	92,07	87,63	
Doğu Marmara B.	5741241	67,36	20,26	118	2,01	4,03	40,95	20,64	9,93	2,57	50,02	10,05	2,69	91,63	86,86
Ege B.	8938781	61,48	16,29	100	2,17	3,81	50,48	13,84	10,10	2,64	43,26	10,42	2,62	89,78	84,20
Batı Marmara B.	2895980	55,55	11,19	68	1,76	3,56	50,63	13,74	8,29	1,99	41,92	8,35	1,95	90,12	85,33
Akdeniz B.	8706005	59,78	21,43	98	2,58	4,60	54,97	8,78	10,46	2,29	37,81	7,37	2,23	88,16	81,96
Batı Karadeniz B.	4895744	49,39	0,13	67	2,36	4,78	65,67	7,92	5,84	1,39	28,13	4,36	1,39	85,51	78,68
Orta Anadolu B.	4189268	56,47	9,27	46	2,67	4,97	64,14	9,27	6,09	1,49	30,38	4,07	1,67	87,26	80,30
D. Karadeniz B.	3131546	49,37	9,32	89	2,40	5,11	68,51	5,26	5,82	1,47	24,81	4,16	1,46	85,79	77,53
G.D. Anadolu B.	6608619	62,69	24,80	88	4,86	6,55	61,35	7,06	6,21	1,17	33,21	3,72	1,51	73,22	60,16
O.D. Anadolu B.	3727034	53,86	18,36	48	4,06	6,44	66,00	3,60	4,32	1,07	29,29	2,79	1,04	76,05	63,52
K.D. Anadolu B.	2507738	51,44	6,33	35	3,67	6,01	67,35	2,76	4,55	1,01	27,83	2,50	1,16	80,50	69,92
TÜRKİYE	67803927	64,90	18,29	88	2,53	4,50	48,38	13,35	9,67	3,11	43,52	8,81	2,61	87,30	80,62

	ÜNİVERS	OKULİLİK	OKULLİS	OKULMSL	BEBÖLÜM	HEKONB	DİŞONB	ECZEONB	YATKONB	OSBPRS	KSSİŞYER	İMİŞYER	İMÇALORT	KURUGÜÇ	SANELK/N
İstanbul B.	12	121,97	41,96	27	39,00	20,58	4,77	4,38	34,14	625,00	2722,00	3543,00	301039,00	1549389,00	414,90
Batı Anadolu B.	13	96,51	47,10	22	39,67	22,77	4,33	3,75	29,00	14151,00	7663,00	1137,00	82466,00	944512,00	369,28
Doğu Marmara B.	7	106,34	38,08	34	42,00	11,22	2,10	2,87	22,31	2394,00	6362,00	1819,00	231661,00	3333454,00	1546,53
Ege B.	8	100,07	39,67	25	40,13	14,81	2,93	3,80	23,13	3439,00	13941,00	1969,00	187282,00	2014306,00	822,84
Batı Marmara B.	7	104,73	44,20	30	37,20	10,62	1,87	3,38	22,61	1153,00	5511,00	539,00	88166,00	929873,00	1000,83
Akdeniz B.	8	97,69	42,18	17	37,13	10,06	1,39	2,85	18,88	1298,00	11610,00	77723,00	1905901,00	626,31	
Batı Karadeniz B.	6	94,83	34,45	23	45,40	9,21	1,10	2,30	24,07	1191,00	8688,00	430,00	43931,00	1451942,00	496,90
Orta Anadolu B.	6	88,56	33,82	19	43,38	9,58	0,73	2,12	20,17	1601,00	8371,00	303,00	43309,00	540048,00	293,45
D. Karadeniz B.	6	73,86	27,51	21	35,50	7,97	0,99	2,05	21,80	270,00	3229,00	214,00	23205,00	214278,00	108,73
G.D. Anadolu B.	5	94,12	27,32	7	48,33	5,49	0,52	1,85	13,26	1733,00	7044,00	359,00	31576,00	381183,00	195,57
O.D. Anadolu B.	6	85,75	27,16	8	49,13	7,50	0,68	1,21	17,33	459,00	3959,00	95,00	14885,00	144979,00	211,28
K.D. Anadolu B.	6	87,19	25,11	11	56,86	7,58	0,51	1,19	18,37	412,00	2202,00	52,00	5245,00	68213,00	44,62
TÜRKİYE	8	98,01	36,92	20	43,00	12,70	2,22	2,94	23,04	28726,00	81302,00	11118,00	1130488,00	13478078,00	550,35

	İMKDEG/N	TARÜR/K/N	TARÜR/TR	DAİRE	BORUDAI	GSYİH/TR	GSYİH/N	BANKSUBE	MEVDUA/N	MEVDU/TR	KREDİ/TR	TARKR/K/N	SINTİC/N	BELGİD/N	BÜTGEL/N
İstanbul B.	579	215,73	0,75	3393077	98,18	22,11	2749,71	2214,00	2846,25	44,80	42,87	7,43	1276,74	138,54	1412,37
Batı Anadolu B.	213	1602,09	8,79	1654401	96,51	11,16	2156,88	839,00	2147,14	21,74	18,53	324,38	785,40	113,62	710,26
Doğu Marmara B.	1054	1471,92	10,31	1566178	98,93	12,30	2668,37	612,00	690,26	6,23	7,34	96,77	350,13	112,74	917,57
Ege B.	449	1341,11	17,26	2557077	96,92	15,28	2129,66	1284,00	708,28	9,95	10,02	148,99	277,57	77,84	343,63
Batı Marmara B.	630	1791,30	8,62	854397	97,95	4,86	2090,66	388,00	512,58	2,33	1,97	175,18	125,03	57,49	240,25
Akdeniz B.	216	1128,54	14,77	2078908	96,95	12,06	1725,76	784,00	475,10	6,50	6,93	119,07	189,79	82,85	176,19
Batı Karadeniz B.	130	998,45	9,25	962584	96,92	5,66	1439,80	433,00	320,84	2,47	2,32	82,37	100,10	62,03	127,72
Orta Anadolu B.	282	1219,06	8,31	878085	94,28	4,39	1306,24	328,00	313,32	2,06	1,98	92,46	101,26	57,30	108,63
D. Karadeniz B.	84	690,89	4,10	586438	91,72	2,92	1160,48	272,00	288,21	1,42	4,69	528,66	179,49	44,54	91,08
G.D. Anadolu B.	73	883,31	8,14	946373	93,86	5,06	953,95	301,00	115,42	1,20	1,80	34,86	68,15	44,20	62,61
O.D. Anadolu B.	49	827,96	5,32	477859	91,19	2,64	881,22	176,00	137,89	0,81	0,77	36,22	45,08	33,55	54,49
K.D. Anadolu B.	20	959,72	4,37	280453	90,20	1,57	781,00	155,00	127,99	0,50	0,79	84,37	52,79	43,25	60,75
TÜRKİYE	350	1124,08	100,00	16235830	96,60	100,00	1837,41	7786,00	938,72	100,00	100,00	137,91	392,08	82,00	463,55

	GELKUR/N	KAMYAT/N	TEŞVİK/N	İHRACA/N	İTHAL/N	KIRASFAL	İÇMESU/N	TCKASF	OTOONB	KARAONB	ELKTÜK/N	TELKON/N	YEŞİLK/N
İstanbul B.	528	222,02	3006,05	6980	10673,41	97,78	60,00	100,00	999,95	1281,62	1,77	3828,64	4,87
Batı Anadolu B.	309	312,53	1617,85	447	1641,08	68,86	94,96	97,07	1196,43	1667,24	1,25	2385,86	9,17
Doğu Marmara B.	154	386,79	6305,08	2859	9944,52	66,30	95,83	96,59	727,82	1170,83	2,80	1946,28	8,39
Ege B.	119	227,30	2474,67	3416	4162,34	71,97	87,46	98,41	798,69	1422,88	1,77	1898,01	10,84
Batı Marmara B.	103	232,70	7477,74	2459	6621,22	70,66	93,01	95,92	698,41	1217,92	2,13	1894,99	10,09
Akdeniz B.	72	194,73	3182,83	1841	2943,75	61,95	86,97	94,24	615,15	1229,72	1,45	1485,35	15,86
Batı Karadeniz B.	57	210,59	869,41	526	1182,90	35,71	82,68	93,76	493,19	827,16	1,13	1231,54	25,40
Orta Anadolu B.	51	235,05	2112,85	283	911,25	56,17	96,22	93,88	434,47	727,87	0,94	1113,64	22,42
D. Karadeniz B.	46	289,33	754,59	951	309,63	12,60	81,35	81,90	304,14	565,78	0,65	1155,37	23,10
G.D. Anadolu B.	28	212,65	2030,32	347	196,90	36,24	74,44	84,65	208,02	504,72	0,85	837,07	22,54
O.D. Anadolu B.	30	306,73	753,65	34	92,69	25,68	78,27	78,53	201,14	352,53	0,64	828,16	23,41
K.D. Anadolu B.	30	202,04	387,52	155	61,24	26,50	79,55	82,33	194,26	333,92	0,46	928,30	26,17
TÜRKİYE	165	248,31	2667,91	2249	3967,17	45,23	84,98	91,28	652,20	1056,19	1,43	1851,65	14,93

EK-4

**İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERLERİ
DÜZEY-2 İTİBARIYLA
SOSYO-EKONOMİK GÖSTERGELER**

İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERLERİ DÜZEY-2 İTİBARIYLA SOSYO-EKONOMİK GÖSTERGELER

	TOPNÜFUS	ŞEHİROREN	NUFARTIŞ	YOĞUNLUK	DOĞORAN	ORTHANE	İSZİRAAT	İSSANAYI	İSTİCARET	İSMALKUR	İSÜCRET	İSUCRKD	İŞİŞVER	OKURYZR	OKYZKAD
İstanbul Alt B.	10018735	90,69	33,10	1928	1,97	3,85	8,13	32,15	18,73	8,16	75,95	19,39	5,97	93,39	89,49
Ankara Alt B.	4007860	88,34	21,38	163	1,90	3,82	16,21	13,41	13,81	8,79	72,06	16,86	3,93	93,26	89,32
İzmir Alt B.	3370866	81,07	22,39	281	1,75	3,58	28,54	20,58	14,54	4,59	61,98	16,28	3,99	91,86	87,41
Bursa Alt B.	3025475	76,43	22,61	106	1,90	3,84	34,89	25,56	11,10	2,82	55,25	12,78	3,15	92,00	87,68
Kocaeli Alt B.	2715766	57,25	17,70	135	2,08	4,28	46,87	15,82	8,78	2,31	44,92	7,38	2,23	91,22	85,92
Tekirdağ Alt B.	1354658	60,20	13,55	73	1,73	3,74	44,33	19,03	8,25	1,99	47,85	10,17	1,90	91,75	87,47
Adana Alt B.	3500878	68,47	21,75	119	2,53	4,60	50,62	11,05	10,57	2,75	41,88	9,00	2,49	87,96	81,96
Aydın Alt B.	2516114	46,71	16,26	78	2,08	3,68	56,98	10,87	10,09	2,08	38,04	9,84	2,46	89,67	83,85
Antalya Alt B.	2490235	55,33	31,25	69	2,03	4,02	52,19	6,36	14,34	2,75	39,50	8,34	2,65	91,66	86,90
Balıkesir Alt B.	1541322	51,46	9,15	64	1,82	3,41	56,50	8,82	8,34	2,00	36,40	6,65	1,99	88,70	83,51
Zonguldak Alt B.	1024879	44,50	-7,41	108	2,01	4,44	58,76	14,34	6,10	1,48	35,13	5,43	1,35	86,94	80,08
Manisa Alt B.	3051801	52,02	9,99	68	2,33	4,23	64,83	10,31	5,99	1,34	30,71	5,52	1,50	87,54	80,90
Konya Alt B.	2435376	58,91	21,32	51	2,89	4,90	62,70	9,27	6,72	1,85	29,56	3,67	2,14	90,04	84,76
Gaziantep Alt B.	2023784	70,32	20,33	132	3,68	5,51	51,70	14,89	8,75	1,70	39,82	5,03	2,46	82,36	73,38
Hatay Alt B.	2714892	52,65	12,82	117	3,15	5,21	62,87	8,72	6,24	1,27	31,37	4,47	1,50	85,07	77,37
Kayseri Alt B.	2498442	58,81	8,73	42	2,74	5,07	62,15	9,18	6,04	1,57	31,92	4,00	1,80	87,09	80,14
Kırıkkale Alt B.	1690826	53,01	10,07	54	2,63	4,83	66,94	6,28	6,16	1,39	28,22	4,17	1,48	87,52	80,52
Samsun Alt B.	2999460	51,53	5,19	80	2,65	4,97	66,89	6,29	6,21	1,40	26,61	4,19	1,46	85,59	78,97
Trabzon Alt B.	3131546	49,37	9,32	89	2,40	5,11	68,51	5,26	5,82	1,47	24,81	4,16	1,46	85,79	77,53
Malatya Alt B.	1770597	58,85	11,06	49	2,64	5,44	61,74	5,14	5,36	1,47	32,75	3,75	1,35	82,60	73,32
Kastamonu Alt B.	871405	47,80	-7,33	33	2,31	4,57	69,61	5,74	4,45	1,28	24,98	3,71	1,23	83,56	76,04
Erzurum Alt B.	1351588	57,27	7,43	33	3,11	5,55	63,31	3,71	5,48	1,31	31,07	2,91	1,41	84,69	76,06
Şanlıurfa Alt B.	2806130	59,15	29,09	83	4,67	6,84	68,50	3,64	5,49	1,04	28,11	3,57	1,19	68,60	53,76
Mardin Alt B.	1778705	59,61	23,38	68	5,84	7,74	61,54	3,07	4,28	0,72	33,41	2,37	0,85	69,71	54,14
Ağrı Alt B.	1156150	44,61	5,05	39	4,09	6,63	71,76	1,72	3,54	0,70	24,30	2,06	0,88	75,41	62,46
Van Alt B.	1956437	49,35	25,47	47	5,48	7,77	70,26	2,05	3,28	0,67	25,84	1,84	0,72	69,57	53,63
TÜRKİYE	67803927	64,90	18,29	88	2,53	4,50	48,38	13,35	9,67	3,11	43,52	8,81	2,61	87,30	80,62

	ÜNİVERS	OKULILK	OKULLIS	OKULMSL	BEBÖLÜM	HEKONB	DİŞONB	ECZEONB	YATKONB	OSBPRS	KSSİŞYER	İMİŞYER	İMÇALORT	KURUGÜÇ	SANELK/N
İstanbul Alt B.	11,92	121,97	41,96	27,30	39,00	20,58	4,77	4,38	34,14	625	2722	3543	301039	1549389	414,90
Ankara Alt B.	16,86	108,19	59,91	28,45	36,00	31,57	6,04	4,47	37,71	13041	2526	850	59127	462069	188,90
İzmir Alt B.	11,47	110,32	47,74	29,41	40,00	22,71	4,57	4,73	29,01	1252	4947	1021	94343	1170695	1583,63
Bursa Alt B.	7,99	105,83	40,46	35,39	40,33	12,89	2,22	3,17	24,57	1797	3839	989	133690	1487111	1293,93
Kocaeli Alt B.	6,81	106,86	35,61	33,09	43,00	9,35	1,96	2,54	19,79	597	2523	830	97971	1846343	1827,93
Tekirdağ Alt B.	7,75	103,58	42,40	36,02	37,00	12,38	1,34	3,23	22,22	636	2905	413	70375	534750	1390,38
Adana Alt B.	8,03	99,35	43,22	17,83	44,50	11,18	0,90	3,03	20,85	634	3249	369	45766	810977	719,99
Aydın Alt B.	8,04	99,23	39,64	22,62	37,67	12,06	2,77	3,93	17,47	530	2497	533	50446	341770	408,91
Antalya Alt B.	10,53	92,59	39,63	18,59	32,33	12,87	2,75	3,53	25,17	330	4310	146	11790	148297	261,35
Balıkesir Alt B.	7,07	105,76	45,78	24,64	37,50	9,08	2,34	3,51	22,95	517	2606	126	17791	395123	658,46
Zonguldak Alt B.	6,04	101,97	39,56	31,55	41,67	9,49	1,62	2,15	25,86	160	1229	111	18181	1069553	1611,96
Manisa Alt B.	5,18	90,58	31,61	23,44	42,00	8,35	1,25	2,66	21,29	1657	6497	415	42493	501841	323,78
Konya Alt B.	6,31	81,21	30,12	13,70	41,50	8,30	1,51	2,57	14,68	1110	5137	287	23339	482443	666,13
Gaziantep Alt B.	5,23	102,21	35,66	10,82	44,67	6,87	0,87	2,27	16,95	893	4108	272	26968	312725	549,31
Hatay Alt B.	6,07	99,16	42,74	13,45	37,00	6,04	0,78	1,98	10,58	334	4051	143	20167	946627	840,26
Kayseri Alt B.	6,33	88,63	34,27	20,37	46,67	9,77	0,40	1,95	22,51	769	4413	212	31022	197440	316,05
Kırıkkale Alt B.	5,86	88,46	33,16	17,42	41,40	9,30	1,21	2,38	16,70	832	3958	91	12287	342608	260,06
Samsun Alt B.	5,79	95,49	35,31	19,73	47,75	9,43	0,93	2,36	22,03	793	5821	248	20063	313514	224,70
Trabzon Alt B.	6,21	73,86	27,51	20,77	35,50	7,97	0,99	2,05	21,80	270	3229	214	23205	214278	108,73
Malatya Alt B.	7,44	88,60	43,70	10,73	42,50	10,83	1,01	1,69	24,14	359	2811	76	12028	114385	425,14
Kastamonu Alt B.	5,06	84,38	24,64	25,72	46,00	8,12	1,06	2,25	29,01	238	1638	71	5687	68875	122,36
Erzurum Alt B.	6,72	81,75	27,43	13,15	48,67	10,60	0,54	1,09	27,27	344	1287	38	3405	34273	42,77
Şanlıurfa Alt B.	5,00	86,52	24,45	3,68	47,00	5,61	0,35	1,88	14,77	566	2368	66	3083	26313	20,96
Mardin Alt B.	4,64	98,06	22,01	6,33	51,75	3,72	0,37	1,34	6,68	274	568	21	1525	42145	68,56
Ağrı Alt B.	4,74	92,67	22,45	8,16	63,00	4,06	0,47	1,31	7,96	68	915	14	1840	33940	46,79
Van Alt B.	4,80	83,88	13,98	6,62	55,75	4,48	0,38	0,78	11,17	100	1148	19	2857	30594	17,73
TÜRKİYE	8,42	98,01	36,92	20,49	43,00	12,70	2,22	2,94	23,04	28726	81302	11118	1130488	13478078	550,35

İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERLERİ DÜZEY-2 İTİBARIYLA SOSYO-EKONOMİK GÖSTERGELER

	İMKDEĞ/N	TARÜR/KN	TARÜR/TR	DAİRE	BORUDAI	GSYİH/TR	GSYİH/N	BANKSUBE	MEVDUA/N	MEVDU/TR	KREDİ/TR	TARKR/KN	SİNTİC/N	BELGİD/N	BÜTGELN
İstanbul Alt B.	578,72	215,73	0,75	3393077	98,18	22,11	2749,71	2214	2846,25	44,80	42,87	7,43	1276,74	138,54	1412,37
Ankara Alt B.	263,96	1640,65	2,87	1128625	98,96	8,33	2587,87	672	3299,02	20,77	17,77	872,69	1223,14	139,79	1088,21
İzmir Alt B.	817,37	1816,24	4,33	1140731	97,63	7,30	2696,36	613	1117,35	5,92	6,04	460,97	448,29	100,42	686,19
Bursa Alt B.	764,06	1802,67	4,81	891585	98,64	5,22	2147,74	342	656,88	3,12	3,49	178,02	302,26	112,15	358,84
Kocaeli Alt B.	1375,98	1268,77	5,51	674593	99,30	7,08	3248,37	270	727,45	3,10	3,85	46,86	403,46	113,41	1540,02
Tekirdağ Alt B.	1029,73	1600,22	3,23	400770	97,77	2,52	2321,52	187	526,56	1,12	1,13	311,50	126,00	59,10	306,78
Adana Alt B.	404,70	1373,88	5,67	909373	97,56	5,80	2065,14	328	563,78	3,10	4,13	228,56	280,22	116,05	219,35
Aydın Alt B.	222,87	1196,05	5,99	703048	96,55	4,12	2038,92	368	600,95	2,38	2,55	72,36	264,03	74,57	168,55
Antalya Alt B.	75,35	1184,09	4,92	643815	97,32	3,40	1700,30	289	556,97	2,18	1,85	109,11	173,49	75,94	157,16
Balıkesir Alt B.	278,24	1929,01	5,40	453627	98,12	2,34	1887,75	201	500,28	1,21	0,83	76,93	124,18	56,08	181,77
Zonguldak Alt B.	225,47	414,91	0,88	229477	97,99	1,56	1892,47	117	545,43	0,88	0,45	11,00	126,40	70,96	240,45
Manisa Alt B.	229,71	1266,84	6,93	713298	96,16	3,87	1578,51	303	344,93	1,65	1,43	83,17	100,15	55,60	109,60
Konya Alt B.	128,45	1584,08	5,93	525776	91,27	2,83	1447,60	167	251,50	0,96	0,76	68,30	65,02	70,54	88,28
Gaziantep Alt B.	191,35	1025,76	2,30	375704	97,63	1,89	1160,76	116	208,20	0,66	1,08	69,26	138,70	41,42	88,95
Hatay Alt B.	102,49	869,82	4,18	525720	95,43	2,86	1311,48	167	285,64	1,22	0,95	33,68	88,12	46,40	137,99
Kayseri Alt B.	190,75	1024,13	3,94	502200	96,64	2,31	1152,16	197	333,67	1,31	1,41	94,96	129,52	53,72	111,79
Kırıkkale Alt B.	416,16	1471,53	4,37	375885	91,13	2,08	1533,92	131	283,26	0,75	0,57	89,23	59,51	62,58	103,95
Samsun Alt B.	111,11	1177,33	6,40	579229	97,01	3,21	1332,77	218	260,55	1,23	1,52	108,82	98,87	61,45	102,07
Trabzon Alt B.	84,30	690,89	4,10	586438	91,72	2,92	1160,48	272	288,21	1,42	4,69	528,66	179,49	44,54	91,08
Malatya Alt B.	87,21	972,59	2,65	305198	96,51	1,68	1180,31	107	226,24	0,63	0,53	59,15	65,28	43,09	72,26
Kastamonu Alt B.	84,44	1156,40	1,97	153878	94,98	0,89	1275,85	98	264,24	0,36	0,35	87,05	73,42	53,51	83,40
Erzurum Alt B.	26,53	991,98	2,14	180975	95,36	1,00	917,43	90	148,45	0,32	0,40	66,10	59,71	56,79	63,19
Şanlıurfa Alt B.	16,20	978,19	4,19	358996	94,60	2,09	926,77	111	83,88	0,37	0,50	29,51	41,46	53,86	45,25
Mardin Alt B.	28,30	612,80	1,65	211673	85,93	1,09	761,51	74	59,61	0,17	0,21	14,64	29,99	32,13	60,03
Ağrı Alt B.	13,26	930,63	2,23	99478	80,83	0,58	621,52	65	104,08	0,19	0,39	100,84	44,70	27,43	57,90
Van Alt B.	13,92	721,62	2,67	172661	81,78	0,96	610,53	69	57,94	0,18	0,24	19,36	26,79	24,91	38,40
TÜRKİYE	350,11	1124,08	100	16235830	96,60	100,00	1837,41	7786	938,72	100	100	137,91	392,08	82,00	463,55

	GELKUR/N	KAMYAT/N	TEŞVİK/N	İHRACA/N	İTHAL/N	KIRASAL	İÇMESU/N	TCKASF	OTOONB	KARAONB	ELKTÜK/N	TELKON/N	YEŞİLK/N
İstanbul Alt B.	528,36	222,02	3006,05	6979,81	10673,41	97,78	60,00	100,00	1000	1282	1,77	3829	4,87
Ankara Alt B.	467,34	425,53	1754,24	605,17	2538,41	65,43	98,54	97,43	1614	2033	1,25	3140	5,92
İzmir Alt B.	190,97	272,28	2904,36	8406,63	10510,80	84,28	94,91	97,49	986	1527	2,69	2634	7,45
Bursa Alt B.	141,40	458,00	8223,05	2994,22	5329,55	71,21	94,92	98,99	835	1330	2,65	1934	7,97
Kocaeli Alt B.	168,77	307,45	4168,39	2708,63	15085,79	62,42	96,54	93,76	608	993	2,96	1960	8,85
Tekirdağ Alt B.	114,70	188,99	14011,99	3778,09	12658,49	87,00	95,17	93,98	567	907	2,85	2076	9,49
Adana Alt B.	87,88	169,05	2436,29	2969,70	4826,45	62,31	84,71	91,94	653	1254	1,46	1595	14,49
Aydın Alt B.	91,41	322,77	3730,75	664,31	193,27	67,75	82,31	98,22	833	1614	1,44	1827	11,18
Antalya Alt B.	77,43	238,00	2600,41	397,16	502,07	64,42	89,75	97,22	807	1591	1,29	1806	13,33
Balıkesir Alt B.	91,80	271,11	1734,83	1299,30	1315,10	61,68	91,74	97,59	814	1491	1,50	1736	10,61
Zonguldak Alt B.	100,16	152,26	1589,27	1809,39	3666,18	42,76	65,64	93,26	681	1039	2,61	1533	12,46
Manisa Alt B.	60,89	98,92	964,44	172,20	422,52	71,29	89,06	98,88	563	1151	1,03	1144	14,29
Konya Alt B.	48,54	126,56	1393,40	186,58	164,35	71,63	92,03	96,90	509	1065	1,26	1146	14,52
Gaziantep Alt B.	39,20	133,68	4746,15	804,10	476,67	62,21	79,03	92,16	365	801	1,27	1079	21,24
Hatay Alt B.	45,14	188,15	4679,74	1710,47	2755,64	58,13	86,73	92,20	391	866	1,58	1050	19,95
Kayseri Alt B.	59,49	268,58	2635,25	435,10	385,31	44,79	96,93	93,67	456	708	0,92	1126	22,01
Kırıkkale Alt B.	39,61	185,52	1340,92	58,59	1688,40	82,50	94,81	94,24	403	757	0,97	1095	23,03
Samsun Alt B.	45,56	222,84	630,57	221,79	671,21	39,40	89,53	95,96	450	788	0,75	1158	28,92
Trabzon Alt B.	46,12	289,33	754,59	951,31	309,63	12,60	81,35	81,90	304	566	0,65	1155	23,10
Malatya Alt B.	42,91	490,68	1410,35	28,99	132,55	24,78	81,27	80,21	293	499	0,97	1041	18,75
Kastamonu Alt B.	47,10	237,05	844,86	64,54	23,53	28,60	83,21	91,37	422	714	0,72	1131	28,46
Erzurum Alt B.	39,14	246,13	403,10	49,60	5,91	28,60	93,92	77,61	255	392	0,49	997	24,89
Şanlıurfa Alt B.	24,73	378,38	1019,06	30,51	57,09	25,65	71,02	84,80	166	366	0,62	680	21,45
Mardin Alt B.	21,60	41,01	535,68	327,23	99,16	32,47	75,80	79,40	96	387	0,75	810	25,75
Ağrı Alt B.	18,92	150,50	369,31	277,65	125,93	22,99	69,07	89,71	123	266	0,41	848	27,67
Van Alt B.	18,59	140,26	159,33	38,34	56,63	26,89	76,57	76,45	118	220	0,35	636	27,64
TÜRKİYE	164,67	248,31	2667,91	2248,52	3967,17	45,23	84,98	91,28	652	1056	1,43	1852	14,93